

“Mooie dagen maken”

Een belevingsstudie naar de noden en behoeften van de familie van een dader van een levensdelict.

Masterproef neergelegd tot het behalen van de graad van Master in de
Criminologische Wetenschappen door (01409346) Reniers Annelies

Academiejaar 2015-2016

Promotor:
Prof. Dr. Janssens

Leescommissaris:
Pashley Veerle

“The larger the island of knowledge, the longer the shoreline of wonder.”

Ralph W. Sockman

Woord vooraf

Gisteren stapte ik op de trein naar de mooie stad Gent om mij in te schrijven voor het verkort traject in de Criminologische Wetenschappen. Vandaag leg ik in diezelfde stad deze masterproef neer tot het behalen van het masterdiploma in de Criminologische Wetenschappen. De eindmeet is in zicht, het gevoel van voldoening ligt in het verschiet. Maar een masterproef maak je nu eenmaal niet alleen. Daarom neem ik deze bladzijde graag in beslag om enkele mensen uitvoerig te bedanken.

Eerst en vooral wil ik erg graag mijn dankbaarheid betuigen aan mijn promotor, prof. Dr. Janssens. Bedankt voor uw advies, tips, enthousiasme, maar vooral het geloof in de kracht van deze masterproef. Bedankt dat u mij de kans hebt gegeven om dit parcours samen met u als promotor af te leggen. Uw hulp was een absolute meerwaarde voor dit werkstuk.

Daarnaast wens ik ook alle respondenten in de bloemetjes te zetten. Dankzij jullie werd het mogelijk om een licht te werpen op de familie van de dader. Het zijn mensen zoals jullie die ons beetje bij beetje kunnen helpen om taboes te doorbreken en kennis te maken met onbekende domeinen. Duizendmaal dank voor de aangename samenwerking, jullie groots en groot enthousiasme en nog grotere gastvrijheid. Dank jullie wel!

Vervolgens wil ik ook Gloria bedanken. Het is dankzij jou dat ik in contact ben gekomen met de familie. Dit resulteerde in opportuniteiten die er anders niet waren gekomen. Ook een erg grote ‘merci’ aan de mensen die mijn thesis nagelezen hebben, alsook aan mijn goede vrienden Evelyne Teugels, Julie Santens en Pieter-Jan Stevens. Bedankt voor jullie feedback, steun en vriendschap die ik zal blijven koesteren.

En last but not least, een onwaarschijnlijk grote ‘dank u wel’ aan mijn ouders. Zonder jullie stond ik niet waar ik nu sta. De kansen die jullie mij hebben gegeven, zijn ontelbaar en van onschatbare waarde. Bedankt voor jullie onvoorwaardelijke liefde en steun. Ik zie jullie graag! Deze laatste woorden gelden ook voor mijn partner Wouter. Dank je wel om mij steeds en onvoorwaardelijk te steunen in alles wat ik doe en nog zal doen. Je hebt mij steeds weer opnieuw weten te motiveren om dat stapje verder te gaan.

Dank jullie wel!

Inhoudstafel

1. Inleiding	1
1.1 Een korte toelichting	1
1.2 Motivatie van de onderwerpskeuze	1
1.3 Probleemstelling	1
1.4 Doelstelling	2
1.5 Onderzoeksvraag	3
1.6 Criminologische relevantie	3
1.7 Een masterproef met inhoud	4
LUIK I: LITERATUURSTUDIE	7
2. Partnergeweld	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Definitie	9
2.3 Wetgeving in België	10
2.4 Prevalentie	11
2.5 Soorten	12
2.5.1 Lichamelijk partnergeweld	13
2.5.2 Emotioneel partnergeweld	13
2.5.3 Financieel of materieel partnergeweld	13
2.5.4 Seksueel partnergeweld	14
2.5.5 Eergerelateerd geweld	14
2.6 Gevolgen	15
2.6.1 Lichamelijke gevolgen	15
2.6.2 Emotionele gevolgen	15
2.6.3 Sociale gevolgen	16
2.6.4 Economische gevolgen	16
2.7 Daderprofiel	16
2.7.1 Het continuüm der risico	16
2.7.2 Dimensies en groepen	17
2.7.3 Mannen én vrouwen	18
2.8 Slachtofferprofiel	18
2.8.1 Perceptie van het slachtoffer	19
2.8.2 Reacties van het slachtoffer	19
2.8.2.1 In de gewelddadige situatie blijven	19
2.8.2.2 Hulp zoeken	20
2.9 Conclusie	20
3. Partnerdoding	22
3.1 Inleiding	22
3.2 Definitie	22
3.3 Prevalentie	23

3.3.1 Binnen Europa.....	24
3.3.2 Buiten Europa.....	24
3.4 Wetgeving in België.....	25
3.5 Daderprofiel.....	26
3.5.1 Een korte schets.....	26
3.5.1.1 Demografische kenmerken.....	26
3.5.1.2 De levensgeschiedenis.....	27
3.5.1.3 De persoonlijkheid.....	27
3.5.1.4 Klinische kenmerken.....	28
3.5.2 Soorten geweld.....	29
3.5.2.1 Affectief geweld.....	29
3.5.2.2 Predatorisch geweld.....	30
3.5.3 Motieven.....	30
3.5.3.1 Gekrenkt gevoel van eer en eigenwaarde.....	30
3.5.3.2 Depressie.....	31
3.5.3.3 Angst om verlaten te worden.....	31
3.5.3.4 Jaloersheid.....	32
3.5.4 Stigmatisering.....	32
3.6 Slachtofferprofiel.....	32
3.6.1 Leeftijd.....	33
3.6.2 Ras en sociaal-culturele identiteit.....	33
3.6.3 Burgerlijke staat.....	34
3.6.4 Het huiselijke leven.....	34
3.7 Conclusie.....	34
4. Slachtofferschap.....	36
4.1 Inleiding.....	36
4.2 Definitie.....	36
4.3 Het ontstaan.....	37
4.3.1 De Verlichting.....	37
4.3.2 Het Nieuw Sociaal Verweer.....	37
4.3.3 Het Nieuw Realisme.....	38
4.3.4 Victimologie vandaag.....	39
4.4 Twee hoofdwegen.....	39
4.5 Victimologie in de praktijk.....	40
4.5.1 Academisch onderzoek.....	40
4.5.2 De wetgeving.....	41
4.5.2.1 Het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid.....	41
4.5.2.2 Commissie Dutroux.....	43
4.5.2.3 De Wet Franchimont.....	43
4.5.2.4 Andere wetten.....	44
4.5.3 Slachtofferzorg.....	45
4.5.3.1 Slachtofferbejegening.....	45
4.5.3.2 Slachtofferhulp.....	46

4.5.3.3 Slachtofferonthaal	47
4.6 Conclusie	47
5. De klantvriendelijkheid van justitie	49
5.1 Inleiding	49
5.2 Definitie	49
5.3 Werking FOD Justitie	50
5.3.1 Waarden	50
5.3.2 Klachtenmanagement	51
5.4 Relatie tussen justitie en de burger	52
5.4.1 Verbetering voor onrechtstreekse klanten	52
5.4.2 Verbetering voor rechtstreekse klanten	53
5.4.3 Hoge Raad voor de Justitie	53
5.4.3.1 Ontstaan	53
5.4.3.2 Missie	54
5.4.3.3 Opdrachten	54
5.4.4 Justitiehuisen	55
5.4.4.1 Ontstaan	55
5.4.4.2 Missie	56
5.4.4.3 Opdrachten	56
5.5 Onderzoek	58
5.5.1 De Justitiebarometer	58
5.5.1.1 Omschrijving	58
5.5.1.2 Enkele resultaten	58
5.6 Conclusie	59
LUIK II: METHODOLOGIE	61
6. De gevalstudie als onderzoeksstrategie	63
6.1 De gevalstudie	63
7. Het kwalitatieve interview en de focusgroep als onderzoeksmethoden	64
7.1 Inleiding	64
7.2 Het open interview	64
7.2.1 Definitie	64
7.2.1.1 Het halfgestructureerde interview	64
7.2.1.2 Het focused interview	65
7.2.2 Het profiel van de interviewer	65
7.2.2.1 Organisatorische aanleg	66
7.2.2.2 De skills van het interviewen	66
7.2.2.3 Een interviewer van vlees en bloed	66
7.2.3 Het profiel van de respondent	67
7.2.3.1 Een korte schets	67
7.2.3.2 De contactname	67
7.2.4 Voorbereiding van het interview	67

7.2.4.1 Afspraken en toestemming	68
7.2.4.2 De topiclijst	68
7.2.4.3 De dataverzameling	69
7.2.5 Verloop van het interview	69
7.2.5.1 De aanwezigen en locatie	69
7.2.6 Na afloop van het interview	70
7.2.6.1 Off tape	70
7.2.6.2 Transcriptie	70
7.2.6.3 Analyse van het interview	71
7.2.6.4 Nazorg	72
7.2.7 Ethische kwesties	72
7.2.7.1 Een vertrouwensrelatie	72
7.2.7.2 Afstand-nabijheid	73
7.2.7.3 Informed consent brief	73
7.2.7.4 Anonimiteit	73
7.2.8 Kritische reflectie	74
7.3 De focusgroep	74
7.3.1 Inleiding	74
7.3.2 Organisatie	75
7.3.3 Kritische reflectie	75
LUIK III: RESULTATEN	77
LUIK IV: CONCLUSIE	105
LUIK V: AANBEVELINGEN	115
LUIK VI: BIJLAGEN	123
LUIK VII: BIBLIOGRAFIE	259

Kernbegrippen

Partnergeweld

Partnerdoding

Slachtofferschap

Justitie

Beleving

Onder het begrip ‘beleving’ begrijpen we in deze masterproef twee verschillende zaken. Enerzijds betreft dit het belevingsproces van de familie vanaf de dag van de feiten tot de periode dat hun familielid in de gevangenis werd opgesloten. Hierbij wordt er voornamelijk gefocust op hun ervaringen, emoties en percepties.

Anderzijds heeft de beleving ook betrekking op de noden en behoeften van de familieleden. Noden en behoeften lijken op het eerste zicht synoniemen van elkaar. Dit is echter niet zo. Vandaar dat het belangrijk is om het onderscheid tussen deze twee begrippen duidelijk te beschrijven. Noden zijn zaken die de familie als noodzakelijk beschouwt, datgene wat men werkelijk nodig had en heeft om dit alles te kunnen verwerken. Daarnaast werpen we ook een licht op de behoeften. Dit zijn de wensen die de familie had en nu nog steeds heeft. Deze zijn niet noodzakelijk maar wel wenselijk om het gebeuren te verwerken en een plaats te kunnen geven.

Afkortingen

COL	Collectieve omzendbrief
WHO	World Health Organization
PTSS	Post Traumatische Stresstoornis
IPH	Intimate Partner Homicide
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
SES	Sociaal-Economische Status
FOD	Federale Overheidsdienst
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
HR/CS	Hoge Raad / Conseil Supérieur
CAW	Centrum Algemeen Welzijnswerk
JWW	Justitieel Welzijnswerk

1. Inleiding

1.1 Een korte toelichting

Enkele jaren geleden wurgde Erik zijn vrouw Veerle. Uit het gerechtelijk onderzoek is gebleken dat een buitenechtelijke relatie en echtelijke problemen aan de grondslag lagen. Erik werd veroordeeld tot opsluiting van meer dan 20 jaar. Voor de familie en de nabije omgeving van het koppel kwamen de feiten onverwacht en erg hard aan. Ook het proces was voor de familie van Erik een mokerslag in het gezicht. Diverse betrokkenen ervoeren de assisenvoorzitter als partijdig en onprofessioneel en resulteerde volgens de familie van Erik in een oneerlijk proces. Ook de strafmaat leidde bij hen tot groot ongenoegen en betekende dan ook meteen een aanslag op hun vertrouwen in justitie.

1.2 Motivatie van de onderwerpskeuze

Nog voor het masterjaar van start ging, werd er al volop nagedacht over de komende masterproef. Eén ding was meteen duidelijk: het moest een masterproef worden die mensen moest boeien. Al snel kwam ik tot het punt om een onderzoek te doen over levensdelicten waarin de familie van de dader centraal stond. Waarom krijgen zij nooit aandacht? Welke gevoelens hebben zij bij de gebeurtenissen en hoe gaat de overheid hiermee om? Dit en nog vele andere vragen kwamen aan de oppervlakte. Antwoorden bleven vooralsnog uit. Dit zorgde voor de nodige motivatie om deze uitdaging aan te gaan. Het opzet was deze mensen een stem te geven, het begin van een onmetelijk boeiend verhaal. De eerste stap was gezet.

1.3 Probleemstelling

Af en toe worden we in België geconfronteerd met levensdelicten. Via de media krijgt de publieke opinie een uitgebreid verslag van de feiten en wordt ons de gelegenheid geboden om het proces vanop afstand mee op de voet te volgen. Hierbij gaan onze gedachten in de eerste plaats naar het slachtoffer en zijn nabestaanden. We leven met hen mee. Daarnaast prijzen we ons gelukkig dat het een ‘ver van mijn bed show’ is. Er is niet enkel het emotioneel aspect naar het slachtoffer toe, ook worden we verteerd door gevoelens naar de dader toe. Bij deze laatste betreft het veelal een gemoedsaandoening van afkeuring en ongeloof. Steeds weer overvalt ons de vraag hoe het zo ver is kunnen komen. Het slachtoffer, de nabestaanden en de

dader worden hoofdrolspelers in een beladen en betreurenswaardig ‘toneelstuk’. En daar blijft het dan meestal bij. Ons diepzinniger denken komt, mede gevoed door de aandacht van de media, tot stilstand.

Toch zijn er naast de direct betrokkenen nog andere mensen erg begaan met deze feiten. Mensen waar we in eerste instantie blind voor zijn en waar we niet verder bij stilstaan. Zo blijft de familie van de dader van het levensdelict meestal in de schaduw staan. Terwijl ook zij op het eerste zicht veel gemeenschappelijke trekken vertonen met de nabestaanden van het slachtoffer. Zij hebben immers niet gekozen voor wat er is gebeurd. Toch zullen zij het hele gebeuren mee ondergaan. Ook zij hebben immers een dierbare verloren en kregen zij levenslang, zij het dan op een andere manier. Hun noden en behoeften raken ondergesneeuwd in het verdriet van de nabestaanden van het slachtoffer. Kortom, het zware kruis dat ze als familie van de dader voor de rest van hun leven zullen moeten dragen.

Ondersteuning en bijstand van de buitenwereld krijgen ze nauwelijks. Dit is veelal voor de slachtoffers weggelegd. Wat de familie gedurende het hele proces wel ontvangt, zijn de afkeurende blikken van de publieke opinie en een spoedig aangemeten (voor-)oordeel. Aan hen wordt niet gevraagd of alles nog oké is. Hen wordt maar zelden de mogelijkheid geboden om hun stem te laten horen, terwijl ook zij ongewild slachtoffers zijn.

1.4 Doelstelling

Deze masterproef ondersteunt een eerste aanzet naar meer aandacht voor de familie van de dader bij levensdelicten. Als volwaardige partij hebben ook zij recht op een stem in het hele verhaal. Ook zij verdienen de nodige ondersteuning op tal van vlakken. Dit laatste wordt dikwijls niet erkend en vraagt meer aandacht van de desbetreffende instanties. Concreet betekent dit dat ook de familie van de dader een plaats dient te krijgen in het hele proces. We trachten hun wensen, noden en behoeften te achterhalen en gaan na op welke manier we hier beleidsmatig aan tegemoet kunnen komen.

Binnen deze thesis werken we aan de hand van kwalitatieve interviews en één focusgroep. Op die manier krijgen de respondenten alle vrijheid en ruimte om zowel hun beleving als noden en behoeften bloot te leggen. Zo proberen we inzichten te verwerven in de belevingswereld van de familie van de dader en trachten we een beeld te vormen van wat ze nodig hebben. We gaan op zoek naar beleidsmatige oplossingen om tegemoet te komen aan al hun verwachtingen en streven naar erkenning als medeslachtoffer en betrokken partij.

1.5 Onderzoeksvraag

Het opzet van dit onderzoek is te achterhalen wat de belevingswereld van de respondent concreet inhoudt en welke acties we beleidsmatig hieraan kunnen koppelen. De onderzoeksvraag luidt dan ook als volgt:

“Welke zijn de noden en behoeften die samenhangen met de beleving van familieleden van de dader van een levensdelict en op welke manier kunnen we hier beleidsmatig aan tegemoet komen?”

Deze onderzoeksvraag kan opgedeeld worden in een aantal deelvragen. Deze deelvragen belichamen de verschillende hoofdstukken en zullen verder in deze thesis uitgebreid besproken worden. We streven naar het formuleren van antwoorden op alle aspecten die deel uitmaken van dit onderzoek. Volgende deelvragen worden behandeld:

- 1) Wat is partnergeweld?
- 2) Wat is partnerdoding?
- 3) Slachtofferschap, wat houdt dit in?
- 4) Is justitie klant(on)vriendelijk?
- 5) Aan de hand van welke onderzoeksstrategie wordt de beleving van de familie belicht?
- 6) Welke onderzoeksmethoden worden hiervoor toegepast?
- 7) Welke noden en behoeften hangen samen met deze beleving?
- 8) Wat zijn de conclusies van het onderzoek?
- 9) Welke aanbevelingen kunnen geformuleerd worden?

1.6 Criminologische relevantie

Binnen deze studie valt het op dat er zeer weinig literatuur voorhanden is die de kant van de dader en zijn familie beschrijft. Het zijn voornamelijk werk- en leesstukken met betrekking tot de slachtoffers en hun nabestaanden. Het is dan ook relevant om meer onderzoek te verrichten naar de belevingswereld van de familie van de dader en de dader zelf. Door de aandacht te verschuiven naar hun leefwereld, leren wij ook hun kant van het verhaal kennen. Op die manier leggen we de noden en behoeften bloot waar vooalsnog weinig aandacht aan werd besteed. Dit brengt ons ook meteen tot de praktische relevantie van deze masterproef. Het is namelijk zo dat wanneer we meer inzichten verwerven in de gevoels- en belevingswereld van de familie van de dader, meteen zich ook de vraag stelt hoe we hier

beleidsmatig op kunnen inspelen. Gericht op zoek gaan naar oplossingen op maat zal een hele uitdaging zijn voor alle betrokken instanties die met dit proces rechtstreeks of onrechtstreeks te maken hebben.

1.7 Een masterproef met inhoud

Binnen deze masterproef wordt u als lezer meegenomen doorheen de verschillende hoofdstukken en wordt uw aandacht vastgehouden voor deze problematiek. In elk hoofdstuk vergaart u informatie die u meer inzicht doet krijgen in het onderzoeksthema en u telkens een stap dichterbij het antwoord op de onderzoeksvraag.

In het eerste hoofdstuk bespreken we het thema partnergeweld. Hier bekijken we wat dit precies is, in welke mate het voorkomt en hoe het in de Belgische wetgeving is opgenomen. Daarnaast bespreken we de verschillende vormen, alsook de grote diversiteit aan gevolgen die deze problematiek met zich meebrengt. Vervolgens bespreken we zowel een dader- als slachtofferprofiel en sluiten we dit hoofdstuk af met een conclusie.

Het tweede hoofdstuk gaat een stapje verder. Hier bestuderen we het fenomeen partnerdoding. Net zoals het in de werkelijkheid dikwijls het geval is, gaat ook hier partnergeweld aan partnerdoding vooraf. Dit hoofdstuk kent een soortgelijke opbouw waarbij we bekijken wat dit inhoudt, wat de prevalentie hiervan is en hoe dit in België bestraft wordt. Daarnaast staan we stil bij een dader- en slachtofferprofiel en ronden we dit hoofdstuk af met een allesomvattend besluit.

Het derde hoofdstuk gaat over het slachtofferschap zelf. Hierbij focussen we ons niet alleen op wat dit begrip betekent, maar bekijken we ook het ontstaan van de ‘victimologie’ en de twee hoofdwegen die door deze stroming lopen. Daarnaast bespreken we hoe deze denkrichting zich in de praktijk vertaalt en welke opties mensen hebben wanneer ze slachtoffer worden van een misdrijf. Ook hier vatten we alles nog eens kort samen in een slotbedenking.

Het vierde hoofdstuk, en meteen het laatste hoofdstuk van de literatuurstudie, focust zich op de klantvriendelijkheid van justitie. Hierbij staan we eerst stil bij het begrip klantvriendelijkheid en geven we mee dat dit niet enkel binnen het management van belang is. Daarnaast bekijken we op welke manier de Federale Overheidsdienst Justitie georganiseerd is. We werpen ook een licht op de problemen die we de afgelopen jaren binnen de relatie tussen

justitie en burger op ons pad kregen. Met enkel het bespreken van deze problemen komen we nergens. Daarom belichten we vervolgens ook de oplossingen die hier in de afgelopen jaren voor gevonden zijn. Of dit in resultaten resulteerde, komt u te weten in het onderzoek dat hiernaar gevoerd werd, met name de Justitiebarometer. Om dit hoofdstuk op een mooie manier af te ronden zetten we het geheel nog eens op een rijtje in een allesomvattende conclusie.

Nadien volgt de praktijk. In het luikje methodologie wordt uitgebreid ingegaan op welke manier dit onderzoek verlopen is. Daarna volgen de resultaten. In dit luik geven we een samenvatting van elk interview. Hierbij wordt er telkens gefocust op enerzijds de verhoudingen tussen de familieleden en de beleving, en op de noden en behoeften anderzijds. Afsluiten doen we door alles nog eens op een rijtje te zetten in een allesomvattend besluit en leggen we bruggen tussen de theorie en de praktijk in een korte nabeschuwing. Op basis van dit besluit worden er nog enkele aanbevelingen geformuleerd, waarna we afronden met een luik bijlagen en een luik bibliografie. In de bijlagen kunt u alle documenten terugvinden die gedurende dit onderzoek gebruikt werden, alsook de volledige interviews en de focusgroep. Het gaat om een grote groep respondenten, allemaal familie van elkaar. Een stamboom helpt u de onderlinge verhoudingen te kunnen waarnemen. Verder ook het verslag van de gesprekken met de politie en de dienst Justitieel Welzijnswerk, die in het kader van deze masterproef werden gevoerd. Het gebruikte bronnenmateriaal betreft zowel boeken, krantenartikels als elektronische bronnen.

LUIK I: LITERATUURSTUDIE

---

2. Partnergeweld

2.1 Inleiding

Alvorens we het fenomeen partnerdoding van nabij bekijken, is het belangrijk om eerst stil te staan bij partnergeweld zelf. Het is immers deze problematiek die zich dikwijls binnen partnerdoding situeert en dan ook de nodige aandacht verdient. In dit hoofdstuk werpen we een blik op de definities die we hanteren en in welke mate het voorkomt binnen onze maatschappij. Verder bekijken we op welke manier partnergeweld in België wordt gesanctioneerd en verdiepen we ons in de verschillende soorten partnergeweld en de gevolgen ervan. Tenslotte schetsen we een dader- en slachtofferprofiel en sluiten we af met een aantal conclusies.

2.2 Definitie

Partnergeweld is een wereldwijd fenomeen dat van alle tijden is en wordt beschouwd als de meest voorkomende vorm van geweld (Ellsberg, Jansen, Heise, Watts, & Garcia-Moreno, 2008). Een begripsbepaling van dit fenomeen is gebonden aan de maatschappelijke context waarin het zich bevindt en de mate waarin de maatschappij dit fenomeen erkent. Dit resulteert meteen in de verklaring voor de grote diversiteit aan definities van partnergeweld binnen de vakliteratuur (Van der Veen & Bogaerts, 2010). Ondanks het grote gamma aan definiëringen, hebben al deze begripsbepalingen iets gemeenschappelijks. Elke definitie legt namelijk de klemtoon op de interactie en omgang tussen beide partners.

Het gebruik van verschillende definities is in België niet anders. Zo werd in de omzendbrief COL 4/2006 van de minister van Justitie en het College van Procureurs-generaal betreffende het Strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld de volgende definitie opgenomen:

“Partnergeweld is iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen echtgenoten of personen die samenwonen of samengewoond hebben en tussen wie een duurzame, affectieve en seksuele band bestaat of bestaan heeft” (p. 3).

Uit deze definitie wordt duidelijk dat het geen vereiste is dat de partners getrouwd zijn, samenwonen of überhaupt nog een koppel zijn. Naast deze definitie hanteren vele gedragswetenschappers nog andere formuleringen voor dit fenomeen. Zo hebben we de definitie van Bogaerts, van der Veen en van der Knaap (2011). Zij beschrijven partnergeweld als:

“Een handeling gepleegd met de (vermeende) intentie om de andere te kwetsen via verbale agressie, fysieke agressie en/of seksuele dwang en stalking, gepleegd door een huidige of vroegere echtgenoot/echtgenote, samenwonende partner of een date in hun leven” (p. 3).

Ook Gomez (2011) hanteert een eigen definitie. Hij geeft volgende omschrijving:

“Psychologisch, fysiek of seksueel geweld gepleegd door een huidige of vroegere echtgenoot, partner of minnaar in het leven” (p. 3).

Tenslotte heeft het Nationaal Actieplan (2010) ter bestrijding van partnergeweld in België hier een eigen visie op. Zij spreken niet van partnergeweld, maar wel van geweld binnen intieme relaties. Zij stellen dat het attitudes, gedragingen of acties van een van de (ex-) partners betreft, met als doel de partner te controleren of te domineren. Hierbij gaat het niet alleen om lichamelijke of emotionele agressie, maar ook om seksuele en financiële afschrikking. Deze handelingen worden vaak herhaald en kennen dan ook een wederkerend patroon. Op die manier wordt de integriteit van het slachtoffer aangetast en worden ook andere leden van de familie, zoals de kinderen, getroffen (Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen, z.j.).

2.3 Wetgeving in België

Ondanks het feit dat partnergeweld de meest voorkomende vorm van geweld is, was de wetgeving in België betreffende dit fenomeen een proces van lange adem. Zo moesten we tot 24 november 1997 wachten alvorens er in België een wet ter bestrijding van geweld tegen partners in het strafwetboek werd opgenomen (Belgisch Staatsblad, 1998). Het duurde echter tot 1998 alvorens het daadwerkelijk strafbaar was (Belgische Overheid, 2014). Via art. 398 Sv. was het toebrengen van opzettelijke slagen en verwondingen reeds strafbaar, maar dit leidde zelden tot een strafvervolging. Om aan dit probleem tegemoet te komen, ontstond er in 1997 de zogenaamde ‘wet Lizin’. Deze wet voegde een lid toe aan art. 410 Sv. Dit artikel stelt dat deze vorm van geweld een verzwarende omstandigheid inhoudt wanneer deze werd gepleegd t.a.v. de persoon met wie de dader samenleeft of heeft samengeleefd en een duurzame, affectieve of seksuele relatie heeft of gehad heeft. Deze wet houdt o.a. een verhoging van de de minimumstraffen in. De wet Lizin is van toepassing op alle personen, ongeacht hun seksuele voorkeur. Bovendien geldt deze regel ook voor koppels die niet samenwonen (Vandecapelle, 2012; Sroka, z.j.; Vermeulen, 2014; Van den Wyngaert, 2009).

Op 30 oktober 1998 voegde men art. 442bis Sv. toe aan het Wetboek van Strafvordering. Dit artikel stelt naast fysiek geweld ook psychisch geweld strafbaar. Vervolgens werd in 2003 het Strafwetboek nog eens aangepast (Sroka, z.j.). Zo werd in art. 410 Sv. de maximumstraf voor opzettelijke slagen en verwondingen opgetrokken tot één jaar. Dit maakt het mogelijk dat de onderzoeksrechter de geweldpleger kan aanhouden met het oog op zijn verwijdering uit de echtelijke woning binnen de 24 uur. Deze wet waarborgt ook een betere bescherming van het slachtoffer, dit bij o.a. de toewijzing van de echtelijke woning (Van Bockrijck, 2003; Van den Wyngaert, 2009). Daarnaast kan de Procureur des Konings sinds 1 januari 2013 een tijdelijk huisverbod bevelen wanneer blijkt dat de veiligheid van een of meerdere personen in het gedrang komt door de aanwezigheid van een meerderjarig individu (Groenen & Matkoski, 2014b; Vermeulen, 2014).

Partnergeweld wordt in België beschouwd als een prioritair fenomeen en is daarom ook opgenomen in het Nationaal Veiligheidsplan. In de toekomst zou dit echter kunnen veranderen. Dhr. Brabant, korpschef van de politiezone Montgomery en voorzitter van de Vaste Commissie voor de Lokale Politie, is namelijk van mening dat er permanente aandacht is voor deze problematiek, doch het niet veel nut heeft om partnergeweld als prioritair fenomeen op te nemen (Vanhecke, 2015).

2.4 Prevalentie

Partnergeweld wordt beschouwd als de meest voorkomende vorm van geweld (Ellsberg, Jansen, Heise, Watts, & Garcia-Moreno, 2008; Van der Veen & Bogaerts, 2010). Daarnaast komt partnergeweld binnen alle lagen van de samenleving voor. Gezien de geringe aangiftes betreft het een ‘dark number’ fenomeen (College van Procureurs-generaal, 2008). Dikwijls is het uitsluitend binnenshuis geweten en zijn dusdanig exacte cijfers vrijwel niet beschikbaar.

“Als je Erik en Veerle zag, dat was het ideale koppel. Zoiets zou je nooit niet kunnen denken... En Veerle lag ook heel goed in de familie hé.” (vriendin van de neef van Erik)

In de meeste situaties is de dader een man en het slachtoffer een vrouw, aldus Faramarzi, Esmailzadeh en Mosavi (2005). Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) wordt minstens 1 op de 4 vrouwen en 1 op de 10 mannen geconfronteerd met partnergeweld. In

België betreft dit 1 op 7 vrouwen. Onlangs werd er door deze organisatie een onderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat tussen 19% en 55% van de vrouwen ooit slachtoffer werd van partnergeweld. Ook in België voert men onderzoek naar de prevalentie van deze problematiek. Deze cijfers zijn veelzeggend, namelijk tussen de 4 tot 23% van de meerderjarigen zijn minstens één keer in hun leven geconfronteerd geweest met een of meerdere vormen van partnergeweld (Groenen & Matkoski, 2014a).

Jaarlijks worden er meer dan 20.000 feiten van zowel lichamelijk als emotioneel partnergeweld geregistreerd. In 2014 werden in ons land 51.040 feiten van intrafamiliaal geweld geregistreerd door de politie. Het grootste deel daarvan speelde zich af binnen een relatie. Daarbij ging het in 19.842 gevallen om lichamelijk en 18.320 keer om emotioneel geweld. Bij 75% van de koppels is de man de geweldpleger (Vanhecke & Debacker, 2015).

“We hadden er totaal geen benul van dat er zoveel ruzie was in dat huishouden. In ieder huishouden komt er ruzie voor. Dat is bij u thuis zo, dat is hier zo, dat is overal zo. Maar dat het zo erg was? Nee...” (schoonbroer van Erik)

2.5 Soorten

Partnergeweld is een containerbegrip waaruit we verschillende vormen en soorten kunnen afleiden. Elke vorm heeft zo zijn eigen kenmerken en het is belangrijk om deze goed van elkaar te kunnen onderscheiden. Het is namelijk zo dat een specifieke vorm van partnergeweld ons meer informatie kan geven, o.a. over het motief of karakter van de dader. Binnen dit deel kunnen we verschillende onderverdelingen maken. Zo maken we enerzijds het onderscheid tussen de gevolgen op korte en lange termijn, maar ook tussen de lichte, milde en zware vormen van partnergeweld. Wanneer men spreekt over de milde vorm, bedoelt men het duwen, slagen en het gooien van voorwerpen naar de partner. De zware vorm van partnergeweld betreft wurging, het slagen en het aanvallen van het slachtoffer met voorwerpen. Deze vorm brengt doorgaans verwondingen en/of het inroepen van de hulp- of politiediensten met zich mee (Straus, 2011). Daarnaast maken we ook een onderscheid tussen lichamelijk, emotioneel, seksueel, financieel, materieel en eengerelateerd partnergeweld (Stals, 2005).

2.5.1 Lichamelijk partnergeweld

Lichamelijk partnergeweld kan in het algemeen beschouwd worden als elke vorm van opzettelijke slagen en verwondingen met als finaliteit fysieke schade toe te brengen aan de (ex-)partner (Groenen & Matkoski, 2014a). Deze aard van geweld kent verschillende verschijningsvormen. Dit kan o.a. variëren van slagen, duwen, gooien, wurgen, hem of haar aanvallen met voorwerpen of wapens of kwetsures aanbrengen met behulp van een brandende sigaret (Smet, 2014). Daarnaast is het nalaten van de basisbehoeften en handelingen die lichamelijke schade tot gevolg heeft een vorm van lichamelijk partnergeweld (Messelis, 2012). Deze vorm gaat regelmatig aan een andere vorm van partnergeweld vooraf, namelijk het emotioneel of financieel geweld (Stals, 2005).

2.5.2 Emotioneel partnergeweld

Naast de lichamelijke vorm bestaat er ook emotioneel partnergeweld, wat vaak een andere benaming is voor psychisch geweld (Groenen & Matkoski, 2014a). Deze soort tast de psychologische of mentale integriteit van het slachtoffer aan. Het heeft tot doel emotionele pijn of angst uit te lokken (Messelis, 2012). Deze vorm wordt bovendien dikwijls door slachtoffers beschouwd als de ergste vorm van partnergeweld en komt ook het meeste voor. Vaak voorkomende vormen zijn o.a. het vernederen en verwaarlozen van de partner, het isoleren van het slachtoffer voor de buitenwereld, het onderdrukken van de vrije wil, het misbruiken van het vertrouwen, het slachtoffer continu onderwerpen aan een controle van de gsm of andere persoonlijke bezittingen, hem of haar negeren, dreigementen uiten en het slachtoffer chanteren of bedreigen (Smet, 2014).

“Er was op een gegeven moment echt wel sprake van pesterijen van haar naar hem toe. Zo heeft ze op het einde uitspraken gedaan zoals ‘Als je wilt mag je nog één keer’, en dergelijke.” (vrouw van neef van Erik)

2.5.3 Financieel of materieel partnergeweld

Minder vaak voorkomende vormen van partnergeweld zijn financieel of materieel geweld. Deze vormen van partnergeweld zijn voornamelijk bedoeld om het slachtoffer te kunnen controleren (Messelis, 2012). Financieel geweld uit zich voornamelijk in het bemoeilijken van de financiële situatie van het slachtoffer. Zo zorgt de geweldpleger er voor dat de (ex-) partner

zijn of haar inkomen niet ontvangt door bijvoorbeeld de bankkaart bij te houden of het geld voor het onderhoud niet uit te betalen (Smet, 2014). Ook het verlaten van het gezin of de familie behoort tot deze categorie. Materieel geweld betreft voornamelijk het opzettelijk vernielen of beschadigen van voorwerpen, goederen of eigendommen van het slachtoffer. Een voorbeeld dat dikwijls terugkomt, is het mishandelen van het huisdier van het slachtoffer, wat op zijn beurt dan ook weer emotionele gevolgen heeft (Groenen & Matkoski, 2014a; Stals, 2005; Smet, 2014).

2.5.4 Seksueel partnergeweld

Seksueel partnergeweld is een ruim begrip en wordt gekenmerkt door sociale dwang. Dit wordt door Oswald en Russell (2006) beschouwd als een geheel aan methoden om de seksuele handelingen en omgang te behouden. Onder deze vorm van partnergeweld kunnen we vele verschijningsvormen plaatsen. Het betreft voornamelijk alle vormen van seksuele omgang zonder de toestemming van de partner. Daarnaast betreft het ook seksuele handelingen die de partner verplicht moet stellen (Messelis, 2012). Zo kan het zijn dat het slachtoffer naakt moet poseren, naar pornografie of naar seksuele handelingen van de partner dient te kijken, al dan niet met een derde (Groenen & Matkoski, 2014a; Smet, 2014). In sommige situaties moet het slachtoffer ook verplicht spreken over seksualiteit. Ook komt het pijnigen van de geslachtsdelen van zichzelf of die van de partner voor. In elke verschijningsvorm wordt wederom de dominantie van de dader duidelijk. Hij oefent controle uit over het slachtoffer en laat hem of haar de handelingen ondergaan. Deze vorm van partnergeweld is net zoals de andere vormen een groot taboe en ligt maatschappelijk bijzonder gevoelig. De meeste slachtoffers krijgen namelijk zelden erkenning voor hun slachtofferschap (Stals, 2005).

2.5.5 Eergerelateerd geweld

Tenslotte bestaat er ook nog het eergerelateerde partnergeweld. Deze vorm betreft elke vorm van dwang, lichamelijk en emotioneel geweld om te beletten dat een familielid een fout maakt die de eer van de familie in de gemeenschap beschadigt. Dit geweld kan zich enkel tot de gewezen partner richten, zoals bijvoorbeeld bij seksueel geweld. Maar het kan ook betrekking hebben op de familie van het slachtoffer, zoals het beschadigen van de familie-eer (Groenen, & Matkoski, 2014b). Deze vorm komt voornamelijk voor bij koppels of gezinnen van Turkse origine (Anthoni, 2011). Hierbij zijn voornamelijk meisjes van jonge leeftijd het slachtoffer

omdat ze zich niet zouden gedragen volgens de normen die de maatschappij hen oplegt (Roy, Ng, & Larasi, 2011). Ook is hier sprake van een continuüm, vertrekkende vanuit de minder ernstige geweldsvormen, zoals het controleren van het slachtoffer, gaande tot erg extreme vormen zoals moord (Van Vossole & Gilbert, 2012).

2.6 Gevolgen

De gevolgen die partnergeweld met zich meebrengt zijn erg divers en zijn afhankelijk van de vorm partnergeweld waarvan men slachtoffer is. Deze kunnen zeer ernstig zijn en mogen niet onderschat worden. Bovendien kunnen ook anderen slachtoffer worden van de gevolgen van partnergeweld, zoals kinderen of andere familieleden.

2.6.1 Lichamelijke gevolgen

De lichamelijke gevolgen van partnergeweld zijn voornamelijk letsels zoals hematomen (blauwe plekken), brandwonden, verminking, kneuzingen, (inwendige) bloedingen en fracturen. Deze slachtoffers moeten dan ook vaak naar het ziekenhuis om verzorgd te worden (Groenen & Matkoski, 2014a). Newburn (1993) stelt dat in 5 tot 10% van de situaties het slachtoffer een blijvende kwetsuur overhoudt aan het partnergeweld. In sommige situaties kan het geweld zodanig escaleren dat zwangere vrouwen een miskraam krijgen of dat vrouwen arbeidsongeschikt zijn (RoSa, 2002). Toch moeten we ook verder denken dan alleen de letsels die door de gewelddadige partner zijn aangebracht. Zo kan het slachtoffer van (seksueel) partnergeweld ook agressie vertonen naar zichzelf (Draijer, 1990). Hij of zij kan bijvoorbeeld zichzelf snijden, krassen in de huid zetten, een brandende sigaret op het lichaam doven of zichzelf uithongeren.

2.6.2 Emotionele gevolgen

Bovenstaande lichamelijke gevolgen gaan dikwijls gepaard met de emotionele consequenties van het partnergeweld. Enkele voorbeelden zijn een neerslachtige houding, angststoornissen, onzekerheid, afhankelijkheid van middelen en een laag zelfbeeld. Daarnaast zijn stress, nervositeit, slaap- en concentratieproblemen, het verlies van een toekomstperspectief, het ontwikkelen van een Posttraumatische Stresstoornis (PTSS), een aangetaste realiteitszin en zelfmoordgedachten ook te onderkennen (Verwijs & Lünemann, 2012). Het is voornamelijk deze categorie van slachtoffers die overgaat tot het ondernemen van een zelfmoordpoging

(Lamet & Wittebrood, 2009). Bovendien denken veel mensen dat wanneer seksueel partnergeweld gepleegd wordt door de eigen partner, dit minder traumatiserend is dan wanneer het om een onbekende dader gaat. Uit onderzoek van Russell (1990) bleek echter dat dit een grote misvatting is.

2.6.3 Sociale gevolgen

Partnergeweld brengt ook sociale gevolgen met zich mee. Slachtoffers ervaren vaak gevoelens van schaamte, onzekerheid en zijn heel kwetsbaar. Deze gevoelens kunnen ervoor zorgen dat het slachtoffer terechtkomt in een sociaal isolement waarbij al het contact met de buitenwereld verloren gaat (Groenen & Matkoski, 2014a). Vaak durft men niet te vertellen wat er zich afspeelt, met als gevolg dat men geen ondersteuning zoekt en vindt in de nabije omgeving of bij hulpverleningsinstanties (RoSa, 2002).

2.6.4 Economische gevolgen

Ook op financieel gebied kan men ernstige gevolgen ervaren door partnergeweld. Zo is het mogelijk dat het slachtoffer geen job (meer) heeft en hierdoor over geen inkomen beschikt. Bovendien moet er ook rekening gehouden worden met de kosten van eventuele hulpverleningsinstanties, zoals een psychiater, ziekenhuis of vluchthuis (Groenen & Matkoski, 2014a).

2.7 Daderprofiel

Daders kan je niet over een en dezelfde kam scheren. Het is belangrijk dat we oog hebben voor het gegeven dat iedere dader een individu is en dus als dusdanig verschilt van andere daders. Elkeen heeft zijn eigen karakter, achtergrond en motieven. Doorgaans kunnen we wel stellen dat de meeste daders reeds bekend zijn bij justitie (Van der Knaap, El Idrissi, & Bogaerts, 2010). Binnen de vakliteratuur kunnen we meerdere dadertypologieën onderscheiden.

2.7.1 Het continuüm der risico

Cavanaugh en Gelles (2005) verbonden de meest voorkomende dadertypes met elkaar en kwamen tot een continuüm van een laag tot hoog risico om dader te worden van

partnergeweld. Allereerst hebben we de daders met een laag risico. Deze hanteren over het algemeen een laag niveau van (ernstig) geweld, wangebruik en psychopathologie en hebben geen strafblad. Vervolgens hebben we ook daders met een gemiddeld risico. Zij plegen niet snel ernstig geweld, dit komt in beperkte mate voor. Tenslotte zijn er de daders met een hoog risico, die dus geregeld overgaan tot partnergeweld. Zij kampen vaak met psychopathologische aandoeningen, plegen naast partnergeweld ook andere feiten en hebben vaak een strafblad.

2.7.2 Dimensies en groepen

Een zeer bekende typologie binnen de vakliteratuur is die van Holtzworth-Munroe en Stuart (1994). Zij onderscheidden drie dimensies op basis waarvan men drie groepen van plegers kan definiëren. De eerste dimensie houdt de draagwijdte van het geweld in. Deze vorm betreft het lichamelijk, emotioneel of seksueel geweld en het voorkomen ervan. Een tweede dimensie heeft betrekking op de generaliteit van het geweld. Wordt het geweld enkel ten aanzien van de (ex-)partner gepleegd of zijn ook kinderen of andere naasten slachtoffer van deze feiten? In deze dimensie kunnen we ook onze visie verruimen tot overschrijdend gedrag waarbij er geen sprake is van geweld. De derde en laatste dimensie betreft stoornissen van de persoonlijkheid of psychopathologieën. Het is op basis van deze drie dimensies dat Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) drie verschillende dadertypes van elkaar onderscheidden:

Een eerste groep zijn zij die enkel geweld plegen ten aanzien van leden van de familie. Zij zijn de plegers die niet erg agressief overkomen en de lichtere vormen van geweld eer aandoen. Zij hebben niet meteen de neiging om over te gaan tot seksueel of emotioneel geweld. Bovendien beperken zij zich tot het plegen van deze delicten en enkel ten aanzien van de familie. Zij zullen dus geen geweld plegen of agressief gedrag vertonen tegenover mensen uit de bredere omgeving.

Dit in tegenstelling tot de tweede groep. Dit zijn de plegers die met een depressie kampen en erg emotioneel reageren. Zij plegen matig tot ernstig partnergeweld en plegen dit ook ten aanzien van mensen uit hun niet onmiddellijke omgeving. Ze zijn doorgaans te nauw verbonden met hun partner. De communicatie- en sociale vaardigheden waarover zij beschikken, zijn dikwijls onvoldoende ontwikkeld. Deze groep is emotioneel onstabiel en heeft verlatingsangst. Bovendien nemen zij een positieve houding aan ten aanzien van het

geweld en lijden vaak aan psychische problemen. In veel gevallen is hun gewelddadige houding een gevolg van soortgelijke ervaringen tijdens hun jeugd.

Dit gegeven is ook van toepassing op de derde en laatste groep. Dit zijn de plegers die over het algemeen gewelddadig en antisociaal zijn. Zij plegen ook geweld ten aanzien van mensen uit de bredere omgeving en hebben vaak te kampen met een drugs- of alcoholproblematiek. Ze staan erg negatief tegenover vrouwen en hebben dikwijls al meerdere criminele feiten op hun naam staan. Zij percipiëren geweld als een vorm van probleemoplossend handelen en hebben frequent een psychopathologische problematiek.

2.7.3 Mannen én vrouwen

Het is erg belangrijk om stil te staan bij het gegeven dat niet alleen mannen maar ook vrouwen partnergeweld plegen (Van der Knaap, El Idrissi, & Bogaerts, 2010). Hier werd ook veel onderzoek naar gedaan. Zo heb je enerzijds vrouwen die enkel geweld plegen ten aanzien van hun (ex-)partner. Andere vrouwen zijn over het algemeen agressief tegenover hun omgeving. Er zijn indicaties dat voor zowel mannen als vrouwen bepaalde gelijklopende karakterkenmerken voorspellend zijn die het tot stand komen van partnergeweld verklaren (Moffitt, Robins, & Caspi, 2001; Moffitt, Krueger, Caspi, & Fagan, 2000). Deze betreffen voornamelijk stoornissen van de persoonlijkheid, misbruik van alcohol, antisociaal gedrag of een strafblad hebben (Dutton, Nicholls, & Spidel, 2005). Verder worden zij gekenmerkt door een moeilijke omgang met stress, zich snel bang of kwaad maken, zich onrustig voelen en erg wantrouwig staan tegenover anderen.

Toch zijn er ook verschillen waar te nemen tussen mannen en vrouwen. Zo zijn gedragsproblemen bij vrouwen een sterkere voorspeller voor het plegen van partnergeweld. Vrouwen plegen ook doorgaans lichtere vormen van partnergeweld, maar zijn dikwijls vaker antisociaal, depressief en gebruiker van verschillende soorten drugs (Mihalic & Elliott, 1997).

2.8 Slachtofferprofiel

Net zoals je daders niet allemaal op dezelfde lijn mag plaatsen, is dit voor slachtoffers van partnergeweld ook het geval. Iedereen kan slachtoffer worden van partnergeweld, ongeacht het geslacht, leeftijd, beroep of afkomst. Toch zijn er enkele zaken die in grote lijnen meestal terugkomen. Hieronder bespreken we hoe de slachtoffers naar zichzelf kijken en hoe ze elk

reageren op gewelddadige situaties. Tenslotte sluiten we af met enkele bedenkingen en conclusies.

2.8.1 Perceptie van het slachtoffer

Slachtoffers van huiselijk of partnergeweld hebben dikwijls te kampen met een laag zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen (Walker, 1984). Het geweld of de mishandeling zorgt er immers voor dat het slachtoffer op een andere manier naar zichzelf gaat kijken omdat er afbreuk wordt gedaan aan zijn of haar identiteit (Browne, 1987). Miller en Porter (1983) stellen dat slachtoffers zich dikwijls verantwoordelijk voelen voor het geweld dat hen wordt aangedaan. Eigen handelingen worden door hen beschouwd als aanleiding voor de dader om te reageren met geweld of mishandeling.

2.8.2 Reacties van het slachtoffer

Slachtoffers van partnergeweld beleven hun situatie elk op een eigen manier. In de vakliteratuur kunnen we erg veel verschillende reacties van slachtoffers terugvinden. Hieronder bespreken we de meest uiteenlopende reacties van hen die ermee geconfronteerd worden.

2.8.2.1 In de gewelddadige situatie blijven

Er zijn diverse redenen waarom veel slachtoffers in de gewelddadige situatie blijven en weigerachtig staan om hulp te zoeken. Ten eerste komt dit door hun overtuiging dat wat de geweldpleger doet hun eigen schuld is. Slachtoffers gaan daarom dikwijls verschillende gedragingen uiten, met het oog op het controleren en verminderen van het geweld (Herzberger, 1996). Walker (1984) stelt evenwel dat dit nutteloos is. Het geweld is immers geen gevolg van het gedrag van het slachtoffer. Dus ongeacht hoe het slachtoffer zich gedraagt, zal het geweld niet verminderen.

Ten tweede voelen vele slachtoffers nog veel affectie en liefde voor de dader. Vele slachtoffers geloven dat de situatie vroeg of laat wel zal verbeteren (Frieze & Browne, 1989). Veelal toont de dader berouw, wat er voor zorgt dat het slachtoffer het geweld toeschrijft aan een andere factor, bijvoorbeeld een bepaalde karaktertrek van de dader. Zo zijn er slachtoffers die het gewelddadige gedrag van hun partner toeschrijven aan overmatig alcoholgebruik of

veel stress. Ze geloven er dan ook in dat wanneer deze elementen verdwijnen, ook het geweld zal stoppen (Browne, 1987). Bovendien stellen Frieze en Browne (1989) dat daders zulke omstandigheden als excuus gebruiken om hun gewelddadig gedrag te verantwoorden. Op die manier wordt het geweld geminimaliseerd en door het slachtoffer als minder ernstig beschouwd.

Tenslotte voelen slachtoffers dikwijls angst voor hun gewelddadige partner. Deze angst situeert zich niet alleen op vlak van zijn of haar gedrag, maar heeft ook betrekking op de financiële afhankelijkheid. In vele situaties zorgt de geweldpleger voor de broodnodige financiële inkomsten. Wanneer het slachtoffer de dader zou verlaten, valt dit inkomen weg en kan dit economische problemen tot gevolg hebben (Frieze & Browne, 1989). Daarnaast mag men niet vergeten dat slachtoffers door hun situatie vaak geïsoleerd raken van de buitenwereld. Hulp zoeken is dan ook geen evidentie (Straus, Gelles, & Steinmetz, 1980). Bovendien leeft bij veel slachtoffers de angst dat wanneer ze hulp zoeken en hun verhaal vertellen, zij snel publiekelijk te schande worden gezet (Pagelow, 1984).

2.8.2.2 Hulp zoeken

Toch zijn er ook slachtoffers die beseffen dat de dader niet zal veranderen en dat er geen andere oplossing bestaat dan hulp te zoeken. In eerste instantie zullen ze dikwijls naar de politie of sociale diensten gaan (Frieze & Browne, 1989). Andere slachtoffers zoeken hulp in de nabije omgeving, zoals bij familie of vrienden. Soms verblijven zij tijdelijk in vluchthuizen. Sommigen onder hen zullen psychosociale begeleiding nodig hebben om tot het inzicht te komen dat wat hen overkomen is niet hun schuld is (RoSa, 2002). Miller en Porter (1983) stellen dat hoe ernstiger de mishandeling was, hoe meer het slachtoffer ervan overtuigd is dat de dader hiervoor verantwoordelijk is.

2.9 Conclusie

Algemeen kunnen we stellen dat de literatuur over partnergeweld erg verrijkend is. Dit is positief omdat het bijdraagt tot de sensibilisering van mensen omtrent dit nog steeds in taboesfeer verkerend fenomeen. Belangrijk om te onthouden is het gegeven dat partnergeweld breder is dan enkel geweld tussen partners die een langdurige affectieve relatie hebben (gehad), maar dat ook anderen, zoals kinderen of andere familieleden, slachtoffer kunnen zijn van deze criminele feiten. Ondanks de rijke literatuur omtrent dit fenomeen, blijkt toch dat het

erg moeilijk is om ook omtrent vrouwelijke daders iets terug te vinden. Dit legt ongetwijfeld het grootste taboe omtrent dit fenomeen bloot. Ondanks de verschillende typologieën die er binnen de vakliteratuur beschreven staan, moeten we elke dader als een afzonderlijk individu bekijken. Dit geldt ook voor vrouwelijke daders alsook voor de slachtoffers.

3. Partnerdoding

3.1 Inleiding

“En dan kijk je naar het tv-nieuws en verschijnt plots dat huis van Erik en Veerle op de tv. En dan hoor je juist dat woord ‘gewurgd’ vallen.” (neef van Erik)

Na ruim stilgestaan te hebben bij het fenomeen partnergeweld, werpen we in dit hoofdstuk een blik op het begrip ‘partnerdoding’. We staan eerst stil bij de definitie van partnerdoding en de prevalentie van het fenomeen. Daarna lichten we zowel het dader- als slachtofferprofiel toe en bekijken we de risicofactoren die hiermee gepaard gaan. Afsluiten doen we dit hoofdstuk met een allesomvattende conclusie.

3.2 Definitie

In de vakliteratuur wordt het om het leven brengen van de eigen partner aangeduid met de term ‘uxoricide’ of ‘mariticide’. Partnerdoding is de meest voorkomende soort van doding binnen het gezin en daarnaast ook de meest extreme vorm van partnergeweld (Koenraadt & Liem, 2010). Daarnaast komt het ook het meeste voor bij moorden waar zelfmoord op volgt (Bourget, Gagné, & Moamai, 2000; Dutton & Kerry 1999). Wilson, Johnson en Daly (1995) stellen dat er sprake is van partnerdoding wanneer de pleger effectief overgaat tot het doden van de partner.

Bij het definiëren van partnerdoding zijn twee theoretische benaderingswijzen van groot belang. Enerzijds hebben we de patriarchale hypothese. Deze stelt dat mannen hun partner domineren omdat zij hen als hun eigendom beschouwen en hier controle over willen uitoefenen (Liem, Geene, & Koenraadt, 2007). Anderzijds hebben we ook de theorie omtrent de zelfverdediging die de vrouw toepast om zichzelf (en de kinderen) te kunnen beschermen ten aanzien van de gewelddadige partner (Serran & Firestone, 2004). Net zoals bij partnergeweld is in de meeste gevallen de dader een man en het slachtoffer een vrouw.

Binnen de literatuurstudie vinden we partnerdoding voornamelijk terug onder de noemer ‘Intimate Partner Homicide’ (IPH). Dit begrip wordt binnen diverse theoriebronnen geconceptualiseerd op twee verschillende wijzen. Enerzijds beschouwt men IPH als het einde van een continuüm van huiselijk geweld waarbij de moord het eindpunt betekent van een

periode waarin partnergeweld escaleerde. Anderzijds wordt IPH benaderd als een gedraging die erg verschillend is (Kivisto, 2015).

Het ombrengen van de vrouw door de man wordt beschouwd als de meest extreme vorm en het meest extreme gevolg van partnergeweld. Binnen de vakliteratuur wordt dit fenomeen aangeduid met het begrip ‘femicide’ en kent diverse definities. Russell en Radford (1992) definiëren femicide als het doden van vrouwen door mannen uit vrouwenhaat. Campbell en Runyan (1998) stellen dat femicide het doden van alle vrouwen inhoudt, ongeacht het motief of het statuut van de dader. Binnen deze definitie spreekt men niet enkel over mannelijke daders, maar heeft men ook oog voor vrouwelijke plegers (PATH, 2008). Tenslotte heeft ook Russell (2001) een eigen definitie. Zij definieert femicide als het doden van vrouwen omdat het vrouwen zijn (Daigle & Muftic, 2016). Ook het World Health Organization (WHO) sluit zich hierbij aan (WHO, 2012). De definitie van Stout (1993) heeft aandacht voor de relatiestatus van het koppel en betreft het ombrengen van vrouwen door de mannelijke intieme partner (Ellis, Stuckless, & Smith, 2015). Dawson & Gartner (1998) breidden deze definitie uit door niet alleen de huidige, maar ook de voormalige wettelijke echtgenote of vriend als dader te beschouwen. Net zoals bij partnergeweld is het dus geen vereiste dat de partners gehuwd of samenwonend zijn. Zo vallen o.a. de ex-partner, de partner van een buitenechtelijke relatie of een vervreemde partner ook binnen deze categorie.

3.3 Prevalentie

“En uiteindelijk is het een ver van uw bed show, het gebeurt thuis niet ... En plots zit je in de gevangenis om uwe nonkel te bezoeken.” (neef van Erik)

Zoeken naar statistieken over partnerdoding is niet zo moeilijk, ze vinden is een ander verhaal. Wat wel meteen opvalt, is dat partnerdoding minder vaak voorkomt dan partnergeweld. Dit wilt dan ook zeggen dat partnerdoding niet het logische gevolg is van (langdurig) partnergeweld. Beide fenomenen zijn twee afzonderlijke constructies, maar hebben wel een soortgelijke oorsprong en kennen een gelijkaardig verloop. Het is dus enkel het uiteindelijke resultaat dat van elkaar lijkt te verschillen (Declercq, 2008).

Binnen de vakliteratuur worden voornamelijk het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Nederland en Zuid-Afrika onderbouwd met cijfermateriaal. Over het algemeen kan men

stellen dat er weinig bekend is over het sterftecijfer van vrouwen als gevolg van intiem partnergeweld. Volgens Mathews (2008) vermoedt 'The World Report on Violence and Health' dat er wereldwijd tussen de 40 en 70% van de vrouwelijke slachtoffers van moord omgebracht werden door toedoen van hun partner (PATH, 2008).

3.3.1 Binnen Europa

In Europa werd de helft van alle vrouwelijke slachtoffers gedood door hun intieme partners (35%) of familieleden (17%). Dit percentage ligt veel hoger dan bij mannen. Zij worden in slechts 5% van de gevallen gedood door hun intieme partners en in 10% van de gevallen door familieleden. 77,4% van alle vrouwelijke slachtoffers van moord werden omgebracht door hun huidige of eerdere intieme partner. Intiem partner- en familiaal geweld treft vrouwen met een hogere frequentie dan mannen (UNODC, 2011).

Uit een onderzoek van Russell P. Dobash en R. Emerson Dobash (2015) blijkt dat er in het Verenigd Koninkrijk sprake is van een oververtegenwoordiging van mannen die hun partners doden uit jaloezie. In 65% van de gevallen zijn mannen eerder al gewelddadig geweest tegenover de vrouw, dikwijls op het punt dat zij hun man wensten te verlaten of reeds verlaten hebben. Uit een ander onderzoek blijkt dat in Wales en Engeland er wekelijks twee vrouwen worden gedood door de huidige of vorige partner. Dit komt overeen met één vrouwelijk sterfgeval om de drie dagen (Office for National Statistics, 2015).

3.3.2 Buiten Europa

In de Verenigde Staten worden er gemiddeld drie vrouwen per dag vermoord door hun eigen partner. Amerikaanse vrouwen lopen een hoger risico vermoord te worden door de eigen partner dan door iemand anders (McGuire & Pastore, 1996). In minstens een derde van alle moorden op vrouwen is de dader de intieme partner, de ex-partner of vervreemde partner. Meer dan de helft van deze slachtoffers werden in de periode van 2001 tot 2012 gedood met een pistool (Scheller, 2014). Er wordt geschat dat 17% van alle moorden in de Verenigde Staten gepleegd worden door de eigen partner (Catalano, Smith, Snyder, & Rand, 2009). Toch zijn niet alle slachtoffers van doodslag vrouwen. Zo bleek uit onderzoek van McGuire en Pastore (1996) dat 3,3% van de 17.337 mannen in 1994 gedood werden door een vrouw of vriendin.

Uit een eerste nationaal onderzoek in Zuid-Afrika bleek dat er elke 6 minuten iemand sterft door toedoen van de eigen partner. Dit land heeft wereldwijd het hoogste percentage van meldingen van intiem partnergeweld. Volgens Mathews (2008) wordt dit gekoppeld aan de ongelijkheid die zich tussen mannen en vrouwen afspeelt (PATH, 2008).

3.4 Wetgeving in België

“Voor mij was het heel belangrijk dat het op het proces niet om moord ging maar om doodslag. Dat is mij heel fel bijgebleven: het is geen moord.” (schoonbroer van Erik)

Binnen de Belgische wetgeving wordt moord als een zeer ernstige misdaad beschouwd, die dan ook zwaar bestraft moet worden. In België bestaat er doodslag en moord. Wanneer de dader iemand doodt met het oogmerk om iemand te doden, spreken we van doodslag. Volgens Daly en Wilson (1988) verwijst doodslag naar fatale, interpersoonlijke aanvallen en handelingen die gericht zijn tegen een persoon die zich buiten de context van oorlogsvoering bevindt. Hij of zij kan dan veroordeeld worden tot een opsluiting van twintig tot dertig jaar (Art. 393 Sv.). Daarnaast hebben we moord. Dit is van toepassing wanneer er sprake is van doodslag met voorbedachten rade. Hij of zij kan dan worden veroordeeld tot levenslange opsluiting (Art. 394 Sv.) (Vermeulen, 2014).

Toch is het al enige tijd erkend dat bepaalde moorden gerechtvaardigd kunnen worden. We hebben het dan over moorden zoals in een oorlog of wanneer iemand een andere persoon doodt uit wettelijke zelfverdediging (Polk, 1994). Zo staat er in het Belgische Strafwetboek omschreven dat doodslag, verwondingen en slagen verschoonbaar zijn indien deze onmiddellijk uitgelokt werden door zware gewelddaden tegen de persoon in kwestie (Art. 411 Sv.). Wanneer het verschonend feit bewezen is kan de straf verminderd worden. In het geval van een misdaad waarop levenslange opsluiting of opsluiting van twintig tot dertig jaar staat, kan de straf verminderd worden tot een gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar en tot een geldboete van honderd tot vijfhonderd euro (Art. 414 Sv.) (Vermeulen, 2014).

3.5 Daderprofiel

“...En ik bel naar mijn broer die opneemt met de woorden: Veerle, Veerle is dood, Erik heeft haar dood gemaakt. En hij legt zijn telefoon terug af. En ik stond daar... Wat?” (nicht van Erik)

Daders heb je in verschillende maten en vormen. Het is dan ook erg moeilijk om er een uniforme, allesomvattende beschrijving van te geven. Daarom behouden we hun eigenheid en bespreken we patronen die uit onderzoek zijn voortgekomen. Want ook al zijn ze niet hetzelfde en hebben ze elk hun eigen motieven, toch kunnen we overeenkomsten terugvinden. Aan de ene kant bespreken we wie ze zijn, aan de andere kant werpen we een blik op hun mogelijke motieven die aanleiding zijn tot het vermoorden van de partner.

3.5.1 Een korte schets

“Ik vond het heel vervelend dat ik aan dat loket moest zeggen dat de man die zaterdag zijn vrouw vermoord heeft, mijn broer was.” (zus van Erik)

3.5.1.1 Demografische kenmerken

Zoals eerder al werd aangegeven, is in het merendeel van de gevallen de man de dader en de vrouw het slachtoffer. Tegenover één vrouwelijke dader staan gemiddeld negen mannelijke daders. Mannen zouden verantwoordelijk zijn voor 97% van de moorden tegen de eigen partner (Raine, 2013). Wat de leeftijd betreft, is uit onderzoek gebleken dat het merendeel van de mannen op het ogenblik van de feiten gemiddeld ouder is dan 35 jaar. De gemiddelde leeftijd van mannelijke plegers betreft 43,6 jaar, bij vrouwen ligt deze leeftijd op 42,6 jaar (Ramsey, 2015). Dikwijls zijn daders van partnerdoding ouder dan daders van partnergeweld of dan daders die andere familieleden om het leven brachten (Oram, Flynn, Shaw, Appleby, & Howard, 2013; Campbell et al., 2003). Uit een steekproef blijkt dat dit leeftijdsverschil gemiddeld 10 jaar betreft (Daniel & Holcomb, 1985). Daders die na de feiten zelfmoord plegen, zijn doorgaans ouder dan hen die achteraf geen zelfmoord plegen (Rosenbaum, 1990; Belfrage & Rying, 2004; Lund & Smorodinsky, 2001). Felthous en Hempel (1995) verklaarden dit door de aanwezigheid van psychiatrische stoornissen die toenemen naarmate men ouder wordt (Liem, Postulart, & Nieuwbeerta, 2009).

Uit onderzoek van Koenraadt en Liem (2010) blijkt dat er een oververtegenwoordiging bestaat van verdachten die tot de groep van de etnische minderheden behoren. Velen onder hen hebben een lage tot zeer lage sociaal-economische status en beschikken niet over de Belgische nationaliteit. Omdat zij een grote groep van daders zijn, is het belangrijk hier de nodige aandacht aan te schenken. Er zijn namelijk verschillende redenen die verklaren waarom zij een oververtegenwoordiging van verdachten uitmaken. Allereerst zoeken zij minder snel en minder vaak hulp voor psychische problemen of probleemsituaties die zich binnenshuis afspelen. Daarnaast hechten zij veel belang aan de opvattingen die binnen hun traditie leven betreffende het huwelijk en de rolverhouding tussen man en vrouw. Tenslotte bestaat er ook de problematiek van de werkloosheid en de verschillen in opleiding en taal.

3.5.1.2 De levensgeschiedenis

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat ongeveer een kwart van de daders van partnerdoding als kind zelf is misbruikt. Dit betreft zowel fysiek als seksueel misbruik. Volgens Stout (1993) geeft een meerderheid van de daders aan tijdens de jeugd jaren zelf getuige te zijn geweest van partnergeweld binnen het gezin (Baldry & Winkel, 2008). Bijna alle bestudeerde daders van partnerdoding vertoonden gedragsproblemen die hun ontstaan kenden in de kindertijd. Dit in tegenstelling tot daders van partnergeweld die veel minder ernstige problemen in de kindertijd vertoonden. Bijna 65% van de welaangepaste daders groeiden op in een stabiel gezin. De helft van de daders van partnergeweld zijn opgegroeid zonder vader, 12% van hen zonder moeder (Daniel & Holcomb, 1985). Ongeveer de helft van daders van partnerdoding studeerde niet af aan de middelbare school, 33% behaalde wel een diploma van de middelbare school en 18% voltooide zijn opleiding aan een college of handelsschool (Campbell et al., 2003). Uit onderzoek van Koziol-McLain en haar collega's (2006) bleek dat 55% van de vrouwelijke daders die geen zelfmoord pleegden niet afstudeerde aan de middelbare school, terwijl daders die wel zelfmoord pleegden, doorgaans hogere onderwijsniveaus afronden.

3.5.1.3 De persoonlijkheid

Belfrage en Rying (2004) deden onderzoek naar 164 Zweedse forensische psychiatrische patiënten. De diagnoses die het meeste naar boven kwamen, waren een narcistische of antisociale persoonlijkheidsstoornis en borderline. Slechts 5% van deze daders voldeed aan de

criteria van de Psychopathy Checklist voor psychopathie. Binnen de steekproef van Daniel en Holcomb (1985) werd slechts een vijfde van de daders van partnerdoding gediagnosticeerd met een antisociale persoonlijkheidsstoornis. In het onderzoek van Rosenbaum (1990) was er bij de meerderheid van de gevallen (83%) sprake van een persoonlijkheidsstoornis. Bij slechts een op drie van de daders van partnerdoding die achteraf ook zelfmoord pleegden, was de diagnose een persoonlijkheidsstoornis.

3.5.1.4 Klinische kenmerken

Men suggereert dat ongeveer één op de tien daders van partnerdoding psychotisch is. Wat de prevalentie van stemmingsstoornissen betreft, zijn er minder stabiele resultaten aanwezig. Dit varieert van 17 tot 56%. Uit onderzoek bleek dat 32% van de daders van partnerdoding geestesziek was. Bij daders die andere familieleden doodden, ligt dit percentage op 45%. In 6% van de gevallen van daders van partnerdoding was er sprake van schizofrenie en andere waanstoornissen. Bij daders die andere familieleden van het leven beroofden, was dit 28%. Betreffende de affectieve stoornissen scoren daders van partnerdoding hoger (17%) dan daders van moord op andere familieleden (8%). Zij leken bovendien ook minder kans te hebben op de mogelijkheden van geestelijke gezondheidszorg. Bij 20% van de daders van partnerdoding was er sprake van symptomen die konden wijzen op een psychose (7%) of depressie (13%) op het moment dat het delict gepleegd werd. Bij daders die andere familieleden doodden, lag dit percentage op 34% (Oram, Flynn, Shaw, Appleby, & Howard, 2013).

Bourget en Gagné (2012) hebben achteraf enkele dossiers betreffende echtelijke moorden in Quebec (een provincie in Canada) vanaf 1991 tot en met 2010 herzien. In 85% van deze gevallen was de dader van het mannelijke geslacht. In tegenstelling tot de bevindingen van Oram en haar collega's (2013) vond men in deze herziening een hogere prevalentie van geestesziekten. In slechts 10,6% van de gevallen was er geen sprake van een psychische aandoening. Hierbij hadden daders te kampen met een depressieve stoornis (56,7%), met acute intoxicatie (15,6%) of andere psychoses (6,3%). In 3,5% van de gevallen was er sprake van schizofrenie, in 3,5% andere aandoeningen, in 2,1% een aanpassingsstoornis, in 0,7% een cognitieve dissociatie en in 0,7% een drugsverslaving.

Ook Rosenbaum (1990) deed onderzoek naar verschillende daders van partnerdodingen die plaatsvonden tussen 1978 en 1987 in New Mexico. Hierbij beoordeelde hij 36 plegers. Zijn

grote bevinding was dat 75% van de daders die uiteindelijk zelfmoord pleegde, te kampen had met een depressie. Dit in tegenstelling tot daders die na de partnerdoding geen zelfmoord pleegden niet depressief waren. Hoewel er binnen de steekproef van Rosenbaum (1990) geen bewijs aanwezig is dat er sprake zou zijn van een waanstoornis, was binnen het onderzoek van Bourget, Gagné en Whitehurst (2010) toch 10% van de daders die achteraf zelfmoord pleegde, psychotisch.

3.5.2 Soorten geweld

Binnen de literatuurstudie kunnen we twee grote groepen van geweld onderscheiden. Zo spreken we van affectief geweld en predatorisch geweld. Eenzelfde delict kan zowel aanwijzingen van affectief als predatorisch geweld inhouden. In de meeste gevallen is er echter sprake van een dominante vorm (Declercq, 2008).

3.5.2.1 Affectief geweld

Declercq (2008) omschrijft affectief geweld als het gevolg van een overstijgende opstoot van kwaadheid die door de persoon niet meer te controleren is. Deze toestand wordt ook wel 'arousel' genoemd en is van korte duur. Deze wordt teweeggebracht door een bedreiging van fysieke aard, zoals een bestorming, uitdaging of gevaarsituatie, of van psychische aard, zoals een belediging of het einde van de liefdesrelatie (Wittouck, Audenaert, & Vander Laenen, 2015). Doordat het lichaam deze situatie als alarmerend of bedreigend percipieert, wordt het lichaam in een staat van overleving gebracht. Dit uit zich o.a. in een verhoogde hartslag, een snellere ademhaling, een rode verkleuring van de huid, het uitzetten van de oogpupillen, zweten, trillen en nervositeit. De emoties die hiermee gepaard gaan, worden door de dader als oncontroleerbaar beschreven. De gewelddaad volgt in de meeste gevallen dan ook quasi onmiddellijk op de bedreigende situatie (Declercq, 2008). Het doel van de dader betreft het opnieuw in evenwicht brengen van de situatie door de bedreigende stimulus uit te schakelen of te neutraliseren. Bij affectief geweld is de daad dan ook een doel an sich (Tervoort, 2010). In sommige gevallen is er ook sprake van amnesie. Dit betekent dat de dader zich sommige fragmenten van het gebeuren niet meer kan herinneren. Gevoelens waar een dader achteraf mee te maken kan krijgen, zijn o.a. onduidelijkheid, beschaamdheid en afkeer. Voorbeelden van affectief geweld zijn partnerdoding ten gevolge van een stukgelopen relatie of jaloezheid (Declercq, 2008).

3.5.2.2 Predatorisch geweld

In tegenstelling tot affectief geweld is predatorisch geweld geen reactie op een bedreigende situatie, noch is er sprake van de aanwezigheid van een 'arousel'. De gewelddaad is dus niet ontvlambaar, noch oncontroleerbaar van karakter. Predatorisch geweld wordt opzettelijk gepleegd en is de uitkomst van een bewust perceptie-keuzeprocess (Wittouck, Audenaert, & Vander Laenen, 2015). Dit wil echter niet zeggen dat dit (lange tijd) op voorhand bedacht en beraamd is. Het is evengoed mogelijk dat men impulsief of op het moment zelf beslist om over te gaan tot predatorisch geweld. Daders geven aan dat ze enkel voor en na het plegen van de feiten gevoelens ervoeren. Doordat dit geweld dikwijls gepaard gaat met een gestegen gevoel van eigenwaarde, gaat het hierbij om positieve gevoelens, zoals blijdschap, optimisme en vreugde (Meloy, 2002; Porter & Woodworth, 2007). Een gewelddaad van deze aard heeft als doel een voordeel te verwerven. Meestal gaat het dan over controle of vernieling. Voorbeelden van predatorisch geweld zijn partnerdodingen waarbij er met voorbedachten rade werd gehandeld of partnerdodingen die gepleegd werden door mensen met een borderline- of antisociale persoonlijkheidsstoornis (Declercq, 2008).

3.5.3 Motieven

Daders zijn verschillende mensen en hebben dan ook elk hun eigen motief om hun partner om te brengen (Vermassen, 2004). Over het algemeen kunnen we vier algemene beweegredenen onderscheiden die de dader aanzet tot het doden van de partner. Het eerste betreft een gekrenkt gevoel van eer en eigenwaarde. Ten tweede betreft het een depressie bij de man. Een derde motief slaat op de angst van de dader om verlaten te worden. En tenslotte is er jaloezie in het spel. Afhankelijk van de persoonlijkheid van de dader kan hij of zij gevoeliger zijn en sneller aangezet worden door een van deze beweegredenen.

3.5.3.1 Gekrenkt gevoel van eer en eigenwaarde

Een eerste beweegreden betreft een gekrenkt gevoel van eer en eigenwaarde bij de dader. Dit komt voornamelijk voor bij twee groepen van daders. Enerzijds betreft het plegers die zich graag laten gelden of zich graag onderscheiden van andere mensen en die bewust of onbewust te kampen hebben met een laag gevoel van eigenwaarde (Ghysbrecht, 1970). Dikwijls doden deze plegers hun partner door wurging. Carp (1962) stelt dat wurging een betekenis kan hebben van het op een ingrijpende wijze in bezit nemen en toe-eigenen van de partner.

Anderzijds worden deze daden ook verricht door personen die een overdreven en buitensporige verbondenheid ten aanzien van hun partner tonen. Zulke afhankelijkheid wordt binnen de vakliteratuur ‘Hörigkeit’ genoemd. Bovendien voelen daders zich dikwijls ook benadeeld door de partner. Dit komt dikwijls voor bij daders die haatdragend, wraakzuchtig en wantrouwig zijn (Ghysbrecht, 1970).

3.5.3.2 Depressie

Een depressie kent een nauwe relatie met een gekrenkt gevoel van eer en eigenwaarde, zoals hierboven omschreven. In vele gevallen resulteren deze minderwaardigheidsgevoelens in een depressie. Hierbij komt de dader dikwijls terecht in een depressieve crisis die zo omvangrijk is dat hij besluit zelfmoord te plegen (Van Wormer, 2008). Het is de dader die voor zichzelf heeft uitgemaakt dat zijn leven moet eindigen en daarom uit het leven wenst te stappen (Ghysbrecht, 1970). Hierbij is het ook mogelijk dat de dader eerst zijn partner vermoordt, alvorens zelfmoord te plegen (Jackson, 2008).

3.5.3.3 Angst om verlaten te worden

Een reden die in vele gevallen alom vertegenwoordigd wordt, betreft de angst om verlaten te worden door de partner (Liem, Geene, & Koenraadt, 2007). Deze angst komt voornamelijk voor bij daders die erg gevoelig en sensueel zijn (Ghysbrecht, 1970). Rasche (1989) stelt dat het niet kunnen accepteren van het einde van de relatie voor de dader de belangrijkste aanzet is om zijn partner te vermoorden (Johnson, 2006). Binnen deze situatie is er dikwijls sprake van een patroon waarbij de dader een verzoening wenst met zijn partner omdat hij haar als zijn bezit beschouwt. Dit gebeurt door te charmeren oftewel door nog meer geweld toe te passen. Wanneer dit echter niet effectief blijkt te zijn en meerdere pogingen geen veranderingen teweegbrengen, kan de dader overgaan tot het vermoorden van de partner (Ellis, Stuckless, & Smith, 2015). In sommige gevallen vermoorden ze naast de eigen partner ook nog iemand anders. Dikwijls betreft het de kinderen van de partner alsook vrienden, familieleden of de nieuwe partner. Ook dit toont de drang aan naar eigendom van de dader naar de partner toe (Polk, 1994; Dobash & Dobash, 2015).

3.5.3.4 Jaloersheid

Wallace (1986) deed een studie naar moord en stelde vast dat naast de scheiding of dreiging tot scheiding ook jaloersheid de meest voorkomende oorzaak was van partnerdoding. Ze verliezen hun macht over de vrouw en denken aan het feit dat ze in de armen van een andere man zullen vallen. Daly en Wilson (1988) hebben betoogd dat seksuele jaloersheid en rivaliteit de meest dominante motieven zijn bij feiten van doodslag waarbij vrouwen het slachtoffer zijn en mannen de dader. Jaloersheid vindt dikwijls haar grondslag in de scherpe afkeuring van het mogelijke bedrog van de partner. Dit zorgt ervoor dat de dader snel gewelddadig kan reageren (Ghysbrecht, 1970).

3.5.4 Stigmatisering

Het begrip stigmatisering wordt duidelijk gemaakt aan de hand van enkele citaten die uit de interviews met de respondenten naar boven kwamen.

“En jij gaat daar nog naartoe?!, zeggen mensen ook wel eens.” (nicht van Erik)

*“ Er waren sommigen die daar een heel sterke mening over hadden, in de zin van ‘een moordenaar is en blijft een moordenaar, die veranderen niet’. En ik dacht: zwijg a.u.b.”
(nicht van Erik)*

“Ik heb zelfs een uitspraak van iemand gehad: Pas op, want gij bent ook een Peeters. Daar had ik het moeilijk mee.” (zus van Erik)

“Ook op de begrafenis, waar ga je zitten? Zij is al heel zijn leven zijn tante. Wij waren ook in rouw omwille van het feit dat we een tante kwijt waren, maar wij hadden het gevoel: mogen wij hier wel zijn?” (vrouw van neef van Erik)

3.6 Slachtofferprofiel

Ook slachtoffers van partnerdoding krijgen in deze masterproef de nodige aandacht. Hierbij staan we stil bij frequent terugkerende kenmerken van slachtoffers. Zo bespreken we verschillende onderzoeken die de kenmerken van slachtoffers bestudeerd hebben. Uit diverse

onderzoeken komt sterk naar voren dat het voornamelijk om vrouwelijke slachtoffers gaat (Ramsey, 2015). Een belangrijk aandachtspunt betreffende deze onderzoeksresultaten is het gegeven dat hoewel deze bevindingen dikwijls voorkomen, deze voor elk slachtoffer anders zijn. Hierbij laten we het licht schijnen op hun leeftijd, ras en etniciteit, burgerlijke staat en huishoudelijk inkomen.

3.6.1 Leeftijd

Over het algemeen kunnen we stellen dat jonge mensen meer kans hebben om slachtoffer te zijn van partnerdoding. Daly en Wilson (1988) stellen dat huwelijken met een uitzonderlijk hoog leeftijdsverschil vier keer zoveel kans maken om geconfronteerd te worden met partnerdoding dan huwelijken waarbij het leeftijdsverschil niet zo groot is. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat mensen jonger dan 16 jaar en ouder dan 50 jaar het minste risico lopen om slachtoffer te worden van partnerdoding. Vrouwen tussen de 20 en 24 jaar zijn de grootste risicogroep (Rennison, 2001). Uit een ander onderzoek is gebleken dat de gemiddelde leeftijd van mannelijke slachtoffers 44 tot 45,1 jaar betreft en bij vrouwelijke slachtoffers 40,5 jaar. Bovendien zijn mannelijke slachtoffers verspreid doorheen verschillende leeftijdsgroepen en gaat het bij vrouwelijke slachtoffers dikwijls om mensen van jongere leeftijd (Ramsey, 2015).

3.6.2 Ras en sociaal-culturele identiteit

Uit onderzoek is gebleken dat Afro-Amerikanen dikwijls het slachtoffer zijn van partnerdoding. Partners met een zwarte huidskleur worden doorgaans sneller slachtoffer van partnergeweld en partnerdoding (Violence Policy Center, 2015). Intieme doodslag is dikwijls de grootste doodsoorzaak onder zwarte mannen en vrouwen die jonger zijn dan 44 jaar. Dit geldt ook voor partnerdodingen (Rennison & Welchans, 2000). Mercy en Saltzman (1989) onderzochten partnerdoding per ras en stelden verschillen vast. Zo vonden ze dat de frequentie van intieme doodslag bij zwartgekleurde mensen 8,4 keer hoger lag dan bij blanken. Dit is ook gebleken uit andere, soortgelijke onderzoeken. De reden waarom dit bij kleurlingen hoger ligt, heeft te maken met de sociale klasse waarin zij zich bevinden. Hun positie en sociaal-economische status (SES) bieden een verklaring voor deze verschillen. Toch moeten we hierbij ook rekening houden met andere factoren. Zo suggereren Stark en Flitcraft (1996) dat de politie de criminaliteit in woonwijken van kleurlingen minder ernstig neemt. Ze zijn bereid om meer door de vingers te zien. Intrafamiliaal geweld zal dan ook

minder streng en op een andere manier gecontroleerd worden dan in buurten waar blanken wonen; wat sneller kan leiden tot fataal geweld.

3.6.3 Burgerlijke staat

Men deed ook onderzoek naar de burgerlijke staat van slachtoffers van partnerdoding. Uit dit onderzoek kan men concluderen dat gescheiden mannen en vrouwen het hoogste risico lopen op slachtofferschap bij partnerdoding. Deze grote risicogroep wordt opgevolgd door de groep van mensen die wel gehuwd zijn (Rennison & Welchans, 2000). Zoals reeds werd aangehaald is gehuwd zijn binnen de definitie van partnergeweld of -doding geen vereiste (Bogaerts, van der Veen, & van der Knaap, 2011). In deze context heeft deze betekenis dan ook betrekking op ongehuwde koppels die niet meer samen wonen of samen leven.

3.6.4 Het huiselijke leven

Uit onderzoek van Rennison en Welchans (2000) is gebleken dat vrouwen die jaarlijks een lager inkomen hebben, tot zeven keer sneller het slachtoffer worden van partnerdoding tegenover vrouwen met een hoger inkomen. Bij mannen is deze verhouding echter onbekend. Daarnaast bleek dat partners die in huurwoningen verblijven, sneller het slachtoffer worden. Dit geldt zowel voor mannelijke als vrouwelijke slachtoffers. Vrouwen die een woning huren zijn tot drie keer sneller het slachtoffer van partnerdoding tegenover vrouwen die een eigen eigendom bezitten. Bij mannen komt men tot gelijkaardige bevindingen. Mannen die in een huurwoning verblijven, lopen dubbel zoveel risico op slachtofferschap van partnerdoding ten aanzien van mannen die een eigen woonst hebben. Ook de woonplaats kan in de studie naar slachtofferschap van partnerdoding relevant zijn. Zo zijn vrouwen die in stedelijke gebieden wonen, frequenter het slachtoffer van partnerdoding dan vrouwen die gehuisvest zijn op het platteland. Mannen die in stedelijke gebieden wonen, zouden ook sneller geweld gebruiken tegenover hun partner dan mannen die op het platteland gevestigd zijn. Uit deze gegevens blijkt dat de sociaal-economische status en omstandigheden waarin het koppel leeft, een grote rol speelt (Ramsey, 2015).

3.7 Conclusie

Na deze uiteenzetting over partnerdoding kunnen we het volgende concluderen. Eerst en vooral is partnerdoding niet noodzakelijk een gevolg van partnergeweld. Geweld binnen de

relatie gaat partnerdoding dus niet noodzakelijk vooraf. Toch is het zo dat wanneer we kijken naar cases van partnerdoding, er dikwijls sprake is van een voorgeschiedenis van partnergeweld. Daarnaast is er geen eenduidig, uniform daderprofiel op te stellen. Elkeen heeft zijn eigen persoonlijkheid, motieven en verleden. Dit geldt ook zo voor de slachtoffers van partnerdoding. Toch zijn vrouwen hier het merendeel het slachtoffer van en zijn mannen de dominant aanwezige daders. Tot slot kunnen we stellen dat er slechts een matig aanbod van literatuur hierover aanwezig is. In de literatuurstudie is er wel veel informatie terug te vinden over het thema partnergeweld. Wanneer we echter verder zoeken en ons enkel focussen op partnerdoding, hebben we het beschikbare aanbod snel doorgenomen. Cijfers over prevalentie, slachtoffer- en daderkenmerken en aanverwanten zijn zeer moeilijk terug te vinden.

4. Slachtofferschap

4.1 Inleiding

Binnen dit hoofdstuk leggen we de klemtoon op slachtofferschap. In de voorgaande hoofdstukken werd er naast een daderprofiel telkens ook een slachtofferprofiel geschetst. In dit hoofdstuk gaan we hier verder op in. Allereerst staan we kort stil bij de definitie en het ontstaan van de victimologie. Nadien bekijken we twee grote hoofdwegen binnen de victimologie, alsook verschillende soorten slachtofferschap. Tenslotte gaan we na hoe de victimologie zich in de praktijk heeft vertaald. En net zoals bij alle voorgaande hoofdstukken sluiten we ook hier af met een conclusie.

4.2. Definitie

Slachtofferschap wordt binnen de vakliteratuur ook wel aangeduid met het begrip ‘victimologie’ en is een deeldiscipline binnen het vakgebied van de criminologie. Waar criminologie de focus legt op onderzoek naar strafbare feiten en delictplegers, legt de victimologie de klemtoon op de leer van het slachtoffer (Van Dijk, 1997). Hoewel het begrip slachtoffer geen eenduidige definitie kent, werden er binnen de literatuur toch enkele definities geformuleerd. Zo definieert Karmen (2012) een slachtoffer als iemand die schade, verlies of onheil heeft ervaren ten gevolge van onwettige handelingen die door een andere persoon, groep of organisatie gesteld zijn. Binnen de Omzendbrief OOP 15ter van 1999 betreffende de politieke slachtofferbejegening (Belgisch Staatsblad, 1999) wordt een slachtoffer gedefinieerd als:

“De persoon, evenals zijn verwanten, aan wie materiële, fysische en/of morele schade is toegebracht als gevolg van een handeling of een verzuim dat strafbaar is gesteld door het Strafwetboek of door bijzondere strafwetten” (p. 31269).

Karmen (2012) definieert de term victimologie als het onderzoek naar mensen die door delictplegers schade hebben ondervonden. Victimologie verwijst daarnaast ook naar de wetenschappelijke studie van slachtoffers en slachtofferschap alsook de interactie tussen slachtoffers en delictplegers, officiële instanties, media en sociale organisaties.

Tenslotte hebben we nog een bredere definitie die gehanteerd wordt door Goodey (2004), Walklate (2007) en Wemmers (2003) (Natarajan, 2011). Zij stellen dat victimologie omschreven kan worden als:

“The scientific study of the various social and legal interventions to assist victims in coping with these consequences” (p. 34).

Van Dijk (1999) stelt dat er twee belangrijke soorten van victimologie bestaan. Enerzijds hebben we de algemene victimologie. Deze bestudeert slachtofferschap in de ruimste zin van het woord waar ook slachtoffers van natuurrampen, oorlog of ongelukken toe behoren. Hierbij ligt de focus op het behandelen, voorkomen en verlichten van de consequenties van het slachtoffer, ongeacht wat hier de oorzaak van is. Langs de andere kant hebben we de strafrechtelijke victimologie. Deze victimologie benadert het slachtofferschap vanuit een criminologisch of juridisch perspectief waarbij het bereik van het onderzoek wordt vastgelegd door het strafrecht. Over het algemeen kunnen we stellen dat deze pleiten voor het slachtoffer, zijn rechten en dit binnen de context van vervolging (Turvey, 2014).

4.3 Het ontstaan

Aandacht voor slachtoffers zoals we het op de dag van vandaag kennen, betrof vroeger een heel ander verhaal. We hebben ons door heel wat bochten moeten wringen om het slachtofferbeleid die inhoud te geven zoals we die nu kennen.

4.3.1 De Verlichting

Ten tijde van de Verlichting was er het idee van het sociaal contract, uitgewerkt door de filosofen Locke en Rousseau. Het contract betreft een overeenkomst tussen de burger en de maatschappij waarbij de burger een deel van zijn vrijheden afstaat in ruil voor bescherming door de maatschappij. Het plegen van een strafbaar feit betekent dan ook een schending van dit sociaal contract, maar ook een schending van het maatschappelijk belang. Het misdrijf werd dan ook niet beschouwd als een aanslag op het slachtoffer, maar als een aanslag op de maatschappij (De Ruyver, 2015). Binnen de criminologie richtte men dan ook de focus op de dader.

4.3.2 Het Nieuw Sociaal Verweer

Na de Tweede Wereldoorlog ontstond er een nieuwe stroming, het Nieuw Sociaal Verweer. Deze bracht als eerste het slachtoffer in beeld (De Ruyver, 2015). De victimologie deed zijn intrede omstreeks 1970. De grote grondleggers van deze wetenschappelijke discipline waren

Mendelsohn en Von Hentig. Mendelsohn was bedenker van het begrip victimologie en had aandacht voor de bijdrage die slachtoffers konden hebben in het ontstaan van een misdrijf. In zijn publicatie maakte hij een onderscheid tussen verschillende types in die mate dat een slachtoffer medeverantwoordelijk is aan de totstandkoming van het delict (Van Dijk, Groenhuijsen, & Winkel, 2007). Von Hentig schreef in 1948 het boek ‘The criminal and his victim’ dat het slachtoffer in een delict beschouwd wordt als betrokken partij en stelt dat een bestudering van het slachtoffer kan leiden tot een betere aanpak van criminaliteit. Daarnaast suggereert hij ook dat sommige mensen door bepaalde gedragskenmerken een groter risico lopen op slachtofferschap dan andere mensen. Het boek dat hij schreef, betekende ook meteen het begin van dit nieuwe domein (Van Dijk, 1997).

4.3.3 Het Nieuw Realisme

Ten tijde van het Nieuw Realisme ontstonden er in ons land enkele stromingen, nieuwe denkrichtingen. Zo hadden we het ‘abolitionisme’, een drastische denkrichting die stelt dat het strafrecht niets oplost, maar enkel meer moeilijkheden voor de maatschappij creëert. Daarnaast hebben we ook de ‘due process’-strekking die stelt dat een eerlijk proces een wettelijke verplichting is en de staat dan ook de rechten van elke partij moet respecteren (Wasserman, 2014). Ondertussen waait vanuit de Verenigde Staten het idee van het ‘justice model’ over. Deze strekking pleit o.a. voor zwaardere sancties, minder ‘straf op maat’ en minder vrijheid tot besluitvorming voor rechters (De Ruyver, 2015).

Tenslotte hebben we nog een laatste, en in het kader van dit hoofdstuk ook de belangrijkste, strekking, met name het ‘restorative justice model’. Deze strekking legt de focus op het strafrecht als middel om herstel te verwezenlijken (UNODC, 2006). De aandacht voor het slachtoffer binnen de gerechtelijke procedure beperkte zich nog steeds tot uitsluitend een compensatie van fysieke of materialistische aard. Het slachtoffer kon met emotionele problemen als dusdanig nergens terecht. Daar wou deze strekking iets aan veranderen en kent de zogenaamde ‘meditation’ en ‘Victim Offender Reconciliation Projects’ in de jaren ’70 zijn oorsprong in Canada en de Verenigde Staten (Umbreit & Greenwood, 2000). Van daaruit ontstond in de jaren ’90 in België het idee van de herstelbemiddeling. Hierbij onderneemt men een poging om de interactie tussen de dader en het slachtoffer te herstellen (De Ruyver, 2015).

4.3.4 Victimologie vandaag

Vandaag de dag heeft de victimologie zich ontwikkeld tot een academische discipline met zijn eigen hoeveelheid kennis, handboeken, magazines en professionele verenigingen (Natarajan, 2011). Ook het 'restorative justice model' laat tot vandaag nog steeds zijn sporen na. Zo bestaan er binnen ons rechtssysteem verschillende herstelgerichte handelingen. Voor volwassenen betreft dit 'herstelbemiddeling' en 'bemiddeling in strafzaken'. Voor minderjarigen betreft het 'herstelbemiddeling', 'herstelgericht groepsoverleg' en leerprojecten, waaronder het leerproject 'Slachtoffer in Beeld' (Aertsen, 2004; De Ruyver, 2015). Later in dit hoofdstuk wordt er nog uitgebreid stilgestaan op welke manier we in België slachtoffers zo goed mogelijk trachten te ondersteunen (zie 4.5.3 Slachtofferzorg).

4.4 Twee hoofdwegen

De victimologie kent twee grote pijlers. Een eerste pijler betreft de aandacht voor het slachtoffer als relevante criminologische actor. Wolfgang (1957) deed empirisch onderzoek naar het slachtoffer als mede aanstichter van de totstandkoming van een misdrijf, ook wel 'victim-precipitation' genoemd. Ook Menachem (1968) deed hier onderzoek naar, maar legde hierbij de focus specifiek op het misdrijf verkrachting. Soortgelijke onderzoeken kregen echter veel kritiek van aanhangers van het feminisme. Zo stellen zij dat aandacht voor provocatie van het slachtoffer misbruikt kan worden om slachtoffers zelf de schuld te geven van hun eigen slachtofferschap. Dit wordt ook wel eens aangeduid als 'victim blaming' (Van Dijk, 1997). Een erg belangrijke mijlpaal in de ontwikkeling van de victimologie betreft het boek 'Victimology: The Victim and his Criminal', geschreven door Schafer (1977). In dit boek staat het slachtoffer centraal en het geeft de wisselwerking voor, tijdens en na het delict tussen dader en slachtoffer weer. Daarnaast wordt er ook aandacht geschonken aan de plicht van de dader om het slachtoffer zonder enige schade te herstellen.

De tweede pijler in de victimologie betreft het voeren van een onderzoek naar het slachtofferschap met als doel een daling van het slachtofferschap (Van Dijk, Groenhuijsen, & Winkel, 2007). Dit bepleit Mendelsohn (1956) aan de hand van preventief optreden en ondersteuning. Deze ondersteuning aan de slachtoffers dient te gebeuren op basis van een specifieke theorie die een verandering van het gedragspatroon inhoudt. Daarnaast bepleit hij ook de ontwikkeling van een globale victimologie als onafhankelijke discipline. Hierbij nemen we slachtoffers in de ruime betekenis van het woord. Zo betreft het niet alleen slachtoffers van delicten, maar ook van andere gebeurtenissen zoals natuurrampen. Ook hier

is onderzoek naar gevoerd met de Post Traumatische Stress Stoornis (PTSS) als kernbegrip. Mendelsohn is zelf nooit actief aanwezig geweest bij het oprichten van instellingen voor slachtoffers. Ondanks dit gegeven wordt hij beschouwd als de peetvader van slachtofferhulp zoals we deze nu kennen (Van Dijk, 1997).

4.5 Victimologie in de praktijk

4.5.1 Academisch onderzoek

Wanneer we de prevalentie van slachtofferschap willen achterhalen, moeten we ons dikwijls baseren op politiegegevens. Omdat het echter een 'dark number'-fenomeen betreft en dus niet veel slachtoffers aangifte doen, krijgen we te maken met een erg vertekend beeld (Vandecapelle, 2012). Men wou een meer volledig en waarheidsgetrouw beeld krijgen over de prevalentie van slachtofferschap. Daarom begon men in de jaren '70 met het afleggen van slachtoffersurveys en enquêtes. In België gebeurt dit door de Veiligheidsmonitor, op internationaal niveau krijgt dit zijn beslag door de International Crime Victim Survey (ICVS) of door de European Crime and Safety Survey (EU ICS) (Pauwels, et al., 2012). Deze stellen ons in staat om een betere schatting te maken van de omvang van slachtofferschap. Toch is hier ook een nadeel aan verbonden. Surveys zijn erg oppervlakkig en beperken zich dan ook tot de frequentie van slachtofferschap. Ze geven ons geen inzichten in de beleving of visie van slachtoffers op delicten. Er is dus weinig diepgang (Spalek, 2006). Indien men deze diepgang wel wenst te verkrijgen, moet men in de studie gebruik maken van kwalitatief onderzoek (Vynckier, de Haan, Adang, & Goossens, 2012).

Criminologen en victimologen trachten de gevolgen van criminaliteit na te gaan. Spalek (2006) biedt een zeer gedetailleerde beschrijving van de aard en omvang van de impact dat strafrechtelijk slachtofferschap op iemand kan hebben. Dit is voor elk individu anders en heeft te maken met verschillen tussen mensen. Deze betreffen primair, secundair en indirect slachtofferschap en kwetsbaarheid. Primair slachtofferschap betreft de rechtstreekse impact dat een crimineel feit op een slachtoffer heeft. Secundair slachtofferschap houdt in dat een slachtoffer voor een tweede maal slachtoffer wordt van een strafbaar feit. Dit wordt ook wel eens herhaald slachtofferschap genoemd. Slachtoffers van indirect slachtofferschap zijn onrechtstreeks slachtoffer van het misdrijf. Tenslotte gaat kwetsbaarheid over de weerbaarheid en de draagkracht van het individu (Walklate, 2007).

4.5.2 De wetgeving

Doorheen de afgelopen jaren is de aandacht voor het slachtoffer sterk toegenomen. Het slachtoffer evolueerde meer en meer van een ‘underdog’-positie naar een partij die evenwaardig was als de positie van de verdachte. Dit zien we ook terug in de Belgische wetgeving. In dit onderdeel bespreken we verschillende gebeurtenissen en initiatieven die voor slachtoffers erg veel veranderden. Zo bespreken we het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid, de Commissie Dutroux en de Wet Franchimont.

4.5.2.1 Het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid

Op 16 juni 1994 ontstond er het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid dat door de minister van Justitie werd opgericht. Het betreft een overlegorgaan voor afgevaardigden voor aangewezen ministers en diensten van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, alsook alle organisaties en instanties die bij de zorg van slachtoffers betrokken zijn (FOD Justitie, 2016). Dit forum heeft verschillende opdrachten, o.a. het formuleren van verbeterpunten voor de rechtspositie van het slachtoffer, het evalueren van de Belgische regelgeving en initiatieven en het opstellen van een inventaris van alle wetgevingen en acties van de overheden met betrekking tot de problematiek omtrent slachtofferschap (NICC, 2012).

Wanneer iemand in België slachtoffer wordt van een misdrijf, heb je zeven fundamentele rechten. Deze werden vastgelegd door het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid (2011) en betreffen:

A. Het recht op een eerbiedige en correcte behandeling.

“Als slachtoffer hebt u het recht om correct en respectvol te worden bejegend door de politionele en gerechtelijke overheden en dit vanaf de feiten, doorheen de strafprocedure en tot in de fase van de strafuitvoering” (p. 8).

B. Het recht om informatie te krijgen.

“Als slachtoffer hebt u het recht om op de gepaste tijdstippen de nodige informatie te ontvangen over bijvoorbeeld het verloop van de procedure, de manier waarop u bijstand van een advocaat kan krijgen en de gespecialiseerde diensten die u kunnen bijstaan, zoals de diensten van slachtofferzorg” (p. 8).

C. Het recht om informatie te geven.

“Als slachtoffer hebt u het recht om informatie te geven en om te worden gehoord zodat met uw schade rekening kan worden gehouden. Dit betekent dat u alle elementen die u nuttig acht kan meedelen aan de bevoegde autoriteiten (politie, justitie, maar ook bijvoorbeeld uw verzekeringsmaatschappij)” (p. 8).

D. Het recht op juridische bijstand en rechtsbijstand.

“Als slachtoffer hebt u het recht op juridische informatie en bijstand door een advocaat. De financiële kosten hiervan kunnen hoog oplopen. Vandaar werd voorzien in een systeem van juridische eerstelijnsbijstand (een eerste gratis juridisch advies) en van juridische tweedelijnsbijstand (een volledige tot een gedeeltelijke kosteloze bijstand van een advocaat in functie van uw inkomen). Naast de kosten van een advocaat zijn er ook nog de procedurekosten (bijvoorbeeld de kosten voor een dagvaarding of een deskundige). Via het systeem van de rechtsbijstand kunt u in een aantal gevallen geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld van deze kosten (altijd in functie van uw inkomen)” (p.8).

E. Het recht op herstel.

“Als slachtoffer hebt u het recht op herstel van de schade die u hebt geleden door het misdrijf. De schade kan materieel, lichamelijk, moreel of psychisch zijn. Indien u een herstel van de schade wenst, volstaat het niet om klacht neer te leggen bij de politie. U moet zich ofwel burgerlijke partij stellen ofwel een vordering instellen voor de burgerlijke rechtbank (zie verder). U kan ook op elk moment vragen om een bemiddeling op te starten” (p. 9).

F. Het recht op hulp.

“Als slachtoffer hebt u het recht op psychosociale hulp. Zo zijn er bijvoorbeeld de diensten Slachtofferhulp die u kunnen adviseren en begeleiden op psychosociaal en juridisch vlak en u praktische ondersteuning kunnen geven” (p. 9).

G. Het recht op bescherming en respect voor het privéleven.

“Politie en justitie zijn verplicht om u als slachtoffer een bescherming te bieden in het geval van bedreigingen en wraakacties, ondermeer begaan door de dader van de feiten. Deze bescherming moet u verleend worden vanaf het begin en gedurende het gehele onderzoek. U hebt eveneens het recht op bescherming van uw privéleven, in het bijzonder onmiddellijk na de feiten” (p. 9).

4.5.2.2 Commissie Dutroux

Naar aanleiding van de Dutroux-affaire ontstond er in 1996 de Commissie Dutroux. Deze commissie voerde een parlementair onderzoek uit naar de manier waarop het onderzoek van de zaak ‘Dutroux-Nihoul’ door de politie en justitie werd uitgevoerd. In 1997 verscheen er een verslag van deze commissie met vaststellingen en aanbevelingen. Een grote vaststelling betrof de grote aanwezigheid van lacunes in de opvang en ondersteuning van slachtoffers. Dit had erg veel gebreken en slachtoffers werden niet altijd ernstig genomen (Scheirs, 2014). Nochtans werd meer aandacht voor slachtoffers al eerder aanbevolen door de Bendecommissie en de Commissie Mensenhandel. Hier werd echter niets mee gedaan (De Ruyver, 2015). Naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie Dutroux en de Tweede Bendecommissie kwamen er verschillende wetswijzigingen (Van den Wyngaert, 2009; Vermeulen, 2014), o.a.:

“Slachtoffers van misdrijven en hun verwanten dienen zorgvuldig en correct te worden bejegend, in het bijzonder door terbeschikkingstelling van de nodige informatie en in voorkomend geval, het bewerkstelligen van een contract met de gespecialiseerde diensten en met name met de justitieassistenten” (Art. 3bis VTSv.).

4.5.2.3 De Wet Franchimont

De idee van de opwaardering van het slachtoffer zien we ook terugkomen in de Wet Franchimont, genoemd naar Prof. Michel Franchimont. Tot 1998 hadden slachtoffers die zich geen burgerlijke partij stelden geen rechten. Zij werden niet betrokken bij het gerechtelijk onderzoek en kregen geen informatie over de rechtsvordering. Zo hadden zij o.a. geen recht op inzage van het strafdossier zolang het onderzoek gaande was. Dit in tegenstelling tot de verdachte, die hier wel toegang tot had (FOD Justitie, 1998). De Wet Franchimont kwam tot stand met het oog op een betere strafrechtspleging in het stadium van het opsporings- en

gerechtelijk onderzoek. Deze wet werd opgesteld door de Commissie Franchimont en goedgekeurd op 12 maart 1998. Op 2 oktober 1998 trad hij in werking (Dupont & Hutsebaut, 2011).

De Wet Franchimont bezorgde het slachtoffer een wettelijk statuut als benadeelde partij en dit werd vastgelegd in het Wetboek van Strafvordering (Vermeulen, 2014):

“De hoedanigheid van benadeelde persoon verkrijgt degene die verklaart schade te hebben geleden veroorzaakt door een misdrijf” (Art. 5bis VTSv.).

De Wet Franchimont garandeert dus niet alleen meer rechtszekerheid, men besteedt ook meer aandacht aan de rechten van het slachtoffer (Belgische Senaat, 1998). Wettelijke bepalingen zijn onder meer het recht om zorgvuldig en correct bejegend te worden (Art. 3bis, §1Sv.), recht op inzage in het strafdossier voor zowel de verdachte als het slachtoffer en de nabestaanden (Art. 61ter, §1Sv.), het recht om een of meerdere bijkomende onderzoeksdaden aan de onderzoeksrechter te vragen of m.a.w. burgerlijke partijstelling (Art. 61quinques Sv.), het recht om het lichaam van de overledene te zien in geval van autopsie (Art. 44 Sv.) en het recht om de zaak aanhangig te maken bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling indien het onderzoek na één jaar nog niet is afgesloten (Art. 136bis Sv.). Deze wet betekende ook meteen de invloedrijkste verandering voor het slachtoffer (Vermeulen, 2014).

4.5.2.4 Andere wetten

Naast deze drie grote mijlpalen kennen we in België nog diverse wettelijke regelingen die een verbetering van de rechtspositie van het slachtoffer beogen in België. Zo hebben we de wet van 22 juni 2005 die bemiddeling in strafzaken als alternatieve afhandeling gedurende alle stadia van de gerechtelijke procedure mogelijk maakt (Verbruggen et al., 2008).

Daarnaast hebben we ook de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten en de wet van 17 mei 2006 houdende de oprichting van strafuitvoeringsrechtbanken. Een van deze krachtlijnen betreft de verbetering van het statuut van het slachtoffer in het kader van de fase van de strafuitvoering (NICC, 2007).

We hebben ook de wet van 15 december 2013 betreffende de verbetering van de positie van het slachtoffer in het raam van de uitvoeringsmodaliteiten (FOD Justitie, 2013). Zoals de titel het zegt, beoogt deze wet voornamelijk de verbetering van de status van de slachtoffers in de

fase van de strafuitvoering. Dit tracht men te realiseren aan de hand van vijf wijzigingen: (1) het invoeren van tegenaanwijzingen die de Strafvueroeringsrechtbank verplicht de energie van de dader om de burgerlijke partij te vergoeden mee in rekening te brengen, (2) gratis bijstand van een vertaler voor slachtoffers, (3) het vrijmaken van een slachtoffermoment tijdens de zitting die het slachtoffer de kans geeft om zijn beleving en verlangens in het kader van de voorwaarden die op hem of haar gericht zijn voor te leggen, (4) een betere communicatie tussen het slachtoffer en de Strafvueroeringsrechtbank betreffende de besluiten die gemaakt werden en (5) de gevangenis als nieuwe locatie voor de zittingen van de Strafvueroeringsrechtbank en de rechtbank als locatie voor de uitspraak (Beyens, Daems, & Maes, 2014).

4.5.3 Slachtofferzorg

De slachtofferzorg binnen België bestaat uit drie diverse luiken. Ten eerste hebben we de slachtofferbejegening, verzorgd door de politie. Ten tweede hebben we slachtofferhulp, aangeboden door gespecialiseerde diensten. En tenslotte hebben we het slachtofferonthaal, mogelijk gemaakt door het parket. Al deze initiatieven worden gratis aangeboden. Hieronder wordt elk luik kort toegelicht.

4.5.3.1 Slachtofferbejegening

“En dan krijg je doodleuk te horen: “Die zit in Dendermonde in de gevangenis, daar geraak je nu niet bij.” En waar is Veerle eigenlijk? “Die ligt dood in het funerarium, hé man.” Dat krijg je echt op uw boterham gegooit.” (neef van Erik)

De politie is dikwijls de eerste formele dienst waar slachtoffers, hun directe omgeving en nabestaanden mee in aanraking komen. Slachtofferbejegening is een prioritaire opdracht die de klok rond wordt gewaarborgd door elke politieambtenaar, alsook door een gespecialiseerde bejegenaar. De dienst Slachtofferbejegening staat in voor het onthaal en de opvang van het slachtoffer, zijn directe omgeving en nabestaanden. Naast deze twee opdrachten geven zij ook basisinlichtingen aan het slachtoffer en kunnen ze hem of haar indien nodig doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties (Lokale Politie, 2016).

“Ze hadden intussen al naar de politie gebeld om te vragen wat er gebeurd was, om daar dan afgesnauwd te worden van: “Ja, de familie van de dader, daar nemen wij nooit contact mee op.” Dat was op dat moment voor ons heel zwaar.” (nicht van Erik)

4.5.3.2 Slachtofferhulp

Slachtofferhulp wordt aangeboden door gespecialiseerde diensten. In dit onderdeel beperken we ons tot de werking van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW). Deze organisatie bevindt zich in elk gerechtelijk arrondissement. Deze organisatie helpt mensen die met vraagtekens of moeilijkheden omtrent hun welbevinden zitten. Deze vragen of problemen zijn erg divers, gaande van relatieproblemen tot financiële of sociale problemen. Om hier aan tegemoet te komen, biedt het CAW diverse begeleidingen aan, zoals begeleiding rond geld en schulden, wonen, geweld, begeleiding rond personen, familie en relaties of waar justitie ook in beeld komt (CAW, 2013). De doelgroep van het CAW is dan ook erg ruim. Hieronder bespreken we twee diensten, met name de dienst Slachtofferhulp en de dienst Justitieel Welzijnswerk (JWW).

A. Slachtofferhulp

Binnen het CAW is er een dienst Slachtofferhulp. Deze dienst is voornamelijk bedoeld voor mensen die geconfronteerd werden met een traumatische ervaring of zelf slachtoffer werden van een misdrijf. Enerzijds ondersteunen ze het slachtoffer, de directe omgeving en nabestaanden bij het verwerkingsproces aan de hand van psychologische begeleiding. Anderzijds krijgt het slachtoffer ook sociale hulpverlening aangeboden. Dit heeft voornamelijk betrekking op de praktische en gerechtelijke gevolgen die deze gebeurtenis met zich meebracht (CAW, 2013).

B. Justitieel Welzijnswerk (JWW)

Naast slachtofferhulp bestaat er binnen het CAW ook nog de dienst Justitieel Welzijnswerk (JWW). Deze dienst is voornamelijk gericht op de verdachten en de daders van strafbare delicten waaronder voornamelijk gedetineerden. Toch kan ook de onmiddellijke omgeving, zoals familieleden en kinderen, bij deze dienst terecht. Binnen deze dienst werken zowel vakmensen als vrijwilligers. Deze dienst bevindt zich niet enkel binnen, maar ook buiten de

muren van de gevangenis. Het Justitieel Welzijnswerk vertrekt vanuit de idee dat mensen die in de gevangenis zitten nog steeds het recht hebben op een evenwaardig hulpverleningsaanbod op maat (Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, z.j.).

“Dat CAW, dat was een drempel waar ik over moest, ik durfde in het begin niet.” (zus van Erik)

4.5.3.3 Slachtofferonthaal

Als u slachtoffer van een misdrijf bent of na(ast)bestaande van het slachtoffer, hebt u recht op een correcte en eerbare behandeling. Daarom wordt er binnen de justitiehuisen slachtofferonthaal aangeboden. Dit houdt in dat de magistraten en de medewerkers van de parketten en gerechtshoven er op toezien dat het slachtoffer, de onmiddellijke omgeving of de nabestaanden zowel tijdens het gerechtelijk onderzoek als tijdens de fase van de strafuitvoering de nodige informatie krijgen. Deze ondersteuning wordt doorgaans verzorgd door een justitieassistent. Deze info kan betrekking hebben op uw rechten als slachtoffer, de procedure of het oordeel van een rechter. Daarnaast bieden zij gedurende de gerechtelijke procedure ook bijstand aan. Dit gebeurt voornamelijk bij moeilijke momenten, zoals bij de inzage van het strafdossier, tijdens de zitting of bij teruggave van persoonlijke voorwerpen. Tenslotte kunnen het slachtoffer, zijn onmiddellijke omgeving of de nabestaanden indien nodig doorverwezen worden naar gespecialiseerde instanties (FOD Justitie, 2011).

4.6 Conclusie

Allereerst stellen we vast dat victimologie geen eenduidige definitie kent. Het is dan ook een subjectief begrip dat voor interpretatie vatbaar is. De omvang van de aandacht en ondersteuning die slachtoffers vandaag de dag aangeboden krijgen, is het resultaat van een erg lange en turbulente weg. De opgekrikte waardering voor het slachtoffer zien we ook in de Belgische wetgeving. Slachtoffers krijgen door middel van nieuwe wetsbepalingen steeds meer rechten en er wordt meer tegemoetgekomen aan hun noden en behoeften. Ook in de academische wereld wordt het slachtoffer als een evenwaardige partij binnen het criminologische werkveld beschouwd. We krijgen een beter beeld op de ‘dark number’ die het slachtofferschap kenmerkt en slachtoffers krijgen de kans om hun verhaal te vertellen.

Ook binnen officiële en hulpverleningsinstanties staat het welzijn van het slachtoffer hoog op de agenda.

5. De klantvriendelijkheid van justitie

5.1 Inleiding

“Ik keek enorm uit naar het proces omdat ik zoiets had van: op dat proces ga ik het weten. Wat daar verteld wordt, dat wordt de waarheid. Daar had ik heel hoge verwachtingen van.”
(nicht van Erik)

Wat als we in aanraking komen met justitie? Waar kunnen we terecht als we informatie nodig hebben? En in welke mate worden onze vragen dan daadwerkelijk beantwoord? Dit alles heeft te maken met de klantvriendelijkheid van justitie. We hopen verder opgevangen te worden bij problemen wanneer we niet weten waar we moeten beginnen. Want wij burgers zijn niet alleen klanten in horeca- en winkelzaken, maar soms ook bij justitie. Binnen dit hoofdstuk bekijken we allereerst de definitie van klantvriendelijkheid en bestuderen we kort de werking van de FOD Justitie. Vervolgens bespreken we de relatie tussen de burger en justitie en welke grote hervormingen betekenisvol waren. Tenslotte bespreken we nog enkele onderzoeken die de tevredenheid van de burger over justitie blootleggen en sluiten we zoals altijd af met een conclusie.

5.2 Definitie

Binnen de vakliteratuur bestaan er verschillende definities van het begrip klantvriendelijkheid. Deze bevinden zich voornamelijk in de commerciële context. Het Prisma woordenboek (Weijnen & Ficq-Weijnen, 2001) beschrijft klantvriendelijkheid als:

“gericht op wat de klant wil” (p. 249).

Volgens Reynen (2008) betekent klantvriendelijkheid enerzijds de klant aanreiken waar hij naar vraagt en - zoals het woord het zelf zegt - vriendelijk zijn voor deze persoon. De werkkraacht stelt zich ten aanzien van de klant gewillig en volgzzaam op.

Daarnaast bestaat er ook de Stichting Klantvriendelijkheid. Ook zij stellen dat klantvriendelijkheid inhoudt dat je als werknemer de verlangens of behoeften van de klant bevredigt. Behoeften betreffen in de eerste plaats het aanhoren en het begrijpen. In de tweede plaats het afstellen van de noden of behoeften en in de derde plaats de eigenlijke informatie,

het tempo en het taalgebruik. Daarnaast betekent klantvriendelijkheid ook het hanteren van normen van welgemanierdheid, eerbied en beleefdheid (Raat, 2007).

Beide definities kennen een commerciële achtergrond en zijn op het eerste zicht niet te linken aan justitie. Toch is er zeker sprake van een verband. Net zoals binnen de zakelijke context betreft dienstverlening ook een belangrijke taak van de overheid (Thomassen, 1998). Zo hebben we als burger een bepaalde visie, alsook een bepaald verwachtingspatroon naar FOD Justitie toe. We verwachten een bepaalde kwaliteit van dienstverlening. Op die manier kunnen we de bovenstaande commerciële definities dan ook doortrekken naar de context van de overheid.

“Met de uitspraak kan ik leven, maar niet met de manier waarop. Ik kan dat niet van mij afzetten.” (zus van Erik)

5.3 Werking FOD Justitie

Alvorens we overgaan tot het bespreken van de relatie van de burger en justitie staan we kort even stil bij de werking van FOD Justitie. Zo gaan we na op basis van welke waarden hun werking gebaseerd is en welk management zij hanteren in het geval er klachten zijn.

5.3.1 Waarden

De Federale Overheidsdienst Justitie streeft verschillende waarden na. Deze werden in het jaar 2012 door het personeel van de FOD Justitie opgesteld in een waardenstatuut. Dit statuut is enerzijds bestemd voor de minister van Justitie, het personeel van de FOD Justitie en van de strategische cel en de leden van het directiecomité. Anderzijds is deze bedoeld voor de burger, deelgenoten en andere instellingen (FOD Justitie, 2012). De waarden die binnen FOD Justitie hoog in het vaandel worden gedragen, zijn:

1. Respect:

“We tonen begrip voor en houden rekening met de anderen” (p. 5).

2. Integriteit:

“We zijn onberispelijk in gedrag, handelingen en beslissingen, rekening houdend met de normen en waarden van onze organisatie” (p. 7).

3. Samenwerking:

“We bundelen de krachten om samen tot het gewenste resultaat te komen” (p. 9).

4. Professionalisme:

“We ontwikkelen voortdurend onze deskundigheid en we willen kwalitatieve diensten en producten afleveren” (p. 11).

5. Rechtvaardigheid:

“We handelen correct en onbevooroordeeld, met eerbied voor ieders rechten en plichten” (p. 13).

6. Klantgerichtheid:

“We treden proactief op en garanderen kwaliteitsvol werk dat aansluit bij de noden en verwachtingen van onze klanten” (p. 15).

7. Maatschappelijk engagement:

“Binnen onze activiteiten houden we er rekening met wat er leeft op het vlak van maatschappij, milieu en economie” (p. 17).

5.3.2 Klachtenmanagement

Net zoals vele andere organisaties erg veel belang hechten aan kwaliteit, is dit bij de FOD Justitie niet anders. Een correcte dienstverlening naar de burger toe is dan ook een grote prioriteit. Om hier zo goed mogelijk aan tegemoet te komen bestaat er binnen de organisatie een methode van klachtenmanagement. Dit houdt in dat de burger de mogelijkheid krijgt om zijn klacht(en) te melden aan FOD Justitie. Deze klacht kan o.a. betrekking hebben op de bereikbaarheid van de dienst of de verkregen informatie (FOD Justitie, 2016). Klachten zijn nu eenmaal een signaal en fundamentele informatiebron over de wijze waarop de burger naar justitie kijkt (Vande Walle & Verhage, 2005). Door deze klachten bij te houden en te analyseren, kan FOD Justitie werken aan een betere dienstverlening en dus ook streven naar een betere kwaliteit. Klachtenmanagement blijft dan ook een onmisbare activiteit ter verbetering van de dienst (Bouckaert & Thijs, 2003).

5.4 Relatie tussen justitie en de burger

“Eigenlijk zou je dat samen, zowel als familie van het slachtoffer als familie van de dader moeten kunnen doormaken. Want tenslotte zijn we allemaal slachtoffer. Maar wij worden in de kou gezet hé.” (schoonbroer van Erik)

We kunnen wel stellen dat het algemeen geweten is dat de burger contact met justitie zoveel mogelijk wenst te vermijden. Zowel als slachtoffer, dader of als derde partij. Toch is het voor vele mensen een ‘story of my life’. Mensen worden geconfronteerd met een wereld van ingewikkelde procedures, moeilijke begrippen en een grote hoeveelheid aan verschillende actoren (Dupont & Hutsebaut, 2001). Uit onderzoek is gebleken dat er voornamelijk een kloof bestaat tussen justitie en de burger omwille van de geringe communicatiedoorstroming (Bouckaert, Depré, & Drumaux, 2006). Daar wou justitie iets aan doen en ondernam het derhalve verschillende acties.

5.4.1 Verbetering voor onrechtstreekse klanten

Ten eerste ging men over tot de modernisering van de klassieke folders en de webstek van het ministerie van Justitie (Bouckaert, Depré, & Drumaux, 2006). Vooral deze laatste is in deze moderne wereld van technologie en digitalisering erg belangrijk. Daarnaast wou men de afstand tussen de burger en de samenleving verkleinen door de relaties van het gerecht en de media vast te leggen en deze op papier te zetten (Coninckx, 2004). Door deze in wetgeving te gieten, moeten zowel justitie als de media zich houden aan regels en worden er betreffende de communicatie grenzen vastgelegd. Zo mag het parket niet zomaar informatie vrijgeven of mogen de media niet zomaar dingen publiceren. Daarnaast voorzien ze elk parket van een perswoordvoerder (Eeckhout, 1998). Hij is de aangewezen persoon om de media te woord te staan en zo de informatie door te geven aan de burger. Op die manier wordt de burger ook betrokken bij wat er zich achter de schermen afspeelt. In de omzendbrief nr. COL 7/99 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep (1999) werd deze functie en verhouding ook wettelijk vastgelegd.

5.4.2 Verbetering voor rechtstreekse klanten

Tenslotte zijn er niet enkel acties ondernomen ten aanzien van mensen die onrechtstreeks in contact komen met justitie. Ook zij die rechtstreeks te maken krijgen met deze overheidsdienst, kunnen rekenen op verschillende initiatieven. Om het contact met justitie aangenamer te maken, zijn volgende belangrijke initiatieven genomen: het creëren van een ontvangstbalie in elk gerechtsgebouw, de Wet Franchimont die een betere rechtspositie van het slachtoffer en de (niet-)aangehouden verdachte tijdens de rechtspleging beoogt, de mogelijkheid tot het indienen van een klacht bij de Hoge Raad voor de Justitie en de oprichting van justitiehuisen (Bouckaert, Depré, & Drumaux, 2006; Eeckhout, 1998). Deze laatste twee worden hieronder uitvoerig besproken.

“Vanuit de overheid hebben we niks gekregen, ook niks van informatie.” (broer van Erik)

5.4.3 Hoge Raad voor de Justitie.

De Hoge Raad voor de Justitie is een federaal orgaan dat vastgelegd is in de Belgische grondwet (Art. 151 G.W.) (Vermeulen, 2014). Het betreft een instelling ‘sui generis’. Dit betekent dat het onafhankelijk functioneert van de uitvoerende en rechterlijke macht (De Ruyver, 2015). Daarmee kent het ook een eigen, zelfstandige werking en neemt het het heft in eigen handen door zelfstandig initiatieven te nemen (HR/CS, 2016a).

5.4.3.1 Ontstaan

De Hoge Raad voor de Justitie is ontstaan naar aanleiding van de vertrouwenscrisis die de affaire Dutroux met zich meebracht (De Corte & De Groote, 2008; Vande Walle, Verhage, Ponsaers, & Enhus, 2012). Dit is echter een oppervlakkige aanleiding. Het is de verborgen ontevredenheid en ongenoegen van het Belgische volk die al langer aansleepten en die de diesel van deze sneltrein betekenden (Dupont et al., 2005; Carson, 2015). Het politie- en justitieel systeem kende namelijk een ouderwetse werking dat vol gebreken zat (HR/CS, 2002).

Toch kende de geboorte van deze nieuwe overheidsinstelling verschillende complicaties. In eerste instantie was toenmalig minister van Justitie De Clerck (CVP/CD&V) namelijk niet enthousiast over het idee en de magistraten evenmin. Maar de vertrouwenscrisis was echter zo ernstig dat de regering en het parlement doorzetten (HR/CS, 2002). Naast de Hoge Raad voor

de Justitie ontstond er ook de Hoge Raad voor de Magistratuur. Hiermee stonden we op nummer 1 in Europa voor wat betreft het instellen van hervormingen (HR/CS, 2016b). De Hoge Raad voor de Justitie werd wettelijk ingericht op 1 januari 2000 en trad in werking op 26 februari 2000 (Bruggeman et al., 2009).

5.4.3.2 Missie

De missie van de Hoge Raad voor de Justitie kent ook een eigen missie (HR/CS, z.j.). Deze wordt omschreven als:

“Als grondwettelijk orgaan, samengesteld uit magistraten en niet-magistraten, zet de Hoge Raad voor de Justitie zich ten volle in om de werking van justitie te optimaliseren ten dienste van de burgers. De Hoge Raad ondersteunt hierbij het parlement, de regering en de gerechtelijke wereld” (p. 4).

5.4.3.3 Opdrachten

De Hoge Raad voor de Justitie streeft sinds zijn bestaan naar een betere kwaliteit betreffende de werking van de rechterlijke orde. Dit doet hij door middel van drie kernfuncties (HR/CS, 2016a).

1. Loopbaan

Eenzijds staat de Hoge Raad voor de Justitie in voor de opstelling van de standaardprofielen van kandidaten en de organisatie van de toegangsexamens tot de magistratuur. Anderzijds is hij bevoegd voor het voordragen van de kandidaten betreffende de aanstelling binnen de magistratuur door de minister van Justitie en de evaluatie hiervan. Dit beleid van benoeming gebeurt op een objectieve en onpartijdige wijze (HR/CS, 2016a; De Ruyver, 2015).

2. Controle

De Hoge Raad voor de Justitie waakt over de werking van gerechtelijk systeem. Dit betreft een permanente externe controle via inspecties, unieke onderzoeksdaden en de klachtenbehandeling betreffende hun organisatie. Gezien de onafhankelijkheid van deze overheidsinstelling kan de Hoge Raad voor de Justitie geen toezicht uitoefenen op de materie van een rechterlijk besluit, noch druk uitoefenen om dit besluit te beïnvloeden (Velaers, 1999; HR/CS, 2016a; De Ruyver, 2015).

3. Advies

Een derde bevoegdheid betreft de adviesverlening ten aanzien van politieke verantwoordelijkheden ten dienste van de burger. Zo onderneemt hij acties en geeft men adviezen en aanbevelingen aan de regering en het parlement met het oog op een betere organisatie van justitie. Ook de Kamer, de Senaat en de minister van Justitie hebben de mogelijkheid om zelf advies te vragen betreffende hun wettelijke initiatieven. Deze zijn echter niet bindend (Velaers, 1999; HR/CS, 2016a; De Ruyver, 2015).

5.4.4 Justitiehuisen

Naast de oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie vond er nog een tweede belangrijke hervorming plaats. Deze betreft de oprichting van justitiehuisen. Deze overheidsinstellingen zouden de afstand tussen burger en justitie moeten verkleinen om zo dichterbij de burger te staan (Vandenhove, 2006). Binnen elk gerechtelijk arrondissement bevindt er zich één justitiehuis, in Brussel zijn er twee. Dit brengt het op een eindtotaal van 28 justitiehuisen in Vlaanderen (FOD Justitie, 2011).

5.4.4.1 Ontstaan

Vroeger kenden we in België zoiets als de “Dienst Maatschappelijk Werk Strafitvoering/Strafrechtstoepassing”. Deze dienst behoorde toe tot het ministerie van Justitie en werkte met maatschappelijke werkers, de zogenoemde probatieassistenten. Zij stonden in voor de opdrachten die betrekking hadden op de strafuitvoering. Zo volgden zij bijvoorbeeld dossiers op betreffende internering, strafbemiddeling of voorwaardelijke invrijheidsstelling (De Ruyver et al., 2004).

In het jaar 1996 werden we in België echter geconfronteerd met verschillende schandalen, waaronder de zaak Dutroux. Net zoals deze de aanleiding waren tot de oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie, betekende dit ook een eerste stap richting de oprichting van de justitiehuisen (FOD Justitie, 2009). In 1997 werd het eerste justitiehuis in België, meer bepaald in Kortrijk, geopend. Het wetgevend kader van deze nieuwe dienst liet echter tot 1 juli 1999 op zich wachten (De Ruyver et al., 2004).

De justitiehuisen werden opgericht met het oog op diverse doelstellingen. Zo wou men enerzijds justitie dichterbij de burger brengen en zich meer richten op de slachtoffer- en

herstelbenadering. Anderzijds beoogde men ook een verhoging van de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de werking, alsook een frequentere omvorming van de gevangenisstraf tot zinvolle alternatieve sancties (Nuytiens, Christiaens, Eliaerts, & Brolet, 2006).

5.4.4.2 Missie

De missie van de justitiehuisen wordt vastgelegd in het ministerieel besluit van 23 juni 1999 tot de vaststelling van de basisinstructies van justitiehuisen. Deze wordt geformuleerd aan de hand van de vier belangrijkste doelstellingen. De eerste centrale doelstelling betreft elke burger te ondersteunen in zijn omgang met justitie. Hierbij is de rol van de burger (delictpleger, slachtoffer of derde partij) van geen belang. De tweede doelstelling die men nastreeft, betreft de sensibilisering en de zorg van de burger die gedwongen of uit eigen wil in contact komt te staan met justitie. Zo gaat men op zoek naar andere uitkomsten dan deze die binnen de gewoonlijke werking van justitie gehanteerd worden. De derde doelstelling die men beoogt, is adviesverlening met betrekking tot de uitvoering van gemaakte beslissingen. De vierde en laatste doelstelling betreft een verbetering van de interne organisatie en een betere systematische samenwerking met de meest fundamentele medespelers, met name de magistraten, de advocaten en de straf- en welvaartsinstellingen (FOD Justitie, 1999b).

5.4.4.3 Opdrachten

Overeenkomstig met deze doelstellingen hebben de justitiehuisen een divers takenpakket. Deze staan vastgelegd in het koninklijk besluit van 13 juni 1999 betreffende de organisatie van de Dienst Justitiehuisen van het ministerie van Justitie (FOD Justitie, 1999a). De opdrachten van de justitiehuisen worden ten uitvoering gebracht door de justitieassistenten en kan men onderverdelen in vier afdelingen (FOD Justitie, 2011).

1. Strafrechtelijke opdrachten

Binnen deze categorie behoort enerzijds een informatieopdracht, anderzijds een begeleidingsopdracht (FOD Justitie, 2011). De informatieopdracht heeft betrekking op het uitvoeren van de maatschappelijke enquêtes of beknopte voorlichtingsrapporten (Art. 2, §1-§2, 29.06.1964). De begeleidingsopdracht houdt in dat de justitieassistent toezicht houdt op de nakoming van de voorwaarden die in het kader van een strafuitvoering opgelegd werden (Wittouck, Audenaert, & Vander Laenen, 2015). Dit gebeurt aan de hand van tussentijdse

ontmoetingsmomenten met de delictpleger en heeft tot doel recidive te voorkomen. De justitieassistent houdt de overheid op de hoogte van deze opvolging (Verbruggen et al., 2008).

2. Burgerrechtelijke opdrachten

Justitiehuisen komen niet enkel in contact met mensen die strafbare feiten gepleegd hebben. Zo krijgen zij ook te maken met familiale omstandigheden, zoals de schikking omtrent de kinderen bij een (v)rechtscheiding of een adoptieregeling (FOD Justitie, 2011). In zulke situaties vindt er een sociale studie plaats waarbij de justitieassistent onderzoek doet naar de leef- en familiale omstandigheden van de betrokken partijen (De Smet, 2005).

3. Slachtofferonthaal

Een derde categorie van opdrachten betreft het slachtofferonthaal (FOD Justitie, 2011). Dit houdt in dat de justitieassistent het slachtoffer, zijn onmiddellijke omgeving en eventuele nabestaanden gedurende het gehele rechtsgeding ondersteuning aanbiedt. Deze ondersteuning kan in de vorm van het aanreiken van informatie (Art. 3bis V.T. Sv.). Deze inlichtingen kunnen betrekking hebben op bepaalde documenten, een verheldering van de gang van zaken of op de rechten waarover men beschikt. In sommige gevallen is het aangewezen om de slachtoffers, zijn onmiddellijke omgeving en eventuele nabestaanden in contact te brengen met andere gezondheids- en welzijnsvoorzieningen (Cuylaerts & Eelen, 2004). Naast deze bijstand hebben justitieassistenten ook een signaalfunctie. Wanneer men bijvoorbeeld ervaart dat slachtoffers of nabestaanden in aanraking komen met problemen, kan men deze signaleren aan de rechterlijke autoriteit (Bouverne-De Bie, Kloeck, Meyvis, Roose, & Vanacker, 2002). Op die manier is men hiervan op de hoogte en kan men beter trachten in te spelen op de wensen en behoeften van slachtoffers.

4. Eerstelijnswerking

Zoals al eerder werd aangehaald, wou men met de oprichting van justitiehuisen justitie dichterbij de burger plaatsen. Dit houdt dan ook in dat men laagdrempelig werkt en zo de toegankelijkheid tot justitie optimaliseert. Bij de eerstelijnswerking is een justitieassistent bevoegd voor het onthaal en het aanreiken van informatie (FOD Justitie, 2011). Deze informatie heeft betrekking op de bevoegdheden van de justitiehuisen. Burgers weten immers dikwijls niet waar naartoe en zitten met vele vragen. De justitieassistent helpt de hulpvrager hierin verder (Bouverne-De Bie, Kloeck, Meyvis, Roose, & Vanacker, 2002). Deze dienstverlening is kosteloos en gebeurt in alle anonimiteit. Dit betreft echter geen raadgeving van juridische aard. Hiervoor kan de burger bij andere diensten terecht (Speybrouck, 2007).

5.5 Onderzoek

De afgelopen jaren is er al heel wat onderzoek gevoerd naar de perceptie van de burger op justitie. Ook in de media verschijnen hier en der artikels over. Hieronder bespreken we de Justitiebarometer, een enquête die peilt naar de publieke opinie.

5.5.1 De Justitiebarometer

5.5.1.1 Omschrijving

“Gelooft u in Justitie? Is er volgens u sprake van een gelijke behandeling door rechters? Hoe staat u tegenover een vervroegde vrijlating? Gelooft u in de onafhankelijkheid van rechtsprekers? Hoe kijkt u naar de werking van Justitie? Wat vindt u van alternatieve maatregelen?” (HR/CS, 2014a)

Sinds 2002 is de Hoge Raad voor de Justitie verantwoordelijk voor een betere werking van Justitie. Alvorens men concreet kan overgaan tot deze verbetering, is het erg relevant om te weten hoe de burger naar ons justitiesysteem kijkt en wat men hier van verwacht. Om dit te weten te komen, worden burgers telefonisch bevraagd, dit is de Justitiebarometer. Dit onderzoek maakt als het ware een portret van de houding van de burger ten aanzien van Justitie. Dit onderzoek werd voor de eerste keer uitgevoerd in 2002. Ook in het jaar 2007, 2010 en 2014 werd er een Justitiebarometer uitgevoerd (HR/CS, 2014b).

5.5.1.2 Enkele resultaten

Na een korte bespreking van wat de Justitiebarometer juist inhoudt, nemen we een kijkje naar enkele resultaten. Deze zijn afkomstig van de Justitiebarometer 2014 omdat deze de meest recente is en dus ook een beter beeld kan geven.

Wat de communicatie van justitie naar de burger betreft, kent men een stijging van ongeveer 10% die stelt dat justitie voldoende info geeft met betrekking tot zijn werking. Toch mogen we niet te optimistisch worden. 60% van de respondenten vindt namelijk dat deze communicatie beter kan. Qua werking van justitie stelt men vast dat 25% van de respondenten vindt dat de werking van justitie vooruitgang heeft geboekt. In 2010 was dit slechts 20%. Bijna 40% van de respondenten stelt dat de werking van justitie verslechterd is. In 2010 was dit 49%, we kunnen dus spreken van een daling. Wat de helderheid van het juridische taalgebruik betreft, is er sprake van een stijging van 10%. Toch vinden de meeste

respondenten dat ook dit voor verbetering vatbaar is. Burgers die reeds in aanraking zijn gekomen met het burgerlijk gerecht, zijn (eerder) tevreden over de manier waarop hun gerechtszaak werd afgehandeld. Bovendien kent deze een stijging van 41% naar 55%. Toch is er ook sprake van een daling van 58% naar 49% van de burgers die van mening zijn dat de beslissing rechtvaardig was. Wat ook erg opvalt, is dat wanneer de uitslag van de rechtszaak in het voordeel is van de burger, hij ook frequenter van mening is dat de rechter aan hem gehoor heeft gegeven (HR/CS, 2014b).

“Een eerlijk proces bestaat voor mij niet.” (nicht van Erik)

5.6 Conclusie

Eerst en vooral is het belangrijk om te onthouden dat het begrip ‘klantvriendelijkheid’ niet enkel wordt gebruikt binnen de commerciële context, maar ook binnen het strafrechtelijk kader. Daarnaast worden er binnen de werking van de FOD Justitie verschillende waarden nageleefd en hanteert men het systeem van klachtenmanagement. De maatschappij is er zich van bewust dat we justitie dichterbij de burger moeten brengen. Dit vertaalt zich naar diverse initiatieven die de afgelopen jaren zijn opgezet. Zo betekenen o.a. de Hoge Raad voor de Justitie en meer bepaald de justitiehuisen een brug tussen de burger en justitie. Tenslotte zijn we graag op de hoogte van hoe de burger naar ons strafrechtstelsel kijkt. Ondanks deze initiatieven kunnen we concluderen dat er nog steeds ruimte is voor verbetering. Dit geeft stof tot nadenken.

“En dan sta je daar, een gevangenisstraf van meer dan 20 jaar. En dan lees je in de krant dat er tegelijkertijd ergens anders een andere assisenzaak bezig was waarbij er sprake is van moord met voorbedachten rade, en hij krijgt dan 18 jaar. En dan sta je daar en denk je van: wat is hier gebeurd?” (nicht van Erik)

LUIK II: METHODOLOGIE

---

6. De gevalstudie als onderzoeksstrategie

6.1 De gevalstudie

Binnen de gevalstudie wordt een complex fenomeen gedurende een bepaalde periode bestudeerd binnen zijn eigen context (Decorte, Hardyns, Petintseva, & Tieberghien, 2015-2016). Hierbij worden er verschillende bronnen gebruikt met het oog op een erg uitgebreide omschrijving en verklaring van het fenomeen (Swanborn, 2008). Deze opdracht onderzoekt de beleving van de familie van de dader. Het is de bedoeling om hun specifieke noden en behoeften te achterhalen en te definiëren. Dit zal gebeuren aan de hand van twee onderzoeksmethoden. Zo hanteren we het kwalitatieve interview en de focusgroep. Het onderzoek wordt uitgevoerd in de natuurlijke omgeving van de respondenten.

7. Het kwalitatieve interview en de focusgroep als onderzoeksmethoden

7.1 Inleiding

Het interview is een vorm van kwalitatief onderzoek en tracht de leefwereld van personen te begrijpen of met andere woorden ‘zu verstaan’ (Decorte & Zaitch, 2010; Mortelmans, 2009; Mason, 2002). Het verwijst dikwijls naar een semi-gestructureerd of losse, diepgaande vorm van interviewen. Het zijn gesprekken met een doel (Burgess, 1984). Binnen deze masterproef werd er gekozen voor het open interview als onderzoeksmethode en dit om volgende twee redenen. Enerzijds kunnen we aan de hand van dit dialoogmoment op relatief korte tijd erg veel informatie verzamelen. Anderzijds bekleedt de respondent binnen deze methodiek een erg actieve rol en krijgt hij de kans om vrijuit te vertellen over o.a. zijn beleving, noden en behoeften. Gezien de uiterst gevoelige thematiek is deze vrijheid meer dan gegrond.

7.2 Het open interview

7.2.1 Definitie

Binnen het open interview kunnen we verschillende vormen onderscheiden. Zo hebben we het ‘focused interview’ en het ‘halfgestructureerde interview’ (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001). Typerend aan een open interview is dat het veelal gelijkenissen vertoont met een alledaagse conversatie met iemand die je goed kent. Dergelijke gesprekken verlopen dan ook zeer spontaan. Het is geenszins een interview dat verloopt aan de hand van een vooropgestelde vragenlijst. Eerder staat het in nauwe relatie met de sociale vaardigheden en het persoonlijke aanvoelen van de onderzoeker. Toch vraagt deze vorm een goede voorbereiding en zijn er enkele spelregels om het interview op een zo correct mogelijke manier te laten verlopen (Cambré & Waeye, 2010). Binnen deze masterproef hebben zowel het halfgestructureerde interview als het focused interview hun toepassing gevonden.

7.2.1.1 Het halfgestructureerde interview

Bij het halfgestructureerde interview werken we doorgaans met een ‘topiclijst’. Dit is een lijst van verschillende onderwerpen die we tijdens het interview kunnen bespreken (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001). De respondent kreeg een lijst van onderwerpen die tijdens het interview aan bod konden komen. Op die manier kon hij zelf kiezen welke onderwerpen wel

en niet besproken zouden worden en werd hem zo de mogelijkheid geboden om zijn eigen grenzen aan te geven.

De onderzoeker heeft een dubbele functie. Enerzijds moet hij toezien op een logisch verloop van het interview, anderzijds kan de onderzoeker doorvragen ('probing') wanneer hij dieper wenst in te gaan op wat de respondent vertelt (Cambré & Waege, 2010). De respondent heeft evenwel steeds het heft in eigen handen gehad, hij had controle over het hele gebeuren. Hierbij is het een ware uitdaging om als onderzoeker alsnog een logisch verloop van het interview dient te waarborgen. Goede sociale vaardigheden van de onderzoeker zijn hierbij dan ook van cruciaal belang.

7.2.1.2 Het focused interview

Het focused interview wordt gekenmerkt door respondenten die allen een soortgelijke ervaring hebben opgedaan. Het is vanuit het perspectief van de respondent dat het focused interview wordt afgelegd. Hij heeft namelijk zijn eigen belevingswereld en dus ook een eigen kijk op de gebeurtenis (Cambré & Waege, 2010). Het focused interview creëert voor de onderzoeker de mogelijkheid om te achterhalen wat deze beleving concreet inhoudt. Aan de hand hiervan konden de noden en behoeften van de respondenten achterhaald worden. Dit was van essentieel belang om tot enige conclusies te komen. Bovendien hield het ook een meerwaarde in om niet enkel de individuele beleving te benaderen. Zo werd ook een licht geworpen op de beleving als koppel of gezin. Ze hebben het immers niet alleen beleefd, maar ook in relatie met elkaar en de ruimere familie.

7.2.2 Het profiel van de interviewer

Een interview betreft meer dan een vraaggesprek alleen. De interviewer moet bepaalde vaardigheden in zich verenigen om het interview op een succesvolle manier uit te voeren. Hierbij zijn niet alleen goede organisatorische vaardigheden van belang, daarnaast moet hij ook de knepen van het vak kennen en kunnen toepassen. Tenslotte staan we kort even stil bij het sociaal-emotionele aspect, wat op zich een bijzonder aandachtspunt is.

7.2.2.1 Organisatorische aanleg

Een interviewer moet zonder twijfel goed georganiseerd zijn. Hierbij is niet enkel een goede voorbereiding essentieel, maar ook gedurende het hele onderzoeksproces moet hij zijn organisatieskills tot uiting brengen. Er namen 17 respondenten deel aan het onderzoek. Dit hield in dat er voor iedere respondent een moment vastgelegd diende te worden om de interviews of focusgroep door te laten gaan. Hierbij moest er niet alleen rekening worden gehouden met de agenda's van beide partijen, maar ook met de transcriptie en de verwerking van de gegevens achteraf. Dit proces nam veel tijd in beslag en moest dus aan een goede organisatie en tijdsplanning voorafgaan.

7.2.2.2 De skills van het interviewen

De interviewer moet de vaardigheid hebben om uit het interview zoveel mogelijk informatie te kunnen verzamelen. Belangrijke verbale competenties waren o.a. het stellen van open vragen, het hanteren van een aangenaam spreektempo en volume, een goede articulatie, het omzichtig doorvragen, het samenvatten, het spiegelen en het gebruik van functionele stiltes. Kortom, een vertrouwenssfeer creëren waarbij de respondenten zich goed voelen en met open vizier het gesprek aangaan. Daarnaast werden er ook non-verbale gespreksvaardigheden aangewend. Deze hadden o.a. betrekking op het oogcontact, het bevestigend knikken ('hummen'), het evalueren van de antwoorden en het aannemen van een geïnteresseerde, open houding. Een extra aandachtspunt verdiende het interview met iemand met een verstandelijke handicap. Dit punt van zorg had betrekking op één respondent uit het onderzoek. Hierbij werd er extra aandacht geschonken aan o.a. een duidelijk spreekvolume en een goede articulatie. Ook werd er op toegezien dat de vraagstelling duidelijk was.

7.2.2.3 Een interviewer van vlees en bloed

Begrip en een empathisch vermogen zijn elementen die de onderzoeker aan de dag moet leggen voor het welbevinden van de respondent (Legard, 2003). Gezien de thematiek waren moeilijke, emotionele situaties bij aanvang van het interview niet uitgesloten. Gevoelige onderwerpen kunnen nu eenmaal gepaard gaan met bepaalde emoties. Als onderzoeker moet men hier rekening mee houden en dient hij te streven naar zoveel mogelijk comfort voor de respondent. Zo werd meermaals benadrukt dat alles volgens het tempo en de wensen van de

geïnterviewde zou verlopen. Zij hadden ook de mogelijkheid om te allen tijde hun medewerking aan het onderzoek stop te zetten.

7.2.3 Het profiel van de respondent

7.2.3.1 Een korte schets

De respondenten zijn allemaal familie van een dader van een levensdelict. Meer concreet hebben we het over de broers en zussen van de gedetineerde, alsook hun partners en kinderen. In totaal namen er 17 respondenten deel aan het onderzoek. Gedurende de afgelopen jaren hebben ze ieder voor zich de situatie op hun eigen manier beleefd. Het gaat over mensen met een zekere kwetsbaarheid waar we heel omzichtig mee dienen om te springen (Van der Lugt, 2009). Voor de respondenten kan het een opluchting zijn om hun verhaal te vertellen aan iemand die niet betrokken is. Zo moet men zich niet hoeden voor wat men zegt ten aanzien van deze persoon. Dit werd ook meerdere keren aangegeven door de respondenten zelf.

7.2.3.2 De contactname

Het in contact komen met respondenten met een zekere kwetsbaarheid is allesbehalve vanzelfsprekend. De tussenkomst van een vertrouwenspersoon of een gatekeeper is hier dan ook een mooie troef (Van der Lugt, 2009). In dit onderzoek kon er via Magda, een medestudente, contact gelegd worden met de respondenten. Zij is al gedurende een lange tijd een vertrouwenspersoon van de familie en ondersteunde hen zowel tijdens als na het proces. Omdat de familie haar vertrouwt, werd er al snel vertrouwen gewonnen. Elkeen reageerde dan ook erg enthousiast op het thema van de masterproef en verleende graag zijn medewerking aan dit onderzoek.

7.2.4 Voorbereiding van het interview

‘Goed begonnen is half gewonnen’, een motto dat ook doorheen deze masterproef erg op zijn plaats was. Ondanks het feit dat een open interview er bijzonder spontaan aan toe gaat, blijft een degelijke voorbereiding noodzakelijk. Zo moest er over veel aspecten nagedacht worden en was het erg verstandig om een aantal zaken beredeneerd aan te pakken. Het was van groot belang dat er voorafgaandelijk belangrijke aandachtspunten in het achterhoofd werden gehouden om problemen of misverstanden tijdens het interview te vermijden.

7.2.4.1 Afspraken en toestemming

Alvorens het interview van start kon gaan, moesten er in de eerste plaats afspraken gemaakt worden. Daarnaast moesten de hele context en het opzet van het gebeuren voor iedereen duidelijk zijn. Deze afspraken beoogden de belangen van de respondent en boden een waarborg voor een goed verloop van het interview. Bij de eerste ontmoeting met de respondenten werden reeds enkele belangrijke zaken toegelicht. Zo werd hen medegedeeld hoe het interview in zijn werk zou gaan en wat er met de informatie zou gebeuren wanneer het interview achter de rug is. De respondent moest ook in alles zijn toestemming geven; dat was de rode draad van dit onderzoek. Daarom kreeg elke respondent een informatiebrief met daarbij een ‘informed consent brief’. Het betreft immers hun privéleven en hun beleving waar we met respect mee moesten omgaan. Ook kort voordat het interview van start ging, werd er nogmaals gepolst of de respondent hier zeker achterstond en of hij hier voor de volle honderd procent in mee wou gaan.

7.2.4.2 De topiclijst

De topiclijst omvatte alle mogelijke onderwerpen die tijdens het interview aan bod konden komen. Het was de respondent die zelf bepaalde welke thema's er wel en niet besproken werden. Net zoals een topiclijst flexibel is, moet ook de onderzoeker zich gemakkelijk kunnen aanpassen. Zo moest de inhoud van de topiclijst voldoende gekend zijn. Een topiclijst maakte het bovendien mogelijk om de informatie achteraf met elkaar te vergelijken (Cambré & Waeye, 2010). Het was erg belangrijk om bij het opstellen van de topiclijst ruim te denken. Naast thema's zoals de beleving en de noden en de behoeften van de respondent, werden ook thema's zoals het vooronderzoek, justitie, de hulpverlening, het assisenproces, de relatie met de gedetineerde van vroeger en nu en de familiegeschiedenis aangekaart. Het aanbrengen van de familierelaties was erg belangrijk om duidelijk te maken dat het om een doorsneefamilie gaat. Het is een meerwaarde om niet enkel de individuele beleving te bevragen, maar ook om een licht te laten schijnen op de beleving als koppel, gezin of familie. Door een veelheid aan topics werd de topiclijst al snel een hele lijst. Dit is echter geen probleem, gezien de respondent nog steeds zelf bepaalde welke thema's wel en niet besproken werden. Bovendien stonden deze topics in chronologische volgorde. Dit gaf de respondent de mogelijkheid om het verhaal op een chronologische wijze te vertellen. Tussen het interview door werd er op een spontane manier doorgevraagd. Doordat het interview op een erg spontane manier verlopen is, werd minder aandacht besteed aan de topiclijst. Toch werd er telkens op

toegezien dat elke topic die de respondent wou bespreken, daadwerkelijk aan bod gekomen was. Na afloop van het interview werd er ook steeds gevraagd of de respondent nog iets kwijt wou. De topiclijst is terug te vinden in de bijlagen achteraan.

7.2.4.3 De dataverzameling

Een interview afleggen vergt heel wat materiaal. Naast pen en papier moesten we ook denken aan de nodige documentatie en opname-apparatuur. Alle interviews werden opgenomen met een stemrecorder. Hiervoor hadden alle respondenten reeds hun toestemming gegeven. Het voordeel ligt niet enkel in de transcriptie achteraf, maar ook in de mogelijkheid om meer te kunnen focussen op de non-verbale communicatie van de respondenten. Gedurende het interview werd er zoveel informatie gegeven en werd er zoveel verteld dat extra notities niet genomen werden.

7.2.5 Verloop van het interview

Net zoals bij de voorbereiding van het interview, moesten we ook tijdens het verloop bepaalde aspecten in acht nemen. Hierbij bespreken we zaken zoals wie er aanwezig was tijdens het interview, alsook de locatie waar dit werd afgenomen.

7.2.5.1 De aanwezigen en locatie

Omdat de masterproef over een gevoelig thema gaat, werd er besloten om de respondenten zelf te laten bepalen of ze het interview individueel of met iemand anders wensten af te leggen. Alle respondenten hadden aangegeven dat ze het interview graag met de partner wensten af te leggen. Er is één respondente die geen partner heeft, maar met haar broer samenwoont. Zij wenste het interview alleen af te leggen. Binnen het onderzoek nam er ook een gezin deel. Zij wensten het interview allen tezamen af te leggen. Dit verliep dan ook in de vorm van een focusgroep (zie verder). De aanwezigheid van anderen heeft voor- en nadelen. Mogelijk kan dit voor beïnvloeding zorgen, wat resulteert in een vertekend beeld. Daarnaast kan het de respondent ook remmen om over gevoelige thema's te praten. Anderzijds is het ook mogelijk dat de respondent zich net minder geremd voelt om hierover te praten. Voordeel is alleszins dat je als onderzoeker meer (aanvullende) informatie krijgt. Dit maakt dat je een beeld kan vormen van de interactie tussen beiden en hoe zij individueel en tezamen met de situatie omgaan. In deze masterproef bleek de aanwezigheid van de partner of gezinsleden erg

positief. De respondenten hadden geen moeite met open en eerlijk hun beleving en noden en behoeften te vertellen. Bovendien werd de interactie tussen hen erg voelbaar, wat ook weer een meerwaarde betekende voor dit onderzoek.

Gezien de aard van het thema en het comfort van de respondenten werden alle interviews thuis bij de respondenten afgenomen. Zo hebben de respondenten een gevoel van controle en voelen zij zich ook veilig(er) om zich meer bloot te geven (Mortelmans, 2009).

7.2.6 Na afloop van het interview

Wanneer het interview was afgelopen, startte de verwerking van de gegevens. Eerst wordt er stilgestaan bij de ‘off tape’, dus het moment dat de respondent na het uitschakelen van de opname-apparatuur alsnog dingen wenst te vertellen. Vervolgens werpen we een blik op de transcriptie en de analyse van het interview. We staan ook stil bij de nazorg van de familie.

7.2.6.1 Off tape

Wanneer het interview is afgelopen en de opnameapparatuur opgeborgen is, heeft de respondent alsnog de kans om dingen te vertellen. Hij of zij kan zich namelijk bevrijd voelen omdat er niets meer opgenomen wordt en zo vrijuit en informeel verder kan vertellen. Wanneer die situatie zich voordoet, kan datgene wat de respondent nog bijkomend vertelt met de nodige relevantie voor dit onderzoek, achteraf neergeschreven worden. Hierbij kan ook de non-verbale communicatie, zoals de mimiek en de lichaamstaal, een meerwaarde betekenen voor de analyse achteraf (Cambré & Waege, 2010). Na afloop van de interviews werden er nog dingen besproken. Dit waren echter dikwijls zaken die reeds in het interview ter sprake waren gekomen. Deze werden doorgaans achteraf dan ook niet meer genoteerd.

7.2.6.2 Transcriptie

Na afloop werd het hele interview gereproduceerd aan de hand van een transcriptie, de schriftelijke neerslag. Ondanks het gegeven dat alle interviews digitaal zijn opgenomen, bleef de geschreven neerslag een werk van lange adem. Veelal is het zo dat fragmenten van het interview meermaals beluisterd moesten worden, zeker wanneer de respondenten door elkaar praatten. Dit deed zich voornamelijk voor bij de focusgroep. Het uitschrijven van het interview gebeurde evenwel niet volgens het ‘verbatim-principe’, wat inhoudt dat alles tot in

de kleinste details letterlijk wordt neergeschreven (Emans, 2003; Mortelmans, 2009). Toch zijn de interviews erg volledig neergeschreven (zie bijlagen). Aan de hand van de topiclijst kreeg elk interview een soortgelijke structuur. Daarnaast werd er ook van elk interview een samenvatting gemaakt (zie resultaten). Citaten werden echter wel letterlijk overgenomen en verwerkt doorheen de masterproef. Dit zet het werkstuk ook meer kracht bij.

Bij de reproductie van het interview zijn er echter potentiële valkuilen waar men rekening mee moet houden om achteraf geen fouten te maken. Enerzijds heb je het bestaan van de vooroordelen. Deze kunnen een vertekend beeld geven, wat op hun beurt kan leiden tot foute conclusies. Binnen dit onderzoek leefden er ook vooroordelen. Deze werden bij aanvang naar de respondenten toe ook uitgesproken. Hiermee werd de transparantie van het onderzoek gewaarborgd. Een tweede mogelijke valkuil betreft de eigen interpretatie. De onderzoeker en respondent hebben elk een ander referentiekader en kijken dus met een andere bril naar de werkelijkheid. Dit houdt in dat ook de interpretatie op het uitgesprokene kan verschillen. Het is belangrijk dat de respondent en de onderzoeker gedurende het interview op dezelfde lijn zitten. De onderzoeker mag zich niet spiegelen aan de respondent en dient te kijken vanuit de beleving van de respondent. Een empathisch vermogen is hier dan ook van cruciaal belang. Deze valkuil werd vermeden worden door het principe van ‘member check’ (Decorte, Hardyns, Petintseva, & Tieberghien, 2015-2016). Dit houdt in dat wanneer het interview was uitgeschreven, het werd opgestuurd naar de respondent. Zo kon hij het vraaggesprek nalezen en eventuele bedenkingen of opmerkingen meedelen. Ook wanneer er dingen neergeschreven stonden die hij er liever niet in wou, werd dit via e-mail gemeld. Deze werkwijze zorgde er ook meteen voor dat de respondent achteraf niet voor verrassingen kwam te staan.

7.2.6.3 Analyse van het interview

Binnen dit onderzoek bestaat er een grote verscheidenheid aan respondenten. Zo hebben we mannen, vrouwen, mensen van een oudere en jonge leeftijd, bloedverwanten en aangetrouwde familie. Bij de analyse van het interview kon er mede dankzij de topiclijst een vergelijking gemaakt worden tussen de respondenten. Deze vergelijking heeft zowel betrekking op de beleving als op de noden en de behoeften van de familie. Zo wordt er enerzijds aandacht besteed aan gelijkenissen, de zogenaamde ‘trends’ binnen de familie. Anderzijds wordt er ook gekeken naar de verschillen in beleving, noden en behoeften (zie conclusies).

7.2.6.4 Nazorg

Het afleggen van een interview kan heel wat emoties losmaken bij de respondenten. Daarom werd er reeds bij de eerste kennismaking met de familie nazorg voor de respondenten voorzien. Deze werd voornamelijk verzorgd door Magda, de vertrouwenspersoon van de familie. Dit werd ook meegedeeld aan de respondenten via de mondelinge toelichting bij de eerste kennismaking en via de informatiebrief die ze mee naar huis hadden genomen. Deze nazorg werd gedurende het gehele onderzoek en daarna gewaarborgd.

7.2.7 Ethische kwesties

Onderzoek naar een familie van een dader is niet vanzelfsprekend. Het is een beladen thema en afhankelijk aan de grote bereidwilligheid van de respondenten. Respect en oog hebben voor het welzijn van deze respondenten, waren daarom de eerste prioriteit. Het was erg belangrijk om gedurende dit onderzoek continu aandacht te hebben voor verschillende ethische kwesties. Door hier aandacht aan te schenken, kon er op een ethisch correcte manier (samen)gewerkt worden.

7.2.7.1 Een vertrouwensrelatie

Het creëren van een vertrouwensrelatie met de respondenten werd al van bij aanvang van het onderzoek hoog in het vaandel gedragen. Daarom werd er besloten van bij het opzet van de masterproef reeds contact met hen te zoeken. Al snel kwam er een eerste telefoongesprek en werden de eerste e-mails verstuurd en contactgegevens uitgewisseld. Niet veel later volgde er een uitnodiging voor een familiefeest. Dit was een uitgelezen moment om zoveel mogelijk familieleden te leren kennen en om er verder mee af te spreken. Daarnaast werd de gedetineerde eenmalig bezocht in de gevangenis. Een vertrouwensrelatie kwam vrijwel onmiddellijk tot stand, mede dankzij het vertrouwen dat de familie reeds in Magda en dus ook in dit onderzoek had. Dit maakte ook dat de respondenten erg enthousiast waren over de masterproef en hier graag aan wilden meewerken. Gedurende dit hele onderzoek is die vertrouwensrelatie intact gebleven. Het e-mailverkeer dat in het kader van deze masterproef plaatsvond, was altijd aangenaam en verliep erg vlot. Ook de interviews zelf verliepen bijzonder comfortabel.

7.2.7.2 Afstand-nabijheid

Wanneer een onderzoek aan de gang is, kan je ook als onderzoeker geconfronteerd worden met beladen thema's. Als onderzoeker is het belangrijk dat je ondanks de emoties en gevoelens van de respondent toch een zekere afstand bewaart. We moeten op zoek gaan naar de juiste balans, anders bestaat het gevaar van 'going native' (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001; Nuytiens & Scheirs, 2011). De zoektocht naar dit evenwicht was niet vanzelfsprekend. In het licht van de transparantie werd bij aanvang van het onderzoek het belang van afstand-nabijheid duidelijk benadrukt. Concreet betekent dit dat het contact met de familie dan ook zijn grenzen had. Zo werd er doorgaans enkel contact opgenomen in het kader van deze masteproef en werd er enkel gesproken over zaken die gerelateerd waren aan het onderzoek. Bij eventuele vragen, bedenkingen of opmerkingen mochten de respondenten altijd contact opnemen.

7.2.7.3 Informed consent brief

De respondenten ontvingen een 'informed consent brief', alsook een informatiebrief. Daar waar de informatiebrief alle nodige info over het onderzoek bevatte, gaf de respondent in de informed consent brief aan dat hij volledig op de hoogte is van hoe het onderzoek zal verlopen en dat hij hier ook mee instemt. Deze toestemming werd doorgaans gesymboliseerd door een handtekening. In dit onderzoek was deze handtekening echter geen vereiste omdat dit voor sommige respondenten als 'te formeel' beschouwd kon worden. Dit was echter niet het geval. Niemand had enige moeite met het plaatsen van een handtekening. Zowel de informatiebrief als informed consent brief werden tijdens de eerste ontmoeting mondeling toegelicht aan de respondenten. Aanvankelijk was het de bedoeling om deze brieven in een briefomslag aan de familie mee te geven. Op die manier konden deze brieven in de eigen omgeving rustig nagelezen worden en kregen ze voldoende tijd en vrijheid om hierover na te denken. Het was immers erg belangrijk dat ze zonder twijfels of spijt achteraf aan dit onderzoek konden meewerken. De respondenten waren echter zo enthousiast dat alle ondertekende informed consent brieven diezelfde avond terug meegenomen konden worden.

7.2.7.4 Anonimiteit

Binnen het kader van deze masterproef werd er rekening gehouden met de eventuele voorkeur van respondenten om anoniem deel te nemen aan het onderzoek. Van de 17 respondenten was

er slechts één persoon die zich tijdens de eerste kennismaking vragen stelde over de anonimiteit van het onderzoek. Zo vroeg hij zich af of dit achteraf geen nadelige gevolgen kon hebben voor de gedetineerde. Hierbij werd nogmaals benadrukt dat de anonimiteit in alle fasen van het onderzoek gegarandeerd blijft. De andere respondenten vonden het niet nodig om anoniem deel te nemen aan het onderzoek. In de transcriptie hebben de respondenten een fictieve naam gekregen. Om hierover het overzicht te bewaren, werd er voor eigen gebruik een document opgesteld van alle respondenten met zowel de eigen als fictieve namen. Toch werd er ook duidelijk aan de respondent vermeld dat er geen garantie bestaat dat de andere familieleden het verhaal van de respondent niet zouden herkennen. Hier had echter niemand problemen mee.

7.2.8 Kritische reflectie

Naarmate de masterproef vorderde, werd al snel duidelijk dat het interview niet zomaar een dialoogmoment is. Er waren erg veel aspecten die hierbij kwamen kijken en de nodige aandacht verdienden. Een interview is een erg aangename onderzoeksmethode. Toch kon het soms een uitdaging zijn om de chronologische volgorde doorheen het interview vast te houden. De respondenten vertelden zo open en eerlijk dat ze al snel overschakelden naar andere thema's. Dit maakte het achteraf moeilijk om de transcriptie tot een logische volgorde te verwerken. Toch hoeft dit niet noodzakelijk als iets negatiefs te worden beschouwd. Net omdat de respondenten zo open en eerlijk over en weer gingen in hun verhaal, werd er des te meer informatie verzameld. Want we mogen uiteraard niet vergeten dat deze informatie van de familie datgene is waar deze masterproef uiteindelijk over gaat.

7.3 De focusgroep

7.3.1 Inleiding

De meeste respondenten werden bevraagd aan de hand van een kwalitatief interview. Binnen de respondenten was er echter ook sprake van een gezin. Het betreft de ouders en drie van de vier kinderen. Zij wensten het gesprek samen te voeren. Door dit grote aantal deelnemers op eenzelfde tijdstip werd er gekozen om dit in de vorm van een focusgroep te doen. Een focusgroep is een interview dat in groep plaatsvindt en een gedetailleerd inzicht tracht te verwerven in de beleving, opinies en bevindingen van de respondenten en de onderlinge interacties (Lucassen & Hartman, 2007).

7.3.2 Organisatie

Net zoals bij alle andere respondenten vond ook de focusgroep bij de respondenten thuis plaats. In tegenstelling tot alle andere interviews werkten we hier niet met een topiclijst maar met stellingen (zie bijlagen). Gezien het emotionele thema en met respect voor een goede zorg naar de familie toe, werden de stellingen neutraal en voorzichtig geformuleerd. Stellingen kunnen namelijk snel provocerend of kwetsend overkomen. Hier werd dan ook rekening mee gehouden. Ook werd er gebruik gemaakt van opname-apparatuur. Binnen dit gezin was er echter een tweeling aanwezig. Aanvankelijk werd afgesproken om tijdens de focusgroep de fictieve naam van hen die aan het woord kwamen te noteren. Gedurende de focusgroep bleek dit echter niet nodig. De stemmen konden namelijk goed van elkaar onderscheiden worden. Dit zorgde er ook meteen voor dat alle aandacht op de focusgroep gericht kon blijven.

7.3.3 Kritische reflectie

Het uitvoeren van een focusgroep heeft vele voordelen. Dit maakte het mogelijk om op korte tijd heel wat relevante informatie te verzamelen. Daarnaast bood het ook de gelegenheid de interacties tussen de gezinsleden waar te nemen. Bovendien konden we nagaan waar de beleving, noden en behoeften van de respondenten gelijkaardig zijn of juist verschillen. Ondanks de voordelen is er ook een keerzijde aan deze onderzoeksmethode. Het is immers mogelijk dat de deelnemers zelf minder aan bod komen. Dit werd opgelost door iedereen voldoende aan het woord te laten. Daarnaast kan de aanwezigheid van anderen de respondenten beïnvloeden of kan men geremd worden om dingen te vertellen. Dit was in deze focusgroep echter niet het geval. Ook hier spraken de respondenten open en eerlijk over hun eigen beleving. Dit zorgde ook wel eens voor discussies, maar dat is uiteraard ook het doel van een focusgroep.

LUIK III: RESULTATEN

Interview Pablo en Chiara

Verhoudingen

Pablo is de neef van Erik, Chiara is de vriendin van Pablo. Tijdens het interview geven ze beiden aan dat hun familie altijd erg hecht is geweest. Ook Erik en Veerle waren hierbij onmisbaar en hoorden er bij. Vooral Pablo had een erg goede relatie met Erik, op elk familiefeest waren ze haast onafscheidelijk. Zowel Pablo als Chiara zijn van mening dat de relatie tussen Erik en Veerle perfect leek. Volgens hen was er geen vuiltje aan de lucht omdat het koppel altijd erg ‘close’ was en alles samen deed. Het nieuws over de feiten kwam dan ook als een mokerslag aan.

Beleving

Pablo vertelt dat hij het nieuws een dag na de feiten heeft vernomen. Die dag waren zij bij de moeder van Pablo. Nadat ze ’s middags samen gegeten hadden, besluiten Pablo en Veerle in de zetel naar het VTM Nieuws te kijken. Daar wordt er gesproken over een familiedrama waarbij een vrouw omgekomen is. Op dat moment laten ze ook het huis van Erik en Veerle zien. Pablo vertelt dat niemand wist wat men moest doen, vooral zijn moeder was erg in paniek. Pablo heeft dan naar de politie gebeld, maar die zeiden dat men geen informatie mocht vrijgeven, wat Pablo ook kon begrijpen. Nadien zijn Pablo en Chiara naar de brandweerkazerne gereden waar Pablo als vrijwilliger werkt. Daar kregen ze ook de kans om hun verhaal te doen. Zowel Pablo als Chiara geven aan dat ze niet echt contact hebben gehad met de politie omdat dit voornamelijk via de broers en de zussen van Erik liep. Het eerste contact met Erik zelf vond pas enkele maanden na de feiten plaats. Pablo zag het bezoek achter glas niet zitten. Chiara geeft aan dat ze eerder wou gaan, maar ze wachtte af en schreef in afwachting van het eerste bezoek een brief. Het eerste bezoek was erg pijnlijk en confronterend. Hun ervaringen met de gevangenis zijn gemengd. In de ene gevangenis verliep deze omgang vlotter dan in de andere. Beiden vonden ze het belangrijkste dat Erik te allen tijde eerlijk was en dat hij spijt had van zijn daden. Ze zijn ook van mening dat Erik gestraft moet worden voor wat hij gedaan heeft. Pablo en Chiara geven beiden aan dat ze de eerste dagen na de feiten zenuwachtig waren voor de reacties van anderen. Beiden hebben het meteen aan hun werkgever verteld. Hierbij vond Pablo het erg belangrijk dat mensen het van hem hoorden en niet van iemand anders. In de periode voor het proces kregen Pablo en Chiara voornamelijk ondersteuning van Magda, vrienden, familieleden en van elkaar.

De aanloop naar het proces wordt door Chiara omschreven als langdurig. De periode tussen de feiten en het proces duurde voor haar erg lang. Beiden wisten ze niet goed wat ze van het proces konden verwachten. Pablo stelde zich de vraag hoe de wederontmoeting met de familie van het slachtoffer ging zijn. Uiteindelijk viel dit erg goed mee. Chiara vroeg zich voornamelijk af wat er tijdens het proces nog naar boven ging komen. Pablo is één dag naar het proces gaan. Het is op die dag dat Pablo ook meteen wist dat Erik een erg zware straf ging krijgen. Chiara is op één dag na alle dagen geweest en hield Pablo op de hoogte van het verloop van het proces. De moeilijkste momenten voor Chiara waren de eerste dag van het proces, de opname waarin Erik naar de hulpdiensten belt en de wijze waarop het proces verlopen is. Ook Pablo had veel moeite met het verloop van het proces, alsook met het feit dat alles uit het verleden tot in de kleinste details naar boven werd gehaald. Ook in de periode tijdens het proces hebben Pablo en Chiara geen negatieve reacties van anderen gehad. Pablo is er zich echter wel van bewust dat andere mensen hierover praten. Chiara geeft aan dat ze tijdens het proces voornamelijk ondersteuning heeft gehad van familie, vrienden en Magda. Voornamelijk de gesprekken met de familieleden deden haar veel deugd. Vanuit de overheid werd er echter niets van bijstand aangeboden. De moeder van Pablo werd ondersteund door een medewerkster van het CAW maar dit was op eigen initiatief. Pablo kon in die periode ook altijd terecht bij een goede vriend.

Pablo en Chiara geven beiden aan dat de relaties tussen de familieleden niet veranderd zijn. De familie is altijd erg hecht geweest en ook deze feiten hebben dit niet veranderd. Ook hun kijk op Erik is niet veranderd. Hij is nog steeds welkom bij hen, alsook bij de gehele familie. In de periode na het proces kregen Pablo en Chiara voornamelijk ondersteuning van de andere familieleden. Beide hopen ze dat Erik vervroegd kan vrijkomen, maar zijn er zich ook van bewust dat deze kans echter klein is.

Noden

Chiara had tijdens het hele gebeuren voornamelijk nood aan ondersteuning van de eigen omgeving, alsook erover kunnen praten met Pablo of familieleden. Pablo staat rationeel tegenover de situatie en kan dit goed relativeren. Hij had dan ook niet meteen noden of behoeften. Beide zijn ze van mening dat de politie de familie van de dader zelf op de hoogte moet brengen, zo hoeven ze dit niet via de media te vernemen. Daarnaast hadden ze ook voornamelijk nood aan informatie, o.a. wat er stond te gebeuren en hoe het proces zou verlopen.

Behoeften

Voor Chiara zijn de behoeften erg gelijklopend met de noden. Zo had ze behoefte aan informatie en ondersteuning van de eigen omgeving. Ze wou ook erg graag aanwezig zijn op het proces en heeft dat ook zoveel en zo goed mogelijk gevolgd.

“Het zou niet goed zijn als hij hier subiet al staat. Maar als hij zijn straf uitgezeten heeft, als hij mag vrijkomen, is hij hier altijd welkom.” (neef van Erik)

Interview Martha en Louis

Verhoudingen

Martha is de zus van Erik, Louis is de man van Martha. Zowel Martha als Louis zeggen dat Erik en Veerle in hun ogen een mooie relatie hadden. Ze leken het perfecte koppel. Geen van beiden, noch de familie hadden weet van de problemen die zich binnen hun relatie afspeelden. Louis heeft altijd een goede relatie gehad met Erik. Zo gingen ze met de schoonbroers af en toe op kroegtocht. Louis wist dat Erik wel eens opvliegend kon zijn, maar dat heeft iedereen wel in zich. Louis is van mening dat Erik te verliefd was op Veerle en dat er sprake was van emotionele afhankelijkheid. Martha vertelt dat Veerle zich op het laatste familiefeest vreemd gedroeg. Dat was ook meteen de laatste keer dat ze Erik en Veerle gezien hadden.

Beleving

Martha en Louis hebben de feiten vernomen toen ze thuis waren. Het tv-nieuws stond toen op, maar hier werd geen aandacht aan besteed. Hun broer was op dat moment bij hen aanwezig en kreeg telefoon van Marie, een andere zus. Zij heeft toen verteld wat er gebeurd was. Kort daarna belt Lily, een andere zus. Niemand wist wat er moest gebeuren en er heerste paniek. Louis besloot om op de website van het tv-nieuws te kijken, op zoek naar meer informatie. Nadien zijn ze naar Greet gereden, ook een zus van Erik. Omdat Martha in het verleden al te kampen kreeg met hartproblemen, ging zij nadien nog naar het ziekenhuis om te kalmeren. Martha geeft aan dat de eerste dagen na de feiten erg zwaar waren. Louis vertelt dat ze erg veel telefoons moesten plegen om een beeld te kunnen krijgen van wat er zich had afgespeeld. De omgang met de politie verliep positief. Zij waren erg vriendelijk. Toch hebben ze erg veel moeite met het feit dat de politie kort na de feiten niemand van de familie op de hoogte heeft gebracht. Martha heeft Erik een paar dagen na de feiten voor de eerste keer gezien, samen met een andere broer en zus. Louis bracht een maand later een eerste bezoek aan Erik. Hij moest er lang over nadenken of hij hem wel of niet wou bezoeken. Martha vertelt dat ze in de gevangnissen over het algemeen vriendelijk zijn. Toch vindt ze dat het gevangenispersoneel meer uitleg mag geven over hoe het gevangenisstelsel in elkaar zit, zeker wanneer je er voor de eerste keer komt. Louis bevestigt dit, maar is anderzijds van mening dat deze mensen onder grote stress en druk staan waardoor hij dit ook wel kan begrijpen. Martha en Louis hebben het gebeuren erg snel verteld op het werk. Toch geven ze ook aan dat ze in het begin wel bang waren voor de reacties van andere mensen. Ook de omgang met de familie van het

slachtoffer was niet vanzelfsprekend. In de periode voor het proces kregen Martha en Louis erg veel ondersteuning van Magda. Martha kon daarnaast ook terecht bij haar collega's op het werk. Louis kon zijn verhaal kwijt aan zijn moeder. Erover praten met Martha ging moeilijker. Louis geeft aan dat Martha hier niet gemakkelijk over kon praten. Er waren ook wel eens meningsverschillen. Dit zorgde ervoor dat hun huwelijk wel eens onder druk stond.

De dagen in de aanloop van het proces worden bij Martha en Louis als stressvol omschreven. Martha heeft toen iets van medicatie ingenomen. Zowel Martha als Louis waren op alle dagen van het proces aanwezig. Vooral de eerste dag van het proces was erg confronterend. Je staat machteloos, aldus Louis. Beide hebben ze het erg moeilijk met de manier waarop het proces verlopen is. Daarnaast waren ook de foto's van de autopsie, de getuigenissen van de zussen van Veerle, het pleidooi van de advocaat van de familie van Veerle en de strafmaat de moeilijkste momenten tijdens het proces. Bovendien was het op de dag van de strafmaat ook de pensioenviering van Louis. Dit maakte het er niet gemakkelijker op. Negatieve reacties van andere mensen hebben ze niet gekregen. Toch geeft Louis aan dat hij wel het gevoel had dat hij als familie van de dader veroordeeld werd. De mensen uit de buurt weten wat er gebeurd is, maar daar wordt niet over gesproken, om Martha te beschermen. Tijdens het proces was er geen contact met de familie van Veerle. Martha en Louis lieten hen met rust. Louis geeft echter wel aan dat hij het moeilijk vond dat er enkel negatieve dingen over Erik ter sprake kwamen en de positieve dingen in de doofpot bleven. Hij is van mening dat beide families dit gebeuren samen als slachtoffers moeten kunnen doormaken. Tot op de dag van vandaag heeft Louis er spijt van dat hij de media nooit heeft aangesproken. Misschien was het proces dan anders verlopen? Daarnaast geeft Louis ook aan dat zijn beeld over Erik wel veranderd is. Tijdens het proces zijn er namelijk erg veel nieuwe zaken aan het licht gekomen. In de periode tijdens het proces kregen Martha en Louis voornamelijk ondersteuning van de familie en de eigen omgeving. Martha vertelt dat de familie dichter naar elkaar toe gegroeid is, maar dat ze de gebeurtenissen elk op hun eigen manier moesten verwerken. Louis stelt dat iedereen dat op zijn eigen manier heeft beleefd. Vanuit de overheid hebben ze echter niets van ondersteuning aangeboden gekregen.

Martha en Louis geven beiden aan dat de relatie met de andere familieleden naar hun gevoel toch wel veranderd is. Vandaag de dag bellen ze sneller naar elkaar. Zo laten ze na een bezoek aan Erik aan elkaar weten hoe het met hem gaat. Martha vertelt dat ze het erg vindt dat Erik in de gevangenis zit en is bang dat Erik zich voor de familie beter voordoet dan hij zich werkelijk voelt. Louis geeft aan dat hij de aanwezigheid van Erik mist, maar is van

mening dat Erik gestraft moet worden voor zijn daden. Bovendien vindt hij het erg positief dat Erik zijn leven binnen de gevangenis min of meer heeft kunnen opnemen. Naar zijn gevoel heeft hij de straf kunnen aanvaarden. Zo werkt hij in de gevangenis en heeft hij goede contacten met de cipiers. Martha vertelt dat het in het begin voor haar erg moeilijk was om te aanvaarden dat Erik in de gevangenis zit. Tot op de dag van vandaag zijn er nog steeds moeilijke momenten waarop Erik erg hard wordt gemist, zoals het huwelijk van hun zoon. Toch gaat het al heel wat beter dan in het begin. Martha en Louis gaan verder met hun leven. In de periode na het proces kregen Martha en Louis voornamelijk ondersteuning van hun directe omgeving en andere familieleden. Hun kijk op de toekomst is erg vaag. Beide hopen ze dat Erik vervroegd vrijkomt, maar hier rekenen ze niet op.

Noden

Een erg belangrijke nood is dat de politie de familie van de dader kort na de feiten contacteert, zelfs indien de dader dit niet wenst. Daarnaast hadden Martha en Louis ook nood aan erkenning als slachtoffer. Ook hadden ze veel nood aan (meer) informatie. Zo zou men naast folders ook op andere manieren informatie moeten kunnen bezorgen aan burgers in die situatie. Tenslotte hadden ze ook nood aan een eerste opvang of onthaal in de gevangenis.

Behoeften

Martha geeft aan dat ze soms wel eens behoefte heeft aan de vraag van mensen hoe het met Erik gaat. Daarnaast had ze tijdens het proces erg veel behoefte om thuis te zijn. Enkele familieleden verbleven gedurende het proces in een 'bed & breakfast'. Martha zag dit niet zitten; zij wou na het proces thuis zijn.

“Soms denk ik: Houdt hij zich sterk voor ons?” (zus van Erik)

Interview Jonas en Sanne

Verhoudingen

Jonas is de neef van Erik, Sanne is de vrouw van Jonas. Ze zagen elkaar niet zoveel, daarom hadden ze ook nooit de indruk dat er sprake was van relatieproblemen. Jonas zegt dat tante Veerle wel eens grapjes maakte over nonkel Erik, maar dat men hier niet verder over nadacht. Hij omschrijft Erik en Veerle als een normaal, standaard koppel. Sanne beschouwt hen als meer dan een doorsnee koppel. Zij spreekt van verlatingsangst en afhankelijkheid van Erik naar Veerle toe. Jonas denkt dat deze verlatingsangst erg veel te maken heeft met de jeugd van Erik. Jonas keek erg op naar Veerle omwille van de manier hoe zij in het leven stond.

Beleving

Jonas vernam de feiten wanneer hij net naar het voetbal wou vertrekken. Hij hoorde zijn nonkel roepen, alsook de paniek van zijn moeder toen zij door tante Lily opgebeld werd. Nadien is hij naar zijn kamer gegaan om even naar het voetbal te kijken. Wat hij net te horen kreeg, leek niet tot hem door te dringen. Sanne vertelt dat ze kort nadien werd opgehaald door Jonas om samen naar het voetbal te gaan. Heel de rit lang was Jonas stil. Toen ze op de parking van het voetbal stonden, begon net het nieuwsbericht van drie uur op de radio. Jonas zegt tegen Sanne dat ze hiernaar moest luisteren. Men sprak over een familiedrama waarbij een man zijn vrouw had vermoord. Jonas zegt tegen Sanne dat het over nonkel Erik en tante Veerle gaat. Jonas wou alsnog naar het voetbal gaan; daar hebben ze tegen niemand iets gezegd. Na afloop van de voetbalwedstrijd zijn ze naar Martha, de moeder van Jonas gereden. Omwille van eerdere hartproblemen zijn ze met haar diezelfde avond naar het ziekenhuis gereden. De eerste dagen na de feiten waren erg moeilijk. Zowel Jonas als Sanne hebben het niet meteen op het werk verteld, uit angst voor hoe mensen zouden reageren. Zelf hebben ze geen contact gehad met de politie. Dit verliep voornamelijk via de broers en de zussen van Erik. Het eerste contact met Erik was ongeveer een maand nadat de feiten gebeurd waren. Jonas en Sanne omschrijven het terugzien van Erik als heftig en emotioneel. Ook het eerste contact met de gevangenis was erg confronterend. Sanne vertelt dat ze niet wist hoe het daar in zijn werk ging en voelde zich niet op haar gemak. Ze was ook erg zenuwachtig omdat ze niet goed wist wat ze tegen Erik zou zeggen. Jonas vertelt dat Erik heel open heeft gesproken over de feiten, voornamelijk in het begin. Geen van beiden werden geconfronteerd met negatieve reacties van andere mensen. Jonas en Sanne hebben het slechts tegen enkele

mensen verteld, maar over het algemeen zijn de mensen uit hun omgeving niet betrokken geweest in de situatie. Op de begrafenis van Veerle had Sanne echter wel het gevoel dat ze bekeken werd als familie van de dader. Ook daar voelde ze zich ongemakkelijk en stelde ze zichzelf de vraag of ze hier wel aanwezig mochten zijn. Ze vertelt dat ze indirect wel te kampen had met schuldgevoelens. In de periode voor het proces kregen Jonas en Sanne voornamelijk ondersteuning van elkaar, de familie en Magda. Doordat zij erg veel informatie gaf, creëerde ze voorspelbaarheid. Dit gaf een gevoel van rust. Op familiefeesten werd er erg veel over de situatie gepraat. Dit vonden Jonas en Sanne niet erg, zolang het er maar niet continu over ging en er ook ruimte was voor gezelligheid.

Sanne is één dag naar het proces geweest. Jonas heeft op één dag na alle dagen van het proces bijgewoond. Op de dag van de uitspraak was Jonas niet aanwezig. Jonas wou het proces zo goed en zo realistisch mogelijk volgen. Hij vertelt dat hij erg veel moeite had met de dag waarop enkele familieleden moesten getuigen. Ook de wijze waarop het proces verlopen is, kan Jonas moeilijk vatten. Voornamelijk het feit dat je niets mag zeggen en je machteloos bent, was erg moeilijk voor Jonas. Dit waren voor hem ook de moeilijkste momenten gedurende het proces. Sanne vertelt dat ze amper kon geloven hoe het proces er aan toe ging. Ze verwachtte enige professionaliteit van de rechter, maar dit was niet het geval. Ook de wijze waarop de familieleden als getuigen naar binnen werden geleid, heeft haar erg aangegrepen, alsook de strafmaat. Deze was voor beiden erg bitter en onverwacht. Ook tijdens het proces kregen Jonas en Sanne niet te maken met negatieve reacties van buitenaf. De omgang met de familie van Veerle was erg ongemakkelijk. Jonas vertelt dat zij als familie van Erik ook slachtoffer zijn, maar dat 'die andere kant' toch aanvoelt als vijandig gebied. Toch hebben geen van beiden haatgevoelens naar de familie van Veerle toe. Sanne geeft aan dat ze het wel zou begrijpen moest dit omgekeerd wel zo zijn. De aanwezigheid van de media op het proces vond ze storend. Wat er in de kranten geschreven stond, was dikwijls een ander verhaal dan wat er zich in werkelijkheid afspeelde. In de periode tijdens het proces kregen Jonas en Sanne voornamelijk ondersteuning van elkaar en van de andere familieleden. Vanuit de overheid kregen zij geen ondersteuning.

Jonas en Sanne geven aan dat naar hun gevoel de relaties binnen de familie na het proces niet veranderd zijn. Sanne geeft wel aan dat de oneerlijke wijze waarop het proces verlopen is, voor zichzelf en andere familieleden het verwerkingsproces heeft bemoeilijkt. Hun kijk op Erik is ook niet veranderd. Telkens wanneer ze hem bezoeken in de gevangenis, zijn ze altijd blij dat ze hem hebben gezien. Beiden geven ze aan dat Erik zich herpakt heeft en zijn lot

aanvaard lijkt te hebben. In de periode na het proces kregen zij voornamelijk ondersteuning van elkaar. Jonas vertelt dat het volgens hem erg moeilijk is om Erik vervroegd te laten vrijkomen, want waar zal hij terechtkunnen? Sanne sluit zich hierbij aan. Vrijkomen is hoe dan ook niet vanzelfsprekend, zeker niet wanneer je terug in een wereld terechtkomt die niet meer hetzelfde is. Beide geven echter wel aan dat Erik door de familie erg goed opgevangen zal worden en dat hij binnen de familie warm onthaald zal worden.

Noden

Jonas en Sanne geven beiden aan dat ze wat verder van de situatie stonden en het gebeuren voornamelijk onder elkaar verwerkt en beleefd hebben. Daarom hebben ze niet meteen noden gevoeld. Dit was voornamelijk voor andere familieleden een grote noodzaak.

Behoeften

Jonas en Sanne hadden voornamelijk behoefte aan informatie. Jonas vertelt dat hij behoefte had aan een leidraad, iemand die de familie van in het begin tot het einde begeleidde. Nazorg was wenselijk, waarbij iemand de familie ook na het proces nog even opvolgde.

“Je ziet dan zoveel mensen in typische gevangenskleren en je ziet hem daar dan tussen. Dat klopte niet.” (neef van Erik)

Interview Greet en Matthias

Verhoudingen

Greet is de oudste zus van Erik, Matthias is de man van Greet. Greet vertelt dat de familieverhoudingen altijd erg goed waren. De omstandigheden waarin ze vroeger leefden hebben hen als broers en zussen dichter bij elkaar gebracht. Ook de relatie met en tussen Erik en Veerle was altijd goed. Greet erkent de verlatingsangst van haar broer Erik. Dit heeft volgens haar een grote rol gespeeld in wat er gebeurd is.

Beleving

De dag voor de feiten had Greet nog naar Erik en Veerle gebeld omdat het koppel ruzie had. Omdat ze niet goed wist wat ze kon zeggen, zei ze tegen Erik en Veerle dat ze later zou terugbellen. Diezelfde avond hoorde ze niets meer van het koppel. Greet ging er vanuit dat alles terug in orde was. De volgende dag waren Pablo en Chiara, haar zoon en zijn vriendin blijven eten. Na het eten zette Pablo zich met Chiara in de zetel om naar het VTM Nieuws te kijken. Op dat moment ruimde Greet de keuken nog even op. Plots hoorde ze Pablo roepen dat ze naar de tv moest komen kijken. Op dat moment verschijnt het huis van Erik en Veerle op het scherm en hoorde ze de reporter de leeftijd van Erik en Veerle zeggen. Het enige wat Greet op dat moment kon denken, was dat ze alle twee overleden waren. Greet was in paniek, Matthias probeerde haar te kalmeren. Meer kon ik op dat moment niet doen, aldus Matthias. Diezelfde dag zijn ze met enkele familieleden naar de gevangenis gereden. Daar mochten ze hem echter niet zien, dus besloten ze een papiertje te schrijven met de boodschap dat de familie er voor hem is. Nadien zijn ze naar de werkgever van Erik en Veerle gereden. Hij wist meer van wat er gebeurd was en vertelde dit aan de familieleden. De eerste dagen na de feiten waren erg zwaar. Na heel wat administratief werk kon Greet Erik de volgende dag bezoeken. Het eerste contact met Erik verliep achter glas en was erg moeilijk. Greet beschrijft dit als een hel, iets wat je nooit van je leven wilt meemaken. Matthias had er minder behoefte aan om Erik te zien. Hij was er tijdens dit eerste bezoek niet bij omdat dit niet mocht. De volgende keer was hij wel aanwezig. Matthias vertelt dat hij zich binnen de gevangenis niet op zijn plaats voelde. Erik heeft nooit open over de feiten gesproken. Zowel Greet als Matthias vragen hier ook niet naar. De omgang met de politie verliep over het algemeen goed; zij waren vriendelijk. Toch vinden Greet en Matthias het niet kunnen dat de politie hen niet heeft verwittigd toen de feiten net gebeurd waren. Ook over de cipiers van de gevangenis zijn ze

niet tevreden. Greet vertelt dat ze geen begeleiding of opvang kreeg toen ze voor de eerste keer naar de gevangenis kwam. Ze voelde zich aan haar lot overgelaten. Greet heeft het gebeuren nooit aan vrienden of kennissen verteld. Matthias heeft het op zijn werk verteld en geeft aan dat hij zich bekeken voelt als familie van de dader. Er zijn altijd reacties, aldus Matthias. Ook de omgang met de familie van Veerle verliep moeizaam. Kort nadat de feiten gebeurd waren, zijn ze één keer bij hen op bezoek geweest. Dit contact wordt omschreven als erg koel en afstandelijk. Op de begrafenis kregen ze wel reacties van anderen. Greet had er erg veel moeite mee dat er plots allemaal minpunten van Erik naar boven kwamen terwijl hij voor Veerle altijd erg goed is geweest. In de periode voor het proces kregen Greet en Matthias voornamelijk ondersteuning van Magda en de andere familieleden.

Greet en Matthias zijn alle dagen naar het proces geweest. Het proces wordt door Matthias omschreven als een eenrichtingverkeer. De wijze waarop het proces is verlopen, is niet correct. Ook de strafmaat was erg onverwacht. Matthias geeft aan dat hij met de straf van Erik kan leven, maar niet met de wijze waarop deze tot stand gekomen is. Dit was samen met de pleidooien voor hem het moeilijkste moment tijdens het proces. Greet vond de geluidsopname waarbij Erik naar de hulpdiensten belde het moeilijkste, net zoals het moment waarop zij moest getuigen voor de rechter. Greet geeft aan dat ze toen erg bang was om iets verkeerd te zeggen. Ook om Erik als beschuldigde in de rechtszaal te zien, was voor haar erg confronterend. Greet vertelt dat Erik gedurende het proces altijd eerlijk is geweest. Dit vond ze ook erg belangrijk. Beiden kregen niet te maken met negatieve reacties van buitenaf. Tijdens het proces hadden ze geen contact met de familie van Veerle. Greet vond voornamelijk de aanwezigheid van de media erg storend. De periode tijdens het proces kregen Matthias en Greet voornamelijk ondersteuning van de eigen familieleden, Magda en de politieagenten die tijdens het proces verantwoordelijk waren voor de bewaking van Erik. Greet kreeg daarnaast ook erg veel bijstand van een medewerkster van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW). Beiden geven aan dat ze vanuit de overheid niets van ondersteuning aangeboden kregen.

Matthias geeft aan dat de familie naar zijn mening ook na het proces niet uit elkaar gevallen is, maar ook niet dichter naar elkaar gegroeid is. Zo bestaan er nu eenmaal meningsverschillen, maar hier wordt niet over gediscussieerd. Ook het beeld over Erik is niet veranderd. Greet bezoekt hem wekelijks en krijgt ook van anderen dikwijls bezoek. Greet geeft toe dat haar leven in het begin rond Erik draaide en dat ze van mening was dat iedereen van de familie tijd moest maken om Erik te bezoeken. Ze geeft aan dat ze er toen geen

rekening mee hield dat andere mensen moesten werken. Vandaag de dag gaat dit al veel beter. Het doet Greet veel plezier dat erg veel mensen naar Erik vragen. Toch houdt ze in het achterhoofd dat de mensen enkel de krant hebben gelezen en daardoor misschien een foutief beeld van de situatie hebben. Ook na het proces ging Greet nog naar het CAW; dit doet ze vandaag de dag nog steeds. Beiden geven ze aan dat ze de toekomst op zich laten afkomen. Zowel Matthias als Greet hopen dat Erik vervroegd vrij kan komen maar hebben hier weinig vertrouwen in.

Noden

Greet en Matthias vertellen dat ze voornamelijk nood hadden aan informatie. Dit tekort werd echter goed opgevangen door de ondersteuning van Magda. Toch zijn ze beiden van mening dat dit initiatief vanuit de overheid moet komen. Beiden geven ze aan dat je als familie van de dader aan je lot wordt overgelaten en dat men u in de kou laat staan.

Behoeften

Matthias en Greet geven aan dat ze tijdens het proces voornamelijk behoefte hadden aan goede gesprekken met de bewakers van Erik. Zo konden ze bij hen nagaan of alles wel in orde was met hem. Daarnaast hadden ze ook behoefte aan meer menselijkheid in de gevangenis. Zowel Matthias als Greet vinden dat de wijze waarop ze in de gevangenis met hen omgingen niet correct was. Greet geeft hierbij aan dat ze voornamelijk de behoefte voelde dat het gevangenispersoneel haar vooruit hielp. Dit was zeker nodig wanneer ze voor de eerste keer in de gevangenis kwam. Daarnaast had ze ook veel behoefte aan de ondersteuning die ze van de medewerkster van het CAW kreeg. Dit was vooral tijdens het proces en bij haar getuigenis erg belangrijk.

“Ik liep naar voor en ik hoorde de reporter de leeftijd van Erik en Veerle zeggen. Het enige wat toen door mij heen ging was dat ze alle twee dood waren. En dan sla je tilt. En nu? Wat nu? Waar kunnen we naartoe? Ik wist het niet meer.” (Zus van Erik)

Interview Marie

Verhoudingen

Marie is de zus van Erik. Ze heeft nooit problemen gehad met Erik en Veerle. Zij waren altijd erg vriendelijk en geeft aan dat ze nooit iets gemerkt heeft van de problemen die binnen het koppel aanwezig waren.

Beleving

Marie was bij de burens toen Pablo bij haar langskwam om te vertellen wat er gebeurd was. Nadien zijn zij naar Greet gegaan. Marie vertelt dat ze dat niet kon geloven. Marie is kort na de feiten bij Erik op bezoek geweest. De omgang met de politie was positief. Die mensen waren vriendelijk en hij heeft nooit enige problemen ervaren. Het eerste contact met Erik was achter glas. Ze beschrijft dit als een vreemde ervaring omdat ze dit nog nooit had meegemaakt en niet wist wat er haar stond te gebeuren. Marie vertelt dat ze tijdens dat eerste bezoek ook niet zo goed wist wat ze moest zeggen. Ze heeft nooit het gevoel gehad dat ze bekeken werd als familie van de dader. Ze kreeg ook nooit negatieve reacties van buitenaf. Hier was Marie ook niet bang voor. Marie vertelt dat de relatie met de familie van Veerle na de feiten niet goed was, maar daar kon zij niets aan doen. Ze was wel blij dat ze naar de begrafenis van Veerle kon komen. In de periode voor het proces kreeg Marie voornamelijk ondersteuning van haar familie, de buurvrouw, iemand die in de buurt woonde en mensen uit haar omgeving.

Alvorens het assisenproces van start ging, kreeg de familie een rondleiding in de rechtszaal. Dit zorgde ervoor dat Marie naar aanloop van het proces minder zenuwachtig was. Ze was ook erg opgelucht dat ze niet moest getuigen. Marie is alle dagen naar het proces geweest. Ze vertelt dat dit een erg lange week was en dat ze blij was wanneer deze zware dagen achter de rug waren. Marie is van mening dat het proces op een oneerlijke wijze verlopen is. Haar beeld over Erik is echter niet gewijzigd. De strafmaat die Erik kreeg, was voor Marie het moeilijkste moment van het proces. Dit had ze niet verwacht. Ook tijdens het proces kreeg Marie geen negatieve reacties van andere mensen en had ze niet het gevoel dat ze bekeken werd als familie van de dader. Marie had er ook geen moeite mee dat ze de familie van Veerle terug zagen. Tijdens het proces kreeg Marie voornamelijk ondersteuning van haar familie. Zo gingen ze tijdens het proces af en toe iets drinken en eten. Dit vond ze erg aangenaam, zeker gezien de omstandigheden waarin ze zich op dat moment bevonden. Vanuit de overheid werd er haar niets van ondersteuning of bijstand aangeboden.

De relaties tussen de verschillende familieleden is niet veranderd. Marie bezoekt Erik elke twee weken. Ze geeft aan dat ze nog dikwijls aan de feiten terugdenkt en dat het haar kan bezighouden. Toch gaat het al beter met haar. Zo kan ze beter om met zijn strafmaat en wordt er niet meer zoveel over gepraat op familiefeesten. De periode na het proces kreeg Marie voornamelijk ondersteuning van familie en vrienden. Meer had ze toen niet nodig. Daarnaast kan ze ook terecht op haar werk en kan ze er over praten met enkele collega's. Marie hoopt dat Erik vervroegd kan vrijkomen, maar beseft dat zij hier niets in te zeggen heeft. Ze kan alleen maar hopen.

Noden

Marie vertelt dat ze tijdens het proces veel nood had aan het samenkomen met de familie. Zo had ze er erg veel deugd van dat de familie tussendoor samen iets ging eten of drinken.

Behoeften

Marie geeft aan dat ze er veel behoefte aan had om op familiefeesten er met elkaar over te praten.

“Ik dacht dat hij rond de 20 jaar zou krijgen, tussen de 15 en 20 jaar. Dat dachten we allemaal. En dan hoor je de strafmaat... Het is toch lang ze. Maar ja, je kunt er niks aan doen hé. Zij zijn meester.” (zus van Erik)

Interview Juul en Martine

Verhoudingen

Juul is een broer van Erik, Martine is de partner van Juul. Juul vertelt dat de relaties tussen de broers en zussen altijd erg goed was. Beide dachten ze altijd dat de relatie perfect was. Erik en Veerle waren altijd bij elkaar en onafscheidelijk. Juul denkt dat Erik nooit iets van de problemen heeft verteld omdat hij wist dat Veerle erg goed in de familie opgenomen was. Martine vertelt dat ze Erik en Veerle een week voor de feiten voor de laatste keer zag. Het viel haar op dat Veerle zich vreemd gedroeg, maar zocht hier verder niets achter.

Beleving

Juul zat op restaurant toen hij de feiten vernam. Zijn schoonbroer Matthias belde hem op met het nieuws. Juul ging naar huis en vertelde het gebeuren aan Martine. Hij vertelde toen tegen haar dat ze de tv moest opzetten en naar het VTM Nieuws moest kijken. Op dat moment wist Juul alleen dat Veerle dood was en dat Erik het had gedaan, voor de rest nog niets. Juul is nadien onmiddellijk naar Greet vertrokken, waar hij ook meer informatie kreeg. Samen met andere familieleden zijn ze naar de gevangenis gereden, maar daar konden ze Erik nog niet zien. Daarom zijn ze nadien naar de werkgever van Erik en Veerle gereden waar ze het hele verhaal te horen kregen. Omdat Juul in het verleden al te maken kreeg met hartproblemen, vroeg zijn schoonbroer Matthias of alles wel oké was. Juul vertelt dat hij er echt niet goed van was; dit was erg hard voor hem. De omgang met de politie verliep goed. Zij waren erg vriendelijk en stelden hen gerust. Juul en Martine kregen echter wel te maken met een gepensioneerde wijkagent die zich voordeed als medewerker van het moraliteitsonderzoek. Achteraf bleek dat hij hier niets mee te maken had, maar dit contact loopt op de dag van vandaag terug normaal. Juul vertelt dat hij Erik enkele dagen na de feiten voor de eerste keer terugzag. Dit bezoek verliep achter glas en beschrijft hij als afschuwelijk. Erik heeft toen onmiddellijk verteld wat er gebeurd was. Pas toen drong bij Juul door wat er werkelijk gebeurd was. Martine vertelt dat hij een heel ander persoon was; hij was rustiger. Beiden zijn ze van mening dat je in de gevangenis niet veel informatie krijgt. Juul en Martine hebben het gebeuren tegen enkele personen verteld. Juul geeft aan dat hij niet bang was voor de reactie van anderen, maar het toch niet uit eigen initiatief op zijn werk zal vertellen. Beiden hebben geen negatieve reacties gekregen van buitenaf. Het verwerkingsproces liep echter moeizaam. Ook op familiefeesten hebben ze er moeite mee dat er iemand ontbreekt. Tijdens de periode

voor het proces kregen Juul en Martine voornamelijk ondersteuning van Magda en de eigen omgeving.

De dagen naar aanloop van het proces gingen voor Juul niet vlug genoeg. Voor hem mocht het zo snel mogelijk achter de rug zijn. Juul was op één dag na op alle dagen van het proces aanwezig. Martine was alle dagen op het proces aanwezig. Juul geeft aan dat zijn beeld over Erik toch wel veranderd is. Er kwamen namelijk erg veel dingen boven water waar men vooraf niet op de hoogte van was. Dit was voor Juul tijdens het proces een erg moeilijk moment. Ook de uitspraak was voor hem erg confronterend. Martine vertelt dat voor haar het gedrag van de voorzitter het moeilijkste moment was, alsook het gegeven dat Veerle een verhouding met iemand anders had. Martine vertelt dat Erik tijdens het proces als een agressief iemand bekeken werd. Zij gaat hier niet mee akkoord. Zij stelt dat mensen ver-gedreven kunnen worden en daardoor eens kunnen uitvliegen, iets wat iedereen kan meemaken. Beide geven aan dat ze erg opgelucht waren dat zij niet moesten getuigen. Juul vertelt dat hij nooit het gevoel heeft gehad dat hij bekeken werd als familie van de dader. In die periode baatten Juul en Martine een café uit. Ook daar kregen ze niet te maken met negatieve reacties van klanten. Martine stelt dat zolang zij er zelf niet over praatten, anderen dit ook niet deden. De omgeving had respect voor hen als familie van Erik. Tijdens het proces had Juul sporadisch contact met de familie van Veerle. Zo wenste hij hen een goedendag en heeft hij na afloop van het proces met andere familieleden hen de hand geschud. Beiden hadden geen probleem met de aanwezigheid van de media. Toch had Martine graag iets tegen de journalisten willen zeggen omdat ze dit tijdens het proces niet kon. De periode tijdens het proces kregen ze beiden voornamelijk ondersteuning van elkaar, van de andere familieleden en van Magda.

Juul vertelt dat de relaties tussen de familieleden nog steeds hetzelfde zijn. Ze zijn altijd een erg hechte familie geweest en dat hebben deze gebeurtenissen niet veranderd. Juul en Martine bezoeken Erik regelmatig in de gevangenis. Ze beschouwen hem nog steeds als hun broer en als onderdeel van de familie. Martine denkt dat Erik al die jaren in een hel heeft geleefd. Zij vindt het gebeuren erg voor hem. De eerste dagen na het proces waren erg moeilijk. De wijze waarop het proces verlopen is heeft voor hen en voor de andere familieleden het verwerkingsproces erg zwaar gemaakt. Toch zijn ze opgelucht dat Erik zijn straf aanvaard lijkt te hebben. Er zijn veel mensen die achter Erik vragen. Dit doen hen beiden erg veel deugd. In de periode na het proces kregen Juul en Martine voornamelijk steun van elkaar, de familie en Magda. Ze vinden het erg jammer dat er vanuit de overheid niets aangeboden werd

van ondersteuning of bijstand. Maar dat wisten ze op voorhand en moesten het daar maar mee doen. Beiden weten niet hoe de toekomst eruit ziet. Ze hopen op het beste en geloven in de kans dat Erik vervroegd zal vrijkomen.

Noden

Juul en Martine geven aan dat ze erg veel nood hadden aan meer informatie. Tijdens het proces hadden ze voornamelijk nood aan het samenzijn met de familieleden. Zo gingen ze af en toe samen iets drinken of eten en konden ze zo even ontsnappen van de harde realiteit. Daarnaast vinden ze het ook noodzakelijk dat iemand de familie kort na de feiten op de hoogte brengt zodat men de feiten niet via de media moet vernemen. Zelf hadden ze geen nood aan professionele hulpverlening. Toch vinden ze het nodig dat de overheid ook initiatief neemt in het aanreiken van hulpverlening en ondersteuning.

Behoeften

Juul en Martine hadden behoefte om erkend te worden als slachtoffer. Familie van de dader zijn hoeft niet noodzakelijk te betekenen dat je mededader bent of mee veroordeeld moet worden, aldus Juul en Martine.

“Wij kwamen daar aan die gevangenis, voor die muur, dat is iets dat niemand wilt ervaren. Dat je plots aan een gevangenis komt te staan. Daar was ik niet goed van.” (broer van Erik)

Interview Sophie

Verhoudingen

Sophie is de dochter van Greet en Matthias, de oudste zus en schoonbroer van Erik. Ze vertelt dat ze vroeger als kind met haar broer of alleen wel eens bij Erik en Veerle ging logeren. Ze hadden altijd erg veel plezier samen en hadden dan ook een heel goede relatie. In die tijd was ze nog erg jong en merkte ze dan ook niets op van de relatieproblemen tussen Erik en Veerle. Naarmate Sophie ouder werd, kon ze erg goed praten met Veerle. Beide praatten ook over de strubbelingen die binnen de relatie van Erik en Veerle aanwezig waren. De laatste jaren was deze relatie echter afstandelijker geworden en hadden ze bijna geen contact meer.

Beleving

Sophie vernam de feiten toen ze onderweg was naar een familiefeest van haar toenmalige vriend. Op het moment dat ze de feestzaal wilden binnengaan, zag Sophie op haar gsm dat ze drie gemiste oproepen had. Deze waren afkomstig van haar broer Pablo. Gezien Pablo zelden naar haar belt, vond Sophie dit erg vreemd. Haar toenmalige vriend besloot reeds naar binnen te gaan, Sophie bleef buiten staan om naar haar broer te bellen. Pablo neemt op en vertelt meteen dat Veerle dood is en dat Erik dit heeft gedaan. Nadien legt hij de telefoon terug neer. Sophie wist niet wat ze hoorde en probeerde naar andere familieleden te bellen. Deze telefoons waren echter allemaal bezet. Uiteindelijk slaagt ze er in om Chiara, de vriendin van Pablo, te bereiken. Ook zij vertelt dat Veerle dood is en dat Erik dit gedaan heeft. Sophie begon te huilen, ze kon niet geloven wat ze net gehoord had. Een man die ook buiten stond, zag Sophie en vroeg haar of hij iemand voor haar moest gaan halen. Kort daarna kwam de toenmalige vriend van Sophie naar buiten. Hij was slechtgezind en zei dat hij dit al zag aankomen. Deze opmerking maakte Sophie kwaad en ze zei dat ze naar huis wou gaan. Sophie en haar toenmalige vriend reden met de auto naar haar huis en zagen hoe haar moeder Greet overdonderd was door wat er gebeurd was. De familie had toen reeds al naar de politie gebeld, maar hier kregen ze geen informatie van. Sophie kon zeer goed begrijpen dat de familie van Veerle voorrang krijgt, maar vindt het een erg groot pijnpunt dat de familie van de dader niet op de hoogte werd gebracht. Sophie besloot om niet mee te gaan naar de gevangenis. Op dat moment is ze naar de ex-vrouw van Juul gegaan om met haar te praten. Nadien ging ze terug naar het huis van haar moeder waar ze met haar moeder afsprak om de volgende dag samen naar de gevangenis te rijden. De volgende dag reden ze samen naar de

gevangenis. In de auto kregen ze echter te horen dat ze enkele nodige documenten vergeten te vermelden waren. Dit kon Sophie niet begrijpen. Sophie vertelt dat enkel haar moeder Erik mocht bezoeken. Dit maakte haar erg ongerust, want dit was de eerste keer dat ze in een gevangenis kwamen en niemand wist hoe het er in het gevangeniswezen aan toe ging. Uiteindelijk heeft een van de bezoekers haar moeder onder de vleugels genomen. Door niet te voorzien in deze eerste opvang, was Sophie niet tevreden over de werking van de cipiers. Ze is eenmalig in contact gekomen met de politie toen ze informeerde naar wat er met de hond van Erik en Veerle gebeurd was. Ze vond de politie vriendelijk en heeft hier geen problemen mee gehad. Het eerste contact met Erik na de feiten was confronterend. Ze zag een gebroken mens voor zich zitten. Wat Sophie toen erg belangrijk vond, was dat Erik te allen tijde eerlijk was. Sophie was niet bang voor de reacties van andere mensen en had er ook geen probleem mee om dit te vertellen aan haar onmiddellijke omgeving. Alleen wist ze niet goed hoe ze het moest vertellen. Waar Sophie het wel moeilijk mee had, was dat haar familie niet betrokken werd bij de voorbereidingen van de begrafenis van Veerle. Zij waren daar ook maar gasten, terwijl Veerle voor een groot deel van haar leven haar tante was. In de periode voor het proces kreeg Sophie voornamelijk ondersteuning van Magda en haar familieleden.

Sophie vertelt dat ze met hoge verwachtingen uitkeek naar het proces. Voor haar was dat het moment waarop de waarheid aan het licht zou komen. Sophie geloofde Erik zijn verhaal wel, maar had toch meer bevestiging nodig. Enkele dagen voor het proces van start ging, vertrokken zij en andere familieleden naar een bed & breakfast. Hier zouden ze gedurende het proces verblijven. Sophie vertelt dat wanneer ze kort voor het proces in de trein zaten, ze een soort van vakantiegevoel had. Ze wist hoe de realiteit er werkelijk uitzag, maar leek dit in het begin niet te beseffen. Sophie koos in de bed & breakfast bewust voor een eigen kamer zodat ze zich af en toe kon afzonderen van de anderen. Ondanks alle informatie die Sophie reeds van Magda gekregen had, geeft ze aan dat de eerste ochtend van het proces erg zenuwslopend was. Voornamelijk het terugzien van de familie van Veerle zorgde voor stress. Sophie vertelt dat ze tijdens de middagpauze van de eerste procesdag al meteen wist dat Erik een erg zware straf ging krijgen. Tegen haar verwachtingen in voelde ze dat dit proces al beslist was. De wijze waarop het proces verliep, vond ze niet correct en dat had ze ook niet verwacht. Ook de strafmaat was een mokerslag in haar gezicht. Ze vertelt dat het proces haar geen gemoedsrust heeft gebracht. Het moeilijkste moment voor Sophie was de getuigenis van iemand die Veerle goed kende. Zij beweerde dat Erik niemand had en er niemand voor hem was. Op dat moment heeft Sophie de rechtszaal even verlaten. Tijdens het proces heeft Sophie meermaals contact

gehad met de familie van Veerle. Zo hebben ze enkele gesprekken gehad en heeft Sophie op het einde van het proces de familie van Veerle een hand gegeven. Dit laatste zorgde voor een erg groot conflict tussen Sophie en haar moeder. Toch bleef de familie even hecht als voordien en konden ze altijd bij elkaar terecht. Sophie vertelt dat de media tijdens het proces erg veel respect voor hen als familie van de dader hadden. Toch heeft ze het erg moeilijk gehad met wat de journalisten in de kranten schreven. Veel van deze verhalen kwamen niet overeen met de werkelijkheid en het zijn deze verhalen die de buitenwereld te lezen krijgt. Sophie heeft negatieve reacties van buitenaf gekregen. Ze zegt dat wanneer ze haar verhaal deed aan mensen, ze zich een grote leugenaar voelde omdat dit verhaal niet strookte met wat deze mensen in de kranten gelezen hadden. In de periode tijdens het proces kreeg Sophie voornamelijk ondersteuning van haar vriendinnen, haar huidige vriend en de andere familieleden. Sophie geeft aan dat ze vanuit de overheid geen ondersteuning heeft aangeboden gekregen. Dit vond ze voor zichzelf niet nodig, maar kon wel voor andere familieleden betekenisvol zijn.

Sophie vertelt dat ze tot op de dag van vandaag nog steeds soms 's nachts wakker wordt en piekert over hoe het proces verlopen is. Hier heeft ze nog altijd geen antwoord op en beseft dat ze dit ook nooit zal krijgen. Dit maakt het voor haar erg moeilijk om het gebeuren een plaats te kunnen geven. Af en toe brengt Sophie een bezoek aan Erik in de gevangenis. Ze hoopt vooral dat Erik beseft dat hij een erg goede en sterke familie achter hem heeft staan. In de periode na het proces kreeg Sophie voornamelijk ondersteuning van haar huidige vriend, Magda en haar familie. Sophie heeft er geen flauw idee van hoe de toekomst van Erik er uit ziet. Ze denkt dat het voor Erik erg moeilijk zal worden om opnieuw een leven buiten de gevangensmuren op te bouwen. Ze weet wel zeker dat Erik terug met open armen in de familie onthaald zal worden.

Noden

Sophie geeft aan dat ze het eerst en vooral erg belangrijk en noodzakelijk vindt dat de politie de familie als eerste op de hoogte brengt nadat de feiten hebben plaatsgevonden. Gedurende die periode had ze voornamelijk nood aan informatie. Daarnaast vond ze een betere mentaliteit van de cipiers in de gevangenis nodig. Zo mochten ze een eerste opvang voorzien wanneer je voor de eerste keer in een gevangenis komt, alsook het aannemen van een vriendelijkere attitude. Tijdens het proces had ze nood aan ontspannende momenten met haar familie. Ze vond het erg belangrijk dat ze tijdens het proces er af en toe eens op uit kon met

enkele familieleden. Tenslotte had Sophie ook ondersteuning van haar moeder nodig, alsook enige vorm van nazorg door de advocaat.

Behoeften

Sophie vertelt dat ze tijdens het proces er behoefte aan had om zich af en toe te kunnen terugtrekken. Daarnaast had ze voornamelijk erg veel behoefte aan zekerheid. Ze wou meer bevestiging en hoopte dit met het proces te krijgen. Deze zekerheid heeft ze echter niet gekregen.

“Ook die treinreis gaf mij een beetje een vakantiegevoel omdat we zo goed konden lachen. En toen ging dat wel door mijn hoofd van: jongens toch, als de mensen nu moesten weten wat we eigenlijk gaan doen... Dat was zo onwerkelijk.” (nicht van Erik)

Focusgroep Lily, Pierre, Margot, Lotte en Lisa

Verhoudingen

Lily is de jongste zus van Erik, Pierre is de echtgenoot van Lily. Samen hebben ze vier kinderen: Tom, Margot, Lotte en Lisa. Tom wenste niet deel te nemen aan dit onderzoek. Pierre vertelt dat Erik en Veerle voor hen het perfecte koppel was. Ze waren altijd samen en waren altijd erg vriendelijk en behulpzaam. Erik had een heel goede relatie met de kinderen. Hij was erg jong van geest en was dan ook een aangenaam gezelschap op de familiefeesten. Doordat niemand iets wist van de relatieproblemen, zag niemand de feiten aankomen.

Beleving

Het gezin vertelt dat ze de feiten vernomen heeft toen ze huiswaarts reden na een uitstap naar de McDonald's. Lotte vindt het onmenselijk dat ze dit als familie via het tv-nieuws moesten vernemen. Margot is van mening dat de politiediensten professioneler hadden moeten optreden en iemand van de familie hadden moeten contacteren. Pierre beschrijft dit moment als iets wat je nooit meer vergeet. Lily vertelt dat je op dat moment niet weet waar je terecht kan; ze stonden tegen de muur. Nadien zijn ze naar de gevangenis gereden, maar daar konden ze Erik niet zien. Daarna zijn ze doorgereden naar de werkgever van Erik en Veerle. Hij kon de familie meer informatie geven, maar hiermee wist men nog steeds niet waar men terecht kon. Lisa kan begrijpen dat ze als kinderen niet veel informatie ontvingen. Ze vond voornamelijk het feit dat ook haar ouders weinig informatie kregen erg vervelend. Lily vertelt dat de kinderen soms vragen stelden waar ze zelf geen antwoord op wist.

Een week nadat de feiten gebeurd waren, hadden enkele familieleden afgesproken met een advocaat. Hij kon hen meer informatie geven over wat er stond te gebeuren en hoe alles in zijn werk zou gaan. Lily is van mening dat deze informatie echter niet voldoende was. Daarnaast zijn ze ook naar de familie van Veerle geweest. Daar kregen ze een heel ander verhaal te horen, een versie waarbij Erik in een slecht daglicht werd gesteld. Pierre vond het erg hard dat wanneer hij zich verontschuldigde bij de familie van Veerle, hij van hen te horen kreeg dat Erik voor hen een moordenaar was. Margot begrijpt deze redenering wel, gezien ze dit zelf ook zou vinden moest zij in hun plaats zijn. Lily heeft er vooral erg veel moeite mee dat de familie van Veerle niets positiefs kan zeggen over Erik, terwijl hij voor Veerle altijd wel erg goed is geweest. Ook tijdens de begrafenis van Veerle voelde men zich erg ongemakkelijk. Lisa voelde zich niet welkom, Pierre voelde er zich niet goed bij dat ze

vooraan zaten. Lily vertelt dat ze alleen tijdens het moraliteitsonderzoek contact heeft gehad met de politie. Naar haar mening verliep dit erg goed. Ze waren erg vriendelijk en stelden haar gerust.

Margot vertelt dat ze enkele dagen na de feiten samen met haar broer Erik is gaan bezoeken. Dit bezoek verliep achter glas waarbij ze meteen een gevoel van marginaliteit kreeg. Bovendien wist ze toen nog niet wat er precies gebeurd was. Lotte en Lisa gingen na de begrafenis van Veerle voor de eerste keer een bezoek brengen aan Erik in de gevangenis. Pierre vertelt dat het eerste bezoek erg confronterend was. Lily was op dat moment voornamelijk kwaad op Erik. Ze is van mening dat niemand de dood verdient en dat je zoiets niet doet, ook al gaat het om haar broer. Naarmate ze meer en meer hoorde over wat er werkelijk gebeurd was, verdween deze kwaadheid stilaan.

Toen Pierre en Lily voor de eerste keer in de gevangenis kwamen, werd er geen opvangmoment of informatie voorzien. Toch hadden beiden niet het gevoel dat ze in de gevangenis aan hun lot werden overgelaten. Ook Margot is van mening dat de cipiers behulpzaam waren. Het gezin heeft in het verleden twee kleine aanvaringen gehad met de gevangenis. Volgens Pierre is er dan ook nog ruimte voor verbetering. Zo zou men een beter wachtsysteem voor de bezoekers moeten introduceren, alsook meer privacy waarborgen voor bezoekers voor het ongestoord bezoek. Bovendien is elke gevangenis anders, met elk zijn positieve en negatieve kanten.

Pierre vertelt dat hij er geen moeite mee had om het aan zijn werkgever te vertellen. Hier heeft hij een goede band mee, wat de drempel ook verlaagde. Ook Lily heeft de gebeurtenissen kort na de feiten tegen haar werkgever verteld. Toch was ze erg bang voor de reacties die ze van buitenaf zou krijgen en ervoer ze een gevoel van schaamte. Margot vertelt dat ze er niet zo over praat met anderen. Dit blijft voor haar een klein taboe. Wanneer ze tegen andere mensen vertelt dat ze haar nonkel in de gevangenis gaat bezoeken, krijgt ze snel negatieve reacties over zich heen. Margot stelt dat de meeste mensen niet goed beseffen hoe justitie werkt omdat ze het nog nooit hebben meegemaakt. Zij hebben er dan ook een ander beeld over. Ze vindt het ook erg moeilijk om uit te maken tegen wie ze het wel en niet vertelt. Ook Lotte ervaart dit. Zij heeft dit erg lang verzwegen voor anderen. Ze kon en wou dit niet vertellen aan haar omgeving omdat ze erg bang was hoe andere mensen zouden reageren. Enkele maanden geleden was het voor Lotte de eerste keer dat ze het zelf aan iemand verteld heeft. In de klas van Lotte en Lisa werd dit nieuws meegedeeld door een leerkracht. Lisa en

Lotte vinden het niet erg als mensen er een andere mening over hebben dan zij, maar hebben het hier soms wel moeilijk mee. Sommige mensen kunnen geen begrip opbrengen voor hun situatie. Margot, Lisa en Lotte wijten dit aan onwetendheid. Toch zijn er ook mensen die het wel weten en wel positief reageren. Daarnaast merken ze ook dat sommige mensen de situatie op een andere manier gaan bekijken, alsook dat sommige mensen naar Erik vragen. Dit doet hen erg veel deugd. Lisa heeft zich nooit bekeken gevoeld als familie van de dader, dit in tegenstelling tot Lily en Lotte die dit gevoel wel hadden. In de periode voor het proces kreeg het gezin voornamelijk ondersteuning van elkaar, de andere familieleden en van Magda. Zij zorgde ervoor dat ze min of meer voorbereid naar het proces konden gaan. Vanuit de overheid kregen ze niets van informatie, noch van ondersteuning. Dit was voor het gezin een erg groot pijnpunt.

Pierre en Lily zijn alle dagen naar het proces geweest, de kinderen bleven thuis. Lotte vindt het erg jammer dat ze niet op het proces aanwezig was. Lisa vindt dit voor zichzelf net positief, hoewel ze het ook erg moeilijk vond dat haar ouders niet thuis waren. Pierre is van mening dat de familie goed voorbereid was omdat ze reeds erg veel informatie en ondersteuning kregen van Magda. Men wist wat er hen stond te gebeuren en zowel Pierre als Lily begrepen alles van wat er tijdens het proces werd gezegd. Voor Pierre was het vooral erg belangrijk dat het om doodslag ging en niet om moord. Dit maakte voor hem een erg groot verschil. Het moeilijkste moment voor Pierre was de uitspraak en het conflict dat hij had met zijn schoonzus Greet. Met de laatste uren van het proces heeft Pierre nog steeds geen vrede genomen. Lily vond het proces erg zwaar. Haar moeilijkste momenten waren de wijze waarop de voorzitter het proces leidde, alsook het moment waarop ze als getuige door de glazen gang de rechtszaal moest binnenwandelen. Alle ogen waren op haar gericht. Dit was voor Lily erg confronterend. Lily had ook erg veel moeite met wat de journalisten in de kranten schreven. Dit had ze niet verwacht. Ook Lisa is niet positief over de media en vond het vooral erg vervelend dat het assisenproces gedurende de hele week op het VTM Nieuws verscheen. Pierre geeft aan dat de leugens die in de krant stonden, hun eigen fout zijn geweest. De pers vroeg namelijk in het begin van het proces of ze een getuigenis wilden afleggen, maar dit hebben ze geweigerd. Pierre is van mening dat indien ze dit wel gedaan hadden, er ook andere verhalen in de kranten waren verschenen. In de periode tijdens het proces kregen Pierre en Lily voornamelijk ondersteuning van de andere familieleden, Magda en de ‘assisenwatchers’ die op het proces aanwezig waren.

Lily is nog steeds kwaad op Erik omdat hij nooit iets gezegd heeft van zijn relatieproblemen met Veerle. Moest hij dit wel gedaan hebben, konden ze er misschien iets aan gedaan hebben en kon dit drama voorkomen worden, aldus Lily. Daarnaast is ze ook erg bang dat Erik zich beter voordoet dan hij zich werkelijk voelt. Pierre en Lotte daarentegen denken dat hij zijn lot heeft aanvaard en zijn leven in de gevangenis heeft opgenomen. Margot, Lotte en Lisa geven aan dat hun relatie met Erik veranderd is omdat ze elkaar nu meer zien. Lisa vindt het voornamelijk erg jammer dat Erik erg veel dingen mist. Zo heeft Sophie een nieuwe partner en is er in de familie een kindje geboren. Lotte stelt dat de familiefeesten niet meer hetzelfde zijn. Ze kan het ook erg vervelend vinden wanneer er continu over Erik gesproken wordt. Lily stelt dat dit tegenover vroeger erg verbeterd is. Lily heeft er vooral erg veel moeite mee dat de familie van de dader mee gestraft en mee veroordeeld wordt, terwijl zij er niets aan kunnen doen. In de periode na het proces vonden ze vooral steun bij elkaar en de andere familieleden.

Heel het gezin heeft geen vertrouwen in justitie. Voor de feiten gebeurd waren, beschouwden ze justitie als de rechtspraak, iets wat nu eenmaal zo is. Nu kijken ze daar met een andere, meer kritische bril naar. Margot vertelt dat je een eerlijk proces verwacht, dat je na een procesweek een eerlijk antwoord krijgt. Dat hebben ze echter niet gekregen. Zeker wanneer ze dit proces met andere processen vergelijkt, vraagt ze zich af hoe dit mogelijk kon zijn. Lisa weet niet of je processen mag vergelijken, maar is van mening dat je de situatie zo breed mogelijk moet bekijken. Elk misdrijf heeft zijn eigen verhaal. Pierre stelt dat een rechter onafhankelijk moet zijn. Dit was in dit proces echter niet het geval. Hij denkt dat de rechter erg veel invloed heeft uitgeoefend op de jury en dat er mensen van bovenuit een grote rol gespeeld hebben in het bepalen van de strafmaat. Lily heeft het erg moeilijk met de wijze waarop het proces is verlopen. Ook zij is van mening dat Erik gestraft moest worden, maar niet op de manier zoals het nu gegaan is. Nu het hof van assisen wordt afgeschaft, heeft het gezin geen rooskleurige kijk meer op de toekomst. Ze zijn van mening dat deze oneerlijkheid tijdens het proces problematischer zal worden. Pierre is van mening dat een proces volgens een puntensysteem moet verlopen. Op die manier krijgt iedereen een eerlijke straf, afhankelijk van de omstandigheden waarin de feiten hebben plaatsgevonden.

Lotte vindt dat de feiten niet zo'n grote impact hebben gehad op haar leven. Dit is voornamelijk zo bij andere familieleden. Toch is de relatie met de familie niet veranderd, ze zijn nog steeds even hecht. Lisa gelooft niet dat Erik vervroegd vrij zal komen. Ook Lily heeft hier geen vertrouwen in. Pierre is van mening dat het voor Erik erg moeilijk zal worden om buiten de gevangensmuren terug een leven op te bouwen. Pierre vertelt dat er over een

vervroegde vrijlating niet veel gesproken wordt omdat het nog erg ver weg is. Het gehele gezin vindt het erg belangrijk dat hun beleving als familie van de dader naar voren komt. Ze hopen dat mensen meer inzicht krijgen in hun beleving en dat ze hier op een andere manier naar kunnen kijken. Lotte is van mening dat mensen er misschien anders tegenover zullen staan, maar dat hun mening erover niet zal veranderen. Lily vindt het voornamelijk erg belangrijk dat men de waarheid vertelt. Zo heeft ze al meermaals de neiging gehad om een brief te schrijven en deze in een tijdschrift te publiceren, zodat mensen ook eens de kant van de dader te lezen krijgen. De angst voor negatieve reacties van buitenaf houdt haar echter hierin tegen.

Noden

In de eerste plaats had het gezin voornamelijk erg veel nood aan informatie en uitleg. Kort nadat ze de feiten vernomen hadden, wisten ze niet waar ze terecht konden of waar ze meer informatie konden vinden. Dit zorgde voor erg veel onzekerheid en spanningen. Tijdens het proces hadden ze ook nood aan een eerlijk verloop van het proces, alsook meer controle op het proces.

Behoeften

Een grote behoefte van het gezin was ondersteuning. Die kregen ze voornamelijk van elkaar en van de andere familieleden. Lily had en heeft nu nog soms erg veel behoefte om haar verhaal aan andere mensen te kunnen vertellen. Op die manier hoopt ze anderen tot inzicht te brengen dat ook zij slachtoffer zijn.

“Vrouwe Justitia is eigenlijk een geblinddoekte vrouw die onbevooroordeeld naar iets kijkt.

En dat was in dit geval heel anders.” (schoonbroer van Erik)

“Ik vind het goed dat er aandacht aan onze beleving wordt geschonken. Anders gaat er nooit iemand iets over weten en dan blijft het probleem bestaan dat er weinig kennis over bestaat.”

(nicht van Erik)

LUIK IV: CONCLUSIE

Nu alle interviews, alsook de focusgroep achter de rug zijn kunnen we komen tot het formuleren van een allesomvattende conclusie. Dit besluit betreft de volgende drie belangrijke elementen die overal in terugkomen, met name: de beleving van de respondent, zijn noden en behoeften.

Beleving

Wanneer we terugkijken op alle gesprekken met de respondenten, kunnen we concluderen dat de beleving bij elke respondent enerzijds gelijklopend is, maar anderzijds ook erg persoonlijk is. Het vernemen van de feiten was voor elke respondent een erg schokkende ervaring. Iedereen was ervan overtuigd dat Erik en Veerle het perfecte koppel waren en zagen de feiten dan ook niet aankomen. Dit was voor iedereen een donderslag bij heldere hemel. Een erg groot probleem dat de familie al snel ervoer was dat niemand hen op de hoogte had gebracht van de feiten. Ze moesten de feiten via het VTM Nieuws vernemen, iets wat bij alle familieleden niet door de beugel kan. Allen zijn ze van mening dat iemand van de politie iemand van de familie had moeten contacteren, alvorens dit via de media bekend werd gemaakt. De perceptie op de omgang met de politie was bij elke respondent erg verschillend. Dit heeft er mee te maken dat het voornamelijk de broers en zussen van Erik waren die hiermee in contact kwamen. De neven en nichten van Erik konden hier dan ook niet veel over zeggen. Over het algemeen kunnen we stellen dat de omgang met de politie als positief ervaren werd. Deze mensen waren vriendelijk en zij stelden sommige respondenten ook gerust. Toch vindt de familie het erg vervelend dat de politie hen niet op de hoogte bracht van de feiten, alsook dat men geen informatie kon vrijgeven wanneer men hier naar vroeg. Ook de ervaringen omtrent het contact met het gevangenispersoneel zijn erg verschillend. De ene respondent stelde dat zij erg vriendelijk en behulpzaam waren, de andere respondent vond dat zij erg onvriendelijk waren en niet bereid waren hen te helpen. Een groot pijnpunt hieromtrent betreft de eerste opvang in de gevangenis. Enkele respondenten vonden het erg jammer dat wanneer ze voor de eerste keer de gevangenis binnenkwamen, hen geen informatie of uitleg aangereikt werd. Sommigen voelden zich aan hun lot overgelaten.

Het eerste contact met Erik was voor iedereen erg confronterend. Vele respondenten voelden zich niet op hun plaats in de gevangenis en wisten niet goed wat ze van dit eerste bezoek konden verwachten. De meeste respondenten wilden Erik erg graag terugzien. Toch zijn er ook enkelen die hier bewust mee gewacht hebben. Voor de respondenten was het vooral erg belangrijk dat hij eerlijk was en dat hij spijt had van wat hij had gedaan. Daarnaast is elke

respondent ook van mening dat Erik gestraft moest worden voor zijn daden. De familie heeft Erik erg dikwijls bezocht. Ze lieten hem niet vallen, ze stonden allemaal achter hem. Ook toen ze hem de eerste dag na de feiten niet mochten zien, lieten ze een briefje voor hem achter om hem te laten weten dat ze er voor hem waren. De meeste respondenten hebben geen negatieve reacties gekregen van buitenaf. Toch waren de meesten bang van hoe anderen zouden reageren. Dit maakt dat sommige respondenten niet meteen de feiten hebben verteld aan hun directe omgeving. De meeste respondenten hebben wel het gevoel gehad dat ze bekeken en veroordeeld werden als familie van de dader. Een erg bekend voorbeeld in deze masterproef is de begrafenis van Veerle. Ook al was zij vele jaren een deel van de familie, toch voelden de meeste respondenten zich niet welkom en voelden ze zich bekeken als familie van de dader. In de periode voor het proces kreeg men voornamelijk ondersteuning van Magda, de vertrouwenspersoon van de familie die hen op het proces voorbereidde. Ook de familieleden konden bij elkaar terecht, alsook bij de eigen omgeving.

De aanloop naar het proces werd door de meesten als stressvol, langdurig en onzeker ervaren. De meesten wisten niet wat ze ervan moesten verwachten. De meeste familieleden waren alle dagen van het proces aanwezig. De moeilijkste momenten waren erg verschillend. Voor hen die moesten getuigen was de getuigenis erg zwaar. Twee moeilijke momenten die dikwijls naar boven kwamen, zijn de getuigenissen van de eigen familie of de familie van Veerle, alsook de opname waarin Erik in paniek naar de hulpdiensten belde. De manier waarop het proces verlopen is, was voor iedereen erg hard. Iedereen is van mening dat het proces oneerlijk verlopen is en dat dit te wijten valt aan de partijdigheid en het onprofessioneel handelen van de assisenvoorzitter. De strafmaat was de zwaarste domper gedurende het gehele proces. Niemand had dit zware oordeel zien aankomen en men is van mening dat Erik zo'n zware straf niet heeft verdiend. Dit zorgde ook meteen voor een radicale vertrouwensbreuk in justitie. Gedurende het proces heeft niemand negatieve reacties gehad van de buitenwereld. Toch vonden de meeste respondenten de aanwezigheid van de media storend, zeker wanneer er de dag nadien verhalen in de krant stonden die niet strookten met de werkelijkheid. Ook het terugzien en de omgang met de familie van Veerle werd doorgaans ervaren als onwennig. De ene respondent heeft hier het contact gemeden, de andere respondent zocht eerder toenadering. In de periode tijdens het proces kreeg men voornamelijk ondersteuning van de andere familieleden, Magda en de eigen omgeving.

Iedereen omschrijft de familierelaties sinds de feiten als onveranderd of eerder hechter. Elk familielid heeft dit gebeuren op zijn eigen manier verwerkt, maar men kon wel altijd bij

elkaar terecht. Ook op familiefeesten wordt er nog steeds gesproken over de feiten, zij het minder dan vroeger. Hun kijk op Erik is voor de meeste respondenten veranderd. Dit omdat er tijdens het proces erg veel nieuwe zaken naar boven zijn gekomen waarvan men niet op de hoogte was. Anderzijds beschouwt men Erik nog steeds als een belangrijk familielid. Ook al zijn ze van mening dat Erik de feiten zeker niet mocht plegen, blijven ze als één blok achter hem staan. Dit vertaalt zich in een drukke bezoekingagenda voor Erik zelf. Toch kunnen niet alle respondenten op begrip van de buitenwereld rekenen. Zo kregen enkele familieleden te maken met negatieve reacties, wat ervoor zorgde dat ze hier moeilijk met anderen over kunnen praten. De meeste familieleden hebben de indruk dat Erik zijn leven heeft opgenomen in de gevangenis en hier kunnen ze alleen maar blij om zijn. Toch zijn enkele respondenten bang dat hij zich beter voordoet dan dat hij zich werkelijk voelt.

Over de toekomst zijn alle respondenten erg vaag. Allen hopen ze dat Erik over enkele jaren vervroegd kan vrijkomen. Toch hebben ze hier niet veel vertrouwen in en willen ze hier niet teveel over nadenken. De respondenten hopen dat men meer aandacht besteedt aan de beleving van de familie van de dader. Ze hopen dat de burger erkent dat ook zij levenslang hebben gekregen en gestraft worden, terwijl ze hier niets aan kunnen doen, laat staan dat ze hier voor gekozen hebben. Ze voelen zich in de steek gelaten door de maatschappij en hopen op verbetering in de toekomst.

Noden

Wanneer de noden en behoeften van de respondenten bekeken worden, valt het op dat wat voor de ene een noodzaak is, voor de andere eerder een behoefte is en omgekeerd. Dit alles heeft te maken met de eigen beleving. Door alle interviews heen komen er drie cruciale noden aan het licht. Dit zijn de zaken die men als noodzakelijk beschouwt. Deze zijn:

1. Communicatie met de politie

Iets waar de familie erg veel nood aan had, was correcte communicatie met de politie. Hierbij hebben ze het voornamelijk over het informeren over de feiten. Alle familieleden zijn van mening dat de politie hen na de feiten op de hoogte had moeten brengen van wat er heeft plaatsgevonden. Dit hoeft niet noodzakelijk de hele familie te zijn, één aanspreekpunt is ook goed. Zelfs indien dit door de dader, Erik in dit geval, niet wordt toegestaan. Het belangrijkste voor de familie is dat ze de feiten niet via de media moeten vernemen en hiervan op de hoogte zijn alvorens dit nieuws Vlaanderen wordt ingestuurd.

2. Informatie

Het verkrijgen van informatie is een noodzaak die in elk interview naar boven kwam. Deze informatie heeft betrekking op de dag van het vernemen van de feiten tot na het proces. Wanneer ze na die bewuste nieuwsuitzending naar de politie belden voor meer informatie, kregen ze die niet. Wanneer ze voor de eerste keer een gevangenis binnenwandelen, kregen ze geen begeleiding of opvang. Er werd hen geen informatie aangeboden over hoe het gevangenisstelsel werkt of hoe een gevangenisbezoek verloopt. Gedurende de drie jaren die zich voor het proces afspeelden, kregen ze vanuit de overheid geen informatie over de werking van justitie. Waar kunnen we terecht voor een advocaat? Wat is een assisenproces? Hoe ziet dit eruit? Wat zal er met Erik gebeuren? Wat is onze rol in deze rechtszaak? Wat zijn onze rechten en plichten? Wie zal er op het proces aanwezig zijn? Op al deze vragen kreeg men geen antwoord. De respondenten zijn er zich van bewust dat het internet een antwoord kan bieden op al deze vragen. Maar wat met mensen die niet vertrouwd zijn met de digitale wereld? Daarnaast prijzen de respondenten zich erg gelukkig met de ondersteuning die ze van Magda kregen. Het is dankzij haar dat ze zo goed mogelijk voorbereid naar het proces konden gaan, dat ze alle informatie hadden gekregen die ze nodig hadden en dat ze een beeld hadden van wat er hen te wachten stond. Maar wat met de mensen die niet zo iemand als Magda hebben?

3. Ondersteuning

Een derde belangrijke noodzaak betreft de ondersteuning. Dit is zowel afkomstig vanuit de eigen omgeving als vanuit de maatschappij. Voornamelijk de familie was een grote bron van steun en toeverlaat. De familie vond erg veel steun bij elkaar en ze konden altijd bij elkaar terecht. Het samenzijn met de familie voor, tijdens en na het proces deed de respondenten dan ook erg veel deugd. Toch was er een respondent die ook veel nood had aan professionele hulpverlening. Dit werd echter door de maatschappij niet aangeboden en hebben ze pas verkregen op eigen initiatief. De respondenten zijn van mening dat de maatschappij dit zelf moet aanreiken zodat de drempel voor de hulpvrager verlaagt.

Nog andere noden die naar boven kwamen, waren de nazorg door de advocaat, een eerlijk proces en meer controle op een assisenproces, over de werking van de voorzitter en het verloop van de rechtszaak.

Behoeften

Daarnaast hebben we ook enkele behoeften die naar boven kwamen. Dit zijn de zaken die men niet noodzakelijk, maar men eerder wenselijk vond. De behoeften die in de gesprekken het meeste naar boven kwamen, zijn:

1. Erover praten met anderen

De meeste respondenten gaven aan dat men hen erg veel plezier kan doen wanneer ze er met andere mensen over kunnen praten. Bij de ene respondent gebeurt dit op het werk met enkele collega's, bij de andere wordt erover gesproken met de buurvrouw. Dit gebeurt ook onder de familie wanneer er een familiefeest gaande is. Ook wanneer mensen naar Erik vragen, doet dit de meeste respondenten erg goed. Voor hen is het erg belangrijk dat mensen Erik niet als een moordenaar bestempelen.

2. Erkenning als slachtoffer

Een tweede behoefte die vele respondenten aanvoelden, was de erkenning als slachtoffer. Velen onder hen kregen niet te maken met negatieve reacties, maar beseffen dat mensen de krant lezen en snel hun oordeel klaar hebben. Sommige respondenten werden ook geconfronteerd met onbegrip van mensen die wel op de hoogte waren van de gebeurtenissen. Dit vinden ze erg pijnlijk omdat ze ongewild als familie van de dader mee gestraft en veroordeeld worden. Meerdere respondenten geven aan dat ze er spijt van hebben dat ze de media niet hebben aangesproken om hun beleving te vertellen. Daarnaast gaf een respondent ook aan dat ze erg graag een artikel wilt publiceren waarin ze haar beleving als familielid van de dader neerschrijft. Op die manier hoopt ze mensen tot inzicht te brengen. Angst voor negatieve reacties van buitenaf houden haar hier echter in tegen.

Andere behoeften die tijdens de gesprekken naar boven kwamen, waren: op het proces aanwezig zijn, na het proces in de eigen omgeving vertoeven, professionele begeleiding vanaf het begin tot het einde, nazorg, gesprekken voeren met de bewakers van Erik tijdens het proces, meer menselijkheid in de gevangenis, zich kunnen terugtrekken en zekerheid of antwoorden krijgen op het proces.

Nabeschuwing

Nu de literatuurstudie en de resultaten op papier staan, kan de relatie tussen theorie en praktijk getoetst worden. In welke mate kennen ze overeenstemmingen of waar spreken ze elkaar net in tegen? In deze korte nabeschuwing worden enkele belangrijke aspecten op een rijtje gezet.

Uit de interviews met de respondenten wordt al snel duidelijk dat er in deze case sprake is van partnergeweld. Gezien de familie van Erik het koppel omschreef als een mooi liefdespaar, liegen de cijfers er niet om en gaat het zoals in vele gevallen ook hier om een verborgen fenomeen. Gezien beide partners zowel dader als slachtoffer zijn, gaat het niet om een zwart-wit verhaal. Uit de interviews komt naar voren dat er bij Erik en Veerle voornamelijk sprake was van emotioneel partnergeweld. Dit zorgde bij Erik hoofdzakelijk voor emotionele gevolgen, zoals onzekerheid en een laag zelfbeeld. Wanneer het daderprofiel nader bekeken wordt, kan men vaststellen dat de positie van Erik en Veerle op het continuüm van Cavanaugh en Gelles (2005) zich vooraan bevindt. Dit zijn de daders die een laag risico hebben op het worden van een dader van partnergeweld. Daarnaast bevinden ze zich ook op een laag niveau van geweld, psychopathologie of wangebruik. Uit het onderzoek is gebleken dat zowel Erik als Veerle niet gewelddadig of agressief zijn naar anderen toe. Beiden behoren dan ook niet tot de typologie van Holtzworth-Munroe en Stuart (1994). Frieze (1979) spreekt in zijn theorie over het zoeken van hulp. Dit zien we zowel bij Erik en Veerle terugkomen. Veerle zocht hulp en verbleef tijdelijk in een vluchthuis. Erik zocht ondersteuning in zijn nabije omgeving. Zo praatte hij slechts met twee personen over wat er zich binnenshuis afspeelde. Erik bleef in de gewelddadige situatie omwille van twee redenen. Enerzijds zag hij Veerle nog erg graag en wou hij haar niet verliezen, anderzijds hoopte hij nog op enig herstel van de relatie. Deze twee reacties zien we ook terugkomen in de theorie van Frieze en Browne (1989). Uit de interviews met de respondenten kwam ook naar boven dat Erik zijn problemen aan niemand vertelde omdat Veerle binnen de familie zo goed aanvaard was en dat hij bang was dat niemand hem zou geloven. We kunnen dus wel stellen dat Erik bang was voor de reacties van anderen, een element dat ook door Pagelow (1984) wordt aangehaald.

Ondanks het gegeven dat partnerdoding geen logisch gevolg is van partnergeweld, volgt in deze situatie het ene het andere op. In het onderzoek van United Nations Office on Drugs and Crime (2011) wordt gesteld dat vrouwen met een hogere frequentie getroffen worden dan mannen. Ook in deze situatie betreft het slachtoffer een vrouw en de dader een man. Uit onderzoek van Ramsey (2015) is gebleken dat het merendeel van de mannen op het ogenblik van de feiten ouder is dan 35 jaar. Dit is ook van toepassing bij Erik. Uit de interviews is

gebleken dat Erik zonder moeder is opgegroeid en dat zijn oudste zus deze ouderrol op zich nam. Uit het onderzoek van Daniel en Holcomb (1985) bleek dat slechts 12% van de daders opgroeide zonder moeder. Erik behoort dan ook tot de minderheid. Dit in het achterhoofd houdende, kunnen we dit linken aan de verlatingsangst waar Erik vroeger en nu nog steeds mee worstelt. In tegenstelling tot het onderzoek van Rosenbaum (1990) waarin gesteld wordt dat bij de meerderheid van de daders (83%) sprake was van een persoonlijkheidsstoornis, werd dit bij Erik niet geconstateerd. Waar Erik wel mee worstelde, waren depressieve klachten, waaronder vermoeidheid. Dit komt overeen met het onderzoek van Bourget en Gagné (2012). Hieruit bleek dat het merendeel van de daders van partnerdoding (56,7%) lijdt aan een depressieve stoornis. Uit het gerechtelijk onderzoek is gebleken dat de feiten in een opwelling gebeurden en dat Erik zich het moment an sich niet meer kan herinneren, ook wel amnesie genoemd (Declercq, 2008). Hij spreekt hier van een 'arousel' dat plaatsvindt bij affectief geweld en ontstaat door een oncontroleerbare opstoot van kwaadheid. Wittouck, Audenaert en Vander Laenen (2015) geven aan dat dit tot stand komt bij een bedreiging van fysieke of psychische aard, zoals het einde van een relatie. Op het moment dat de feiten gebeurden, had Veerle reeds besloten om Erik te verlaten (voor een andere man) en had ze dit ook aan hem verteld. We kunnen dan ook stellen dat Erik angst had om verlaten te worden. Volgens Liem, Geene en Koenraadt (2007) is dit een grote vertegenwoordiger betreffende de motieven van een dader van partnerdoding. Ghysbrecht (1970) stelt dat dit voornamelijk bij gevoelige daders voorkomt, iets wat omwille van zijn verlatingsangst ook van toepassing lijkt te zijn bij Erik. Daarnaast kunnen we ook stellen dat Erik jaloers was en, door het aanslepende partnergeweld, te kampen had met een gekrenkt gevoel van eer en eigenwaarde. Carp (1962) stelt dat wurging wijst op het ingrijpend in bezit nemen en toe-eigenen van de partner. Uit de interviews is gebleken dat Erik emotioneel erg afhankelijk was van Veerle. In de literatuurstudie wordt dit door Ghysbrecht (1970) aangeduid met het begrip 'Hörigkeit'. Volgens Wallace behoort jaloezheid tot een van de meest voorkomende oorzaken van partnerdoding.

Ondanks het gegeven dat de respondenten voldoen aan de definitie dat aan het slachtoffer wordt gegeven, worden zij doorgaans niet als (rechtstreeks) slachtoffers beschouwd. Ook de trein richting meer aandacht voor slachtoffers die sinds enkele jaren rijdt, hebben zij gemist. Academisch onderzoek wordt doorgaans enkel gevoerd naar slachtoffers van misdrijven, zonder hierbij stil te staan bij de familie van de dader. Ook slachtofferzorg wordt in de theorie soms mooier voorgesteld dan hoe het er in de praktijk werkelijk aan toe gaat. Ook al wordt

slachtofferbejegening binnen de politiediensten als priotair beschouwd, werden de respondenten toch aan hun lot overgelaten. Zo kregen ze weinig tot geen informatie en werden ze niet verder geholpen wanneer dit voor hen nodig was. Ook slachtofferhulp kent zo zijn beperkingen. Zo moesten de respondenten zelf het initiatief nemen om gebruik te kunnen maken van deze dienst. Dit is niet vanzelfsprekend en zou dan ook uit beweging van de overheid moeten komen. Bij slachtofferonthaal legt men de focus op slachtoffers van een misdrijf of na(ast)bestaande(n) van het slachtoffer. Ook hier kreeg de familie vanuit de overheid geen ondersteuning aangeboden en werd hun bestaan als familie van de dader ontkend. Ook de klantvriendelijkheid van justitie is dan ook maar pover. De respondenten hadden al geen vertrouwen in justitie of voor zij die dat wel hadden, zijn dat vertrouwen nu verloren.

Het valt erg op dat deze nabeschuwing voornamelijk van toepassing is op Erik en Veerle, en niet zozeer op de familie. Dit komt omwille van het geringe tot afwezige aanbod van theorieën omtrent de familie van de dader. Dit beklemt oont dan ook wederom de nood aan onderzoek omtrent dit thema en opent dan ook deuren om hier verdere stappen in te zetten.

LUIK V: AANBEVELINGEN

Gebaseerd op de noden en behoeften van de familieleden, kunnen er enkele aanbevelingen naar de overheid toe geformuleerd worden. Hoe kan de overheid ervoor zorgen dat men beleidsmatig tegemoet kan komen aan de noden en behoeften van een familie van iemand die een levensdelict heeft gepleegd? Om op deze vraag te antwoorden, overlopen we elk echelon van de strafrechtsketen. Op die manier verkrijgen we een integraal en geïntegreerd pakket van voorstellen.

Wetgeving

Wanneer er vandaag de dag een (levens-)delict is gepleegd, wordt er kort na de arrestatie van de verdachte gevraagd of hijzelf of de politie iemand op de hoogte moet brengen van de feiten. Wanneer de verdachte dit niet wenst, wordt er niemand ingelicht. Dit was ook bij deze familie zo. Alle respondenten gaven aan dat ze het erg zwaar vonden dat de politie hen niet op de hoogte heeft gebracht van de feiten. Daardoor moesten ze het nieuws samen met heel Vlaanderen via de media vernemen. Dit was een erg groot pijnpunt voor de familie. Een aanbeveling die hier omtrent gemaakt kan worden, is het introduceren van een wetgeving die de politie verplicht om iemand kort na de feiten in te lichten. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een collectieve omzendbrief. Vandaag de dag wordt dit reeds gedaan bij minderjarige daders, maar dit zou ook van toepassing moeten zijn voor volwassen delictplegers. Op die manier wordt er iemand uit de onmiddellijke omgeving ingelicht en is men op de hoogte alvorens men dit via de media moet vernemen.

Opsporing

Erg veel respondenten gaven aan dat ze doorheen de periode van de feiten tot aan het proces een soort van leidraad nodig hadden. In deze zaak hadden ze Magda die hen alle informatie en ondersteuning aanbood, waardoor ze een beeld kregen van hoe alles in zijn werk gaat en wat ze konden verwachten. Deze leidraad hebben andere families echter niet. Een aanbeveling die hieromtrent geformuleerd kan worden, betreft het aanstellen van een assistent(e) die de familie te allen tijde bijstaat. Deze wordt aan de familie geïntroduceerd van zodra de feiten gepleegd zijn en kan de familie begeleiden zolang zij dit wensen. Het takenpakket bestaat o.a. uit het verschaffen van informatie en ondersteuning voor, tijdens en na het proces. Op die manier kan de familie altijd bij iemand terecht met vragen of bedenkingen waar ze op dat moment mee worstelen. Erg belangrijk hierbij is dat er een vertrouwensband wordt opgebouwd zodat de

familie ook zelf contact kan opnemen met deze persoon, en dat het om één, maximum twee personen gaat. Uit gevoelens van schaamte is het mogelijk dat de familie haar verhaal niet aan teveel mensen kwijt kan. Een begeleiding door zo min mogelijk personen is dan ook aan te raden.

Vervolging

Een grote aanbeveling binnen het echelon van de vervolging betreft meer informatie. De periode tussen de arrestatie van Erik tot aan het proces kreeg de familie geen informatie aangeboden vanuit de politie, noch vanuit de gevangenis of de overheid. In deze zaak kreeg men inlichtingen van Magda en werd de familie op die manier min of meer voorbereid op het proces dat hen te wachten stond. Maar niet elke familie heeft een Magda en heeft deze informatie dan ook niet voorhanden. Vandaag de dag krijgt de burger info over justitie via de website van FOD Justitie en allerhande (digitale) folders. Toch lijkt dit de burger niet altijd te bereiken en zou men meer initiatieven moeten nemen omtrent de sensibilisering betreffende het Belgische justitiesysteem. Zo kan men per arrondissement bijvoorbeeld info- en opendeurdagen organiseren. Erg belangrijk hierbij is dat deze erg laagdrempelig zijn, alsook goed bereikbaar.

Straftoemeting

Men zou kunnen stellen dat in deze zaak het om een bevoorrechte familie gaat. Zij kregen namelijk erg veel informatie en ondersteuning van Magda, een vertrouwenspersoon van de familie. Dit is iets wat niet elke familie vindt en wordt door hen dan ook omschreven als een geluk bij een ongeluk. Toch heeft deze familie ook dingen ervaren die men niet zou mogen meemaken. Zo werden ze geconfronteerd met een erg pijnlijk proces. De familie is van mening dat de voorzitter erg partijdig was, dat Erik door het slijk werd gehaald en dat de strafmaat oneerlijk en erg zwaar was. Ze vinden het erg moeilijk dat zoiets mogelijk is en dit maakte het verwerkingsproces des te zwaarder. Deze zware gebeurtenissen betekenden dan ook meteen een radicale breuk met hun vertrouwen in justitie. Daarom is het een aanbeveling dat men op rechtszaken een controlefunctie introduceert. Zo zou er iemand moeten zijn die toezicht houdt op het verloop van het proces, alsook op de houding van de voorzitter. Zo kan men tijdig ingrijpen wanneer het dreigt mis te lopen. Daarnaast zou men moeten proberen

justitie in een positief daglicht te stellen. Via de media krijgt de burger allerhande informatie, maar deze is dikwijls erg negatief en ondermijnt het vertrouwen van de burger.

Strafuitvoering

Enkele respondenten gaven aan dat wanneer ze voor de eerste keer een gevangenis binnenwandelden, er geen onthaal of opvang werd voorzien. Het is voor hen erg belangrijk dat de gevangenis bereid is tot het begeleiden van mensen die niet vertrouwd zijn met de gevangeniscontext. Zo zou men aan deze bezoekers een uitleg moeten bieden over hoe het gevangenisstelsel werkt. Een aanbeveling die hieromtrent gemaakt kan worden, is het organiseren van een opleidingsmoment voor het gevangenispersoneel. Hierbij kunnen ze enkele essentiële vaardigheden aanleren, zoals bezoekers op hun gemak stellen, hen op een correcte wijze de nodige informatie verschaffen en gepast omgaan met mensen die erg emotioneel of aangedaan zijn. Een onmisbare vaardigheid bij dit alles is zelf initiatief nemen. Het is mogelijk dat sommige bezoekers de stap tot het vragen van informatie niet durven zetten of teveel onder de indruk zijn van het gevangeniswezen, waardoor ze dit zelf niet doen. Wanneer het gevangenispersoneel deze stap zelf zet, is de drempel tot hulp vragen voor de bezoeker meteen veel lager.

Een tweede aanbeveling die hieromtrent gedaan kan worden, is het introduceren van een doorgedreven evaluatiesysteem binnen de gevangenis. De respondenten geven aan dat men tot op heden de vraag tot feedback nog niet gekregen heeft. Wilt men echter de werking van het gevangeniswezen optimaliseren, is dit een onmisbaar element. Zo kan men bezoekers uitnodigen om een evaluatieformulier in te vullen over de gevangeniswerking. Op die manier kunnen eventuele pijnpunten blootgelegd worden waarmee men aan de slag kan.

Nazorg

Tijdens de gesprekken gaven meerdere respondenten aan dat ze nazorg misten. Het verwerkingsproces eindigt dan ook niet wanneer het proces achter de rug is. Om het hele gebeuren te kunnen verwerken, wensten ze iets voor 'the day after'. Zoiets zou kunnen opgenomen worden binnen het takenpakket van de advocaat. Hij heeft namelijk het gehele parcours samen met de familie bewandeld en is dan ook goed bekend binnen de familie. Dit zou de drempel voor de familieleden kunnen verlagen. Zo kunnen er na afloop van het proces bijvoorbeeld nog enkele gesprekken plaatsvinden om over het gebeuren te kunnen praten.

Uit een gesprek met een medewerkster van het Justitieel Welzijnswerk (JWW) kwam naar voren dat families van daders enkel terecht kunnen bij het JWW en niet bij de dienst Slachtofferhulp. Deze laatste dienst is namelijk enkel bedoeld voor de na(ast)bestaanden van het slachtoffer. Dit kan echter problematisch zijn wanneer een familielid van de dader zich als slachtoffer beschouwt en zich als hulpvrager op deze dienst aanmeldt. Zo wordt hij of zij namelijk doorverwezen naar de dienst JWW omdat deze persoon in feite geen slachtoffer is. Op die manier krijgt men wederom een stempel opgeplakt en leidt dit tot secundaire victimisatie. Deze werkwijze toont aan dat mensen snel in hokjes worden geplaatst en wijst dusdanig op 'labeling' of stigmatisering. Er ontstaan als het ware twee kampen: de kant van het slachtoffer bij de dienst Slachtofferhulp en de kant van de dader die terecht kan bij de dienst Justitieel Welzijnswerk. Deze categorisatie is niet alleen onwenselijk, maar ook onnodig. Specialisatie binnen elke dienst is van essentieel belang, net zoals een duidelijk omschreven takenpakket. Toch mag men gerust 'out of the box' werken wanneer het gaat over de begeleiding van na(ast)bestaanden van het slachtoffer of de dader. Men dient respect te hebben voor de beleving van een persoon die slachtoffer is en men dient hier correct op in te spelen. In plaats van deze door te verwijzen naar de dienst waarbij deze taak wel tot het takenpakket behoort, dient men deze persoon verder te helpen en te ondersteunen.

Daarnaast is het ook zo dat er binnen het CAW erg veel verschillende diensten actief zijn. Wanneer een familielid van de dader bijvoorbeeld emotionele ondersteuning wenst, kan hij of zij terecht bij JWW. Wanneer hij echter vragen heeft over financiële zaken of informatie wenst over de advocatuur, wordt hij doorverwezen naar een andere dienst. Gezien de stap tot hulp vragen voor mensen soms erg groot kan zijn, kan deze continue doorverwijzing het proces nog meer bemoeilijken. Hij kan namelijk het gevoel hebben dat hij wederom een drempel over moet en alles opnieuw moet uitleggen aan de hulpverleners. Dit kan een te grote stap betekenen waardoor men alsnog afziet van deze doorverwijzing, met als gevolg dat men met het probleem blijft zitten. Ook hier geldt bovenstaande aanbeveling.

Een laatste aanbeveling betreft het oprichten van een organisatie waar families van daders terecht kunnen. De kans bestaat er echter in dat vele mensen omwille van gevoelens van schaamte hier geen deel van wensen uit te maken. Om de anonimiteit alsnog te kunnen garanderen, kan men ook een 'Nationaal Forum' oprichten. Op die manier kunnen mensen online hun verhaal kwijt of verhalen van andere mensen lezen. Weet hebben van het feit dat er ook nog mensen zijn die zich in soortgelijke situaties bevinden of bevonden hebben, kan voor velen een grote ondersteuning zijn. Een soortgelijk forum bestaat reeds bij de dienst

Thuisfront, in samenwerking met het CAW. Toch lijken mensen hier niet altijd hun weg naartoe te vinden. Daarom is het aan te raden om dit forum nog bekender te maken, door deze link bijvoorbeeld ook op de website van FOD Justitie en andere diensten te vermelden.

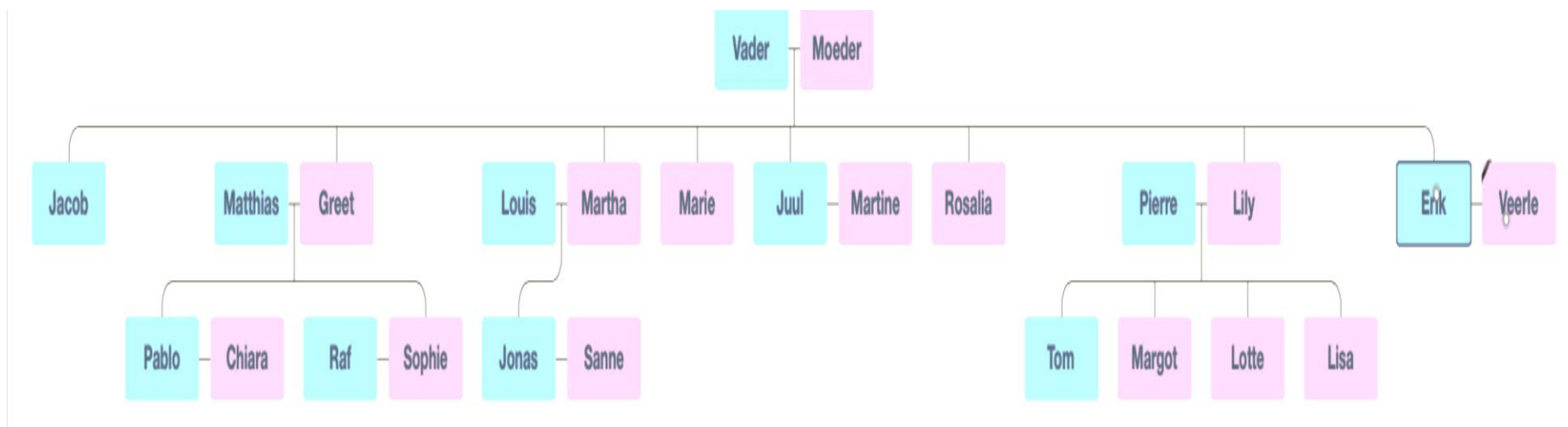

LUIK VI: BIJLAGEN

Bijlage 1: Stamboom familie

Bijlage 2: Informatiebrief

Informatie betreffende het onderzoek naar de noden en behoeften van een familie van een dader van partnerdoding: een case study

Waarover gaat het onderzoek?

In het kader van mijn masterproef voer ik een onderzoek uit naar het thema partnerdoding, een vorm van intrafamiliaal geweld. In dit onderzoek zal u als familie van de dader centraal staan. Ik zal nagaan hoe u dit hele gebeuren heeft beleefd en wat toentertijd en vandaag uw noden en behoeften zijn.

Wat is het doel van het onderzoek?

De finaliteit van het onderzoek betreft het in kaart brengen van uw verhaal als familie van de dader. Op basis daarvan tracht ik uw noden en behoeften te achterhalen en te definiëren om (samen) op zoek te gaan naar hoe we hier beleidsmatig het beste aan tegemoet kunnen komen. Daarnaast tracht dit onderzoek andere lezers te sensibiliseren. De familie van een dader verdient die aandacht en erkenning omdat ook zij slachtoffers zijn. Dit is een aspect dat wij als burger en maatschappij nogal eens over het hoofd durven zien.

Hoe ben ik bij u terechtgekomen?

In september 2015 kwam ik via een studente in contact met Magda. Tot dan kende ik haar enkel van ziens. Ik vertelde haar dat ik voor mijn masterproef graag iets omtrent intrafamiliaal geweld wilde doen. Magda vertelde me dat ze een vertrouwenspersoon is van een familie die enkele jaren geleden met dit thema in aanraking kwam. Ze wilde wel eens bij uw familie polsen of er interesse was om aan dergelijk onderzoek mee te werken. Magda contacteerde jullie en kreeg al snel een positief antwoord. Nadat ik de nodige contactgegevens had, nam ik op vrijdag 2 oktober via een telefoongesprek een eerste keer contact met iemand van de familie op. Dit was het begin van een mooie uitdaging.

Hoe is het verloop van het onderzoek?

Het onderzoek begint met een doordachte literatuurstudie. Dit wil zeggen dat ik heel wat wetenschappelijke boeken en artikels ben gaan lezen over partnerdoding, families van slachtoffers, e.d.m. Dit is essentieel om de nodige theoretische kennis op te doen opdat ik het

onderzoek naar behoren zou kunnen uitvoeren. Vervolgens start het empirisch onderzoek. Hierbij zal uw beleving als familie van de dader centraal staan. Uw kant van het verhaal is datgene waar we ons op focussen met behulp van kwalitatieve interviews. Het interview behelst open vragen, wat het mogelijk maakt dat u vrijuit kunt vertellen. Tijdens dit dialoog kan u gebruik maken van een topiclijst. Deze topiclijst bevat gespreksonderwerpen zodat u zelf kan bepalen wat u wel of niet wenst te bespreken. Nadien verwerken we het interview via een transcriptie. Hieruit proberen we de nodige besluiten te formuleren, waarvan ik hoop dat ze beleidsmatig zullen vertaald worden. Omdat een masterproef in omvang en tijd beperkt is, zal het onderzoek aan de hand van één familie uit een bepaald dossier gebeuren.

Hoe wordt er tegemoet gekomen aan uw behoeften en wensen?

Uw wensen en behoeften als respondent zullen gedurende het onderzoek mijn eerste prioriteit zijn. U moet zich tot niets verplicht voelen. Gedurende dit onderzoek zal alles verlopen in het tempo dat u in het vooruitzicht stelt. Ik vertrek altijd vanuit uw wensen en behoeften. Indien u dit wenst, mag u de samenwerking op elk moment van het onderzoek stopzetten. U kiest zelf waar het interview plaatsvindt en of u dit alleen of in het bijzijn van iemand anders wilt afleggen. Hoelang het interview zal duren en op welke wijze het interview wordt afgenomen (opname, schriftelijke neerslag of geen van beide), wordt in samenspraak bepaald. Daarnaast mag u de verwerking van het interview nalezen alvorens ik deze op een anonieme en vertrouwelijke manier in het onderzoek opneem. Indien u dit wenst, wordt u een samenvatting van de onderzoeksresultaten bezorgd.

Het onderzoek is afgelopen. Wat nu?

Het onderwerp van dit onderzoek is zwaar beladen. Daar kunnen wij niet maar vluchtig over heen gaan. Indien u dit wenst, mag u na afloop van het onderzoek altijd contact opnemen met Magda, de vertrouwenspersoon van de familie. Ook wil ik na het onderzoek u blijven ondersteunen in die mate dat u dit wenst.

Wat te doen bij vragen of opmerkingen?

Indien u nog vragen of opmerkingen heeft, of om een andere reden contact wenst op te nemen met mij kan dit via de geëigende kanalen:

Mobiele telefoon: 0494/78.54.74

E-mailadres: annelies.reniers@UGent.be

Bijlage 3: Informed consent brief

Informed Consent brief aan de respondent(e)

Ik ondergetekende, ..., verklaar hierbij dat ik als deelnemer aan het onderzoek van Annelies Reniers, studente aan de Universiteit te Gent:

- (1) reeds de nodige informatie over het onderzoek heb verkregen en in kennis ben gesteld van de aard en het verloop van het onderzoek en de gehanteerde methode;
- (2) op de hoogte ben van het gegeven dat ik op elk moment bij de onderzoeker terecht kan voor eventuele vragen of opmerkingen;
- (3) totaal vrijwillig deelneem aan het onderzoek;
- (4) de toestemming geef aan de onderzoeker om de resultaten op anonieme en vertrouwelijke wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren;
- (5) op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten;
- (6) op de hoogte ben dat ik een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen.

Gelezen en goedgekeurd te ..... (plaats) op ..... (datum)

Handtekening van de deelnemer: .....

Bijlage 4: Topiclijst

Voor de feiten

Familie: relaties, verhoudingen, ...
Relatie van Erik en Veerle en binnen de familie
De dagen voor het gebeuren, de aanloop naar de feiten

Fase vooronderzoek

Het vernemen van de feiten
De eerste dagen na de feiten
Verloop van het onderzoek (mate van betrokkenheid, ...)
Omgang met officiële instanties (bv. politie)
Het eerste contact met Erik na de feiten
Kreeg u ondersteuning? Zo ja, op welke manier?
De beleving: ervaringen, emoties, percepties, ...
Noden: wat was op dit moment noodzakelijk voor u?
Behoeften: wat was op dit moment wenselijk voor u?
Zaken waar u wel en niet tevreden over was m.b.t. noden en behoeften?
Eigen beleving, noden en behoeften versus anderen (partner, familie, ...)

Fase tijdens het proces

Beleving naar aanloop van het proces (individueel, als koppel, familie)
Emoties en gevoelens, het denken, perceptie, verwachtingen, ...
Beleving tijdens het proces (individueel, als koppel, als familie)
Emoties en gevoelens, het denken, perceptie, verwachtingen, ...
Erik als beschuldigde
Omgang met de media
Omgang met de aanwezigen (bv. reacties van buitenaf)
De moeilijkste momenten (bv. confrontatie met Erik, strafuitspraak, ...)
Kreeg u ondersteuning? Zo ja, op welke manier?
Noden tijdens het proces: wat was op dat moment noodzakelijk voor u?
Behoeften tijdens het proces: wat was op dat moment wenselijk voor u?
Zaken waar u wel en niet tevreden over was m.b.t. noden en behoeften?
De eigen beleving, noden en behoeften versus anderen (partner, familie, ...)

Fase na het proces

Relatie met de andere familieleden

Relatie of omgang met Erik

Eigen beleving (emoties, gevoelens, je denken, ...)

Reacties van anderen (bv. collega's, vrienden, kennissen, ...)

Kreeg u ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

Noden na het proces: wat was op dat moment noodzakelijk voor u?

Behoeften na het proces: wat was op dat moment wenselijk voor u?

Zaken waar u wel en niet tevreden over was m.b.t. noden en behoeften?

De eigen beleving, noden en behoeften versus anderen (partner, familie, ...)

Aanbevelingen

Wat zou u het beleid aanbevelen m.b.t. betere ondersteuning van familie van de dader?

M.a.w. hoe zou u het in de toekomst anders willen zien?

Voor welke noden en behoeften moet de maatschappij meer aandacht hebben?

Hoe kan men dit volgens u realiseren?

Hebt u zelf voorstellen of ideeën ter verbetering van de ervaren tekortkomingen?

Bijlage 5: Stellingen

1. Justitie is te vertrouwen.
2. Ik vond het jammer dat er geen professionele opvang voor mij werd voorzien na het vernemen van de feiten.
3. Na de arrestatie ontving ik voldoende informatie over wat nu stond te gebeuren met Erik.
4. Ik werd goed door de politie opgevangen.
5. Ik had er geen probleem mee om de gebeurtenissen te vertellen aan mijn werkgever of de directeur van de school.
6. In de gevangenis werd ik aan mijn lot overgelaten.
7. Ik begreep alles wat er gezegd werd en wat er stond te gebeuren tijdens het proces.
8. Het is een goede zaak dat een assisenzaak niet achter gesloten deuren plaatsvindt.
9. Ik vind het belangrijk dat de overheid/omgeving aandacht schenkt aan mijn beleving van de gebeurtenissen.
10. Welke tips/aanbeveling zou u doen richting:
  - a. Overheid
  - b. Families die door gelijkaardige drama's getroffen worden

Bijlage 6: Interviews

Interview Pablo en Chiara

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

C: Erik is de nonkel van Pablo.

P: Ja, het gaat over mijn nonkel en tante. Ik zei nooit tante Veerle, het is Veerle en Erik of Jeb. Ik heb dat altijd zo gezegd en ik blijf dat nu nog zeggen.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

C: Als je Erik en Veerle zag, dat was het ideale koppel hé. Zoiets zou je nooit niet kunnen denken... En Veerle lag ook heel goed in die familie, ook hé.

P: Veerle had binnen de familie altijd gelijk, wij gaven haar altijd gelijk. Want we kennen Erik, hij is een 'gek'. Gek in de zin van het zot houden, heel sociaal, echt. Wij kennen Erik van vroeger, wat hij allemaal heeft uitgestoken. En Veerle had altijd gelijk, wij gaven haar altijd gelijk. En dat is nu wel heel vervelend. Hij zag die graag en nu nog. Die schrik om weg te gaan, om de valiezen te pakken en het af te stappen, was er. Ik denk dat dat het bezit betekent.. en ik denk dat dit vooral hem de das heeft omgedaan.

C: Want die ruzies enzo.. Voor de feiten gebeurd waren heeft hij nooit iets kunnen vertellen over ruzies.

P: Die ruzies bleven binnen het koppel, iets tussen de muren. Naar buiten toe was dat echt een perfect koppel. Maar ik heb ook nooit zo geen contact gehad met Veerle. Ik mag niks slecht zeggen over die vrouw want als ik iets vroeg antwoordde die altijd en daar stopte het voor mij. Maar op het gebied van naïviteit was het een raar vogeltje. Als we naar een familiefeest gingen zorgde ik er altijd voor dat ik naast Erik kon gaan zitten. Als ik er niet langs zat, zeiden de anderen van miserie om naast elkaar te gaan zitten. Ik hoorde van papa thuis dat wij twee dezelfde zijn. "Als je Erik ziet, zie je u en omgekeerd."

C: Ik heb dat ook op het proces gemerkt, van in het begin. Dan waren ze iets over Erik aan het vertellen en dacht ik: dat zou Pablo ook nog gedaan kunnen hebben. Of daar zie ik hem in.

P: Ja, heel fel. We zochten elkaar. Veerle werd door haar handicap enorm ondersteund door de familie.

Beide: Maar alleen Erik mocht haar helpen.

P: We kregen dan eten en voor vlees te snijden ofzo, dat mochten wij niet doen, dat was Erik die dat moest doen. En dan begint het hé, dan komen er psychologen om dat te verwerken enzo. En wat wel heel mooi van Veerle was dat ze altijd zei: “Als ze mij zo niet willen leren kennen moeten ze maar weggaan”. Er waren dingen waar ze moeite mee had, maar zij kon haar plan wel trekken. Zo had ze bijvoorbeeld ook een aangepaste wagen om mee te kunnen rijden. Op dat gebied doe ik mijn hoedje voor haar af. Zij vroeg ook geen aandacht, daar respecteer ik haar enorm voor. Voor Erik ook want je moet het maar kunnen om voor iemand te kunnen zorgen. Dingen zijn dan niet meer vanzelfsprekend.

C: Ik heb Veerle altijd gekend met die handicap. De eerste keer dat ik de gehele familie Peeters heb ontmoet was bij Erik en Veerle thuis op de barbecue.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

P: Zaterdag kregen we telefoon van Veerle. Roepen, brullen, schreeuwen, wenen. Ze vertelde dat er ruzie was en dat ze weg wou, waarop ik reageerde dat ik mij met deze situatie niet moei en dat ze later moest terugbellen zodat mama thuis was. Wanneer mama dan thuiskwam vertelde ik aan mama dat Erik en Veerle ruzie hadden en dat ze maar moest bellen. Mama belde, de situatie was terug hetzelfde. Wij konden het geroep en geschreeuw vanuit de living horen terwijl mama in de keuken belde. En toen heeft mama afgelegd en gezegd dat Erik en Veerle niet bij elkaar gingen blijven. De dag nadien hadden wij ‘s middags gegeten en vroeg ik aan mama of ze nog iets gehoord had van Veerle en Erik. Ze zei dat ze er niets meer van gehoord had en dat ze hen niet meer kon bereiken waardoor ze dacht dat het wel terug in orde was. Dan hadden we gedaan met eten, deden we de afwas en er stonden nog 2-3 borden dus ik ging in de living naar het nieuws kijken. Chiara is toen bij mij komen zitten en we vertelden wat toeren en zeverden wat tegen elkaar. En dan kijk je naar het tv-nieuws en verschijnt plots

dat huis van Erik en Veerle op de tv. En dan hoor je juist dat woord ‘gewurgd’ vallen. Ik riep naar mama dat ze moest komen zien wat dat die uitgestoken heeft. Papa die vanboven zat kwam mee kijken. En dan begint die paniek, wat moeten we doen? Wat kunnen we doen? Nadien nog op het internet opgezocht, maar daar vonden we niet direct iets van. Hoe gaan we dan die mensen bereiken? Heb ik nog ruzie gehad met papa “en gij blijft daar zo kalm onder, en hoe is dat mogelijk?”. Uiteindelijk kreeg ik de politie vast. Zij zeiden: “wij mogen geen informatie vrijgeven”. Dat begreep ik wel, dus leg ik uit dat hij mijn nonkel is, waar hij werkt, ... En dan krijg je doodleuk te horen “die zit in Dendermonde in de gevangenis, daar geraak je nu niet bij.” En waar is Veerle eigenlijk? “Die ligt dood in het funerarium hé man.” Dat krijg je echt op uw boterham gegooid. Dat wordt zo meegedeeld. Ik weet dat uit ervaring bij de brandweer, dat is voor die mensen hun job. En je zit daar. Een ma die gek wordt, een pa die roept, ik moest thuis weg. Dan zijn we naar de kazerne gereden en die mensen zagen ook dat er iets fout was. Daar werden we apart genomen en hebben we het rustig kunnen uitleggen, dat was een uitlaatklep dat je krijgt. En uiteindelijk is het een ver van uw bed show, “het gebeurt thuis niet”... en pots zit je in de gevangenis om uwe nonkel te bezoeken. En dan zegde vaak: “En die zitten daar nu en die dat gedaan heeft: sluit dieje maar op!” En nu bij Erik... Want ik zeg het, ik had dat totaal niet verwacht van die kerel.

C: Greet wou dan Erik zien, zij heeft dan naar Didier gebeld, een goede kameraard en de werkgever van de doe-het-zelf-zaak waar Veerle en Erik werkten. En daar is ze dan ook naartoe geweest.

P: Ik denk dat ze gebeld heeft naar de gevangenis en dat ze haar trouwboekje moest meenemen om te bewijzen dat zij de zus van Erik was. Dan hebben zij achter glas mogen gaan. Ik vind dat vies, ik wou dat ook niet. Ik was daar nog niet aan toe. We hadden zoveel vragen, ik wou hem niet zien.

C: Wij hebben ook even gewacht, we waren daar nog niet klaar voor.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

P: Ik denk dat het een maand of drie geduurd heeft vooraleer ik hem voor de eerste keer terug zag na de feiten. Want met dat glasbezoek, dat wou ik zeker niet. Ik moest ook nog wachten want ik moest eerst een kopie van mijn pas opsturen en dan moest Erik mij toelating geven. We hebben ook een briefje moeten schrijven met ons adres op enzo.

C: Ik wou wel eerder gaan, maar ik heb gewacht. Ik had eerst een brief geschreven want ik had ook gezegd dat we één keer per maand op bezoek gingen komen. En dat proberen we wel en dat doen we ook. Ik ben één keer alleen geweest en toen dacht ik: “oei, hoe gaat dit zijn?” Toen heeft hij toch wel dingen gezegd dat ik dacht van: “alé Erik, waarom zeg je dat tegen mij?” Maar hij kan niet altijd tegen iedereen dat of dat zeggen en dan zie je ook dat hij enorm veel spijt heeft van wat hij gedaan heeft.

P: Ja, dat merk je. En dat is voor mij het belangrijkste, dat hij er spijt van heeft en dat het zijn bedoeling helemaal niet is geweest. Dat weet ik. En ja, dan zie je hem, afgebroken, kapot van verdriet. Ik zie hem nog binnenkomen, zo heel terneergeslagen. Zoals je hem nog nooit hebt gezien eigenlijk. Dan komt hij bij u zitten en in het begin keek hij zo niet naar Chiara, precies uit schrik voor wat zij van hem dacht. En dan praat je over hem en vraag je hoe het met gaat. En naarmate de tijd vorderde beterde dat wel. Dan hebben we ook gezegd dat als hij liegt over dingen, we niet meer zouden komen. “Nee Pablo, jij mag alles weten”, zei hij. “Alles wat ik weet, weet jij en omgekeerd”. Daar legt hij wel de nadruk op. En dan stond hij terug op en dan moest hij terug naar zijn cel.

Hoe was de omgang met de officiële instanties? (bv. politie)

Beide: Ik denk niet dat wij contact hebben gehad met de politie. Er werd heel veel via mama en de advocaat geregeld. Ik vond het niet nodig om dit zelf te doen want wie ben ik om tegen mijn ouders en hun broers en zussen in te komen?

Hoe was je kijk op Erik?

P: Hij moet boeten voor wat hij gedaan heeft. Ik ben daar harder in. Maar ik weet dat hij schuldbesef heeft en dat is voor mij genoeg. Dat heb ik de eerste keren dat ik bij hem was ook tegen hem gezegd: “je mag er zoveel over babbelen als je wilt maar je moet eerlijk zijn, anders stopt het voor mij, dan doe ik niks voor hem.” En dan ben ik één dag naar dat gerechtsgebouw geweest en daar merk je dat wat hij zei, daar ook werd gezegd. Maar uiteindelijk bleef hij hetzelfde.

C: Het had mij aangegrepen, ik heb het allemaal van kortbij opgevolgd, ook het proces. Dat is iets wat ik perse wou doen. Pablo zei dan: “ik hoor het wel, maar als ik weet dat Erik op het proces gelogen heeft, dan is het gedaan.”

P: Ik zei daar niet veel over, ik ben daar een harde in. Wanneer hij bijvoorbeeld in de gevangenis naar de advocaat of dergelijke gaat, dan is hij geboeid. Daar wordt mijn ma kwaad van. Maar hoe kan het anders? De sleutel geven? Dat werkt zo niet. Ik sta daar meer rationeel tegenover. Dat is erg hé, want dat is mijn nonkel. Ik keek daar naar op maar je hebt iets gedaan dat niet mag en daar moet je voor boeten. Maar waar ik het dan wel moeilijk mee heb is dat hij terug in zijn cel, naar zijn vierkante meters, moet. En wij kunnen terug naar de vrijheid. Dat is van het ene uiterste naar het andere uiterste. Het is dat wat hij ook schrijft: het ergste wat ze konden doen was mijn vrijheid ontnemen. Ik kan dat wel aannemen, als je in een ruimte moet zitten of als je lucht wilt zien moet je naar buiten kijken, als je een boom wilt zien moet je al ergens gaan opstaan. En het is ook: hij zat 22 uur lang in Gent en Dendermonde. Die deed niks anders dan daar aan denken. Ik kan aannemen dat mensen dan zot worden.

Hoe was je ervaring met de gevangenis?

P: Wat de vriendelijkheid van de mensen van de gevangenis betreft, dat kan je ook weer op twee manieren bekijken. Voor hen is dat normaal. Voor ons, wij als slachtoffer van Erik, wij hebben die antwoorden niet nodig van “ja madam, daar kan ik nu niks aan doen”. Elke gevangenis is ook anders. Ik was eens mijn rijbewijs en pas vergeten, dat ze toch nog zeggen “ik zal je erin laten, dat kan gebeuren”. Anderen blaffen je er af en dan heb je geen behoefte om zulke dingen te horen. Maar het is hun werk, ze bekijken het op een andere manier dus ik begrijp wel dat ze zo antwoorden. Voor hun is dat hun job, hun werk. Maar aan de andere kant van dat glas ben je daar niets mee.

C: In Leuven hebben we niet zo problemen gehad met de gevangenis zelf. Terwijl dat wanneer we in Gent een beetje te laat waren en we toch met het bezoek nog mee konden, we toch geweigerd werden. Die cipier wou niet onderdoen, ook al zeg je dat je van ver komt. Daar waren ze wel ambetanter.

P: Ook onze kijk op wat gevangenen hebben is een tweestrijd. Enerzijds zeg ik van “nee, maar alé!”. En anderzijds..

C: Als je soms Erik hoort, denk je: amai, wat een leven. Van televisie, en wat ze mogen doen, ...

P: Maar anderzijds: als ze dat weer niet hebben.. je moet ze ook niet in een kamer met alleen een bed zetten, dat is ook niet goed. Maar voor Erik vind ik dat erg omdat ik weet dat het niet zijn bedoeling was. Hij heeft dat niet met opzet gedaan, terwijl er anderen zijn die er heel luchtig over gaan. Want dat was voor mij dan weer het ambetante: je hebt dat meegemaakt en dan wordt je 's morgens opgeroepen bij de brandweer. Je kan daar heen gaan en dan begint die film terug opnieuw. En toen ben ik thuisgekomen en dacht ik echt van: "ik stop ermee".

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

C: Ik weet nog dat we op de eerste dag nadat het gebeurd was, we beiden niet konden eten omdat we zenuwachtig waren voor de reacties van andere mensen. Ik heb dat wel verteld. Ik was daar zo van aangedaan dat ik aan mijn bazin gevraagd had of ze even tot bij mij wou komen. Toen heb ik dat wel verteld. Ik heb ook gezegd dat ik tijdens de week van het proces verlof wou en moest hebben omdat ik dat wou volgen. Buiten één dag verplichte opleiding ben ik de rest van de week wel naar het proces kunnen gaan. Op het werk hebben ze dat ook gevolgd. Toen vroegen ze af en toe naar Erik en naar het verloop van het proces. En dat waren eigenlijk mensen waarvan je het niet verwacht.

P: Ik heb dat tegen mijn ploegbaas verteld en daar hebben ze ook niet moeilijk over gedaan. Ik werk op een afdeling van 40-50 mensen. Wat moet ik gaan vertellen? Vroeg of laat komt het toch uit. Dan heb ik liever dat ze het uit mijn mond horen dan dat ze het van vreemden horen. Want je kent dat: je zegt iets en dan gaat dat verhaal een eigen leven beginnen leiden. En dat wou ik tegengaan. Kort na de feiten vroegen ze of het wel ging, ze sleuren het er uit hé. En dan is dat zoiets van: hoe gaan die mensen reageren? En dan moet je op het werk samenwerken met vriendinnen van Veerle. Maar ik zet mij daar gemakkelijker over. Klinkt het niet dan botst het. Ik zeg mijn gedacht, tegen haar ook. "Dat Erik dat bij uw vriendin gedaan heeft, daar kan ik niet aan doen". Dat zeg ik tot op de dag van vandaag tegen mensen ook: "wat heb ik die vrouw misdaan? " De vakbond is wel eens tot bij mij geweest om te vragen wat er scheelt, maar daar ben ik niet op ingegaan. Maar mijn collega's reageerden niet echt op die situatie. Ik vertelde dat wel maar heb daar tot nu toe geen problemen mee gehad. In het begin heb je daar wel schrik voor, maar uiteindelijk kom je op een andere afdeling. Ze

zullen wel praten achter uw rug maar ze moeten dat tegen mij zeggen, niet achter mijn rug want dan kan ik me keren. In de kazerne ook, iemand vroeg achter Erik, hoe het met hem is, ze kennen hem overal.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

P: Ja, van Magda. Zij heeft ons uitgelegd hoe alles werkt en hoe alles eruit ziet, want je komt daar nooit. Ik heb zo iets van: we zullen wel zien, maar Magda doet dan haar uiterste best om uit te leggen wie wie is, wat wat doet en wat er gebeurt. En voor de rest kregen we ondersteuning van de familie. “Hoe gaan we dit? Hoe gaan we dat?” Maar uiteindelijk sta je nog alleen op de wereld hé, waar moet je terecht?

C: Maar als je op het Hof van Assisen komt doet het veel dat je weet wie wat en wie is. Dat doet heel veel. Dat is iets waar mensen niet bij stilstaan. Wanneer is bijvoorbeeld het proces? Je was van sommige dingen gewoon niet op de hoogte. Dingen worden ook wel uitgesteld omwille van verlof enzo, dat is allemaal niet vanzelfsprekend.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

P: Wij hebben nooit ruzies gehad over de situatie, discussies wel. En dan luister ik wel maar bij mij kan dat voor een kwartier, twintig minuten duren. Dan is het genoeg.

C: Discussies wel, maar ruzies kan je bij ons op één hand tellen. Wij kunnen altijd bij elkaar terecht. Pablo babbelde daar moeilijk over, hij praatte daar zo goed als niet van. Ik had daar wel eens behoefte aan om daarover te praten en dan wist hij dat ook wel. Ook wanneer Erik in den tijd belde, gaf hij mij altijd door. Maar ik ben daar ook nooit gefrustreerd over geweest. Ik heb daar nooit problemen mee gehad omdat je bij andere mensen ook terecht kon, bij heel zijn familie eigenlijk. En ik ken hem ook ondertussen.

Fase tijdens het proces

Hoe ervaren de de aanloop naar het proces?

P: Je weet niet wat u te wachten staat, dat is raar. “Wat staat er ons te wachten? Hoe worden we ontvangen?” Zeker als dan de twee families bijeen gaan komen. Veerle haar kant, uwe kant, daar had ik ook in het begin schrik voor. Voor hetzelfde geld verwijten die u een hoop of ik weet niet wat... En uiteindelijk is dat nog meegevallen.

C: Het is ook: hoe langer het duurt, wie weet wat er nog allemaal gaat uitkomen. Want bij haar zijn we via de media er dan ook achter gekomen dat ze een buitenechtelijke relatie had. Dat zit dan ook nog eens allemaal verwickeld in die zaak. Ik weet niet of het daarom allemaal uitgelopen is, maar ik vind toch dat het lang geduurd heeft, de periode tussen de feiten en het proces.

Hoe beleefden jullie het proces als koppel?

C: De eerste dag ben ik 's avonds naar huis gekomen en dat was verschrikkelijk geweest. Ze begonnen van bij de geboorte zijn hele leven uit te spitten. Erik werd gewoon de grond ingeboord, dat was verschrikkelijk. Ik ben thuis gekomen en heb geweend. Ook de manier waarop, die rechter kon echt hameren op Erik. Dat is iets waar ik mij totaal niet aan had verwacht, niemand die dag. Dat was echt verschrikkelijk, dat vond ik die dag echt heel erg. Dinsdag kon ik niet gaan en woensdag is Matthias mee geweest. Wat heel hard opviel was dat als er getuigenissen kwamen van Veerle haar kant, de rechter zich dan als volgt gedroeg: “zet uw even, neem uw tijd, ...” En als iemand van zijn kant moest getuigen of iemand die Erik opgeroepen had, ja, dan gedroeg de rechter zich ineens zo: “dat hadden we al gezien”. Alles moest ook zeer snel gaan terwijl voor de getuigenissen van haar kant alles op het gemak mocht gebeuren. Ze wou Erik in het negatieve trekken. Er was één iemand tegen haar ingegaan en het spel werd toen bijna stilgelegd. Toen was ze ambetant en kwaad. En toen hadden we zoiets van: ja, er is iets goed geweest. En toen hadden we die dag voor de eerste keer voor heel de familie iets positief. Toen zijn we daar 's avonds nog iets gaan drinken.

P: En vrijdag krijg je die boterham. Er werd op het proces negatief over Erik gesproken. En er waren dingen bij dat ik dacht “Alé Erik, heb jij dat gedaan? Dat kan niet.” En blijkbaar is het wel waar. Maar toch is mijn beeld over Erik niet veranderd. Voor mij is dat nog dezelfde Erik

als voor wat hij had uitgestoken. Maar wat ik niet kan begrijpen: als daar iets verteld wordt, hij zat daar maar. “Kom daar toch tegen in, dat klopt niet”, dacht ik dan, maar hij bleef daar gelaten zitten. Ik ben één dag gaan kijken en na een kwartier wist ik dat hij levenslang kreeg. Die partijdigheid van die mensen, die belangen van de politiek, ... Plus voor mij heeft die advocaat gefaald.

C: Maar wij hebben Erik geen tranen weten laten tijdens dat proces, maar hij kreeg twee pilletjes om zich kalm te houden, misschien daarmee? Er zijn ook dingen van Veerle naar boven gekomen, dingen die we nooit gedacht hadden van die vrouw. Zoals het onder één hoedje spelen met die hulpverlener waar ze naartoe ging. Daar hebben we ogen van open getrokken, dat eigenlijk nog het meeste. En dan nog van die buitenechtelijke relatie, dat wij dachten van: “alé, ze waren toch altijd samen? Hoe kan dat?”

Hoe beleefden jullie het proces als familie?

P: Ik heb nooit gemerkt dat de familie hechter is geworden, die was al zo hecht. In het begin begon men te wenen op familiefeesten, ik kan dat wel aannemen maar het moet niet blijven duren. Je wordt dat beu gehoord. Je zit aan tafel bij kerst en nieuwjaar en dat komt altijd maar terug. Ik ben daar wat ambetant om geweest. Ik ben daar een gemakkelijke in: hij heeft een straf gehad en hij zal die moeten uitzitten. Ik kan dat gemakkelijker naast mij neerleggen. Wanneer Chiara het moeilijk heeft, mag ze daarover praten maar ik ben daar harder in. Waarom? Dat weet ik niet. Altijd wanneer ik een late heb, ga ik 's middags bij mijn ma eten. In het begin na de feiten was het vanaf het binnenkomen dat mama constant over Erik begon. Dan ging ik dadelijk na het eten terug naar huis. Er is ook nog een leven buiten Erik. Voor mij gaat het leven verder.

C: Toen heeft Pierre ook gezegd dat indien mensen er over willen praten, dit voor een bepaalde tijd kan en dat het voor de rest van de dag een familiefeest is. En naarmate dat het proces kwam voelde je die stress en onzekerheid. In het begin was dat fel. Er was een moment geweest dat het bij de mama van Pablo altijd om Erik ging. Pablo is daar harder in. En ik ging van tijd ook is naar de mama en dan begon ze, dan huilde ze.. “Iedereen belt altijd naar mij maar ik kan bij niemand terecht.” En dan zag je dat dat heel fel aan haar vreette, nu nog. Ik luisterde wanneer ze haar hart wou luchten, meer kon ik niet doen.

P: En dat begrijp ik bij mijn ma. Ze komen altijd naar haar, ook voor de kleinste prullen. In het begin had ze een agenda: “zeg Pablo, hoelang is het al geleden dat je nog naar Erik bent geweest?” We proberen te gaan, en tot nu toe lukt het om maandelijks te gaan, maar mijn ma moet mijn agenda niet gaan regelen. En als we hem bezoeken houden we ook rekening met het moment dat Erik het liefste wilt, in de voor-of namiddag.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

P: Wij hebben de familie van Veerle gekend, want we zijn nog bij de ouders gaan eten en dat waren heel gewone mensen. We zijn die zus na de feiten een keer tegengekomen in een winkel in Dendermonde. Die heeft haar kas koffie genomen en die is naar boven gegaan. Wat niet onze bedoeling was, dat we dachten “oei, wat is dat hier?” Wij hebben daar ook geen situatie van gemaakt. Wij hebben gewoon betaald en zijn nadien vertrokken.

C: Ik heb die op het proces voor de eerste keer gezien. In de rechtszaal ook, die zaten daar maar je laat die gewoon met rust. Ik weet wel de ochtend van de eerste procesdag dat we bij de familie samen zaten en toen kwamen ze af en zijn zij als eerste naar binnen gegaan. Iedereen heeft iedereen toen gerust gelaten. Daar zijn ook geen verwijten of niks geweest. En die liepen ook meestal met het hoofd omlaag. Alleen op het einde zijn uw zus (ik weet niet of die daarvoor contact mee gehad heeft) en Pierre de familie van Veerle een hand gaan geven. Daar zijn wel strubbelingen rond geweest.

P: Daar is mijn ma nu nog ambetant van. Na het proces zijn zij een hand gaan geven aan de zussen en dat had mijn ma gezien. Maar daar heeft zij niks mee te maken. We weten ook niet of die familie van Veerle kwaad zijn. Dat weet je niet want je ziet die niet meer. Of je moet tot daar gaan maar daar heb je geen behoefte aan. Ik begrijp wel dat ze kwaad zijn, dat ze gefrustreerd zijn, dat ze het niet begrijpen, dat ze die strafmaat niet lang genoeg vinden. Ik begrijp dat. Wij kunnen nog bij Erik gaan. Over x aantal jaren is hij hier, zit hij hier misschien, ik zou het fantastisch vinden. Maar zij niet meer, zij moeten naar een steen gaan kijken voor haar te zien.

C: Maar voor hun is het: zij zien hem nog. Wij kunnen nog naar Erik gaan, zij moeten naar het kerkhof bij wijze van spreken.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

C: Die eerste dag sowieso al, dat was een schande. En dan gewoon hoe het proces verlopen is, die partijdigheid van de rechter. Ook toen ze dat filmpje afspeelden wanneer hij naar de hulpdiensten belde. Toen hebben er velen, ook juryleden, tranen gelaten. Daar hoor je ook echt “kom mij helpen, mijn Veerletje” Dat zegt hij nu nog altijd. Hij heeft ook nog altijd zijn trouwring aan. Dat was ook heel confronterend...

P: De advocaat kwam voor mij over alsof hij enkel kwam voor zijn dagloon te krijgen. Volgens mij heeft de rechter veel inbreng gehad op de jury. Dat kan ik ook niet begrijpen dat niemand van die juryleden daar op ingegaan is. Want ik vaar tegen de zee in als het moet. De grootste fout die Erik in mijn ogen gemaakt heeft is zeggen “ze is van mij”. Je bent niemand zijn bezit. “Het is MIJN Veerle, als ik ze niet krijg, krijgt niemand haar”. Ik denk dat dat de grootste cirkel in zijn zaak is geweest.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

C: Nee. Ik heb nooit iemand geweten met de vinger te wijzen. Sommige mensen belden tijdens de week van het proces om vragen te stellen. Je hebt soms wel mensen, en dat vind ik dan wel goed, die komen vragen hoe het met Erik gaat wanneer we min of meer alleen zijn. Ze hebben daar dus wel respect voor.

P: Dat ze dat niet met iedereen delen. Maar het zal wel gebeuren, maar achter uw rug. Ik kan daar niet tegen. Je moet het in mijn gezicht zeggen, niet achter mijn rug. Ook wanneer mensen vragen wat we gedaan hebben en we zeggen dat we mijn nonkel zijn gaan bezoeken in de gevangenis, zie je geen reactie van “wat is dat?”. Er vraagt ook niemand achter. Ze vinden het net tof dat je zo rechtvaardig bent.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

Beide: Vanuit de overheid kregen we eigenlijk niks van ondersteuning.

C: Van vrienden en familie wel. En aan Magda hebben we ook veel gehad.

P: Ja, over hoe een rechtszaak werkt. Maar voor problemen of er over te kunnen praten eigenlijk van niemand niet. Van familie wel, dat wist je. Daar moest je u geen zorgen over maken. En ik heb ook veel gehad aan een kameraad die tijdens het proces bij mij thuis eens langskwam.

C: Tot de laatste dag zat Pablo alleen en ik vond dat erg. Toen heb ik een kameraad gebeld om te vragen om bij Pablo langs te komen. Maar ik moet wel zeggen dat iedere dag wanneer het proces gedaan was, er nog gebeld werd naar elkaar en werd daar met de familie allemaal samen over gepraat. Dat vond ik wel een goede ondersteuning.

P: Maar uiteindelijk heb je daar maar twee mensen gezien: één van het CAW. Een raar geval, die begon daar op een bepaald moment over “ik heb gehoord dat jullie naar Costa Rica en Jamaica op vakantie zijn geweest”. Die was bezig met vakanties, terwijl dat daar mensen zaten gelijk mijn ma, Martha en Lily die hulp nodig hadden. En zij begon over vakanties... Dan zat daar iemand anders bij, die zat daar ook maar bij om thuis weg te zijn denk ik. Terwijl dat die ander mensen, gelijk bij Veerle haar familie, daar meer mee bezig waren.

C: Maar uw mama ging wel één of twee keer in de week naar die mensen. Misschien dat die gedacht hebben: we willen een beetje afwisseling, dat ze daarom misschien over die reis begonnen. Maar wij hadden daar geen behoefte aan, wij konden terecht bij familie en kameraden.

Fase na het proces

Hoe is de relatie met de andere familieleden?

P: Je merkt dat de familie erg fel aan elkaar hangt. Het is een ras apart. Ik heb de indruk dat het sinds de feiten feller geworden is, terwijl ik dat eigenlijk niet mag zeggen omdat ze al zo fel aan elkaar hingen.

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

P: Hier is hij altijd welkom. Dat heb ik hem ook altijd gezegd: thuis is hij welkom.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

Beide: Wij hebben nooit het gevoel gehad dat wij veroordeeld of bekeken werden of nu worden. Maar mensen, zoals overgrootouders of collega's, vragen wel eens naar Erik en het proces.

Hoe kijken jullie naar de toekomst?

Beide: We zien een goede toekomst voor ons.

C: Ik hoop dat hij vervroegd vrijkomt maar Pablo zegt altijd: "hij krijgt levenslang."

P: Het zou niet goed zijn als hij hier subiet al staat. Maar als hij zijn straf uitgezeten heeft, als hij mag vrijkomen, hier is hij welkom. Het interesseert mij niet wat de mensen van hiernaast zeggen. Het zou fantastisch zijn moest hij hier terug aan tafel zitten met ons, maar persoonlijk zie ik hem de volledige strafmaat uitzitten. Ik ben die ene dag naar het proces geweest. Om tien uur ben ik binnen gekomen en om kwart na tien heb ik gezegd dat hij prijs heeft. Op een kwartier tijd wist ik het. Hoe die advocaten deden, hoe die rechter deed, ... Als ik Magda zo hoor... ik had gevraagd of de rechter nu nog invloed heeft op zijn vervroegde vrijlating. "Nee", zegt Magda. Maar dat is één pot nat, dat moet je mij niet wijsmaken. Die kent die en die kent die, de ene zwijgt voor de andere. Die schijten uit één gat om het zo te zeggen.

C: En ik denk langs de andere kant toch dat hij binnen vier jaar, als hij negen jaar gezeten heeft die kans wel heeft. Ik weet dat hij sowieso naar Greet gaat, dat staat vast. Maar wij hebben ook al onder elkaar gezegd: "kijk, als hij daar constant moet zitten, daar boven op dat kamertje bij Matthias en Greet, dat is terug een hele aanpassing. Als wij een hele dag werken zijn, dat hij naar hier komt en hier bij ons komt zitten." Dan heeft hij hier wat hij wilt. Dat hebben wij al onder elkaar uitgemaakt.

Interview Martha en Louis

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

M: Erik is mijn broer, Veerle was mijn schoonzus. We kenden Erik en Veerle al een tijdje. Het is niet zo dat we hen dikwijls zagen maar soms deden ze eens een tour. Dan kwamen ze binnen en dronken ze iets. Soms nam Veerle dan mijn zelfgemaakte confituur mee naar huis.

L: Ik had een goede band met Erik wanneer hij jonger was. Wij hadden altijd wel een goed contact. Dat hij opvliegend kon zijn en graag in de belangstelling staat, dat wisten we. Bij een kroegentocht onder de schoonbroers en wanneer hij enkele pinten op had kon hij wel eens verbaal sterk zijn. Hij had een tamelijk grote mond, zoals zijn vader. Mensen zijn allemaal wel eens opvliegend hé.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

M: Ik heb nooit gemerkt dat er tussen hen iets mis was, ze waren altijd vriendelijk. In februari 2011 was er een familiefeest. Het was toen putteke winter en erg koud. We waren de laatsten die binnenkwamen en wat me opviel was dat Veerle kort gekleed was. Dit zijn we van haar niet gewoon omdat ze het nogal dikwijls koud had. We gingen aan tafel en Veerle zat tegenover mij. Ze was dikwijls met haar GSM bezig en ging dikwijls naar het toilet met haar GSM. Ik vroeg of ze haar niet goed voelde maar ze zei dat alles goed ging. Daar werd ook niet verder over nagedacht. Dat was ook meteen de laatste keer dat we ze gezien hebben.

Beide: Erik heeft nooit iets op voorhand gezegd over de problemen binnen zijn relatie. Wij woonden ook te ver weg.

L: Als je het achterna gaat was hij te verliefd op Veerle. Ze waren 24u op 24u samen. Geen van beide hadden een eigen leven want ze deden alles samen. Zij vertrokken samen en ze kwamen samen thuis, ze gingen samen met de hond wandelen, ... ze waren altijd samen. Ik denk dat we wel kunnen spreken van afhankelijkheid. Financieel niet, want ze zaten er beide goed bij. Maar emotioneel wel. Tijdens het proces spraken ze in de rechtbank van verlatingsangst, en dat is ook zo.

M: Erik was ook altijd de enige die Veerle mocht helpen. Als wij haar wouden helpen weigerde ze. Wij hebben ook nooit een slecht woord over Veerle gehoord.

L: Ik had die affaire ook nooit van haar verwacht. Ik vond ze een stoere madam want ze kon heel goed met haar handicap omgaan. Ze deed alles. In de rechtbank zeiden ze dat zij afhankelijk was van Erik maar dat was niet waar. Ze was onafhankelijk. Ik denk dat het soms wel eens botste tussen die twee, maar Veerle en andere mannen? Daar hebben we nooit iets van gehoord.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

M: Het was een zondag, ik was aan het afwassen en mijn oudste broer was hier om zijn horloge af te stellen. Het nieuws stond hier op maar we besteedden er geen aandacht aan. Een beetje later komt mijn broer terug binnen, ik dacht dat hij iets vergeten was. Hij vertelt dat er iets erg gebeurd was en ik dacht eerst dat het om een ongeval ging. Marie, een zus, had gebeld en zei dat er iets gebeurd was met Veerle en Erik. “Erik zou Veerle iets gedaan hebben” en Pablo, een zoon van een andere zus, had het als eerste gezien. Op dat moment ging de telefoon. Lily, een andere zus, belde. Ze was onrustig en legt uit dat het op het nieuws verschenen is. En ik stond hier... Ik zeg: “Wat nu?”, Lily wist het niet. Louis probeerde ondertussen op internet informatie op te zoeken en bekeek de filmpjes op de website van het VTM Nieuws. Dan zagen we duidelijk het huis van Erik en Veerle, alsook hun brievenbus. Nadien hebben we naar Greet, de oudste zus, gebeld. Zij was helemaal hysterisch. Louis en ik reden naar Greet in Oplinter want Greet, haar man Matthias en Marie reden diezelfde avond nog naar de gevangenis van Dendermonde. Ikzelf ben dan nog 's avonds naar het ziekenhuis gegaan. Omdat ik in het verleden al hartproblemen heb gehad, kwam ook de psychiater naar daar. Hij heeft mij dan iets gegeven. Diezelfde avond is er dan nog een vriendin gekomen, alsook mijn zoon Jonas en zijn vrouw Sanne. Als je dat verneemt, dat is het ergste wat je kan meemaken.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

L: Ik ben Erik pas een maand nadat de feiten gebeurd waren gaan bezoeken. Ikzelf heb hem nooit achter glas gezien. Ik heb lang moeten nadenken of ik hem wou bezoeken.

M: Ik mocht Erik een paar dagen later achter glas zien. Bij mij zijn Marie en nog een andere broer toen mee geweest. En dan is hij in Dendermonde ook bezocht geweest in de bezoekszaal.

M: Greet had Erik dan de volgende dag mogen zien, enkel zij want dat was achter glas. En een paar dagen nadien hadden we in Dendermonde op justitie een afspraak met de advocaat. De eerste dagen na de feiten waren heel zwaar.

L: Erik wou kort na de feiten niet bellen. We denken dat hij teveel schrik had voor de reactie van Greet. Daardoor hebben we lang moeten bellen vooraleer we wisten wat er aan de hand was. Erik zou iemand moeten opbellen. Hij had naar Greet moeten bellen want met haar had hij het laatste contact. De politie zegt dat je één telefoon mag doen, hij heeft dat blijkbaar geweigerd. Dat staat ook zo in het proces-verbaal. Dan vind ik dat de politie het moet opleggen om iemand op te bellen. Hij heeft twee tot drie uur niets gedaan. Ik veronderstel dat hij niet wist wat hij deed omdat hij in shock geweest zal zijn. Daarom zouden ze hem moeten verplichten om iemand op te bellen. Want voor hetzelfde geld kan dat fataal zijn, voor een hartpatiënt zoals de vader van Erik bijvoorbeeld. Moest hij nog leven en dat gehoord hebben, dat kan dodelijk zijn.

M: Wij zijn dan ook nog naar de oudste zus van Veerle geweest. Daar was ik toen wel bij. Ik ben niet Veerle mee gaan groeten. Anderen wel maar ik wou dat niet. Ik heb dat dan ook niet gedaan. En toen zijn we de dag nadien terug naar haar thuis geweest, een dag of twee voor de begrafenis. Ik ben ook mee bloemen gaan kiezen en dan hebben we een doodsbrief gekregen. We werden daar eigenlijk goed ontvangen, die waren vriendelijk. Direct na de feiten was de verstandhouding met de familie dus eigenlijk nog wel goed. Wij zijn naar de begrafenis geweest en hebben hen bij het buitenkomen nog een hand gegeven. Toen zei iemand van die zussen dat het nu nog goed is maar dat er slechtere tijden zullen aankomen wanneer we elkaar in de rechtbank zien. Bij het leegmaken en terug op orde zetten van het huis van Erik en Veerle zijn we gaan helpen maar toen waren zij er niet bij. Na de begrafenis was op het proces de eerstvolgende keer dat we ze terugzagen. Daar zat dus ongeveer 3 jaar tussen.

Beide: Wij wisten niet wat er allemaal gebeurd was, ook niet van de relatie van Veerle. De familie van Veerle zegt ook dat ze dat niet wisten.

Hoe was de omgang met officiële instanties? (bv. politie)

M: De politie is hier langsgeweest voor een verhoor en wij hebben ook een moraliteitsonderzoek moeten doen. Dat ging allemaal goed, die waren heel vriendelijk.

L: Het meeste ging allemaal via Greet omdat de familie van Veerle haar als eerste gecontacteerd had.

Hoe was je ervaring met de gevangenis?

M: Ik was voordien nog nooit in een gevangenis geweest. Ze waren daar vriendelijk maar niet voor te zeggen... Het is voor de eerste keer dat je daar komt. Ik vind wel dat ze meer uitleg mogen geven over hoe het allemaal in zijn werk gaat. Het verschil in Dendermonde en Leuven is dat we verschillende cipiers in Leuven kennen. Daar zijn ze vriendelijk, ook wanneer je er iets aan vraagt.

L: Ze zeggen niet veel, maar in mijn ogen staan die mensen geweldig onder stress. Ik heb daar een andere visie op. Ik kan begrijpen dat ze zo zijn. Het verschil in Gent, Leuven en Dendermonde van gevangenis is enorm. Ik dacht dat dit allemaal hetzelfde was maar dat is niet zo. Bijvoorbeeld in Dendermonde is het heel oud en heel beperkt. En dan kom je in Gent, dat is open en modern. Daar zit je echt in boxen zodat je privacy hebt. Daar zie je iemand anders niet zitten. In Leuven is het groter, maar daar zie je andere mensen zitten. Ik ben één keer in de gevangenis geweest voordat de feiten gebeurd waren, maar dat was als leverancier. Ik heb mij daar nooit goed gevoeld, ik heb altijd stress. Gelijk dat familiaal bezoek, dat is iets wat volgens mij niet kan. Ze sluiten je op en er is wel een rode knop maar je mag die enkel indrukken wanneer het echt nodig is. Daar geloof ik niet in. Maar bon, wij zijn dan naar een lezing geweest en wij hebben dan gesproken met de vroegere directeur van Leuven-Centraal die ons uitlegde hoe we Erik vroeger naar Leuven konden krijgen omdat dit voor de familie dichterbij is. In Leuven is het zo dat ze allemaal apart in een cel zitten, dus hij moest wachten tot er een plaats vrijkwam. Uiteindelijk is hij dan een paar maanden na het proces naar Leuven gekomen. Daar geldt een open regime, in tegenstelling tot Gent en Dendermonde waar een gesloten regime geldt. In het begin was dit niet zo positief omdat Erik nogal ééndradig is. Dan was hij beter af in een gesloten regime. Maar nu is het voor hem en voor ons positief.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

Beide: We hebben toch wel schrik gehad voor hoe de mensen zouden reageren.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

L: Door Magda zijn we naar mijn mening weinig of niet voor verrassingen komen te staan. Vanaf toen zijn we ons beide ook beginnen interesseren in assisen en rechtspraak. Ik heb elke avond erg veel gelezen. We zijn een keer in een justitiegebouw op verkenning geweest, daar waren het gewoon foldertjes en daar moet je het mee doen. Maar van de overheid uit krijg je niks. Als we Magda niet hadden, kwamen we aan in de gerechtszaal als een leek. Maar we hadden dat van de overheid ook niet verwacht, dus dat was ook niet teleurstellend. Ik heb gewerkt bij de overheid, daar merk je wel dat je als burger uw plan moet trekken. Nu kan je op de pc alles terugvinden op het internet, maar vroeger bestond dat niet. Dan moet dat wel erger geweest zijn.

M: Magda heeft ons eigenlijk van in het begin voorbereid, want anders sta je daar en weet je niets. Maar we kregen wel veel ondersteuning van familie en vrienden in die periode. Ik werk in de zorg en kon dikwijls terecht bij collega's, psychologen en mijn diensthoofd. Ik ben direct naar het werk gegaan, want ik ben in ziekteverlof gegaan. Ik heb dat direct verteld en die hebben mij onmiddellijk ondersteund. En mijn schoondochter is psychologe. Mijn buurvrouw werkt als verpleegkundige in de psychiatrie en die heeft mij van in het begin gesteund. Zij kwam dikwijls langs en daar kon ik altijd mijn verhaal aan kwijt. Als je dat kunt vertellen valt er een grote last van je schouders. Want je staat er mee op en je gaat er mee slapen.

L: Ik heb dat toen aan mijn oversten open verteld omdat we daar wel is mee in contact komen. En ik wist dat er een link gelegd kon worden tussen onze familienamen. Daar kon ik ook altijd bij terecht. Wij kregen enkel ondersteuning van het CAW en dat moet je dan zelf nog gaan vragen hé. Ik denk dat Greet de eerste keer gegaan is en dan zijn we allemaal naar Greet haar thuis gekomen en toen zeiden ze: "als er iemand hulp nodig heeft, ben je altijd bij ons welkom." Dus echt stappen ondernemen, zoals het versturen van een e-mail of contact opnemen doen ze niet. Je moet het dus nog altijd zelf doen. Maar een broer van Martha bijvoorbeeld dierf die drempel niet over om daar naartoe te gaan, om hulp te zoeken.

M: Wij zijn niet ingegaan op het aanbod van CAW.

L: Ik ben een open boek, ik kan daar met iedereen over praten. Maar Martha kon daar niet over praten, Lily ook niet. Ik heb mijn mening: dat doe je niet, wat er ook gebeurt. Zij zeggen nog altijd dat het Veerle haar schuld is, maar ik vind dat het Erik zijn fout is. Als je dader bent is het nog altijd uw eigen fout. Ik vind dat je altijd kunt weggaan bijvoorbeeld. Hij had haar koffers moeten nemen en voor de deur moeten zetten.

Beide: Het feit dat we daar met elkaar niet over konden praten zette dat in het begin ons huwelijk wel een beetje onder druk.

L: Ik kon daarvoor heel goed terecht bij mijn moeder, ik ga daar om de twee dagen naartoe. Dus daar kon ik mijn verhaal aan kwijt. En gelijk die cipers: wij kennen veel cipers die in Leuven werken maar in mijn ogen doen die wat ze kunnen, met veel stress. Je moet het ergens plaatsen en in het begin kon ik dat niet. Maar achterna..

Fase tijdens het proces

Hoe ervaren de de aanloop naar het proces?

M: Naar aanloop van het proces heb ik wel iets ingenomen.

Hoe beleefden jullie het proces als koppel?

Beide: Wij zijn beide alle dagen naar het proces geweest.

L: De eerste dag is nogal confronterend maar ik persoonlijk leef daar in mee. Dan zijn er zaken dat je tegen uzelf zegt: “wat er nu gebeurt kan niet.” Maar je staat machteloos, je kan niks zeggen. Dan is er ook een dag dat ik nooit meer vergeet. De eerste keer toen we in een gerechtsgebouw kwamen, was de familie gaan eten. Martha wou dat niet, terwijl je net ondersteuning bij elkaar kunt vinden. Martha wou altijd elke dag naar huis, zij wou niet op hotel blijven slapen.

M: Ik voelde mij thuis veiliger.

L: Als je daar kon blijven slapen, kon je samen iets gaan drinken en kon je om 23u in uw bed liggen. In plaats daarvan heb je nog een autorit van 2 uur naar huis voor de boeg. Plus: ik ging die week op pensioen en dat feestje vond plaats op de dag van de uitspraak. Ik heb altijd

gezegd dat ze mijn pensioen niet afnemen. Eind maart zou de drink plaatsvinden maar die werd verschoven. Dat was wel even slikken. Maar ik ging naar mijn drink, ook al was dat op de dag van de uitspraak. Dat pakten ze mij niet af.

L: Vanaf de eerste seconde is Erik op dat proces tot in de grond afgebroken. Er werden ook opmerkingen gegeven die een iets wat intelligent persoon niet zou zeggen. “Er zijn twee zaken waar hij van houdt: zijn hond en zijn wc-eend.” Omdat hij alle dagen de wc op zijn cel kuiste. Dat rakelden ze altijd terug op. En dan kwamen de zussen van Veerle getuigen, zij mochten als eerste. Dit is ook normaal, maar ja, de rechter liet die gewoon praten hé.

M: Die mochten babbelen, babbelen, babbelen. Hun kant mocht dat, maar onze kant of kameraden van Erik niet.

L: En dan kwam Greet getuigen en zei ze dat Erik bij haar altijd welkom blijft. En dan zei de rechter: “Dat heb je al 10 keer gezegd, dat moet je niet herhalen.” Zij bleef altijd tussenkomen bij wat er gezegd werd. Dus dat contrast was heel groot. Die assisenwatchers zeiden zelf dat dit geen normaal doen is.

M: Je hoort daar dingen... Een assisenwatcher kwam naar ons en zei: “Ik doe dat al 10 jaar, maar wat hier aan het gebeuren is, dat kan niet.” En dan verlies je de hoop. Maar wat kun je daar aan doen?

L: Ik vind het pijnlijk dat Hof van Assisen wordt afgeschaft. Iedereen praat met iedereen, dat is een sociaal gebeuren. Die assisenwatchers kwamen verschillende keren tegen ons praten, de onderzoeksrechter ook. Dat is een heel sociaal gebeuren. Onze advocaat is niet ingegaan op de getuigenis van de hulpverlener waar Veerle erg hecht mee was. Want dat was geen hulpverlener. Als het na maanden niet verbetert, moet je als specialiste dat doorgeven aan instanties of dergelijke. Maar Veerle was al jaren bij haar in behandeling dus dat kan niet. Onze advocaat wou uitlokking laten gelden maar dat is niet gelukt. Vandaag zit je daar op dat proces en dan zeg je 's avonds dat het goed gaat komen. De volgende dag kom je terug en na een uur zeg je: dat wordt levenslang.

Beide: Dat ging altijd op en af.

L: Soms zeiden die assisenwatchers ook: het zit goed. Ook tegenpartijen konden positieve dingen over Erik zeggen dus het was niet allemaal slecht. En bij de volgende getuige was het

niet goed. Je beleeft dat heel intens want dat is heel intens. En dan hoor je ook veel zaken dat je niet weet. Zo had Erik vroeger een minnares en ook zij kwam getuigen. Dat wisten wij niet.

L: Van de eerste tot de laatste seconde heb ik alles gehoord. Alle uren dat ik daar was heb ik alles gehoord, behalve het pleidooi van de advocaat. Ik ben altijd blijven zitten, ook bij de foto's en alles. Dat is confronterend maar eerlijk gezegd was ik bij een andere zaak, waarbij kinderen vermoord werden, meer aangedaan. Die kinderen heb ik niet gekend, de papa wel. Dat proces startte 3 jaar nadat de feiten gebeurd waren. Je beleeft alles opnieuw. Opeens zeggen ze: we gaan foto's zien. En ja... Je zag eigenlijk gewoon waar hij genepen had. Ook wat die advocaten betreft. Eerst was iemand anders de advocaat van Erik. Als zij het was, had zij misschien het proces stilgelegd en had niet zo'n zware straf gehad. Er zijn assisenwatchers en daar heb ik op de eerste dag mee gesproken en hij zei: moest er een andere advocaat geweest zijn, had men dat proces nu stilgelegd want het kan niet dat de rechter zo partijdig is.

Hoe was je beeld naar Erik toe tijdens het proces?

L: Doordat er nieuwe zaken naar boven kwamen kreeg ik eigenlijk wel een ander beeld van Erik. 's Avonds heb ik gezegd: "Dat begrijp ik dus niet hé. Laat ze toch gaan als ze wilt vertrekken." Maar toen heeft hij Veerle opnieuw gekozen nadat zij hem voor de keuze had gezet. Dan heb je wel zoiets van: je hebt een ander gehad. Ook toen we in de zaak waren zei zijn baas dat hij goed overeenkwam met een jong meisje van de zaak. Dan stelde ik hem de vraag of zij iets met elkaar te doen hadden. En toen zei zijn baas: "Moest dit niet gebeurd zijn (want de feiten waren al gebeurd) dan had ik hen wel ooit gezien als koppel. Dan had hij misschien van haar iets kunnen krijgen." Je kan dat niet vatten. Ik blijf er nog altijd bij: je doet dat niet. Maar we zijn ook van Veerle verschoten tijdens het proces want dat had ik van haar nooit verwacht.

M: Er komen dingen naar boven die je niet weet. Maar Erik is altijd van in het begin eerlijk geweest en rechtuit, misschien te rechtuit. Erik heeft nooit opgeschept, heeft tijdens het proces ook noot in de zaal gekeken. Hij lette niet op de zaal, zelfs niet toen we op het laatste moment naar hem riepen.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

M: Wij hebben die tijdens het proces altijd genegeerd.

L: Je komt gelijk buiten hé. Ik heb die ervoor en erna geen blik gegund. Er zijn sommigen die een hand zijn gaan geven maar dat kon ik niet. Dat heb ik ook gezegd. Ik zou dat nu nog niet kunnen en nooit meer. Dat geldt voor ons beide. Omdat ik wist dat er bepaalde burgerlijke partijen waren die hem nooit gezien hebben. Bijvoorbeeld, het petekind van Veerle. Die kwam daar zelden of nooit en nu zit die persoon daar als burgerlijke partij. Er waren veel zaken die wij voor hen gedaan hebben. Bijvoorbeeld het organiseren van de koffietafels, gratis en voor niets. En toen is altijd gezegd geweest dat Erik dat betaald heeft. Maar dat is nooit ter sprake gekomen op dat proces. Alles wat wij ooit gedaan hebben voor hun is nooit ter sprake gekomen. Terwijl ik vind dat je ook het positieve moet kunnen zeggen. Wij hebben die familie maar drie keer gezien. En natuurlijk: wij hadden wel het ‘voordeel’ dat onze gang op het proces bijna altijd vol zat. En bij hun bleef het bij familie en die assisenwatchers. Maar bij ons zat het altijd mensenvol. Toen we een keer samen buiten of in de gang stonden zei Juul eens zei dat er iemand van de jury bij de zussen staat. Ik zei dat er een foto van genomen moest worden omdat dat normaal niet kan. Eigenlijk zou je dat samen, zowel als familie van het slachtoffer als familie van de dader, moeten kunnen doormaken. Want tenslotte zijn we allemaal slachtoffer. Maar wij worden in de kou gezet hé.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

M: Tijdens de foto's van de autopsie ben ik blijven zitten maar keek ik met mijn ogen naar de grond. Ik heb de uitleg van de wetsdokter wel gehoord maar ik heb niet gekeken. Er zijn momenten geweest waarbij ik naar buiten ging. Bijvoorbeeld, wanneer Veerle haar drie zussen kwamen getuigen. Zij slachtten Erik gewoon af. En ook die rechter, ik moest buitengaan, want het ging niet meer. En op het laatste dat de advocaten van de burgerlijke partij hun pleidooi deden, dat heb ik ook niet gehoord. Dat wou ik niet.

Heb je reaties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

L: Ik persoonlijk heb wel ooit het gevoel gehad dat ik veroordeeld werd als familie van... In mijn ogen weten de mensen in de omgeving zelf wat er gebeurd is. Maar daar werd nooit over

gepraat om Martha te beschermen. Het meisje van hiernaast heeft een winkel en ik ben ervan overtuigd dat veel mensen dat weten. Maar daar werd nooit iets over gezegd. We moeten wel zeggen dat men schreef over het feit dat Erik van Limburg kwam, misschien dat men daardoor niet de link heeft gelegd. Maar ik denk dat ik het heel mijn leven ga beklagen dat ik de media niet heb aangesproken. Als ik op de eerste dag als ‘stomme boer van dit dorp’ naar de pers was gestapt en had gezegd dat wat hier binnen aan het gebeuren is niet kan (om te zien of dat uitgezonden zou worden), dan hadden er misschien wel mensen opgesprongen hé. Nu heb je daar ook geen verhaal tegen. Nu mag je tegen iedereen zeggen dat het niet eerlijk is verlopen. Maar dan had je naar de pers toe een interview kunnen afleggen bij een journalist die misschien sensatie wou. Dan had de rechter misschien een gevoel dat ze op haar tellen moest passen. Maar dat was eigenlijk de taak van één van de advocaten.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

Beide: Vooral van de familie en van de eigen omgeving. Wij kwamen eigenlijk niks tekort.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

M: We zijn als familie dichter naar elkaar toe gegroeid, maar iedereen moet dat op zijn eigen manier doormaken.

L: Tijdens het proces hebben jullie elk allemaal jullie eigen ding gedaan. Tijdens het proces had iedereen zijn eigen stress denk ik. Martha wou ook nergens blijven slapen. Greet was dan geweldig nerveus omdat ze moest getuigen en nog een andere broer had schrik om te getuigen. Je weet niet wat je moet verwachten. Die man is daar weken ziek van geweest, naar de dokter geweest, medicatie en alles gaan halen. Iedereen ziet u doorheen die glazen gang stappen. En dat vond hij het ergste, dat kon hij ook niet plaats. Dan stellen ze hem twee vragen, hij antwoordt daar kort en bondig op en dan mocht hij gaan. Ik heb niks moeten zeggen maar ik denk dat als ik ook moest getuigen, ik ook wel stress zou hebben.

Fase na het proces

Hoe is de relatie met de andere familieleden?

M: We bellen nu sneller naar elkaar. Lily is ook nooit gestopt met het organiseren van familiefeesten.

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

M: Erik krijgt heel dikwijls bezoek. Dan laten we aan elkaar ook altijd weten hoe het geweest is.

L: Vroeger als hij belde hing hij op wanneer Martha niet thuis was. Nu blijft hij aan de lijn en vraagt hij ook wel eens om voor hem iets op te zoeken. In dat opzicht is onze relatie wel veranderd. Maar Erik heeft nooit tot in detail over zijn feiten gesproken. Hij ging er wel eens ruw over maar nooit tot in detail. Ik begin daar ook niet zelf over.

M: Dat hij in de gevangenis zit is heel erg. En soms denk ik: “Houdt hij zich sterk voor ons?” In het begin was het erg moeilijk, maar nu gaat het al beter. Je leven gaat verder. We gaan vaker weg. Natuurlijk zijn er moeilijke momenten, zoals mijn zoon Jonas die vorige zomer getrouwd is. Je weet dat Erik er niet bij is maar we maken er het beste van. Vorige week heb ik een trouwfoto naar Erik gestuurd, dat zijn herinneringen. Je moet hem een tweede kans geven, iedereen verdient dat. Hopelijk maken we het allemaal nog mee dat hij naar huis mag komen.

L: Je mist dat, maar het is zijn eigen fout. Dat hij zo gelaten in zijn straf is, dat had ik nooit verwacht. Als hij belt 's avonds en zegt dat hij niet veel tijd heeft, heb ik zoiets van: alé, je hebt toch alle tijd van de wereld? Of als hij dan vraagt of we morgen komen, vraagt hij of dit het eerste bezoek kan omdat hij veel werk heeft. Daarnaast heeft hij ook goede contacten met de cipiers en hij neemt ook altijd werk bij. Dus hij is binnenkort op alle uren van de dag bezig hé. Hij heeft het goed aanvaard want het eerste jaar praatte hij altijd over Veerle, en dat doet hij niet meer dus naar ons gevoel heeft hij dat aanvaard.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

L: Tot nu toe hebben we weinig negatieve dingen gehoord en sommige mensen vragen ook nog altijd naar Erik. Hoe het met hem gaat bijvoorbeeld. Ikzelf ben van buiten uit nooit aangesproken geweest over de situatie. Door mijn ouders wel. Misschien komt dat nog wel wanneer het tijd is voor vrij te komen, maar nu niet.

M: Mijn collega's vragen wel eens naar mij en naar Erik. Een collega die op pensioen is vraagt altijd opnieuw hoe het met Erik gaat. Ze zijn dus wel betrokken, maar bij Louis thuis hebben ze nog nooit naar Erik gevraagd. Er was een buurvrouw van Greet die erg negatief was en er werkelijk niets van wou weten. Die wou daar in het begin geen affaire mee. Maar nadien wou ze graag eens naar Erik gaan en had ze een brief naar hem geschreven.

Hoe kijken jullie naar de toekomst?

M: Ik zie die voorwaardelijke vrijlating persoonlijk niet gebeuren. Hij kan die vraag indienen maar ik heb nog nooit iemand geweten die op 1/3 van zijn straf de gevangenis mag verlaten. Moest hij nu buiten komen, wat werk betreft, daar heeft Erik geen schrik voor. Werken en op de persoonlijke hygiëne, daar is niks van te zeggen. Maar op 1/3 ... Je moet er sowieso al een jaar bijtellen vooraleer je papieren in orde zijn en bij de eerste keer laten ze u niet zomaar gaan hé. En dat kan ook afgeschaft worden hé.

L: Je wordt het altijd meer gewoon, alles. Ook in de gevangenis. En daar is hij tot nu toe heel braaf geweest. Maar het kan zijn dat er ooit iemand, een cipier of een medegevangene, hem tot de muur drijft zodat hij iets doet dat niet binnen de lijntjes is. En alles wat hij doet en zegt houdt men bij. Ik denk dat je altijd meer gaat riskeren. Nu nog niet, maar binnen 3, 4, 5 jaar... Dat wanneer hij het vraagt en het niet krijgt, hij denkt "ik ga het toch nooit krijgen" en dat hij dan misschien iets doet waardoor het erger wordt. En dat is natuurlijk altijd het gevaar hé. Dat is iets waar ik schrik van heb.

M: Nu kijk je daar anders tegenop.

L: Bijvoorbeeld een Ronald Janssen. Daar krijg ik geen sympathie voor en die verdient in mijn ogen geen tweede kans. Op een lezing zei een spreker dat zulke mensen eigenlijk een tweede kans zouden moeten krijgen. Daar kan ik niet mee leven. Zij hadden dat heel bewust

gedaan, dat kan voor mij dus niet. Ik vind als je dat in een opwelling doet, dan kan je een tweede kans krijgen. Maar geen drie. Dat doe je één keer, maar geen twee of drie keer.

M: Want wie had ooit gedacht dat het bij ons zou gebeuren? Het kan overal. Het kan iedereen overkomen hé.

Aanbevelingen

Hoe zou je het in de toekomst anders willen zien?

L: Wanneer je naar het Nieuws kijkt komt justitie altijd negatief in het licht. Want er is altijd wel iets, zoals wanneer iemand vrijgelaten wordt omdat de aanhouding niet ondertekend is. Dan heb ik zoiets van: zeg dat dan gewoon en ondertekent dat, dan is dat ondertekend. En nu het afschaffen van Assisen, dat is voor de rijken. Er komt een dag dat de sukkelaars gestraft worden en de rijken hun straf zogezegd gewoon kunnen afkopen. Dus eigenlijk zou de overheid ten eerste justitie nog beter en positiever in het licht, dus in de media, moeten brengen. Alles betalen dat ze moeten betalen, dat de mensen ook voordat er iets gebeurt, er toch al iets van gelezen hebben. Je gaat naar het gerechtsgebouw en dat is een foldertje. Dat kan je lezen en dat is alles. Ik weet daar nog heel veel van, omdat ik veel dingen opzoek en lees. Maar van buiten uit, van de overheid uit, komt niks.

Beide: Bij Veerle haar familie was er onmiddellijk slachtofferhulp, dat hadden wij niet. Daarnaast zou het ook verplicht moeten worden dat men iemand contacteert, kort nadat de feiten hebben plaatsgevonden.

L: Bij Erik was het duidelijk dat hij schuldig was. Het was niet dus niet zo dat ze moesten wachten of hij schuldig werd bevonden. Nee, hij was schuldig. Dus als je gearresteerd wordt omdat je schuldig bent, heb je geen burgerrechten meer, alleen plichten. Als je zegt dat hij naar iemand moet bellen zodat de familie het niet via de media moet vernemen, laat dat dan ook gebeuren. Want eigenlijk is er nooit contact geweest. Ze hadden ons eigenlijk nooit verwittigd. We hebben dat via de media vernomen. Het is ook: als bij de luchtvaart een vlieger crasht, wordt dat afgespannen en houdt men dat zo goed mogelijk binnenshuis tot de familie op de hoogte is gesteld. Als Pablo het niet op TV had gezien, dan hadden we het pas veel later geweten. Greet had daar dezelfde dag nog contact mee, maar voor hetzelfde geld belt ze 's anderendaags terug met de vraag hoe het nu tussen hen gaat. Maar toen Greet de

volgende dag naar Erik belde en hij niet antwoordde, wist ze zeker dat het om Erik en Veerle ging.

M: En nog een aanbeveling is dat ze ons ook als slachtoffer erkennen. Dat ze ons mee mogen steunen. Ook als je de voor de eerste keer in de gevangenis komt, waarom zit daar niemand om meer uitleg te geven over de gang van zaken? Maar je moet het van andere mensen, andere bezoekers in dit geval, horen hoe alles in elkaar zit.

L: Natuurlijk, als je nog zelf moest zeggen: “ik moet volgende maand naar de gevangenis, tegen dan kan je alles wel op het internet vinden.” Maar er zijn nog altijd veel mensen die geen internet hebben. Plus: geïnterneerden of mensen die geïnterneerd zouden moeten worden zet je niet tussen de gevangenen. Maar daar doet de overheid ook niets aan. En vanuit de overheid zou er voor het proces eigenlijk ook een psycholoog of psychiater moeten zijn. Of iemand die u kan begeleiden als er een moment is dat je het niet meer aankunt. Er is niemand geweest voor mensen op te vangen. Als er familie zit, kan de familie het doen. Er lopen massa's politiemensen rond en psychologen als politie. Zet daar dan toch zo'n man neer zodat er meer hulpverlening in de eigen omgeving aanwezig is.

M: En nu dat Hof van Assisen afgeschaft wordt gaan ze daar helemaal niet meer aan werken hé.

Interview Jonas en Sanne

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

J: Erik is mijn nonkel, de broer van mijn moeder. We zagen elkaar twee tot drie keer per jaar. Dat was dikwijls op familiefeesten. Ik denk dat ze daar bijna altijd bij waren. Toen ik nog bij mijn ouders woonde kwamen ze doorheen het jaar ook af en toe een tour doen. Wij kenden hen als een gewoon, standaard koppel. Ik persoonlijk heb nooit iets gemerkt van eventuele problemen. Maar ik denk ook dat we ze te weinig zagen om daar een indruk van te krijgen. Ik weet dat Veerle eens de grap maakte: “ik ben zo content van mijne man dat ik er een tweede zou nemen.” Dat wordt op de voetbal is gezegd, op café. En als je dan niks abnormaals ziet of hoort, dan maak je daar ook niks van.

S: Ik vond dat zelfs altijd een beetje meer dan een gewoon, standaard koppel. Ik herinner mij nog toen Jonas mij introduceerde in de familie, dat hij zei: “dit is mijn tante Veerle, dat is iemand waar ik heel hard naar op kijk.” Die trok haar plan en eigenlijk moesten we haar bewonderen met hoe zij met haar handicap omging. Zij wou niet geholpen worden. Persoonlijk had ik een heel goede band met Veerle. Op elk familiefeest belandden wij op één of andere manier altijd naast elkaar.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

J: Veerle werd heel goed aanvaard binnen onze familie. Ook met haar handicap enzo. Men deed daar alles voor en zij ging daar mee om alsof er niets aan de hand was. Chapeau.

S: Zij was ook heel graag gezien door de broers en zussen. Maar wij hadden nooit enig vermoeden van wat er zich binnen dat huis afspeelde. Voor mij was dat een kinderloos koppel waarvan ik de indruk had dat zij van het leven genoten. Je hebt zo wel is iemand in de familie waarvan je denkt: moesten zij uit elkaar gaan, daar zouden wij niet van verschieten. Maar dat gevoel hadden we bij hen absoluut niet. Wat er gebeurd is was dan ook een donderslag bij heldere hemel. Naar mijn mening is er wel sprake van verlatingsangst en afhankelijkheid van Erik naar Veerle toe. Hij is op dat vlak een beetje narcistisch, snel gekrenkt, zich snel verlaten voelen. Maar dat herken ik wel in hem. Ik denk dat hij ook heel bepalend kan zijn. Ik denk dat

als je zo iemand krenkt in zijn eer, gevoel en in het diepste van uw ziel, dat agressie dan niet ver af is. Het heeft jaren geduurd, maar hij heeft dat ook altijd verzwegen naar de familie toe. Er was op een gegeven moment echt wel sprake van pesterijen van haar naar hem toe. Zo heeft ze op het einde uitspraken gedaan zoals “Als je wilt mag je nog één keer”, en dergelijke. Ik kan mij voorstellen dat Erik een jaloers iemand was en snel jaloers was. Veerle was een heel assertieve en droeg wel de broek denk ik. Ze kreeg van Erik veel gelijk, maar dan uit afhankelijkheid denk ik. Uit angst om alleen uit te vallen. Ik denk dat zij voelde dat ze macht over hem had en dat ze dat wat misbruikt heeft. Misschien gaf haar dat een kick van “wat ik ook doe, ik heb hier een man die nooit van mij gaat weggaan”.

J: Maar die verlatingsangst is waarschijnlijk het gevolg van de vroegere situatie. Hij heeft op jonge leeftijd zijn moeder verloren, een vader die er niet was en dan waren er ook nog problemen met die stiefmoeder. Dus ik kan dat wel begrijpen. Misschien was hij daardoor vroeger ook wat meer ontvlambaar, zeker als je wat gedronken hebt. Maar zo zijn er veel mensen. Misschien dat hij wel alles deed om haar te houden, dat hij onderdanig was zodat zij niet zou vertrekken. Maar dat wisten we pas achteraf, je stond daar niet bij stil. Het is pas achteraf dat je die dingen gaat beginnen linken.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

J: Dat was een zondagmiddag, voor we naar de voetbal vertrokken. Ik zat op het wc en een nonkel kwam binnen om zijn horloge opnieuw af te stellen voor het zomertijd. Hij was dan vertrokken maar kwam kort daarna terug binnen. Ik hoorde hem roepen dat er weer iets gebeurd was, maar ik zag niets. Ik hoorde alleen maar dingen. En dan kwam er een telefoon van tante Lily, gevolgd door geroep en geschreeuw binnen. En ik hoorde mama nog zeggen: “Is ze dood? Is ze dood?” En dan paniek. Maar ik zag niks dus ik hoorde alleen maar. Ik kon dat niet plaatsen op dat moment. Dan is mijn nonkel vertrokken en ik ben boven nog naar de voetbal gaan kijken. Dat drong precies niet tot mij door.

S: Jonas heeft daar wel raar op gereageerd, als ik dat mag zeggen. Ik was er niet bij maar hij had mij ook niks laten weten. Dus hij komt mij gewoon ophalen om samen naar de voetbal te vertrekken en tijdens de rit zegt hij niks tegen mij. Ik zag dat hij stil was en hij leek in shock, maar mij viel dat niet echt op. Misschien is hij moe ofzo, dacht ik nog. En dan kwamen we op

de parking en op de radio stond het nieuws van 15u op en hij zet de auto stil. Hij zegt dat ik moet luisteren en hij zet de radio luider. En dan hoor je “familiedrama, man heeft vrouw vermoord.” Ik vond dat erg maar ik dacht daar niet te fel bij na. Hij staaarde voor zich uit en ik vroeg wat ik moest horen, waarop hij zei dat het over nonkel Erik en tante Veerle gaat. En op dat moment begon hij te wenen.

J: Dat was precies de eerste keer dat het doorkwam, dat ik het besepte van: oké, het is op de radio geweest, het is bij ons. Ik geloofde dat ook niet precies.

S: Nee, hij was helemaal in ontkenning toen. Ik denk dat hij dat ook niet gezegd kon krijgen. Want ik dacht nog: “die is aan het zeveren, dat kan toch niet?” En daar zaten we dan, alle twee te wenen in de auto op die parking. En de voetbal ging beginnen en ik dacht: “wat moeten wij nu doen?” Ik dacht aan Martha, de moeder van Jonas. We moeten die gaan opvangen. En ik zei ook dat we daar naartoe zouden moeten gaan om haar op te vangen. En Jonas zei: “nee, we gaan naar de voetbal.” Hij was erg koel. Ik dacht; oké, ik laat hem zijn. Wij hebben toen ook geen woord tegen iemand gezegd. Wanneer de voetbalmatch afgelopen was wou Jonas naar huis, ik volgde maar. Toen reden we wel naar Martha en dat was verschrikkelijk, dat vergeet ik nooit meer. Wij zijn nog naar spoed geweest. Ik kwam binnen en die was aan het wenen, schreeuwen, ... en uw pa zat stil in de zetel. Martha is een beheerste vrouw, ik had haar nog nooit op die manier gezien. Ik vertrouwde dat ook niet meer, want zij heeft al eerder last gehad van hartkwalen en ze was ook wat aan het hyperventileren. En dan was de dochter van de zus van Louis afgekomen. Zij is verpleegkundige en dan zijn we naar de spoed gereden om medicatie te krijgen. Toen hebben we ook de psychiater nog even gesproken.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

J: Wanneer we Erik voor de eerste keer terugzagen sinds de feiten kan ik echt niet zeggen. Ik denk een maand, dat heeft niet zo heel lang geduurd. Het was onbekend, we wisten daar niets van omdat we nooit aanraking zijn gekomen met een gevangenis. Dat was in een zaal met meerdere tafels, hij aan de ene kant en wij aan de andere kant. Ik denk dat het zo in elke gevangenis was. Je ziet dan zoveel mensen in typische gevangenskleren en je ziet hem daar dan tussen. Dat klopte niet. De eerste keer was ook vrij heftig, emotioneel ook. Voor ons toch

ook wel voor hem dan terug te zien. Maar de stress van in de gevangenis zijn speelde daar ook wel een grote rol in.

S: Ik was heel nerveus omdat ik dacht: wat moeten we daar tegen zeggen? En wie gaan we daar zien? En ook het feit dat je hem terugziet in die context, dat klopt niet. Dat kon je niet rijmen in uw hoofd. Het is ook dat hij dan daar voor jaren gaat blijven zitten. Dat is heel vreemd. Jij gaat terug naar huis maar hij blijft daar. Ik weet nog dat wij dan moesten gaan zitten en moesten wachten tot de gevangenen binnen kwamen en dat moment was heel spannend. En het is niet zo dat ik mij beter voel dan anderen, maar ik voelde mij alsof ik van een andere planeet kwam. Waar zijn wij hier terechtgekomen?

J: Ik merk dat ook wel aan hem dat hij zich schaamde. Dat is logisch, ik denk dat hij heel goed beseft heeft, nu nog maar toen zeker: wat doe ik die mensen hier allemaal aan? In het begin leek dat een robot omdat hij zodanig bezig was met het proces door te nemen, dat ik dacht van: hoe beleeft hij dat eigenlijk? Die was zo rationeel. Hij heeft tijd genoeg gehad om erover na te denken hé. Tot aan zijn proces is hij vooral bezig geweest met die onderzoeken en dossiers. Dat was de definitie van het bezoek in het begin: hij deed een uur zijn verhaal van wat hij in die periode heeft meegemaakt of onderzoeken die er geweest zijn. En wij zaten daar maar te luisteren. Hij heeft toen in het begin nooit gevraagd hoe het met ons was, het was een eenrichtingsgesprek. Hoewel ik ook wel kan begrijpen dat je veel wilt vertellen. Hij heeft ook open over zijn feiten gepraat. Zeker in het begin, precies of hij wou eerst het verhaal doen vooraleer het proces begon.

S: En dan kwam ook zo het appel naar mij van dat ik moest verklaren dat het kon dat uw licht kan uit gaan. Hij zocht precies bevestiging van dat hij niet abnormaal is. Hij vond het ook belangrijk dat we geloofden dat er een black out tussen zat, dat hij even niets meer heeft beleefd tot hij aan haar zat te schudden.

Hoe was de omgang met officiële instanties? (bv. politie)

J: Bij ons is de politie niet langs geweest. Dat is voornamelijk allemaal via de zussen en broers gegaan. Wat hadden we meer kunnen vertellen dan de anderen? Ik denk dat ze ook veel info nodig hadden van vroeger en dat ze dan bij de broers of zussen terechtkonden.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

S: Ik weet nog heel goed toen ik de dag nadien moest gaan werken. Ik heb dat niet verteld tegen collega's. Dat kon ik niet omdat, moest iemand dat tegen mij vertellen, ik ook een heel beeld zou krijgen van die familie. Maar hoe zeg je dat? Dat is heel gek. Ik kon dat ook niet zeggen. En dat gaat voor de familie ook zo geweest zijn. Als je zelf slachtoffer bent is dat gemakkelijk om te vertellen aan uw burens en andere mensen. Iedereen heeft compassie met u. Maar je weet niet welke reacties je krijgt en reacties kunnen soms ook heel pijnlijk zijn. We waren niet bang van de reacties, maar het houdt u wel tegen. Ik sta er dan nog ver van af, maar ik had meteen zoiets van: mensen vormen daar een beeld over. Dat is raar want je wilt dat eigenlijk niet. Je ziet Erik op die wijze ook niet. Dat is voor u geen moordenaar, ondanks onze eerste reactie toch wel heel kwaad was. Waarom doe je zoiets? Dit kan toch niet? Maar ik denk dat het in eerste instantie wel een beetje veel was. Ook bij Martha omdat ze nog riep: "waarom heeft hij dat nu gedaan?!". Maar toen wisten we het hele verhaal nog niet. Niet dat het hem minder schuldig maakt, maar het helpt je wel om het te plaatsen.

J: Ik heb dat zelf ook niet verteld tegen andere mensen. Ik heb dat zelfs pas tegen mijn leidinggevende verteld wanneer het proces ging komen, dus een paar jaar later. Dan zei ik dat ik een week weg zou zijn en ik wou daar ook de reden van zeggen. Kort na de feiten was de verstandhouding met de familie van Veerle eigenlijk nog wel vrij goed. Ik meen mij nog dingen te herinneren dat ze toch met onze familie dingen hebben afgestemd om dingen te regelen, zoals de koffietafel en dergelijke.

S: Want wij hebben dan gevraagd of we daar binnen mochten. Toen zei de familie dat we naar de uitvaartplechtigheid mochten komen maar niet naar de koffietafel. En we waren er al blij mee dat we naar de begrafenis mochten komen, wat eigenlijk ook moeilijk was. Want ik weet nog dat we bij de begrafenis teken kregen van de familie om vooraan bij de familie te zitten, omdat we aanvankelijk achteraan gingen zitten. En soms denk je: mag je het wel erg vinden dat zij dood is? Want het is door toedoen van uw familie dat het gebeurd is. Dat is gek, dat voelt heel raar. Op de begrafenis heb ik wel het gevoel gehad dat ik bekeken werd als familie van... Gevoelsmatig denken van: zij kijken naar mij. Dat vond ik heel erg. Dat voelt als een niet normale begrafenis aan. Ook: waar ga je zitten? Het is al heel zijn leven zijn tante. Wij waren ook in rouw omwille van het feit dat je een tante kwijt was, maar wij hadden het gevoel: mogen wij hier wel zijn? Je durft die niet te bekijken, je durft die niet te passeren.

Hoewel ik wel blij ben dat we daar naartoe zijn geweest. Misschien dat ik tijdens de uitvaart op een indirecte manier wel schuldgevoelens heb gehad.

J: Ik persoonlijk heb nooit schuldgevoelens gehad.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

J: Wij haalden ondersteuning bij elkaar. Maar heel veel wordt daar nooit over gepraat. Vaak als we eens op bezoek zijn geweest of als je eens samen bent en iemand zegt er iets van dan kan je even meedoen in dat gesprek. In de auto praten we daar zelfs niet over. Als we hier komen praten we er even over. Maar we hebben beide nooit echt nood gehad aan professionele hulpverlening.

S: Bij Martha heb ik wel even getwijfeld, maar uiteindelijk heeft ze dat toch goed doorstaan. Ze heeft ook veel steun gehad aan haar buurvrouw, waar ze alles aan toevertrouwde en dat maakte wel dat ze er vrij gezond mee omgegaan is. Ze heeft er voor gekozen om in het begin enkele mensen in te lichten en dat heeft haar wel geholpen om het te verwerken. Een paar burens, nog wat familie, ... Het is eigenlijk goed dat ze het weten want dan kan je er bij terecht. Wij persoonlijk hebben dat meer onder onszelf gehouden. En dan hebben we daar regelmatig eens over gepraat. Ik weet nog dat Greet eens zei: "we hebben al veel meegemaakt, zoals onze moeder op jonge leeftijd verloren, maar van alles is dit het ergste van wat ik ooit heb meegemaakt in mijn leven."

J: Ik denk dat Magda veel van de mankementen heeft opgevuld voor de broers en zussen en voor ons. Ze is eigenlijk proactief te werk gegaan. Vragen die we op dat moment zouden kunnen hebben waren al opgelost. Op die manier was er tijd om alles te kunnen volgen zonder dat je tijd moest steken in hoe het zou zijn en waar we nu naartoe moesten.

S: Dat heeft wel rust gegeven, dat zorgde ook voor voorspelbaarheid. En ook als ik iets niet begreep, want je wordt daar ondergedompeld in een wereld van termen waar wij allemaal niks van begrijpen, konden we om uitleg vragen. En dat is belangrijk. Magda kon dat goed uitleggen aan de mensen. Op dat gebied is dat wel een enorme steun geweest voor iedereen. Ik denk dat moest dat er niet geweest zijn, het nog helemaal anders was geweest. Veel meer vragen, maar ook veel onzekerheid en angst.

J: Mijn pa heeft ook veel op het internet opgezocht over een assisenproces, over hoe dat in zijn werk gaat bij getuigenissen en dergelijke. Hij kan zich in zulke zaken ook verdiepen. Maar niet iedereen doet dat, kan dat, neemt dat initiatief of heeft de goesting daarvoor om dat zelf allemaal te gaan uitspitten.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

J: Het eerste familiefeest zonder Erik was wel vreemd. Ik weet nog dat tante Greet zei: “nu zit hij daar alleen en wij zitten hier samen.” Ik denk dat hij ook is gebeld heeft omdat hij het er mee moeilijk had. Er werd ook veel over gepraat. Dat mag even, maar soms hadden we ook wel zoiets van: “ja, zeg...”. We zijn nu allemaal samen voor de leuke dingen. Het mag er even over gaan maar niet de hele avond. Maar ik heb eigenlijk nooit ervaren dat daar een hele avond over gesproken is geweest.

S: Ik weet nog dat Greet ook zei: “zeg dat en dat niet.” Terwijl Erik dat goed genoeg wist. Bij onze trouw heb ik daar ook wel even aan gedacht. Op de dag zelf niet, maar wanneer we bijvoorbeeld met de gastenlijst bezig waren is dat wel even moeilijk. Maar we merkten ook wel dat sommige familieleden er nood aan hadden om daarover te praten. Vooral de broers en zussen. De kinderen daarvan, zoals wij, minder. Wij waren zo wat meer met andere dingen bezig. Louis had het daar denk ik soms ook wel moeilijk mee dat het er van tijd over ging en dat hij vaak belde. Dan kon hij wel is zuchten. Maar ja... Ik denk dat de familie heel veel steun van elkaar heeft gehad. Ze kwamen vaker samen, niet alleen nog bij de feestdagen. Ik denk wel dat het effect geweest is dat ze dichter tot elkaar zijn gegroeid. Hoewel ik wel denk dat ze daar op een andere manier mee omgingen.

J: Ik weet niet of ze daar op een manier mee omgingen. Als we samen kwamen werd daar sowieso over gepraat. En dat is misschien wel goed. De ene zegt daar meer over dan de andere. Wij hebben daar persoonlijk een vrij neutrale houding tegenover. Je blijft het erg vinden en het is niet goed te praten maar als je achteraf hoort hoe het allemaal tot stand gekomen is, denk ik wel dat het na die jarenlange situatie wel is zou kunnen gebeuren. Je doet het daarom nog niet, maar toch.

S: Hij was ook erg gekrenkt in zijn ego. Maar we hebben altijd wel gezegd: we blijven het afkeuren. Niemand heeft het recht om iemand zijn leven weg te nemen. Omdat ik psychologe ben kreeg ik wel regelmatig vragen. Maar dat heb ik wel bewust afgehouden. Ik heb Martha

regelmatig opgevangen maar dan meer als schoondochter. Ik heb altijd gezegd dat als ze hulp nodig heeft, dat ik haar wel ergens naartoe wil loodsen omdat ik de wereld wel een beetje ken. Ik heb regelmatig vragen gekregen over hoe het kan dat iemand zo ‘doorflipt’. Ik gaf daar wel een uitleg over maar ik heb mij er altijd voor behoed om daar als psychologe in betrokken te geraken want uiteindelijk zat ik ook in een positie waarin zijn nonkel zoiets gedaan had. Ik had ook zoiets van: ik wil wel is praten met de mensen, maar ik ga geen psychologe zijn. Ik heb dat bewust afgehouden. Ik voelde dat ook aan Erik. Ik kreeg vragen en brieven met uitleg over zijn psychiatrisch verslag en medicatie. Hij vroeg of ik dat is wou bekijken. Ik heb dat wel gedaan. Zo heb ik bijvoorbeeld het verslag omgezet in mensentaal. Maar dat is praktisch. Maar het is wel een moeilijke evenwichtsoefening want bij dat verslag heb ik nog even getwijfeld. Ik voelde de nood van hem om dat verslag te kunnen begrijpen dus ik dacht: hij heeft wel het recht om te begrijpen wat daar staat en dan heb ik het via de post vertaald. Maar ik twijfelde: wat als hij daarin verder gaat? Ik wou daar beroepsmatig niet in betrokken geraken.

Fase tijdens het proces

Hoe beleefden jullie het proces als koppel?

S: Ik ben maar één dag naar het proces gegaan en voor mij was dat een loodzware dag. Ik heb daar van af gezien, ik vond dat choquerend. Dat was van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat. Ik was moe, al die emoties van die dag, ik had hoofdpijn, ik heb nog geweend op het einde van de dag en ik wou gewoon naar huis. En Jonas was dan een hele week geweest en ik was toen heel bezorgd omdat hij elke dag op en af reed. Ik ging er emotioneler mee om. Jonas gaat er anders mee om. Ik toon mijn emoties sneller.

J: Ik probeer dat niet te laten zien, wat niet betekent dat ik er mij niks van aantrek. Maar ik probeer dat langs mij door te laten gaan. Ik heb geprobeerd om het proces met een nuchtere kijk te volgen, er mee in te leven. Niet op een emotionele, maar op een realistische wijze. Ik heb mama vaak naar buiten zien gaan, wat ze mag doen, maar ik heb dat vermeden. Ik heb geprobeerd alles zo goed mogelijk te volgen. Voornamelijk die strafmaat was zwaar. Die verwachtte ik niet. Ik denk dat ze er één jaar hebben afgedaan voor verzachtende omstandigheden. En dan was er een jurylid die wou stoppen. Dat vond ik niet juist, dan had ik het gevoel dat er meer aan de hand was. En de laatste dag, van de uitspraak zelf, ben ik denk

ik niet geweest omdat mijn pa toen nog liet weten dat er een paar juryleden wenend buiten kwamen. Ik denk dat daar enorm veel gemanipuleerd is. Je weet nooit wat er achter die deuren gebeurt.

S: De advocaat wou het laten blijken als uitlokking. Maar uitlokking had ik nu ook niet verwacht. Voor ons was het toch een beetje anders. Ik denk zelfs dat die dader van de gifmoord minder kreeg. Dat staat gelijk geschakeld, dat vond ik niet rechtvaardig. Ik wist niet dat een proces zo kon verlopen. Die mensen zagen er toch maar aangegrepen uit. Er waren ook assisenwatchers die tijdens de pauzes met ons kwamen praten en die tegen Martha kwamen zeggen dat ze dat nog nooit zo'n proces hadden meegemaakt. En de spottende manier waarop het verliep en het feit dat zijn partij geen kans kreeg, dat maakte het erg. "Kan dat zomaar?", heb ik heel dikwijls gedacht. Hoewel ik nog altijd niet dacht dat een voorzitter zoiets zegt. Dat zijn toch mensen die toch wel enige professionaliteit zouden moeten hebben? Ik vond dat zo emotioneel. Dat is heel gek. Ik kon dat niet geloven van die voorzitter. Of ik dacht dat ze aan het overdrijven zijn.

J: Dat je eens lacht met een PV dat je een paaltje hebt omvergereden, oké, maar die dingen... Want tijdens dat proces mag je niet filmen. Maar soms dacht ik om mijn GSM te nemen en dat verloop te filmen om dat te kunnen laten zien aan iemand van: dit geloof je niet. Maar heb dat dan toch maar niet gedaan. Het beeld dat daar gemaakt werd is niet het beeld dat wij van Erik hebben. Dat is ook het beeld dat de mensen krijgen en wij als familie weten dan dat het niet zo is, maar al de rest weet dat niet. En dat maakt het denk ik heel moeilijk.

S: Wat hij gedaan heeft is moeilijk te rijmen met het beeld dat wij van hem hadden. Maar wat er tijdens dat proces gebeurd is... Dat is ook voorbij, je kan die woorden niet meer herhalen. Dat zijn nu onze woorden. Je zit daar als een onnozel kiekeken te luisteren, je kan niks doen. Ik denk moest dat eerlijk verlopen zijn, dat het ook gemakkelijker was geweest om dat te verwerken. Als het een andere voorzitter was geweest, had het er waarschijnlijk helemaal anders uitgezien.

Hoe beleefden jullie het proces als familie?

S: Er zijn wel sommige mensen geweest die tijd nodig hadden om alles even te laten bezinken. Wij hadden dat ook wel. Greet was ook altijd diegene die zei dat hij gestraft moest

worden. Hij heeft iets gedaan dat maatschappelijk niet kan. Maar niet op deze manier. Voor Martha is dat heel zwaar geweest.

J: Daarom dat ik ook een week verlof had genomen en dat ik haar zou vervoeren. Want ik ben altijd op en af geweest. Er waren drie of vier mensen die in een B&B verbleven maar omdat ik op en af ging heeft mijn ma dat niet gedaan. Maar ondanks dat we op een nacht weinig sliepen, waren we toch altijd blij dat we terug thuis waren.

Hoe was je beeld naar Erik toe tijdens het proces?

J: Wanneer je Erik dan als beschuldigde ziet... Je kent dat wel van op TV of in de film maar in het echt... Hij zit daar dan in het afgezonderde deel als dader en kan niks zeggen.

S: Ik voelde toen heel veel spanning, zelfs wel wat medelijden ook. Voor mij is dat geen slechte persoon en dan staat hij daar.

J: Er zijn wel dingen van Erik naar boven gekomen. Maar iedereen passeerde daar de revue: kennissen van vroeger, ex-lieven waarmee hij op stap ging enzo. En dan werden er futiliteiten uitvergroot. Kleine dingen uit het verleden kwamen terug. Daarvoor ben je geen crimineel, dat is onderdeel van het opgroeien. Maar ja, ze zochten naar oorzaken. Er wordt altijd wel eens gevochten als je op stap ging. Iedereen heeft wel is iets gedaan. Dat is oneerlijk dat het zo uitvergroot moest worden. Van Veerle zijn er ook dingen naar boven gekomen, bijvoorbeeld dat ze iemand anders had. Dat is geen misdaad op zich maar je zag dat daar gewoon niet in. Ook dat ze naar een hulpverlener ging, waarvan de reden achteraf bleek om dan af te spreken met die man en de rol die zij daar dan inspeelde, was... Ik heb geen slecht beeld van Veerle, dat is haar keuze om dat te doen want vreemdgaan is geen misdaad, het gebeurt overal denk ik.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

J: Op het proces zit je, met een gang tussen, naast de familie van Veerle. Dan zit je echt langs twee kanten. Dan lijkt dat echt vijandig. Je bent ook slachtoffer maar er staat precies toch een muur tussen jullie en dat lijkt op één of andere manier vijandig gebied. En je weet ergens wel

dat wij niet verantwoordelijk zijn voor wat hij gedaan heeft en ergens weet je wel dat zij dat ook weten, maar je bent familie van de dader.

S: Wij hebben geen haatgevoelens naar die kant toe, maar ik kan wel begrijpen dat zij dat wel tegenover ons hebben. Moesten ze mijn zus iets aandoen... En dat vond ik een heel ongemakkelijk gevoel. Ik weet niet wat dat juist was. Je voelt ook een beetje angst voor het beeld dat ze van u zouden kunnen hebben. Misschien is dat helemaal niet zo, maar op een of andere manier ben je zelf veroordeeld. En je zit daar voor hem, dus je trekt eigenlijk partij. Ook al trek ik geen partij. Toen ik de zussen van Veerle zag... Ik begrijp dat zij hard gestreden hebben. Ik zou ook keihard strijden om mijn gelijk te halen.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

J: Voor mij was de dag dat onze familie kwam getuigen de zwaarste dag. Toen hebben we die ochtend ook nog heel lang in de file gestaan omdat er een ongeluk gebeurd was. Dat was een heel emotionele dag, want de eerste dagen is dat vooral feiten en wat er allemaal gebeurd is langs hem, langs haar, dat moraliteitgedoe, ... dat vond ik nog niet zo emotioneel. Maar als uw eigen familie dan komt getuigen, komt het heel dicht. Als zij bevend binnenkomen zie je hoe moeilijk die het heeft en dan heb je daar al medeleven mee. Wat ik ook heel moeilijk vond was dat je niks mocht zeggen. Er waren soms momenten dat het er zó oneerlijk aan toeging. Toen ben ik wel twee of drie keer naar buiten gegaan. Bijvoorbeeld toen de rechter een getuige bijna dwong om zich een bepaalde situatie uit het verleden te herinneren. En op sommige momenten was het er echt over. Gelijk het feit dat hij veel kuist, daar lachten ze mee. Langs de ene kant is dat grappig, maar langs de andere kant, nee... De voorzitter zei dat heel spottend.

S: Ik had het idee van: dat gaat daar toch wel professioneel aan toe? En dan hoor je dit, ik was daar echt van gechoqueerd. Dat hij gestraft wordt, daar zijn we het allemaal over eens. Maar dat het zo moest gebeuren? Nee. Ook voor de familie, dat was een steek. Ook het psychiatrisch verslag waarin stond dat hij psychisch gezond is en geen gevaar betekent voor de maatschappij. Dat heeft hij niet mogen vertellen, terwijl dat net heel belangrijk was. Dat moet hem niet vrijspreken, maar toch. Dat werd stopgezet. Die mens kreeg de kans niet. En die elementen heeft het bitter gemaakt. Wat mij ook erg raakte was de wijze waarop die familie door die glazen gang werd binnengeleid. Een nonkel van Jonas heeft daar fel van

afgezien. Ik dacht nog dat hij iets ging krijgen want hij stond erg fel te trillen op zijn benen. Toen ik die familie vooraan zag knakken, dat vond ik erg emotioneel en confronterend. Ik zou ook al angst hebben om te spreken tegenover mensen die zoveel hoger dan u staan.

J: Tante Greet zat daar als een hard iemand. Toen ben ik ook gebroken. En toch, de pleidooi van de advocaat, daar had ik eigenlijk een gevoel bij van: ondanks al het negatieve heeft hij er toch iets positief van gemaakt. Dat had ik niet verwacht, dat iemand tot zo iets in staat was.

S: Jonas heeft toen eens gezegd dat de ene advocaat zich er gemakkelijk van af had gemaakt en dat de andere wel alles uit de kast had gehaald.

J: Ja, de advocaat met zijn slotpleidooi. Die nam meer het woord, heb ik misschien daarom het idee dat de andere minder gedaan heeft? Misschien dat hij achter de schermen meer gedaan heeft, dat weet ik niet. Maar je hebt 2 advocaten, die mensen zullen best gedaan hebben en hun werk gedaan hebben denk ik.

S: En dan nog de strafmaat, die was erg bitter. Dat is voor de familie ook de zoveelste doodsteek geweest. Niemand had gezegd dat hij vrij moest komen, maar toch niet zo'n zware straf?

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

S: Ik vond het vervelend dat de media op het proces aanwezig was. Want er stonden ook dingen in de kranten die helemaal niet klopten. En ik denk dat het voor de familie wel pijnlijk was, dat het allemaal opnieuw op de tv en in de krant kwam. Ook dat ze hem dan zo slecht benaderden enzo. En dan denk je: iedereen ziet dat, iedereen hoort dat. Maar het verhaal dat je op tv hoort is vaak ook niet het verhaal van de realiteit. In de kranten worden veel rare dingen geschreven. Een paar dingen hebben we gedurende het proces ook wel gevolgd.

J: Er mocht toen niet gefilmd worden en ik denk dat er alleen veel pers aanwezig was wanneer een belangrijke betrokkene moest komen getuigen. Toen hoorde ik men ook zeggen: "Ja, daar is hem, pakt hem maar". Dat is precies die pers die daar dan op vliegt voor sensatie te krijgen. Maar ik denk dat als mensen naar het nieuws hebben gekeken, je achteraf nooit zou denken van: "zou ik die kennen? Want die zijn naam klinkt bekend." Veel mensen zullen dat niet doen maar je denkt dat wel. Je denkt dat als ze de naam Peeters in de krant zien, ze jou

daar direct aan gaan linken terwijl dat eigenlijk niet zo is. Zelfs als het een klein artikel is, denk je al meteen zo, terwijl veel mensen het zelfs overslaan.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

Beide: Voornamelijk bij elkaar en bij de familie. Wij hebben nooit in contact gestaan met het CAW.

S: Het voordeel bij uw ma is dat ze graag gezien is in de streek en dat ze een goed netwerk heeft. Ze heeft er ook voor gekozen om de buurvrouw in te lichten en dat heeft haar veel steun geboden. Als je dat niet hebt, zij die dat niet willen of daar bewust voor kiezen, dan denk ik dat het inderdaad erg lastig is. Als je dan uw gedachten een eigen leven laat leiden... Uw ma heeft ook dikwijls geweend. Ze had dan ook ondersteuning van het CAW en we denken wel dat ze daar veel aan gehad heeft.

Fase na het proces

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

J: Als ik naar de gevangenis ga ben ik altijd wel blij dat ik hem nog eens zie. We kunnen hem nog zien hé. En we zaten er ook niet zo dicht op.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

J: Bij mij was het alleen mijn leidinggevende die mij achteraf even bij hem riep om te vragen hoe het geweest is en hoe ik dat heb beleefd. Maar dat was vrij kort en sec omdat je heel dat verhaal niet wilt doen aan die persoon. Uit onze omgeving zijn er ook niet echt mensen betrokken op Erik. Collega's of vrienden van de voetbal wel, maar wij hebben dat ook niet tegen veel mensen verteld. Ik zeg bijvoorbeeld ook niet wanneer we naar de gevangenis gaan om hem te bezoeken.

S: Mijn mama zal wel is vragen hoe het met Erik geweest is.

Zijn er zaken waar je nu een andere kijk op hebt?

J: Mijn ma volgt nu meer assisenzaken. Ik ben daar nooit zo mee bezig geweest. Het is wel zo dat als je nu een nieuw geval van een gezinsdrama hoort, je niet weer gaat zeggen van: het is weer zo ene. Nu weet je wat daar allemaal achter zit. Je kijkt er op een heel andere manier naar, dat wel. We oordelen minder snel over de dader en de gevangenisstraf.

S: Uw ma kan wel gefixeerd zijn op assisenzaken, zij volgt dat fel. En wanneer je de strafmaat dan vergelijkt, komt Erik er altijd wat negatief uit want hij heeft dan veel meer gehad. Je moet omgaan met de realiteit, ook al is die in onze beleving niet zo heel eerlijk. Dit is het nu. Dat moet je aanvaarden en die aanvaarding merk ik wel, en dat vind ik wel goed. Ik zeg niet dat we daarmee akkoord gaan. Hij heeft dat ook gezegd: wat er ook is, ik zal mij gaandeweg er wel bij neerleggen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst?

J: Vervroegd vrijkomen kan, dat zie ik misschien wel gebeuren maar dat zal toch heel moeilijk zijn. Je wilt natuurlijk dat hij vrijkomt maar de gevolgen dan... terug uw vrijheid, terug de dagdagelijkse dingen doen, ... Waar gaat hij terecht komen? Moest hij hier nu komen wonen, dat kan voor een week of twee weken. Dan is dat tijdelijk. Maar als dat voor jaren is...

S: Ik hou mijn hart daarvoor vast. Dat gaat allemaal niet simpel zijn. Je wilt hem helpen maar er komt heel veel bij kijken. Het is misschien raar dat ik het zeg maar voor hem is het nu veilig in de gevangenis. Hij moet niet veel keuzes maken en krijgt veel structuur. En dat is op dit moment veilig. Maar hij verzorgt zich nu terug, want in het begin liet hij zich gaan. Vooraleer hij uit die slachtofferrol kon komen... Nu legt hij zijn haar terug schoon in de gel, ziet hij er opnieuw verzorgd uit, ... Hij probeert ook verantwoordelijkheid te krijgen door iets in de keuken te doen of een cursus te volgen, iets waar hij voldoening uit haalt. Daaraan zie je wel dat hij zich herpakt heeft.

J: Ik snap ook wel dat het in het begin niet gaat of moeilijk geweest is... Je hebt uren tijd om over van alles na te denken. Maar ik denk dat hij nu ook precies een volgend doel heeft, dat vrijkomen. En ik denk dat hij zich ook bewust is van het feit dat het ten vroegste 2020 zal zijn eer hij vrij kan komen, maar dat het ook langer kan zijn en dat hij zich tot dan probeert bezig

te houden. Ik denk dat hij daar rust in vind, dat hij dat punt in het oog kan houden en naar dat punt kan toe leven.

S: Ik zeg dat dikwijls: hij heeft zijn lot op dit moment aanvaard. En dat zie je ook. Hij heeft er vrede mee genomen. Dat is erg om te zeggen. Op dit moment heeft hij zijn lot aanvaard, het is anders geweest, hij heeft er in het begin lang tegen gevochten en dat zag je ook wel aan hem. Daarom denk ik ook dat de vrijlating emotioneel extreem moeilijk gaat zijn. Want dan komt hij terug in de wereld waar geen Veerle is. Het is niet meer de wereld die hij heeft achtergelaten: zijn huis, zijn omgeving, zijn werk, zijn vrienden, alles is veranderd. Ik weet niet of het bij zijn vrijlating zo'n 'joepie, vrij!' gevoel zal zijn. Misschien de eerste momenten wel. Hij zal zeker wel blij zijn, maar dat is ook heel bedreigend denk ik. Plus als hij vrijkomt... Hij is dan ook op een leeftijd waarbij je moeilijk werk kan vinden. Dat werk zoeken zal zeer moeilijk zijn. Het is belangrijk dat hij een zinvolle dagbesteding gaat hebben, iets waar hij nog voldoening uit kan halen en dat een beetje uitdagend is.

Beide: Hij is nog wel een beetje mee op basis van nieuws en weet ik veel wat. Maar toch, terug in de echte wereld en dan ergens anders zitten en weten hoe het geweest is.. Maar hij zal zeker warm onthaald worden in de familie. Anders had je al die bezoeken nu niet. Dat Erik zoveel bezocht wordt werd ook tijdens het proces opgemerkt. Niemand kiest ervoor om weg te blijven, dat is betekenisvol. Maar ik vraag mij wel af of hij niet naar de familie toe meer zijn best gaat doen om iets terug te kunnen doen. Ik denk het wel, want gelijk bij een verjaardag stuurt hij een kaartje, dat deed hij vroeger niet. Maar een kaartje sturen is natuurlijk ook het enige dat hij kan doen.

S: Ik denk wel dat de familie dat achter zich gaat laten en daar niet meer op zal terugkomen. En ze gaan hem ook zoveel mogelijk ondersteuning aanbieden, praktisch vooral. Ik denk wel dat hij beseft dat wat de familie voor hem doet, niet evident is. Dat hoop ik toch want ze doen er toch heel veel moeite voor. Ook als mensen op reis gaan vraagt hij daar achter enzo.

J: De laatste keer dan weer niet, toen was Sanne daar niet bij, maar toen heeft hij weer volledig zijn verhaal gedaan. Maar ik ga er ook niet naartoe met de hoop dat hij vraagt hoe het met ons gaat. Laat hem maar vertellen.

Aanbevelingen

Hoe zou je het in de toekomst anders willen zien?

S: In principe is dat bij Martha nog goed afgelopen. Zij heeft een weg gevonden om dat te kunnen verwerken. Maar in principe laten ze u in de kou staan natuurlijk. Hadden we Magda toen niet gehad, was het veel erger geweest. Zij legde ons alles uit, onder andere wat er zou gebeuren. Dat schept voorspelbaarheid en dat neemt de angst voor een stuk weg. Voor ons was dat minder noodzakelijk omdat we er minder dicht op zaten. Maar voor andere familieleden, zoals Martha, was dat wel nodig.

J: Je zou zagezegd een soort van leidraad van iemand moeten hebben: die persoon kan u begeleiden met dat, een ander iemand kan u helpen met het proces en nog iemand anders die u slachtofferhulp aanbiedt.

S: En ook iemand die u een beeld schept van hoe alles gaat verlopen, wat je mag verwachten, hoe een Assisenzaak eruit ziet en dergelijke. Want ik was al gechoqueerd, dus ik kan mij voorstellen dat het voor de zussen en de broers nog erger geweest moet zijn. En ook dat je op de hoogte moet zijn dat ze tijdens het proces foto's van de autopsie zullen laten zien. Ik weet niet zeker of dat via Magda was, maar als je dat op voorhand niet weet.. Maar dan vraag ik mij ook af: op het moment dat we de uitslag hadden, dat was zeer bitter en iedereen was zwaar aangedaan. Toen is er ook niks meer opgevolgd geweest. Dan denk ik van: "nu is het proces voorbij, ga nu maar verder met je leven." Of ze hebben ook niets meegegeven voor als je hulp nodig hebt. Je hebt zolang met stress naar dat proces toegeleefd, en dan is die uitspraak daar en dan vertrek je weer naar huis en moet je de dag erna uw werk terug opvangen. Het is echt niet zo evident om de rechtszaal uit te komen en te denken van: oké, dit was het hier en de volgende dag opnieuw gaan werken. Opvolging voorzien is niet simpel, en niet dat daarom iedereen die stap zal zetten, maar dat kan wel beter.

J: Zo iets voor 'the day after'. Je hebt zo geen uitlaatklep. Dat is belangrijk, zeker voor de mensen die er dichterbij staan. Misschien kunnen ze zoiets organiseren als begeleidende werkgroepen of zoiets, of een contactpersoon. Misschien dat de advocaat mensen kan doorverwijzen naar organisaties? Er kunnen mensen zijn die daar wel nood aan hebben en daardoor ook de drempel lager wordt om hulp te vragen. Want met wie kan je het daar nu nog over hebben? Met de familie, ja. Als we ze nog is zien zullen we het er nog is over hebben en voor de rest zullen we er wel mee leren leven. Zo'n mensen zal je wel hebben.

Interview Greet en Matthias

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

G: Erik is mijn jongste broer. De familieverhoudingen waren altijd goed, wij kwamen goed overeen. De omstandigheden van vroeger hebben ons dichter bij elkaar gebracht. Ik denk dat die omstandigheden, zoals het ontbreken van de nestwarmte, voor die verlatingsangst bij Erik heeft gezorgd en dat dit bij hem ook een rol heeft gespeeld. Dat merkten we vroeger ook al.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

G: De relatie met Erik en Veerle was altijd goed, naar ons toe ook. Wij zijn zelfs eens samen op vakantie naar Barcelona geweest. Ik heb nooit iets gemerkt van eventuele problemen binnen hun relatie, tijdens die reis ook niet. Ze waren altijd vriendelijk en enthousiast. Je kon altijd alles aan hen vragen. Zij stonden altijd voor iedereen klaar, zeker Veerle. Zij wou zelfs dichter bij ons in de buurt komen wonen zodat we elkaar vaker konden zien.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

G: De dagen voor het gebeurd is merkten wij niks van problemen. Ik geloof dat wij ze als laatste gezien hebben. Wij wouden er donderdag voor de feiten nog naartoe gaan maar dat ging niet. Ze hadden geverfd en ze wouden eerst alles terug op hun plaats hebben, maar daar hadden ze nog geen tijd voor gehad. Daarom was dat bezoek uitgesteld, anders waren wij er die donderdag nog langs geweest. En die zaterdagavond zijn de feiten gebeurd. Ik was naar een tante van mij en ik kom terug thuis. Mijn zoon zei dat ik naar Erik en Veerle moest bellen omdat er iets was. Ik belde en het was Veerle die opnam. Ze was over haar toeren, ze was aan het wenen. Ze zei dat we het allemaal mochten weten. Ze zei dat ze moe was, dat ze weg wou en dat iedere vrouw het recht heeft om vrij te zijn, maar dat Erik haar niet wou laten gaan. Ze zei dat ze de telefoon aan Erik ging geven. Ik wist niet wat ik daarop moest zeggen, dat overviel mij. Dan kreeg ik Erik aan de lijn, ook hij was over zijn toeren en aan het wenen. Hij

zei dat Veerle weg wilt maar dat ze van hem is en dat ze van hem blijft. Hij wou haar niet laten gaan. Ik zei nog tegen Erik dat als het zo is, hij haar moet laten gaan. Maar dat wou Erik niet. Hij zei dat hij haar te graag zag. Toen hoorde ik Veerle zeggen dat Erik al een slag op haar hoofd heeft gegeven, waarop Erik antwoordde dat dit was om haar te kalmeren. Erik vroeg zich af waarom ze die ruzie maakten en zei tegen Veerle dat ze het beter konden oplossen. Ik zei: “het enige wat je mij moet beloven is dat je uw handen van haar afhoudt.” Ik zei dat ik later zou terugbellen, ik wist niet wat ik moest zeggen. Die avond hoorde ik niks meer van Erik en Veerle. Ik dacht dat het dan wel opgelost zal zijn. De volgende ochtend hoorde ik nog niks. Op die middag zei ik tegen Chiara dat ik Erik zou moeten bellen, maar er toch wel schrik van had. Ik zei dat ik wel zal bellen wanneer de afwas gedaan is. Even later was de afwas gedaan en Chiara ging met Pablo naar het nieuws kijken. Ik zei dat ik kort nadien zal komen. Ik was nog aan het afvegen en ineens hoorde ik Pablo roepen: “Mama, mama, kom kijken, het huis van nonkel Erik en Veerle op de TV.” Ik liep naar voor en ik hoorde de reporter de leeftijd van Erik en Veerle zeggen. Het enige wat toen door mij heen ging was dat ze alle twee dood waren. En dan sla je tilt. En nu? Wat nu? Waar kunnen we naartoe? Ik wist het niet meer.

M: Die eerste momenten probeerde ik Greet voornamelijk te kalmeren. Mijn armen waren blauw, zo hard had ze mij vastgenomen. Dat is niet te geloven hoe een mens dan is. Je kunt alleen maar kalmeren maar dat gaat niet.

G: We zijn dan met een paar familieleden eerst naar de gevangenis van Dendermonde gereden. Erik was daar maar daar mochten we niet bij. Ik mocht dan op een papier alle namen schrijven van wie er op dat moment bij was. Zo kon men dat aan Erik geven en hem zeggen dat de familie was langsgeweest en dat we er voor hem zijn. Nadien heb ik naar Didier, de werkgever van Erik en Veerle, gebeld. Hij woonde in de buurt en was al op de hoogte van wat er gebeurd was. Met hem hadden Veerle en Erik een betere band, wij woonden veel te ver. Toen heeft hij aan de telefoon gezegd dat we mochten langskomen. We zijn dan allemaal naar hem gegaan en hij heeft ons dan alles verteld van wat er zich afgespeeld heeft. Dat was ook de eerste keer dat we alles te horen kregen.

M: Het is door Didier dat we meer te weten zijn gekomen over het koppel Veerle en Erik. Hij is de werkgever, hij ziet dat beter en was daar dagelijks mee samen. Dat was de eerste keer dat we hoorden dat de relatie van Erik en Veerle toch niet zo goed was als wij dachten. We hadden er totaal geen benul van dat er zoveel ruzie was in dat huishouden. In ieder

huishouden komt er ruzie voor. Dat is bij u thuis, dat is hier zo, dat is overal. Maar dat het zo erg was? Nee. Want wij hadden er ook geen besef van dat Veerle een vriend had, dat wisten we nog niet. Daar hadden we zelfs nog niet bij stilgestaan.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

G: De volgende dag, maandag, ben ik vroeg opgestaan en dacht ik: ik zal hem vandaag zien, wat ik er ook voor moet doen. Ik had 's morgens gebeld naar de gevangenis om te vragen wat er allemaal moest gebeuren om Erik te kunnen zien. Ze zeiden welke papieren ik nodig had. Ik had al die papieren dus dat was goed. Dan zijn mijn man, mijn dochter en ik vertrokken naar Dendermonde en kreeg ik op de ring van Brussel telefoon van iemand van de gevangenis. Ze zei dat ze mij verkeerd ingelicht hadden en dat ik nog andere papieren nodig had. Ik zei dat ik al onderweg was. "Waar moet ik die nu nog gaan halen? En wat?", vroeg ik. Dat ging dan over een uittreksel uit de geboorteakte van mijn ouders omdat ik moest kunnen bewijzen dat Erik een broer van mij was. "Weet je wat, ga naar het stadhuis van de stad en vraag aan de dienst Bevolking of ze een e-mail willen sturen met dat uittreksel", zei die mevrouw. Wij zijn daar dan naartoe gegaan en ik heb dan de situatie wat uitgelegd. Ik vond het heel vervelend dat ik aan dat loket moest zeggen dat de man die zaterdag zijn vrouw vermoord heeft, mijn broer was. Maar die waren heel vriendelijk. Ik had ook niet het gevoel dat zij mij raar bekeken omdat ik daar de zus van was. Daar kan ik niks negatief over zeggen. Op een halfuur had ik alle papieren. Dan zijn we verder naar Dendermonde gereden. We gaan naar binnen, maar ik had mijn trouwboek niet bij dus kon ik niet bewijzen dat Matthias mijn man was en Sophie mijn dochter. Dus ik moest alleen naar binnen. Ik ging naar binnen. Matthias en Sophie gingen terug naar buiten en daar stond ik. Wat moet ik nu doen? Ze zaten daar met drie cipiers in dat kot en geen één van die drie kwam daar uit of zeiden niet van: mevrouw dit, of mevrouw dat, ik zal dit of ik zal dat. Niks. En toen hoorde een vrouw uit de bezoekersruimte dat en ze kwam naar mij en zei "kom maar mee, ik zal u wel de weg wijzen. Volg mij maar." Dan heeft die vrouw mij meegenomen, maar ik had bezoek achter glas dus ik moest dan nog ergens anders zijn. En dan hebben ze hem binnengebracht. Dan krijg je hem achter glas te zien en dat is wel even slikken. Gebroken, een gebroken mens. En dan praat je over wat er gebeurd is. En op een bepaald moment zegt hij tegen mij dat hij opgelucht is. Ik nam dat aan als: die is opgelucht dat Veerle dood is. "Nee", zei hij, "ik ben opgelucht dat de ruzies nu voorbij zijn. Nu kan ik 's avonds slapengaan met een gerust hart, er is geen ruzie

meer. Voor ik mijn ogen open deed dacht ik: wat gaat het vandaag weer zijn? Nooit was iets goed.” En zo kenden wij Veerle niet. En wat we dan van links en rechts te horen kregen, zo kenden we haar niet. Voor ons was dat een heel andere Veerle. En dan heeft Erik het allemaal verteld. Ik ben een uur binnen geweest, wat natuurlijk te kort is. Een hel, zeg ik u. De gevangenis van Dendermonde ging nog, maar Gent, nee.

M: Je moet niet veel hulp verwachten in een gevangenis. Ik vond het naar Greet toe wel erg dat ik niet mee naar binnen mocht. Ik had niet direct behoefte om Erik te zien, maar voor Greet vond ik dat wel erg. Dat bezoek is niets anders dan wenen langs twee kanten hé. De volgende keer was ik er dan wel bij. Toen hebben we een andere kant leren kennen. Tot nu toe heeft hij ook nog niks verteld over de feiten en we vragen daar ook niet achter of dringen hem daar ook nooit op aan. Ik ken onze familie en als ik dan naar die andere gevangenen kijk denk ik in mezelf: wij horen hier in feite niet. Het is heel moeilijk.

G: En de week daarop zijn we terug gegaan en dan is hun beste kameraad bij Didier gekomen en zij heeft dan haar verhaal gedaan. En dan hoor je nog schokkende dingen.

Hoe was de omgang met officiële instanties? (bv. politie)

G: Dat de politie ons niets heeft laten weten, dat vind ik niet kunnen.

M: Ik heb daar achter gevraagd en dat was in opdracht van Erik. Als de dader niet wilt dat de familie verwittigd wordt, dan wordt die ook niet verwittigd. Omwille daarvan zijn we beide toch wel kwaad geweest op Erik. Dat hij ons nooit iets gezegd heeft van wat er ervoor zich heeft afgespeeld, maar ook om hetgene wat hij gedaan heeft.

G: Toen wij op bezoek geweest zijn heb ik telefoon gehad van de politie. Ze zeiden dat ze hun verhoor kwamen doen. Dan zijn ze met twee man hier geweest en heb ik mijn verhaal kunnen doen. Maar tijdens het verhoor was ik nog iets vergeten te zeggen over wat Erik eens gezegd had. Daar had ik achteraf zoveel spijt van en ook schrik voor dat ze mij op het proces daarop zouden kunnen vangen, waardoor ik dat achteraf nog gezegd heb. Zij hebben dat dan ook nog genoteerd. En dan moesten we ook nog naar een andere stad gaan voor een moraliteitsonderzoek. Maar over het algemeen was dat ook goed, dat waren vriendelijke mensen. Dat is ook belangrijk.

M: Die hoeven niet onvriendelijk te zijn want wij zijn geen daders.

G: En dan hadden wij eerst een advocate, maar zij heeft zich dan teruggetrokken. Waarom, dat weten we nog altijd niet. Die had dan gevraagd of ik eens mijn leven wou opschrijven en dat heb ik dan ook gedaan. Ik heb haar dat gegeven en dat heb ik hier nog liggen, maar daar is blijkbaar allemaal niks mee gebeurd. Het gerecht en zo'n proces kost al zoveel geld. Dat hadden ze zich heel goed kunnen besparen door te zeggen: luister mensen, ge kunt hier niks komen doen. Ze hebben ons toch niet aanhoord en dat vind ik spijtig.

M: Ik denk dat die advocaat Erik liet vallen omdat zij de bui al zag hangen met de die betrokkene. Die wist welke richting dat proces ging uitgaan. Advocaten weten veel.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

G: Wij hebben de eerste dagen na de feiten geen contact gehad met de familie van Veerle. We hebben aan de familie van Veerle gevraagd of we mochten langskomen en dan zijn we daar op donderdagavond ook naartoe geweest. Je kan u indenken dat het voor die mensen ook een hele shock is. Wij worden dan slecht bekeken. Dat contact was heel koel en afstandelijk. En dan hebben we gevraagd naar de begrafenis. Zij hadden alles geregeld, wij hebben niks mogen inbrengen. We zijn naar de begrafenis mogen gaan maar mochten geen bloemen of niks meebrengen. En dat hebben we dan ook niet gedaan. Dat was hun grootste recht, het was hun zus. En zaterdag is ze dan begraven. Ik heb altijd wel het gevoel gehad dat ik bekeken werd als de zus van... Nu niet meer, maar in het begin wel. Vooral van mensen die mij kenden. En het contact met de familie was neutraal. Voor de familie van Veerle was Erik de slechte. Ineens komen er allemaal minpunten van Erik naar boven. Maar ik denk wel dat zij wisten dat zij iemand anders had. Toch zeker de jongste zus. En dan is ze begraven, er was heel veel volk aanwezig. En we wouden gaan zitten en Martha heeft ons dan mee naar voren genomen, daar waren nog enkele plaatsen over. Dan moesten we ook zeggen wie we waren en dan zei Martha dat we de broers en zussen van Erik waren. Natuurlijk kregen we dan ook commentaar. We zijn dan toch mogen gaan zitten en na de begrafenis zijn we dan allemaal naar huis gekomen. We hebben ons niks laten aangaan. En dat was het dan.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

Beide: We hebben dat beide niet verteld aan vrienden of kennissen.

M: Op mijn werk weten ze dat. Ik heb dat op de dag zelf verteld. Ik zei dat ik de volgende dag niet kwam werken omwille van die reden. Er zijn altijd reacties hé. Ik had zeker het gevoel dat ik wel eens bekeken werd. Als je bij de beenhouwer binnen kwam werd het stil. Maar dat is tijdelijk. Je moet daar door, anders moet je uzelf opsluiten.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

G: Vooral van Magda. Op de dag van de begrafenis van Veerle was het schlagerfestival in Hasselt. Daar ga ik normaal gezien elk jaar naartoe maar toen wou ik niet gaan omdat ik dat Veerle niet kon aandoen. Maar door dan te weten te komen wat er allemaal gaande was, dacht ik: ze verdient het niet dat ik voor haar ga thuisblijven. En daar heb ik Magda leren kennen en zo is de bal aan het rollen gegaan.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

M: De familiefeesten gingen gewoon door. Daar werd wel even over gepraat.

G: Dat namen we ons wel voor om daar een kwartiertje over te praten zodat iedereen die iets wou zeggen, dat ook kon zeggen. En dat doen we nu nog. Voor de rest werd daarover gezwegen want het moest ook plezierig blijven. Je hoeft daar niet een hele dag over te babbelen. Erik zijn naam valt, ongetwijfeld, maar niet meer zoveel als vroeger. Het valt nog veel van “het is toch een bewogen week geweest”.

Fase tijdens het proces

Hoe ervaarde je de aanloop naar het proces?

G: Goh ja, hoe leef je naar dat proces... Je weet dat je op een dag opgeroepen wordt. Magda heeft ons daar door geholpen.

Hoe beleefden jullie het proces als koppel?

G: Wij zijn alle dagen naar het proces geweest en hebben die week in een B&B verbleven. Matthias is altijd op en af geweest. Ook mensen uit Kortenaeken kwamen luisteren.

M: Het proces was een eenrichtingsverkeer. Het is daarom dat we ons afvragen waarom ze al die onderzoeken moesten doen. “Je gaat daar toch niet terug over beginnen, mevrouw? Dat is hier al tien keer gezegd, volgende”, zei de voorzitter. En dan kwam er iemand van Veerle haar kant praten en zij mocht volledig haar ding zeggen. Op dat proces wordt heel uw leven praktisch in één week op tafel gelegd. Dat wat er 30 jaar geleden gebeurd is komen ze daar vertellen. Iets wat je toen gezegd hebt wordt nu uitvergroot. En ‘boekhoudster’, hoe dikwijls dat dit woord wel niet gevallen is...

G: Ik hou een boekje bij met alle bezoeken van Erik. Als er vier mensen Erik willen bezoeken en er mogen maar twee binnen, dan sta je daar in Gent. Daarom dat ze dat mij aan laten weten. Ik weet altijd wie er welke dag gaat. En er is nog nooit in die vijf jaar iemand niet binnen gemogen. En ik was de boekhoudster, dat zei de voorzitter altijd.

M: Ook die strafmaat, die hadden we absoluut niet verwacht. Wij dachten 20 jaar, maar toch niet meer dan dat. Bij de voorlezing van de akte van beschuldiging, mensen toch, daar bleef niks nog overeind. Met de uitspraak kan ik leven, maar niet met de manier waarop. Ik kan dat niet van mij afzetten. Ik zeg nog altijd: moest dat een andere betrokkene geweest zijn, had hij nu 20 jaar gehad, niet de strafmaat die hij nu heeft. Ik heb nooit vertrouwen gehad in justitie, maar nu al helemaal niet meer.

G: 18-20 jaar dachten we. Maandagavond zag het er goed uit, dinsdagavond was het al helemaal gedraaid. Je wordt heen en weer geslingerd. En donderdag, toen we daar allemaal zaten en bij iemand gingen eten, hadden we nog goede hoop. En de dag erna krijg je zo’n slag van de hamer.

M: Ook die advocaat van Erik, hij heeft met vele dingen niks gedaan. Zoals met die situatie rond de hulpverlener van Veerle. Zij was partijdig tegenover Erik. Erik heeft er zelfs eens contact mee opgenomen omdat hij hulp nodig had en daar heeft ze zelfs nooit op geantwoord. En daar is allemaal niks mee gedaan. Het kwam over alsof Veerle wel mocht vreemdgaan. Maar pas op, dat is niet de reden waarom hij het gedaan heeft hé.

G: Het is voorbij en je kunt er niks aan doen.

Hoe beleefden jullie het proces als familie?

G: We konden elkaar als familie wel vinden in elkaars verwerkingsproces, hoewel ik niet denk dat je dat ooit verwerkt. Je staat er mee op en je gaat er mee slapen.

Hoe was je beeld naar Erik toe tijdens het proces?

M: Hij was gebroken, diepe schaamte, in elkaar getrokken. Ik zie in Erik toch geen moordenaar, echt waar. Ik kan er niet aan doen.

G: Dat is heel confronterend om te zien. Maar hij is altijd eerlijk geweest, want daar hebben we in het begin erg mee gezeten. In het begin dachten we dat hij ons niet alles had verteld, maar achteraf bleek dan toch van wel. Hij is eerlijk geweest van in het begin. Misschien zelfs te eerlijk.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

G: Zij daar en wij hier. Wij hebben geen contact gehad. Terwijl ik ervoor, toen Veerle er nog was, heel goed overeenkwam met een zus van Veerle. Ik heb er zelfs nog contact mee gehad toen het net gebeurd was. Maar tijdens dat proces kom je elkaar wel eens af en toe tegen maar wordt er niks gezegd.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

M: De pleidooien. Ik heb alles mee gevolgd, ik ben altijd blijven zitten. Want gelijk die getuigenis van die psychiater, dat is nog een beetje interessant. Maar de getuigenissen van de familie en kennissen en dergelijke, daar geraak je toch niet veel wijzer uit. En dan die uitspraak..

G: Wat ik het ergste vond was die opname van de telefoon die Erik naar de ambulance deed. Dat was verschrikkelijk, daar kwam geen einde aan. Hartverscheurend. En in de assisenzaal heb je dan zo die glazen gang waarvan je als getuige moet komen. Dan zegt de voorzitter “laat die binnenkomen”, en dan zijn alle ogen van de zaal op die gang gericht. Oh, dat vond ik erg. Goh... en dan moet je voor haar gaan staan, dat is precies alsof je voor een koning moet

gaan staan. Toen wisten we ook al dat ze partijdig was, dat voelde je duidelijk. Dan ben ik naar mijn stoel mogen gaan en ik zag haar al kijken en ze zei: “we gaan maar onmiddellijk door want de rest weten we allemaal al.” En dan begon ze over het uur, hoelang Erik naar mij gebeld had. Ik dacht: hier hang ik. Dat wist ik niet. En toen zei ik: “10 minuten?” 10 minuten en 70 seconden. Ik dacht: ja, als je het weet waarom vraag je het dan? Maar je durft niks hé. Ik was enorm bang om iets verkeerd te zeggen. Ik moest haar maar een keer verkeerd antwoorden. Als ik nu moest gaan, goh. Dat duurde een eeuwigheid voor mij. En toen vroeg de advocate iets, en ik keek naar haar en ze zei: “je moet naar mij kijken. Als ik tegen u spreek moet je naar mij kijken.” Moest dat nu zijn zou ik iets anders vertellen denk ik. Ik was opgelucht wanneer het achter de rug was. Ik mocht de dag van de getuigenis ook niet binnen. Ik mocht pas binnen wanneer mijn verklaring gegeven was. Nu ik de voorzitter ken heb ik achteraf wel spijt gehad van wat ik heb gezegd... Moest ik nu kunnen gaan...

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

M: De media verkoopt graag en schrijft wat ze graag willen schrijven.

G: De media, de krant, dat vond ik het ergste. De manier hoe die er allemaal opvlogen. Ik heb tijdens het proces zin gehad om naar de media te stappen. Moesten ze mij hebben laten doen, hadden ze geen camera meer. Zeker niet die eerste moment, toen vlogen ze er echt op.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

G: Magda is voor ons een enorme steun geweest. Zij gaf ons informatie, die legde ons dingen uit, zij maakte schema's, wij zijn eens samengekomen, zelf dingen gaan zoeken, zoals het CAW. De familie van Veerle kreeg dat aangeboden, wij moesten dat zelf zoeken. Ze heeft dat heel goed gedaan en ze heeft enorm veel voor ons gedaan. Zij heeft er ook voor gezorgd dat we voor het proces in de assisenzaal konden gaan kijken. Dan kregen we een rondleiding en informatie, bijvoorbeeld over wie waar zit. Ik had tijdens het proces iemand van het CAW meegenomen. Een andere medewerkster van het CAW had het overgenomen van de vrouw die mij ondersteunde. Maar de vrouw die mij ondersteunde is de dag dat ik moest getuigen ook naar het proces gekomen. Daar heb ik veel ondersteuning van gehad. Maar die heb ik wel zelf moeten zoeken. Die hulp wordt u niet aangeboden, het is Magda die dat geregeld had.

Dat CAW, dat was een drempel waar ik over moest, ik durfde in het begin niet. En voor de rest kregen we voornamelijk ondersteuning van familie. Wij waren er allemaal. Ook aan de politieagenten die Erik tijdens het proces bewaakten, hebben we veel gehad. Zij kwamen bij ons staan wanneer ze een sigaretje rookten en we vroegen dan hoe het ging. En dan vroegen we of zij aan hem kunnen laten weten dat we er allemaal zijn. Dat deed deugd.

M: Je denkt altijd van “hoe ben ik hierin terechtgekomen? Was dat maar niet gebeurd.” Daar zit je veel mee in uw hoofd. Je bent machteloos. Tijdens het proces hebben we veel gehad aan de bewakers van Erik, die langs twee kanten naast hem zaten, daar hadden we ook behoefte aan. En ook meer menselijkheid in de gevangenis. Hier in Leuven is dat geen probleem, maar in Gent en Dendermonde was dat toch anders. Je werd als vuil behandeld. In Gent deden ze opdringerig, kort en konden ze je afblaffen. En zeggen “ik ben het”. En dan mocht je wel binnen, dan weer niet, en dan bellen ze u terug, ... en dan laten ze u nog een halfuur zitten vooraleer je binnen mocht.

G: Gevangenispersoneel dat u verder helpt, daar had ik behoefte aan. Zij weten toch ook dat er mensen zijn die daar voor de eerste keer binnenkomen? Zij weten toch ook wat er gebeurd is? Het was toch maar iets heel klein om te zeggen: mevrouw, kom even hier, dit en dat. Vijf minuten, zolang duurde het nog niet. Dendermonde was redelijk, op den duur ken je ze wel.

Fase na het proces

Hoe is de relatie met de andere familieleden?

M: Als koppel is dat heel zwaar om dat allemaal te moeten meemaken. Je moet een beetje sterk zijn want er zijn soms nog momenten dat ik zeg: “Verdorie, is dat nu weeral over Erik? Uw kinderen lopen hier ook nog rond hé.” Hoe dikwijls heb ik dat wel niet gezegd? Soms overdrijft Greet nog wel, soms is ze er nog altijd over bezig. Maar het is minder dan vroeger. En dat heeft toch wel een beetje druk op ons huwelijk gezet.

G: Toen draaide mijn leven wel rond Erik, maar nu is dat gedaan.

M: De familie is niet uit elkaar gevallen maar is ook niet korter bij elkaar gekropen. Er zijn verschillende meningen, dat wordt gezegd maar daar wordt niet over gediscussieerd. Bijvoorbeeld: Pierre en Juul zijn na het proces een hand gaan geven aan de tegenpartij en

hebben daar nog kort mee gepraat. Daar is Greet woedend om geweest. Maar naar mijn mening zijn mensen daar vrij in.

G: Dat hadden ze moeten doen uit mijn zicht. Maar nu... Dat vergeet ik niet.

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

G: Ik bezoek Erik nog wekelijks. Hij krijgt ook van anderen veel bezoek en dat stelt mij wel gerust. Voor mijzelf had hij in het begin iedere dag bezoek moeten hebben. Nu niet meer, nu ben ik blij dat hij een paar keer bezoek krijgt. Die anderen werken nog en daar had ik in het begin geen rekening mee gehouden.

M: Ik ga twee keer in de maand op bezoek. Erik laat ik niet vallen, ook niet na wat hij gedaan heeft. Hij heeft een misstap gedaan en daar boet hij nu voor.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

G: Nu hebben we heel veel mensen die achter hem vragen. Heel veel. Als ik in de winkel kom vragen ze wel eens hoe het met Erik gaat. En ze weten ook wanneer ik naar Erik geweest ben, precies of ze weten dat aan het uur ofzo. In deze buurt woont er een vrouw die Erik al zeker 20 jaar niet meer had gezien en zij vroeg of ze eens mee Erik kon bezoeken. Dat is heel goed gegaan in die bezoekerszaal en nadien zijn we nog iets gaan drinken. En bij Kerstmis bezorgde ze ons een kaartje voor Erik. Daar had ze iets opgeschreven en daar zat ook geld in. Ook mensen van vroeger en die ook moesten komen getuigen vragen regelmatig naar Erik. Dat doet deugd. Ze moeten daar geen heel uitleg over vragen, maar als ze eens vragen hoe het gaat is dat voldoende voor mij. Maar toch... Wij weten wat er gebeurd is, maar zij hebben de krant gelezen.

Zijn er zaken waar je nu een andere kijk op hebt?

M: Ten opzichte van een dader is ons beeld veranderd. Ik kan er een beetje in komen. Met sommige mensen heb ik geen medelijden, maar zoiets in de aard van Erik is anders. En die

moeten gestraft worden, daar kan je niet onder door. Maar het moet op een eerlijke manier gebeuren. Een rechter dient om het proces in goede banen te leiden, links en rechts.

G: En daar heb ik het moeilijk mee, dat het proces van Erik zo oneerlijk verlopen is. Dat ik die voorzitter maar nergens tegenkom...

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

G: Ik ga nog altijd naar het CAW.

Hoe kijken jullie naar de toekomst?

G: We laten alles op ons afkomen, we zullen dan wel zien. Ik denk dat een vervroegde vrijlating er niet in zit. Ik weet het niet. Ik vergeet nooit Didier zijn woorden. Didier heeft op een bepaald moment tegen mij gezegd: "Erik komt nooit meer vrij." En de eerste keer dat ik daar kom, ga ik hem de vraag stellen hoe hij dat weet. Waarom zegt hij dat? Ik hoop dat hij in 2020, 2022 vrij is. Dat hoop ik. Maar ik weet het niet.

M: Ik denk dat hij 20 jaar van zijn strafmaat gaat zitten, niet 1/3. Justitie heeft mij zo ontgoocheld. En die Didier, die betrokkene en die burgemeester van die stad weten volgens mij veel meer. Volgens mij was er meer aan de hand dan alleen die affaire van Veerle. Ik denk dat zij daar alle drie iets mee gehad hebben. Dat heb ik van de eerste keer gezegd. Er zit veel meer achter dan enkel die affaire.

Aanbevelingen

Hoe zou je het in de toekomst anders willen zien?

M: Iemand, bijvoorbeeld iemand van de politie, die de familie kort na de feiten op de hoogte brengt. Zo moet je dat niet via de media vernemen. En dat er hulpverlening beschikbaar moet zijn. Dat men zegt: "als er problemen zijn, kom dan naar mij. Hier is mijn telefoonnummer, ik ben beschikbaar. "

G: Er zijn toch assistenten genoeg? Een assistent die naar die mensen kan gaan en hen kan inlichten over wat de mogelijkheden zijn en wat ze kunnen doen. En iemand die de familie doorheen het gehele proces bijstaat. Zo wordt de drempel ook lager.

Vind je het belangrijk dat anderen je beleving als familie van de dader erkennen?

G: Aan de ene kant wel, maar langs de andere kant heeft dat toch geen zin meer. We kunnen toch niks meer doen. Het gerecht zal geschied zijn, zo zal het wel zijn hé...

M: Ik had al geen vertrouwen meer in het gerecht en nu zeker niet meer.

Interview Marie

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

M: Ik ben een zus van Erik.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

M: Ik heb nooit problemen gehad met Erik en Veerle. Daar kan ik niet veel van zeggen. Die kwamen gewoonlijk elke donderdag eens langs. Dan gingen ze met de hond wandelen en dan bleven ze iets drinken. Maar dat was maar even. Zij waren altijd vriendelijk, ik heb nooit iets gemerkt van problemen binnen hun relatie. Ik ben die problemen pas na de feiten te weten gekomen. De laatste keer dat ik Erik en Veerle gezien heb was in februari op de verjaardag van Tom, de zoon van Pierre en Lily.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

M: Ik was bij de burens en Pablo was hier geweest en is komen vertellen wat er gebeurd was. Hij had dat namelijk op TV gezien. En dan zijn wij naar Greet thuis gereden. Toen heeft ze gezegd dat ze met Didier gebeld had en dat hij dat verteld heeft. Mijn reactie... dat kon je niet geloven. Je kon niet geloven dat dat gebeurd was.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

M: Of ik Erik de eerste dagen na de feiten gezien heb kan ik niet meer zeggen. Het is intussen al lang geleden, al bijna 5 jaar. Greet is de eerste keer in Dendermonde geweest en wij daarna, maar wanneer weet ik niet meer. De eerste keer dat ik Erik terug zag na de feiten was achter glas. Dat is heel raar, je hebt dat nooit meegemaakt en je weet niet hoe dat werkt. Hij was toen aan het wenen, maar daar weet ik ook al niet meer veel van. "Het had niet mogen gebeuren",

zei hij dan. Maar je kan daar niet veel op zeggen hé. Maar nu wordt daar niet meer over gepraat.

Hoe was de omgang met officiële instanties? (bv. politie)

M: De politie is hier geweest. Dat was voor een verhoor en daarna moesten we zelf nog ergens naartoe voor een moraliteitsonderzoek. Die waren vriendelijk, daar heb ik nooit problemen mee gehad. Dat was een man en vrouw en die vrouw was heel vriendelijk. Ik kende die toch niet maar ja, het is toch maar een vervelende situatie. Maar zij moeten ook hun werk doen hé.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

M: De begrafenis van Veerle was raar, er was veel volk. Ik denk niet dat ik ooit het gevoel heb gehad dat ik wel of niet bekeken werd als familie van Erik. Ik keek daar in feite niet naar. Ik denk dat niet. Sommige mensen kenden ons, mijn ex-schoonzus bijvoorbeeld. Maar ik was wel heel content dat ik naar de begrafenis ben geweest. Ik had Veerle heel graag, want ik zeg het, ik heb een foto van Veerle in mijn kast staan en die doe ik niet weg. De relatie met de familie van Veerle na de feiten was niet zo goed. Die waren niet goedgezind, maar daar kunnen wij niet aan doen. Wij zijn toen eens naar daar geweest om de brieven van de begrafenis te gaan halen. Maar ik heb mij nooit schuldig gevoeld tegenover de familie van Veerle. Dat is ook mijn fout niet hé, ik kan daar niets aan doen.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

M: Nee. Ik heb de feiten zondag vernomen en moest de volgende dag terug gaan werken maar dat zag ik niet zitten. Daarom ben ik naar de dokter geweest en hij heeft mij dan 3 dagen ziekteverlof voorgeschreven. Ik had een vriendin gebeld en zij had het verteld op het werk. Het was ook op TV gekomen en ze konden de link tussen mij en Erik leggen. Wanneer ik terug ging werken heb ik het zelf aan mijn collega's verteld. Ik ben nooit bang geweest voor hun reactie. Zij zeggen dat ook: "daar kan jij niks aan doen, jij kan niet voor uw broer instaan." Ik heb ook nooit negatieve reacties gehad. Na het proces heb ik ook een week

ziekteverlof gekregen. Ik zag het niet zitten om te gaan werken omdat je een ganse week op dat proces bent geweest en je dan erg vermoeid bent. Maar daar hebben ze op mijn werk nooit problemen mee gehad.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

M: Ik ging veel bij mijn buurvrouw en bij nog iemand uit de buurt die hier dikwijls komt. Ik heb voornamelijk ondersteuning gehad van mijn eigen omgeving. Nu vragen ze dikwijls nog hoe het met Erik gaat en dit en dat, maar ook hoe het kon gebeuren van Erik. Ook van de familie. We hadden het er wel eens over op familiefeesten, daar had ik behoefte aan. Dat mag af en toe maar dat hoeft niet alle dagen. Want 's nachts kon ik er wel is van wakker liggen en dan slaap je niet. Dat is niet alle dagen dat je erover praat en het is ook te zien met welke collega's ik daarover praat. We praten daar niet over wanneer er bijvoorbeeld collega's van een andere afdeling bij zijn. En dan vragen ze met den tijd wel is hoe het met Erik gaat. Ze vragen er dus wel is sporadisch achter. In de periode voor het proces ben ik nooit iets tekortgekomen. Greet is altijd naar slachtofferhulp geweest, ik heb dat niet genomen omdat dat voor mij niet hoefde. Ik had voldoende ondersteuning bij familie en vrienden. Ik ben per toeval 1 keer mee geweest naar iemand van slachtofferhulp maar verder dan dat hoefde dat voor mij niet.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

M: Bij Allerheiligen kwamen we hier samen en dan werd er wel constant over gepraat. Wanneer we samenkwamen bij kerstmis of ik weet niet wat werd er ook altijd gesproken, nu nog. We gaan dan naar Leuven om de was te doen enzo en er wordt nog steeds over gepraat maar niet meer zoveel als in het begin, dat slijt. Dat vermindert.

Fase tijdens het proces

Hoe ervaarde je de aanloop naar het proces?

M: Wij zijn tevoren een keer naar een assisenzaal geweest om te kijken hoe alles te werk ging dus daar wisten we een beetje van.

Hoe beleefde je het proces?

M: Ik ben alle dagen naar het proces geweest en het is wel een heel lange week geweest. Maar ik was content wanneer het vrijdag was, wanneer het gedaan was, want ik was stik kapot. Emotioneel vooral. Ik was content dat de week voorbij was. Maar ik vind in feite dat het proces oneerlijk verlopen is. Maar je kan er niks aan veranderen. Ik vind dat vervelend, dat je er niets aan kunt doen maar anders vlieg je buiten. Ook de advocaten konden in feite beter. Eén advocaat was meer een kalme. Moest er een andere advocaat geweest zijn, je weet het nooit hé, maar dan had het misschien anders geweest. Je ziet dat ander proces (cf. Zaak van Brenda Rollier), zij heeft ook levenslang. En dan waren het er ander, maar je weet dat nooit hé.

Hoe beleefde je het proces als familie?

M: Ik was minder zenuwachtig, ik denk dat het komt omdat ik niet moest getuigen. Ik kwam gewoon kijken en luisteren dus dat is anders tegen dat je moest getuigen. En daar was ik toch blij om. Mijn broer moest wel getuigen, daar had hij het erg moeilijk mee.

Hoe was je beeld naar Erik tijdens het proces?

M: Dat is raar hé, je hebt dat nooit meegemaakt. Maar ik ben gedurende heel dat gebeuren nooit op een moment kwaad geweest op Erik. Ik had geen problemen met Erik. We zagen elkaar hoe dan ook niet veel, alleen als we samen kwamen of wanneer we eens belden. Maar verder, ik kan daar niks van zeggen. Mijn beeld van Erik is tijdens het proces ook niet veranderd, dat is nog altijd hetzelfde. Van Veerle ook niet.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

M: Ik heb nooit problemen gehad met het feit dat ik, met een gang tussen, naast de familie van Veerle zat. Alleen, als ze dan moesten getuigen over Erik, daar had ik het wel moeilijk mee. Dit was niet positief.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

M: Hoeveel jaar dat hij ging krijgen was voor mij het moeilijkste moment. Daar was ik erg van verschoten. Ik dacht dat hij rond de 20 jaar zou krijgen, tussen de 15 en 20 jaar. Dat dachten we allemaal. En dan hoor je de strafmaat... Het is toch lang ze. Maar ja, je kunt er niks aan doen hé. Zij zijn meester.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

M: Ik heb tijdens het proces nooit het gevoel gehad dat ik negatief bekeken werd omdat ik familie ben van Erik. Ik heb ook nooit een probleem gehad met de aanwezigheid van de media.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

M: Van de familie vooral. Ik had er wel nood aan om met de familie soms samen te komen (samen iets te gaan drinken, eten, ...). Ik ben niets te kort gekomen.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

M: We zaten dan in een B&B en dan kwamen sommige familieleden wel is langs. Dat was wel plezant, maar niet voor dat, niet in deze context. We gingen dan 's middags eten en dan is iets drinken, dat was plezant maar niet op die manier. Er werd dan met de familie dikwijls over het proces gesproken. Wat gaat dat zijn en wat gaat dat zijn? Op het laatste dan: wat gaat hij krijgen? En dit en dat. Iedereen verwerkt dat op zijn manier hé. Er zijn geen ruzies of meningsverschillen geweest, we konden elkaar altijd wel vinden.

Fase na het proces

Hoe is de relatie met de andere familieleden?

M: De omgang en relatie met de familie is hetzelfde. Wij komen nog altijd samen met verjaardagen enzo. Maar je moet werken in de week hé.

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

M: Wanneer ik met de vroege sta heb ik niet veel contact met Erik. Als ik donderdags met de late sta, dan heb ik mijn vrije dag en dan ga ik hem gewoonlijk altijd bezoeken. Ik zie hem dus om de 2 weken, tenzij er juist iets tussenkومت waardoor ik niet kan. En wanneer dat zo is, zeg ik dat tegen Greet en dan kan iemand anders gaan. Ik ben vorige week nog geweest, normaal gezien ga ik dan volgende week donderdag terug. Als daar niks tussenkومت tenminste. Mijn relatie met Erik is niet veranderd, die is nog steeds hetzelfde. Hij praat ook niet meer open over de feiten of over Veerle. Daar wordt niet meer over gepraat, toch niet tegen mij. Als hij daar zelf niks over zegt, zeg ik daar zelf ook niks over. Er wordt alleen over het dagdagelijkse leven gepraat. Of als er hier iets gebeurd is zeggen we hem dat. Mijn broer gaat niet dikwijls op bezoek bij Erik.

Hoe kijk je terug op het gebeuren?

M: Ik denk toch nog wel vaak terug aan het gebeuren. Niet alle dagen maar toch wel om de twee dagen. Dat zit nog altijd in mijn hoofd, dat zal je nooit vergeten, nooit. Het kan mij nog wel bezighouden. Het is nu zo, dat kan je niet veranderen. Je kan het niet terugdraaien, het is gebeurt. In het begin heb ik het moeilijk gehad met zijn strafmaat. Nu gaat het beter, nu zeg je al: hij zit toch al 5 jaar, misschien dat hij over 5 jaar vrij is. Ik denk dat ik toch wel af en toe het gevoel heb gehad dat ik benaderd werd en wordt als slachtoffer, ik weet het eigenlijk zelf niet zo goed. Ik vind het wel belangrijk dat de buitenwereld onze beleving als familie van de dader ziet.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

M: Ik had niet meer nodig dan de ondersteuning van vrienden en familie. Daar had ik genoeg bij. Ik kan terecht op mijn werk en als ik daarover kan praten met iemand op het werk, is het goed. Meestal is dat altijd bij dezelfde. Dat gebeurt ook niet alle dagen maar wel af en toe.

Hoe kijk je naar de toekomst?

M: De toekomst moeten we afwachten hé. Daar sta je nu nog niet bij stil. Moest hij over twee jaar een vervroegde vrijlating kunnen aanvragen, dat zal wel raar zijn. Vooral voor hem dan. Of ik die vervroegde vrijlating zie gebeuren... Afwachten zeg ik altijd. Want je weet nooit. Zij zeggen ja of nee, hij heeft geen keuze. Zij beslissen. Als hij mag, ja of nee. Maar daar sta ik nog niet bij stil. Dat zal toch niet voor 2020 zijn. Als hij binnen 5 jaar 10 jaar vastzit verandert er misschien wel iets, ik weet het niet.

Aanbevelingen

Hoe zou u het in de toekomst anders willen zien?

M: Misschien meer erkenning voor ons als slachtoffer, dat kan. Maar ik vind dat alles goed verlopen is, ik heb niet meteen verbeterpunten.

Interview Juul en Martine

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

J: Ik ben een broer van Erik. De relatie tussen de broers en zussen was goed, dat klikte goed. Toen ik negen jaar oud was hebben wij ons moeder verloren. Toen nam Greet een beetje de moederrol op zich. Maar dat is altijd goed gegaan.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

J: Ik dacht altijd dat die relatie perfect was. Die waren altijd bij elkaar, nooit afzonderlijk. Veerle had een handicap en hij deed daar alles voor. Ik heb zelfs haar auto aangepast zodat ze toch nog met haar auto kon rijden. En daar was ik fier op. Dat was een zelfstandig iemand. Ik kon daar niks kwaad van zeggen.

M: Wij hebben een café. En wanneer het druk was op een zondagnamiddag, kwamen Erik en Veerle eens helpen. Ze wouden dat graag eens doen en dat ging heel goed. Maar we hebben ze niet vaker gezien dan andere familieleden, voornamelijk alleen bij familiefeesten. Maar Erik verzweg alles. Hij zei altijd dat zijn broers en zussen medelijden hadden met Veerle. Ik denk dat hij daarom nooit iets heeft willen zeggen van hoe het daar aan toe ging. Hij heeft dat altijd opgekropt. Hij heeft dat nooit willen vertellen tegen de familie.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

M: Op een zondag kwam Erik iets leveren dat we hadden gekocht in de doe-het-zelf-zaak waar Erik en Veerle werkten. Ze waren die dag ook naar het café geweest. En ik zag iets aan Veerle. Ik kon niet zeggen wat, maar ik zag iets aan haar. Erik was die zondagnamiddag ook zo afgejaagd. Veerle zei dat ze moesten vertrekken omdat ze anders in de file zouden staan. Nu, op een zondagnamiddag om 14u in de file staan? Ik vond dat verdacht maar ben daar niet op ingegaan. Dat was ook de laatste keer dat we ze gezien hebben. En een week later valt dat voor.

J: Zondagmiddag was ik op restaurant en daar kreeg ik telefoon van Matthias, mijn schoonbroer. Dan ben ik eerst thuisgekomen en heb ik het aan Martine verteld. Ik zei dat er iets gebeurd was, maar toen wist ik zelf ook nog niet zo goed wat. Ik wist alleen dat Veerle dood was en dat Erik het had gedaan. Voor de rest wist ik nog niks. Dan ben ik direct naar Greet gereden en zij heeft het ook wat uitgelegd.

M: Juul heeft toen nog gebeld om te zeggen dat ik naar de televisie moest kijken omdat ze het uitzonden op TV.

J: En dan spraken we er over om naar Dendermonde te gaan. Wij kwamen daar dan aan die gevangenis, die muur, dat is iets dat niemand wilt ervaren. Dat je plots aan een gevangenis komt te staan. Daar was ik niet goed van. Dat was dan ook mijn eerste ervaring met de gevangenis en dat was ook kort na mijn hartoperatie. Matthias vroeg nog of ik het wel zou doen en of ik het wel zou aankunnen. Maar daar was ik toch niet goed van. Maar toen mochten we niet binnen en dan zijn we naar Didier gegaan. Hij heeft ons opgevangen en ons alles verteld, over de affaire van Veerle bijvoorbeeld. Ik was daar niet goed van. Dat was toch wel hard.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

J: Ik heb Erik pas enkele dagen later gezien. Ik wou Erik wel zien, daar heb ik nooit aan getwijfeld. Maar dat eerste bezoek was afschuwelijk. Dat was bezoek achter glas. Hij besepte toen ook wat hij gedaan had en hij schreeuwde dat uit. Hij kon niet meer terug. Hij heeft toen ook zelf verteld wat er gebeurd was, dat heeft hij vrijwel onmiddellijk gedaan. Toen moest je toch gaan geloven dat het echt gebeurd is. Dat was afschuwelijk.

M: Toen ik Erik bezocht zei ik tegen hem dat het een heel ander iemand was. Hij was rustig. En hij zei toen dat je niet kon geloven hoe een drukte er van hem af was. Altijd dat opgejaag, dat was nu weg.

Hoe was de omgang met officiële instanties? (bv. politie)

J: De politie is niet bij ons langsgeweest, wij zijn zelf naar het politiekantoor moeten gaan omdat wij werden opgeroepen. Dat was voor een moraliteitsonderzoek. Daar waren ze heel

vriendelijk, dat moet ik wel zeggen. Wij mochten koffie en andere drank vragen, die hebben hun tijd genomen, wij mochten onze tijd nemen, dat was perfect. Onze vroegere wijkagent is op pensioen en kwam kort na de feiten eens bij ons langs om een verhoor af te leggen. Hij had zijn boekje bij en schreef alles op. En wij moesten voor dat moraliteitsonderzoek naar dat politiekantoor en ik vertelde dat. Op het politiekantoor ontplofte toen een bom. Toen hebben ze hem op het matje geroepen. Hij was daar niet voor bevoegd maar hij deed dat gewoon uit nieuwsgierigheid. Sindsdien is hij wel eens langs geweest om zijn auto te laten maken en nu doet hij normaal.

Hoe was je ervaring met de gevangenis?

J: Veel uitleg kregen we daar niet. Je moest uw pas afgeven en gewoon volgen.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

J: Wij hadden geen contact met de familie van Veerle toen dat gebeurd was. De dag na de feiten zijn wij Veerle een kruisje gaan geven. Die zussen stonden daar langs maar wij hebben daar geen contact mee gehad. Wij hebben hen enkel een hand gegeven en zijn nadien verder gegaan.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

J: Er waren mensen die achter het gebeuren vroegen. We hebben het niet aan de grote klok gehangen maar we hebben het wel tegen sommige mensen gezegd. Ik was niet echt bang voor de reactie van andere mensen. Alhoewel ik het op mijn eigen werk nog niet heb gezegd. Zij zullen dat wel weten, maar zolang ze niks vragen zal ik het niet zeggen. Ik zal het hen wel vertellen wanneer ze er achter vragen. Niet aan de gehele ploeg, maar dan wel aan sommigen. Soms heb ik wel zin om dat te vertellen, maar ik denk dat ze het wel weten.

M: Ik heb geen reactie gehad van mijn eigen familie, want zij vinden dat ook heel erg. Zij zeggen ook dat Erik dat niet verdiende.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

J: Nog voor het proces begon heeft iemand van het CAW wel aan ons gevraagd of we ondersteuning nodig hadden maar daar hadden wij geen behoefte aan. We hebben heel veel aan Magda en onze eigen omgeving gehad.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

J: Wij waren aanwezig op alle familiefeesten en dat ging goed. Het verschil is groot, het is anders want er ontbreekt iemand. De eerste keren werd daar wel veel over gesproken. Wij hadden er niet echt behoefte aan om daarover te praten. We konden wel is zeggen: “Wij zitten hier en Erik zit daar”. Maar er was nog altijd een goede sfeer en we hielden het nog wel leuk, buiten het feit dan dat Erik er niet bij was.

Fase tijdens het proces

Hoe ervaarde je de aanloop naar het proces?

J: Dat ging niet vlug genoeg. Voor mij mocht dat snel achter de rug zijn. Dan kon je in feite beginnen aftellen.

Hoe beleefden jullie het proces als koppel?

J: J: Ik ben één dag niet naar het proces geweest want ik moest ook zien dat ik verlof kon krijgen. Dat proces was erg hard. We waren toch wel opgelucht dat we zelf niet moesten getuigen. Martine heeft daar goed mee om kunnen gaan, dat moet ik wel zeggen. Maar de manier waarop het proces is verlopen heeft het verwerkingsproces wel bemoeilijkt. Er waren zaken bij die echt niet rechtvaardig waren. En dat was dan onze eerste aanraking met het Hof van Assisen...

M: Het is niet rechtvaardig verlopen. Ik vind de strafmaat ook niet rechtvaardig. Erik had veel minder moeten krijgen. Als je sommige processen ziet... Dat kan niet anders dat daar iets is misgelopen. Nee, dat was niet rechtvaardig.

J: Ook die advocaten... Mijn eerste gedachte was dat ze het heel goed gedaan hebben maar achteraf had het misschien toch nog iets beter gekund. Maar ja, wie zijn wij? Ik denk dat er niet meer uit te halen was.

Hoe beleefden jullie het proces als familie?

J: We hebben nooit meningsverschillen of conflicten gehad. We konden daar als één blok door. Ik zou het niet kunnen moesten er conflicten zijn of moesten we uit elkaar groeien, want dan heb je dat er ook nog is bij. Wij zijn ook altijd een warme familie geweest.

Hoe was je beeld naar Erik toe tijdens het proces?

Beide: Erik daar zien zitten was heel erg.

J: Er zijn zaken bij die wij helemaal niet wisten. Zo wist ik bijvoorbeeld niet dat hij nogal een beetje een agressieve kant heeft. Dat zijn zaken die op het proces verteld zijn geweest. Dat hij zo in elkaar zit wisten we niet. Misschien is mijn beeld over Erik daardoor wel een beetje veranderd. Het is wel zo: hoe meer we te weten kwamen, hoe beter we de situatie en de feiten ook konden begrijpen. Ik weet dat het niet mag, maar ik kan begrijpen dat het bestaat.

M: Zoals ik hem altijd gekend heb vind ik hem niet agressief. Maar wie weet hoelang zij zo tegen hem heeft gedaan. Je kan dat lang uithouden maar er komt een moment dat je tegen uzelf zegt dat het genoeg is geweest en dat je dan uitvliegt. Dan ben je agressief. Dan zijn ze dat niet gewoon van u. Dan ben je niet noodzakelijk een agressief iemand. Zo zouden ze u ook niet mogen bekijken.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

J: Tijdens het proces hebben mijn schoonbroer en ik hen altijd een goedendag en goedenavond gewenst. En op het einde van het proces ben ik hen een hand gaan geven. Daar is het bij gebleven. Toen de familie van Veerle moest getuigen was ik niet aanwezig op het proces.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

J: Wat ik erg moeilijk vond waren die verhalen waar wij niks van wisten, zoals die verhalen van zijn ex-vriendin. Dat had ik toch niet gedacht van Erik, dat had ik niet verwacht van hem. En dan de uitspraak zelf, dat was dan bijna het maximum en daar is het dan bij gebleven. Die strafmaat had ik niet verwacht. Bij mij was het maximum 25 jaar. En dan zou ik het er niet moeilijk mee gehad hebben, dan had ik het aanvaard. Je hebt nog altijd iemand zijn leven afgenomen.

M: Die voorzitter, dat vond ik het moeilijkste. Zij onderbrak onze kant altijd, terwijl de andere kant mocht vertellen. En ze brak ons altijd af. Ze had het niet voor Erik denk ik. Wat ik ook erg vond was die affaire van Veerle. Dat hadden we ook nooit van Veerle verwacht.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

J: Ik denk niet dat wij ooit het gevoel gehad hebben dat we bekeken werden als familie van Erik. Van mijn ex wel, zij was wel een beetje goed bevriend met Veerle. Zij heeft een paar keer negatief gereageerd maar dat liet me toch koud. Maar naar de buitenwereld toe hebben we nooit het gevoel gehad dat we bekeken werden, daar heb ik geen last van gehad. Dat was ook in de periode dat we het café nog hadden, maar ook daar werd niks over gezegd. Ik weet nog dat een goede kameraad van mij zei dat Erik geen moordenaar is.

M: Als wij er zelf niks over zeiden vroeg er ook niemand achter. De buitenwereld heeft wel respect gehad voor ons als familie van Erik.

J: Wij hadden ook nooit een probleem gehad met de aanwezigheid van de media. Het had misschien anders kunnen gebeuren, ik weet het niet. Tijdens het proces hebben we ook alle krantenartikelen gelezen. We hebben die ook allemaal bijgehouden in een map.

M: Ik zou tijdens het proces wel naar de media gestapt zijn om onze beleving te vertellen. Want tijdens dat proces wordt je geleefd, je kan niets zeggen.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

J: Als koppel en als familie konden we zeker bij elkaar terecht. Want we kwamen dikwijls bij elkaar. Ik ben tijdens die week in de stad gebleven waar het proces plaatsvond en dat was te doen voor ons. Het was goed weer en we gingen af en toe eens het stad in. Dat vonden we wel aangenaam, dat we op die manier toch nog als familie bij elkaar kunnen zijn. We zijn één avond is iets gaan drinken en dat was tussendoor nog een gezellige avond. Dat moest daar tussenkomen, anders zit je daar een hele week met stress. Daar had ik ook wel nood aan. Ook hier kregen we niks van ondersteuning van de overheid uit. We hadden het gevoel dat we als familie van Erik aan ons lot werd overgelaten. Een broer van ons en Greet hebben ondersteuning gehad van iemand van het CAW. Zij was tijdens het proces ook aanwezig. En naast de familie kregen we ook ondersteuning van de paar mensen die het dan wisten, dus vanuit onze eigen omgeving. We hebben veel geluk gehad dat we Magda hadden. Daar hebben we veel aan gehad en ik denk dat zij heel veel heeft opgevangen. Ik denk dat moest zij er niet geweest zijn, we toch wel dingen tekort hadden. Qua uitleg van wat er allemaal gaat gebeuren en hoe lang dingen kunnen duren, bijvoorbeeld. Magda is een beetje een geluk bij een ongeluk geweest. Zij heeft een grote rol gespeeld. Vanuit de overheid hebben we niks gekregen, ook niks van informatie. Slachtofferhulp is ook niet bij ons langsgeweest, dat moesten we zelf zoeken. Dat had misschien wel gekunnen onder de gehele familie samen. Dan misschien wel, dan was dat interessant. Maar eigenlijk hadden we aan Magda genoeg.

M: We vinden dat wel spijtig, want daar hadden ze ons toch wel meer over mogen inlichten. Magda heeft echt hard haar best gedaan.

Fase na het proces

Hoe is de relatie met de andere familieleden?

Beide: De relatie is nog altijd even goed, hetzelfde als voor de feiten.

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

J: De laatste keer dat we Erik gezien hebben was bij Kerstmis. Maar we bezoeken hem wel regelmatig. Onze relatie met Erik is ook niet veranderd na het proces. Als wij op bezoek gaan

bij Erik zal hij eerder tegen Martine praten dan tegen mij. Ik laat hem doen, dan is hij precies content. Dat is altijd zo geweest. Tegen mij is hij weinig bezig, hij zal wel iets zeggen of vragen maar hij is bijna altijd tegen Martine bezig. Wij beschouwen Erik nog altijd als onze broer, onze familie. Erik zou even warm onthaald worden binnen de familie als voor de feiten. Daar ben ik zeker van.

M: Je moet u in de plaats van hem stellen. Zoveel jaren in een hel geleefd om het zo te zeggen. Hij zei het tegen mij: “je kan niet geloven hoe gelukkig ik nu ben. Als ik nu ’s morgens mijn ogen open doe denk ik: ik ben gelukkig. Want vroeger was het: wat gaat er vandaag weer gebeuren? Wat gaat er mij nu weer te wachten staan? En dat heb ik nu niet meer. Het is lelijk dat ik dat zeg, maar ik ben gelukkig nu.” Dan zeg ik: die jongen moet in een hel geleefd hebben. Hij heeft nooit iets durven zeggen tegen zijn broers en zussen en dat vind ik heel erg voor hem.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

J: Er zijn toch veel mensen die naar Erik vragen en dat doet deugd. Dat ze hem toch niet zodanig veroordelen omdat de media er wel eens zijn eigen verhaal van durft maken. Ook mensen van mijn vorig werk en van het café vroegen eens of ze hem mee konden bezoeken. Mijn buurman heeft ooit eens in een jury gezeten, ook voor een moordzaak. Hij heeft die zaak ook gevolgd en hij had nooit gedacht dat hij zo’n zware strafmaat zou krijgen. Hij dacht dat hij iets van een 20 jaar zou krijgen.

M: De mensen waarbij ik ging poetsen zeiden na het proces dat ze de kranten hebben gelezen en dat het proces niet eerlijk is verlopen want dat hadden ze toch niet verwacht.

Zijn er zaken waar je nu anders naar kijkt?

Beide: Ja, we letten meer op andere assisenzaken.

J: Maar natuurlijk, dat kan je niet vergelijken.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

J: De nazorg werd ook gedaan door Magda. Ook hier kregen we niks van de overheid uit. We wisten dat en daar moesten we het mee doen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst?

J: Nu zijn we aan het aftellen naar het einde. Maar wat dat nog gaat worden weten we niet. Zullen het er nog 5 jaar zijn? Of 6? Dat weten we niet. In 2020 heeft hij 10 jaar in de gevangenis gezeten. Als de familie van Veerle er niets over te zeggen heeft, dan zie ik het misschien nog wel gebeuren. Omwille van goed gedrag ofzo, dan heeft hij toch iets meer dan 1/3 gedaan.

M: Als de familie van Veerle daar inspraak in heeft denk ik niet dat ze hem vervroegd gaan vrijlaten.

Aanbevelingen

Hoe zou je het in de toekomst anders willen zien?

Beide: Meer steun, betere hulpverlening om de drempel te kunnen verlagen en meer en betere informatie. Ook meer erkenning voor ons als slachtoffer, want buiten de familie hebben we nooit het gevoel gehad dat we erkend werden als slachtoffer. Ook dat iemand de familie, kort na de feiten, op de hoogte brengt zodat we het niet op het nieuws moeten vernemen.

Vind je het belangrijk dat anderen je beleving als familie van de dader erkennen?

Beide: Wij vinden het toch wel belangrijk dat men onze beleving als familie van de dader bestudeert. Dat laat toch zien dat men er toch mee bezig is, dat wij ook eens aandacht krijgen.

Interview Sophie

Voor de feiten

Hoe waren de familieverhoudingen?

S: Mijn moeder is zijn oudste zus dus ben de nicht van Erik. Toen ik nog erg jong was hebben Erik en Lily, de twee jongsten, een tijdje bij ons gewoond. Mijn broer Pablo en ik waren dikwijls alleen en op onszelf omdat onze ouders hard werkten. Wij gingen vroeger wel eens logeren bij Erik en Veerle, soms ook ik alleen. Dat was fun van in het begin tot het einde. Die relatie met de familie van Veerle leek mij ook heel goed, om dan achteraf op dat proces te moeten horen dat dit allemaal eigenlijk niet zo was. Veerle hechtte veel belang aan haar uiterlijk en kon wel eens opmerkingen maken over mijn lichaam. Dat was niet meer leuk, daarom dat ik de laatste jaren wat afstand nam van Veerle. Ook op het laatste familiefeest zette ik mij bewust ver weg van Veerle, om het niet constant te moeten hebben over het uiterlijk of over spiritualiteit. Maar ik had haar altijd wel heel graag. Ik kwam beter overeen met Veerle dan met Erik.

Hoe was de relatie van Erik en Veerle en hoe was deze met de familie?

S: Op die jonge leeftijd heb ik nooit gemerkt dat er spanningen waren. En naarmate ik ouder werd, kwam ik steeds beter overeen met Veerle. We zagen elkaar niet wekelijks, zelfs niet maandelijks, maar zeker toen ik 16-17 jaar was hadden wij altijd goede gesprekken. Een paar jaar geleden, op Kerstmis denk ik, had ik met Veerle gesproken over mijn eigen relatie. En ze leek zich te herkennen in wat ik vertelde. Maar op dat moment dacht ik daar niet verder bij na. Veerle heeft diezelfde avond met mij ook open gesproken over de relatieproblemen die ze met Erik had. Maar omdat dat niet het gepaste moment was om daar toen over te praten, stelde ik voor om iets te gaan drinken. Maar toen zei ze dat ik dat eerst aan Erik moest vragen, wat ik niet kon begrijpen. Dat hij zoiets zou verbieden zag ik ook helemaal niet in Erik. Dus ik was min of meer wel op de hoogte van wat er zich afspeelde binnen die relatie. Ik vermoed dat de ex van Juul meer wist en dat wij binnen de familie de enige waren die op de hoogte waren van wat er gebeurde. Denk ik. Uiteindelijk is die afspraak om samen iets te gaan drinken niet meer doorgegaan want kort voor de feiten was er een periode waarbij ik geen contact meer had met Erik en Veerle. Dat kwetste mij wel en achteraf heb ik er ook wel spijt van gehad dat het er

niet meer van gekomen is. Achteraf, nadat de feiten gebeurd waren, begon ik mij af te vragen of ik iemand had moeten inlichten over de relatieproblemen van Erik en Veerle.

Fase vooronderzoek

Hoe heb je de feiten vernomen?

S: Ik was toen bij mijn ex-vriend, wij moesten naar een feestje gaan. En op het moment dat ik die feestzaal wil binnengaan, zie ik op mijn GSM dat ik drie gemiste oproepen van mijn broer heb. Dat vond ik raar omdat Pablo mij nooit belt, laat staan drie keer achter elkaar. Ik zei tegen mijn ex-vriend dat ik later zou komen en ik bel naar mijn broer, die opneemt met de woorden: “Veerle, Veerle is dood. Erik heeft haar dood gemaakt”, en legt zijn telefoon af. En ik stond daar... Wat? Ik heb dan geprobeerd om naar de familie te bellen maar die waren allemaal bezet. Uiteindelijk kreeg ik de vriendin van mijn broer aan de lijn en ik vroeg haar wat er aan de hand was. Ik vroeg of Veerle dood was en ze antwoordde dat het waar was en dat Erik haar gewurgd had. Op dat moment sta je daar, alleen. Ik ben daar beginnen huilen. Je kunt u dat niet voorstellen. Iemand dat je op zich graag ziet en ik had die vrouw heel graag, om dan te horen dat zij gestorven is door de handen van iemand die je dan bijna beschouwt als uw broer. En daar stond ik dan. Een man die buiten stond te roken vroeg of hij iemand moest halen. Even later komt mijn ex-vriend slechtgezind naar buiten en zegt hij dat hij zo iets al verwachtte. Maar op dat moment wou ik naar mijn moeder, naar huis. Mijn ex-vriend ging op aandringen van zijn moeder mee. Onderweg moesten we even stoppen voor onze overbuurman, waardoor ik erg ongeduldig werd. Ik wou zo snel mogelijk naar huis. En dan kom je thuis toe, ons mama was helemaal van haar melk. Ik heb haar dan even vastgepakt. Toen kwam ik te weten dat mijn broer naar het Nieuws aan het kijken was en het zo heeft vernomen en dat mijn moeder de dag ervoor nog contact met Erik en Veerle heeft gehad. Ze hadden intussen al naar de politie gebeld om te vragen wat er gebeurd was, om daar dan afgesnauwd te worden van: “ja, de familie van de dader, daar nemen wij nooit contact mee op.” Dat was op die moment voor ons heel zwaar. Iemand had toch even iets kunnen laten weten? Ik begrijp zeer goed dat de familie van Veerle op dat moment voorgaat, maar een politiekorps bestaat uit meer dan één persoon en wordt ondersteund door sociale diensten, die ook uit meer dan één persoon bestaan. Er had iemand wel even kunnen verwittigen. En dan zit je daar en dan hadden ze afgesproken dat ze met een paar man naar de gevangenis van Dendermonde zouden gaan. Ik ben toen niet meegegaan, want zoveel volk heeft toch geen

zin. Ik heb op dat moment beslist om naar de ex-vrouw van Juul te gaan, maar ze was niet thuis. Even later kwam ze wel toe, toen heb ik nog met haar gepraat. Voor haar was dat heel zwart-wit, terwijl ik geen voordeel ging vellen. Noch over Erik, noch over Veerle. Ik was er niet bij hé. Nadien ben ik terug naar huis gegaan en toen mijn moeder terug thuis kwam heb ik dan gehoord hoe de feiten volgens de politie gebeurd waren. Dan ben ik naar huis gegaan, meer kan je toch niet doen. Ik had toen wel met mijn mama afgesproken om de volgende dag met mijn ouders naar de gevangenis te gaan.

Hoe was het eerste contact met Erik na de feiten?

S: De volgende dag, toen we onderweg waren naar de gevangenis van Dendermonde kreeg mama dan telefoon van de sociale dienst van de gevangenis dat ze nog meer documenten nodig had om de gevangenis binnen te kunnen. Maar die had ze dan niet. Dat hadden ze gisteren nu toch ook allemaal kunnen zeggen? Ik had dan voorgesteld om naar het gemeentehuis te gaan, om daar de situatie uit te leggen om alsnog die documenten te kunnen bemachtigen. Maar ik zat heel fel in met de hond van Erik en Veerle, dus ben ik tijdens het wachten op die documenten even naar het politiebureau gegaan. Daar heb ik achter de hond gevraagd. Ik heb dat toen uitgelegd, en ik had het daar ook niet moeilijk mee. Ik schaamde mij niet want ik had het niet gedaan. Nadien ben ik terug naar ons mama gegaan en zijn we naar de gevangenis gereden. En dan kom je daar aan, sta je daar buiten te wachten, wij wisten niet hoe dat in zijn werk ging, ... En dan heeft er een vrouw, die zelf aan het wachten was om iemand te bezoeken, ons mama onder haar vleugels genomen. Bleek achteraf dan ook dat mijn vader en ik niet mee binnen mochten omdat je daar het trouwboekje voor nodig hebt. Alleen mijn moeder mocht binnen. En het zijn de bezoekers die daar voor anderen waren, die mijn moeder hebben opgevangen. Alle chance. Want ik dacht nog: wij moeten die hier alleen het gevangenis in sturen. Ik ben dan die dinsdag opnieuw meegegaan naar Erik en ik heb bewust gewacht om mijn mening te vormen tot ik hem had gezien. Je wordt dan met drie in een klein kotje gestoken en dan brengen ze Erik binnen. Voor u zat er een compleet gebroken mens. Hij heeft zich dan tot mijn vader gericht, en ook naar mij, en hij zei: "Sophie, ik heb dit nooit gewild. Ik heb hier zoveel spijt van." En dat geloofde ik ook. Ik heb toen ook gezegd dat Veerle dit ook nooit heeft gewild. Je kon dat ook gewoon zeggen tegen hem. Ik heb hem ook gezegd dat ik hem steun, maar dat als het zou uitkomen dat dit gepland was, het dan voor mij stopt. "Ik verwacht niet dat je details vertelt, maar wel dat wat je vertelt, waar is. Wij zijn

bereid om u te steunen, wij worden daar als familie ook in meegetrokken en ik ben bereid om dat allemaal te ondergaan. Maar dan verwacht ik de waarheid. En als ik je betrap op één leugen, dan draai ik mij om en dan zie je mij niet terug.” Ik zou dat nooit gedaan hebben maar je moet grenzen stellen.

Hoe was de omgang met officiële instanties? (bv. politie)

S: De politie is hier niet geweest maar ik heb wel van andere familieleden horen vertellen dat het heel goed verlopen is. Die waren erg vriendelijk. Toen ik achter de hond van Erik en Veerle ging informeren, was de politie kort maar niet onbeleefd. Zoiets hoor je nu ook niet dagelijks of zelfs jaarlijks. Het zijn vooral de cipiers waar ik moeite mee had.

Hoe was je kijk op Erik na de feiten?

S: Er zijn veel momenten geweest dat ik enorm veel getwijfeld heb, zelfs nu nog. En ik geloof absoluut dat hij dat nooit gewild heeft, dat is voor mij de doorslag. Daarom blijf ik achter Erik staan. Ik heb mijzelf een beeld gevormd van wat er gebeurd is. Maar dat sluit je niet af, dat ga ik voor de rest van mijn leven meedragen.

Hoe was je ervaring met de gevangenis?

S: Die eerste opvang in de gevangenis, dat kan toch anders? Oké, wij zijn de familie van de dader, maar wij komen ook niet elke week in de gevangenis hé. De cipiers die u dan meenamen naar het bezoek achter glas, waren dan wel iets vriendelijker. Die vriendelijkheid en die opvang, dat is eigenlijk iets wat op voorhand moest gebeuren. Ik besef dat het moeilijk is, met budgetten enzo, ik begrijp dat. Maar het nors zijn van die cipiers valt u enorm op. Wij hebben na het eerste bezoek wel een boekje gekregen met de regels van de gevangenis in, maar dat is toch nog altijd iets anders. Er staat dan bijvoorbeeld in dat je door een metaaldetector moet. Maar ik weet nog dat ik mij een keer heb moeten uitkleden waar iedereen bij stond. Oké, ik heb dat onder mijn kleren snel uit, maar het zou niet mogen. Vooral als je dan ziet dat iemand achter u zijn autosleutels mee naar binnen brengt en dat machine dan geen kick geeft. Ik begrijp heel goed dat daar regels in acht genomen moeten

worden, dat je daar inderdaad niet zomaar alles kunt meenemen, maar het moet op een menselijke manier gebeuren. Maar ik ben wel altijd beleefd gebleven tegen de cipiers, ook al was die beleefdheid niet altijd wederzijds. En het is de manier waarop wij behandeld werden waar ik het moeilijk mee heb. Plus, de afstanden vallen nog mee maar je moet u aan uren houden, wat ik ook begrijp. Maar voor ons was dat niet zo evident om dagelijks naar Gent of Dendermonde te rijden. Je komt daar dan toe. Staat daar al een lange wachtrij en sta je daar dan daadwerkelijk een uur op voorhand buiten, in de kou en de regen, te wachten. En wanneer het bijna jouw beurt is, komen ze tegen je zeggen dat het te laat is en dat je tot het volgende bezoek zult moeten wachten. Terwijl wij van zover moesten komen, we duidelijk op tijd waren en de zaal nog eens niet vol was. En dan moet je één of twee uren wachten in de wachtzaal. Je kan dan ook niks gaan drinken om de hoek want dan zit je met het risico dat het opnieuw kan gebeuren. En ondanks dat dit heel vervelend is, heb ik er nog wel begrip voor. Het blijft uiteindelijk een gevangenisstelsel. Op dat gebied is Leuven gemakkelijker, daar kan je gewoon naartoe gaan. Dat vind ik vooral zo moeilijk aan dat gevangeniswezen. En wat de vriendelijkheid betreft is het de ene cipier tegenover de andere.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

S: Kort na de feiten hebben mijn ouders en het grootste deel van de familie nog gesproken met de zussen van Veerle. Ikzelf heb hen dan gezien op de begrafenis, wat op zich ook een zware dobber was. We mochten daar geen deel van uitmaken, wij waren daar ook maar gasten. En dat was heel moeilijk voor ons. Wij wouden daar bij zijn maar anderzijds voelde je u daar ook te veel. Ik had zoiets van: zij was ook mijn tante, en ik kan dat hier niet vertellen omdat ik familie ben van Erik.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

S: Ik had geen schrik van de reacties van andere mensen. Het is niet fijn, maar ik heb het niet gedaan. En de politie zal wel een zekere professionaliteit hebben. Ik ga dat niet uitroepen tegen iedereen, maar als iemand erachter vraagt, dan is het zo. Wij zijn ook bekend in onze streek. En het vertellen van de feiten aan anderen, daar had ik niet zo'n probleem mee. De dag na de feiten moest ik werken, dat wou ik wel maar je kan dat niet bevatten. Ik ben toen thuis gebleven. Ik doe dat niet snel, maar ik kon dat niet. Hoe moet ik dat in godsnaam aan het

werk gaan vertellen? Niet dat ik mij schaamde, maar ik wist niet hoe ik het moest vertellen. In die tijd was ik ook vooral een steun voor mijn moeder. Mijn mama is snel in paniek dus had ik haar gezegd dat ze mij altijd mocht bellen en dat heeft ze ook gedaan. Na een twee tot drie dagen ben ik dan terug gaan werken en ik haalde mijn collega toen op. Zij zei me dat ik er slecht uitzag, dus heb ik dat haar verteld. Ik vroeg dan ook om dat nog even voor zich te houden omdat ik eerst de hoofdverpleegster wou spreken. En zij ging daar heel begripvol mee om. Uiteindelijk heb ik dat beetje bij beetje aan anderen verteld. En één van mijn collega's volgt assisenzaken dus zij is de kenner van de hoop. Zij kwam cru over, maar iedereen heeft nu eenmaal zijn eigen mening. Ik was daar dan ook meteen heel open over, dat ik kon begrijpen dat iemand zijn licht kon uitgaan maar langs de andere kant vind ik bedriegen nog steeds geen reden om dood te moeten. Erik heeft dat gedaan, hij moet gestraft worden. Dat doe je niet. Dat had ik meteen heel erg in mij: hij moet gestraft worden en ik laat hem niet vallen.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

S: Van Magda, dat is een godsgeschenk geweest. Een paar weken voor het proces had ze een hele bundel gemaakt met alle informatie in. Want wij wisten dat niet, want van uw advocaten weet je dat dan ook niet. Maar zij heeft ons daar heel goed in begeleid. Ons mama heeft wel professionele ondersteuning gehad, dat was van het CAW. Ik denk dat Magda daarvoor heeft gezorgd. Ik vond dat voor mezelf niet nodig, maar voor mijn ma wel. Zij moest los zien te komen van dat leven rond Erik. Die ondersteunde haar ook tijdens het proces, nu nog. Dus dat was allemaal oké, maar je moet ze maar gevonden hebben. Uiteindelijk zal de advocaat er hopelijk zelf wel opgekomen zijn.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

S: Mijn grote bezorgdheid was ons mama. Want buiten al die feiten ben ik ook mijn moeder kwijt. Mijn moeder heeft geen twee kinderen, maar negen, al haar broers en zussen. Mijn moeder heeft alles over voor Erik. Het enige wat ons mama kon was over Erik praten. Dat ging over niks anders meer. Als ik eens naar mama belde zei ze soms dat ze moest opleggen omdat Erik zou bellen. Terwijl ik haar ook nodig had. Op zich is dat voor mij geen probleem, we belden later dan gewoon eens terug. Mijn broer had het daar moeilijker mee. Ik begreep

dat op zich wel. Waar ik het wel moeilijk mee had was dat Veerle altijd zo slecht werd gemaakt. Het is inderdaad niet de persoon dat ik gekend heb maar als je effectief niet gelukkig bent in uw relatie, wie weet wordt je wel zo? Ik weet dat niet, ik weet dat ik aan verschillende mensen die Erik en Veerle gekend hebben, gevraagd heb of het werkelijk zo was dat Veerle niet weg kon bij Erik. En zij bevestigden mij dat, terwijl dat niet in mijn leefwereld paste. Maar langs de andere kant zie je het andere scenario dikwijls. En dat kon bij mijn ma er niet in. Als je weggaat ga je toch weg? Ik heb het er ook soms moeilijk mee om dat te geloven, maar op mijn werk zie en hoor ik al zoveel. Dus daar had ik het wel moeilijk mee. Ze vertelde mij dan ook dat ik eens moest meekomen naar de werkgevers van Erik en Veerle en daar zal een collega haar versie van het verhaal vertellen. En het is pas vanaf toen dat ik toen effectief geloofde dat Veerle inderdaad een relatie met iemand anders had. Maar dit is nog steeds tweedehands informatie dus die twijfel blijft er bij mij altijd wel in zitten. Veerle kan haar deel niet meer komen vertellen hé. Ik geloof ook dat het gedrag van Erik voortkomt uit alles wat hij heeft meegemaakt. En het is ook: dat de rechter zo haar ding heeft kunnen doen, dat men daar niks aan heeft gedaan. En dan die psychologe. Daar zijn dingen aan het licht gekomen die absoluut niet door de beugel kunnen. Eigenlijk moest daar iets anders uit voortvloeien. Hoe kan een psychologe in godsnaam met haar cliënt op vakantie gaan? Wat wij ook heel zwaar vonden was dat wij geen contact mochten hebben met Erik. Is er nu iemand voor Erik? Ik denk dat het goed zou zijn moest de beklagde tijdens het proces even contact kunnen hebben met zijn familie. Dat het proces niet in Cassatie is gegaan vind ik niet erg, maar dat justitie toelaat dat een rechter zich zo gedraagt, dat zit mij nog het meeste dwars. Dat Erik die straf heeft gehad ook, maar Erik heeft die zware straf in mijn ogen gekregen door de rechter. Dat iemand van justitie zich zo kan gedragen... gingen er bij de hogere machten geen lampje branden toen er nadien een proces van dezelfde voorzitter werd stilgelegd? Als het Erik niet helpt, laat het dan de mensen helpen die na ons komen. En daar hebben de advocaten ook een beetje in tekort geschoten maar misschien is dat niet justitieel gezien niet zo simpel voor hen om zulke dingen te zeggen.

Fase tijdens het proces

Hoe ervaren je de aanloop naar het proces?

S: Ik keek enorm uit naar het proces, omdat ik zoiets had van: op dat proces ga ik het weten. Wat daar verteld wordt, dat wordt de waarheid. Daar had ik heel hoge verwachtingen van.

Want ik weet nog dat ik aan de hoofdverpleegkundige zei dat ik de week voor het proces graag met de nacht wou werken, want dan wist ik zeker dat ik tijdens de week van het proces thuis ben. Ik heb Erik niet op een leugen kunnen betrappen, dus hij heeft niet gelogen. Maar ik had meer bevestiging nodig. Op het proces hoopte ik eigenlijk een meer neutraal verslag te horen, en daarom wou ik naar dat proces. Ons ma wou een kamer voor drie, maar dat zag ik dan niet zitten. Ik wist dat ik mij moest kunnen terugtrekken. Ik weet nog dat ik soms dacht dat we op vakantie waren. Ik pakte mijn valies in en daar deed ik dan een fles wijn, een leesboekje en mijn laptop voor series te kunnen bekijken, in. Maar daar voelde ik mij niet schuldig om. Ook die treinreis gaf mij een beetje een vakantiegevoel omdat we zo goed konden lachen. En toen ging dat wel door mijn hoofd van: jongens toch, als de mensen nu moesten weten wat we eigenlijk gaan doen ... Dan zijn we ook een Starbucks gaan doen, want bij ons kennen ze dat niet, dat ook is geprobeerd ... dat was onwerkelijk. Je weet wel dat je aan dat proces gaat beginnen maar ik besepte dat niet. En in de B&B was Magda bezig met ons mama aan het voorbereiden op haar getuigenis. Toen vroeg mijn mama wel om erbij te zitten, maar voor mij lukte dat niet om bij die zaak te blijven. Magda en ons mama namen dat effectief zo serieus, dus trok ik mij terug op mijn kamer.

Hoe beleefde je het proces?

S: Ik ben alle dagen van het proces geweest. De dag van het proces zelf krijg je ontbijt in dat hotel, dat was een beetje een nerveus gedoe. Ondanks dat we al zoveel uitleg gekregen hadden van Magda, het moment was toch maar daar... Je komt daar dan toe, je gaat dan in die rechtszaal zitten. En tijdens de middagpauze op dag één zei ik tegen een familielid: hij krijgt de zwaarste straf dat er is. Dat was een gevoel. Dat proces was al gemaakt. Dat was echt niet wat ik er van verwacht had. Ik heb geen ervaring met andere assisenzaken maar ik had een heel slecht gevoel bij de voorzitter. Naar mijn mening was zij absoluut niet neutraal, terwijl zij in mijn ogen bijna de enige persoon was die neutraal moest zijn. En dat was niet zo. Erik heeft tijdens dat proces veel geweend, terwijl ja, hij het gedaan had. Alles wat daar gezegd werd was heel confronterend. Als er dan toch eens iets negatief over Veerle werd gezegd, kwam ze meteen tussenbeide om te zeggen dat het geen proces is van het slachtoffer. Terwijl het naar mijn mening toch een belangrijke karaktertekening betrof. Ze moeten niet alleen het slechte van Veerle naar boven halen, zeker niet, maar ook zeker niet van Erik.

Er zijn dan een paar getuigenissen gekomen, van de gerechtspsychiater en dan nog iemand die wij als familie hadden gevraagd om te komen getuigen. Magda had hem aangedragen, dat was een professor. En ook hij werd belachelijk gemaakt door de rechter. Zo vertelde ze meermaals tegen de jury dat hij door ons werd betaald om in het voordeel van Erik te komen getuigen. Hij is achteraf zelfs nog tegen ons komen zeggen dat moest er een nieuw proces komen, hij gerust nog eens wilt komen getuigen. Zelfs de jury begon te lachen en zich af te vragen wat hier aan de hand was. Dat was ongelofelijk hoe fel de voorzitter de kant van Veerle koos. Op een bepaald moment werd er iets positief gezegd over Erik, dat moest de jury negeren. Tussendoor wordt Erik zwartgemaakt, dat was erg zwaar. Wij hadden ook heel hoge verwachtingen van de betrokkene met wie Veerle een affaire had, maar dat is daar ook maar een theekransje geweest. Hij was belangrijk voor een karakterschets van Veerle, maar dat werd allemaal weggewuifd. Ik had ook hoge verwachtingen van de getuigenis van de beste vriendin van Erik en Veerle. Zij is niet komen opdagen omwille van haar gezondheid. Dat begrijp ik, maar haar verklaring werd voorgelezen, maar de emotie was daar compleet uit. Zij was de belangrijkste getuige omtrent het karakter van Veerle. Ook dat is volledig weggeveegd.

Alles wat ook maar iets of wat positief kon zijn voor Erik, is daar compleet uitgehaald. En dat wringt serieus. Wat ik ook walgelijk vond was dat er supporters waren voor de openbare aanklager. Dat vond ik niet gepast. Die was met andere dingen bezig dan wat er op het proces gezegd en gedaan werd. Ook die advocaten... In het begin dacht ik: moet dat nu echt zo'n topadvocaat zijn? Het ging niet over schuldig of onschuldig. Maar uiteindelijk ging het wel over voorbedachtheid of niet dus dan vond ik ook wel dat we een goede advocaat konden gebruiken. Ik had ook hoge verwachtingen van de advocaten. Maar tijdens dat proces had hij misschien wel meer kunnen doen, ze hebben niet volledig ingespeeld op dingen waar ze op konden inspelen. Maar ik zit misschien ook met een vertekend beeld van op de TV. En op het einde van het proces... En dan sta je daar, een gevangenisstraf van meer dan 20 jaar. En dan lees je in de krant dat er tegelijkertijd ergens anders een andere assisenzaak bezig was waarbij er sprake is van moord met voorbedachten rade, en hij krijgt dan 18 jaar. En dan sta je daar en denk je van: wat is hier gebeurd? En ik blijf erbij dat die rechter een heel grote invloed heeft gehad op de jury. Want ik geloof nooit dat die voltallige jury voor die strafmaat heeft gekozen. Wij hadden 18 jaar in gedachten, daar konden we mee leven. 20 jaar, daar konden we mee leven. Maar het is op drie jaar na levenslang. Dat proces heeft mij absoluut geen gemoedsrust gebracht, integendeel. Ik heb er mij wel een conclusie van kunnen vormen, over

wat er volgens mij gebeurd is, wat geen proper verhaal is voor Veerle. Maar dat is iets wat ik waarschijnlijk moet kunnen geloven om ermee verder te kunnen. Tijdens dat proces had ik voornamelijk nood aan die zekerheid. Maar dat gaat niet. De enige twee die er bij waren, zijn Erik en Veerle. En Veerle kan het niet vertellen. Een eerlijk proces bestaat voor mij niet.

Hoe was je beeld naar Erik toe tijdens het proces?

S: Erik wordt dan binnengeleid en je hebt Erik dan even niet gezien dus onze bezorgdheid was dan ook hoe hij zich doorheen dat proces gaat onderhouden. Erik terugzien viel op zich nog wel mee, maar het is de manier waarop men met Erik omging dat ik erg pijnlijk vond. Zijn karakter is daar echt niet schoon naar voren gekomen. Moest ik hem zelf niet gekend hebben, ik zou zelf niks van hem moeten weten. Maar het is omdat ik wist hoe Erik echt kan zijn, dat ik dat anders zie. En wat ik voor Erik het vernederendste vond, was dat de rechter na een getuigenis zei: “Zie hem daar zitten, huil nog maar een beetje.” Hij moest na elke getuigenis zijn excuses aanbieden. Elke keer. En na de vijfde keer kwam dat heel onecht over, dat vond ik enorm vernederend. Ook het feit dat daar getuigen het lef hadden om daar slechte dingen van Erik te vertellen, wat ik begrijp. Maar al het goede dat hij gedaan heeft, daar reppen ze dan geen woord over. Het werd soms een comedyshow. “Erik houdt van dieren, zoals zijn wc-eend.” Op dat moment zorgde dat voor humor, ook bij ons, maar als je dat dan bekijkt met al het negatieve dat er werd gezegd... Hij werd afgeschilderd als een neuroot. Terwijl pesterijen van Veerle niet besproken werden.

Hoe was de omgang met de familie van Veerle?

S: We waren best wel zenuwachtig om Veerle haar familie terug te zien. Tijdens dat proces zit je langs twee kanten naast elkaar. Op een bepaald moment heb ik tegen een familielid gezegd dat ik nooit tegen de familie van Veerle heb kunnen zeggen hoe erg ik deze situatie vind. En op een bepaald moment liep een zus een paar meter voor mij. Want dat was ook iets, als je buiten ging roken stond je bijna bij wijze van spreken rond dezelfde asbak. Altijd als de familie daar stond, ging ik uit respect voor hen een paar meter verder staan. Ik wou die mensen ruimte geven. En op een bepaald moment heb ik met de hulp van mijn nonkel een zus van Veerle aangesproken. Ik heb toen ook gezegd dat ik het erg vind en dat ik hier ook voor Veerle ben. En zij zeiden dat het voor hen heel simpel was, met name dat wij Erik nog kunnen

zien terwijl zij Veerle niet meer kunnen zien. Zij was heel straight to the point, maar heel vriendelijk. Dat heeft mij deugd gedaan. Diezelfde dag stond ik met mijn vriend aan de asbak te roken en kwam er een zus van Veerle bij ons staan. En vanaf dat moment konden wij elkaar passeren, goedendag zeggen en elkaar succes wensen. Voor mijn moeder lag dat natuurlijk anders. Toen heb ik ook met mijn nonkel afgesproken dat we na de uitspraak die mensen een hand zouden geven. En toen kwam die uitspraak, meer dan 20 jaar, iets wat wij nooit verwacht hadden. Ik ben rechtgegaan en ik ben de familie van Veerle een hand gaan geven. Ik herinner mij niet veel want ik kon die mensen niet aankijken. Daar had ik teveel verdriet voor. Maar ik weet nog wel dat iemand van hen zei: “zoveel jaar, dat hadden wij ook niet gewild. Wij wouden gewoon dat Veerle niet de schuld kreeg van haar dood.” De familie van Veerle had daar volledig het recht om daar te zijn maar daar waren er dan nog twee mensen die zich ook burgerlijke partij gesteld hadden. Zij waren geen familie van Veerle en ik had daar in heel mijn leven nog nooit van had gehoord. Zij kenden ook geen grenzen. En ik weet nog dat ik al na vijf minuten nadat het proces begonnen was, meteen een afkeer had aan de voorzitter en aan de advocaten van die twee mensen.

Wat waren de moeilijkste momenten tijdens het proces?

S: Voor mij was het moeilijkste moment de getuigenis van de hulpverlener van Veerle. Dat is eigenlijk de enige persoon waar ik graag eens mee zou willen praten. Want in mijn wereld kan je mij dat niet aan mijn verstand brengen hoe dat iemand een persoon in behandeling heeft en tegelijkertijd met die patiënt op vakantie gaat. Dat kan er bij mij niet in. En als je dan hoort dat Erik nog voor de feiten gebeurd waren, meermaals om hulp heeft gevraagd aan haar en zij dan zei dat het wel in orde komt terwijl ze hem op het proces afschilderde als een psychopaat... Zij beweerde dat Erik niemand had, dat niemand er voor Erik was. Toen heb ik de rechtszaal even verlaten. Dat was voor mij het moeilijkste moment.

Heb je reacties gekregen van anderen? Zo ja, hoe waren deze?

S: Je hebt nu eenmaal mensen die enkel vanuit de kranten de informatie kregen. Zulke reacties heb ik wel gehad. Ik heb mij nooit beschaamd gevoeld, want ik heb het niet gedaan. Maar als mensen mij vragen wat er gebeurd was en ik vertel dat en op dat proces vertellen ze dan helemaal iets anders, dan voel je u precies de grootste leugenaar dat er is. Maar de media,

dat moet ik wel zeggen, die hebben respect voor ons gehad. Die hebben ons eigenlijk met rust gelaten. Ik weet nog dat ik ons mama moest kalmeren toen iemand van de media aan haar vroeg of ze even konden praten. Ik zei toen tegen ons mama dat ze de kans heeft laten liggen om haar verhaal te doen. Tot op de dag van vandaag heb ik alle krantenartikelen hier in de schuif liggen. Ik heb ze nog niet gelezen. Zo hier en daar wel is een stuk maar ik vond het zo verschrikkelijk dat ik het niet verder kon lezen. Omdat dat proces zo belachelijk verlopen is, heeft de pers ook een belachelijk verhaal. Daarom niet allemaal onwaar, maar Erik is daar heel slecht in afgeschilderd en Veerle is daar de heilige in geweest. Wat mij ook enorm opviel is dat er na dag één al dingen in de krant geschreven stonden waarbij ik dacht: hoe weten die dat allemaal? Want ik heb tijdens het proces toevallig gezien dat iemand van de krant gedurende dat proces heel de tijd op Facebook zat, andere kranten nakeek maar niks typte.

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

S: Tijdens het proces kreeg ik voornamelijk ondersteuning van mijn vriendinnen en mijn vriend. Ik herinner mij een avond waarbij we met sommige familieleden uitgegaan zijn. Wij zijn toen in een café beland. Maar dat hadden we op dat moment ook nodig.

Hoe was je eigen beleving, noden en behoeften in vergelijking met deze van de familie?

S: Toen ik op het einde van het proces de familie van Veerle een hand had gegeven, is mijn moeder tegen mij beginnen roepen omdat ik een verrader was omdat ik die mensen een hand had gegeven. Maar ik moest met mijn moeder meerijden dus heb ik een andere lift moeten zoeken. Onderweg kreeg ik dan telefoon van mijn vader dat ik dat niet mocht doen. En dat heeft toch een hele tijd geduurd vooraleer ik terug contact heb gehad met ons mama. Zij kon mij dat niet vergeven. Voor de rest weet ik niet of de familie dat op een gelijkaardige manier heeft beleefd. Mama heeft zich soms wel is afgesloten. Mijn papa en Pablo zijn niet elke dag naar het proces geweest, Lily en Pierre wel. Zij hadden het soms een beetje moeilijk met het gedrag van ons mama, dat ze alles in de hand wou houden. Ik heb niet het gevoel dat we als familie hechter zijn geworden, wij zijn altijd hecht geweest. Als het er op aan komt zijn we er altijd voor elkaar.

Fase na het proces

Hoe is de relatie of omgang met Erik?

S: Ik heb na het proces aan Erik gevraagd of hij niet kwaad was. Maar nee, hij was niet kwaad. Hoe zwaar moet dat proces voor hem wel niet geweest zijn? Hij is daar op dat proces zichzelf tegengekomen hé. Weinig mensen hadden iets goed over hem te vertellen, dat moet verschrikkelijk zijn. Ik weet dat ik af en toe zenuwachtig word van Erik. In die zin dat elke gevangenis precies een soort van kleuterschool is. Soms hangt hij de grote man uit terwijl ik denk: je zit nog altijd in de gevangenis hé. Ik vind dat hij soms nederiger moet zijn, hij heeft het uiteindelijk wel gedaan. Dat neemt niet weg dat hij er spijt van heeft hé, maar toch. Je bent er wel meer mee bezig, je denkt meer aan hem. Nu denk ik wel is van: ik moet zien dat ik nog is op bezoek ga, terwijl je daar vroeger niet zo mee bezig was. Erik moet een leven opbouwen binnen de gevangensmuren, hij moet doen wat voor hem het beste is. Ik verwacht niks van Erik maar hij beleeft het vooral anders dan wij hé. Soms ga ik op bezoek en dan kan het een eenrichtingsverkeer zijn. Ik ben het gewend om een stap naar achter te doen, ik laat hem doen. Soms kan hij ook is wat ambetant doen, en langs de ene kant denk ik: zeg, wij moeten hier niet zitten hé. Maar langs de andere kant zijn wij ook de enige tegen wie hij dat kan. Ik bezoek Erik omdat ik hem wil zien, maar voor een deel ook omdat het van ons mama moet. Dat geef ik eerlijk toe. Ik hoop dat Erik beseft wat voor familie hij achter zich heeft staan. Hij hoeft ons daarvoor niet te bedanken, maar hij moet zich dat wel realiseren.

Er zijn periodes geweest dat ik 's nachts opsta en begin rond te lopen omdat ik aan het nadenken ben over hoe dat proces verlopen is, dat ik niet weet wat daar gebeurd is. En dat ik nooit ga weten wat daar precies gebeurd is. Vooral dat gedrag van die voorzitter...

Kreeg je ondersteuning? Zo ja, op welke manier?

S: Ik heb vooral van mijn vriend ondersteuning gehad. Wij hebben niks aangeboden gekregen vanuit de overheid, maar ik had dat zelf ook niet nodig. Ik heb veel met Magda gepraat en met ons mama, vooral over de onmacht over hoe het proces verlopen is. Die van het CAW hebben ons mama blijven opvolgen en hebben ons ook gezegd dat wanneer er iets is, we hen altijd mochten contacteren. Erik zelf heeft ook psychologische begeleiding gevraagd en hij begint Veerle nu ook meer en meer los te laten. In die tijd had ik ook te maken met een liefdesbreuk, waardoor ik zelf naar een psycholoog ben gegaan. Niet noodzakelijk omwille van het proces,

maar omwille van een samenloop van omstandigheden. Dus die gesprekken gingen over mijn leven in het algemeen. Wij hebben het zelfs niet over dat proces gehad, omdat ik het moest loslaten. Ook dit interview is het laatste wat ik hier nog mee ga doen. Het heeft mij ook deugd gedaan om dat eens te kunnen vertellen zonder dat er iemand zijn mening tussenkomt. Maar het is gebeurd hé. En ik vind het heel spijtig dat zoiets is kunnen gebeuren en dat het proces op zo'n manier is verlopen.

Hoe kijk je naar de toekomst?

S: Ik weet niet wat ik mij van Erik zijn toekomst moet voorstellen. Ik heb daar geen flauw idee van. Gaat hij nog werk vinden? Ik denk niet dat het zo simpel is, na zoveel jaren vastgezeten te hebben. Facebook, dat kent Erik niet. Dat is een leven opbouwen met niks. Want geld gaat hij waarschijnlijk niet meer hebben en hij komt terug in een wereld waar Veerle niet meer is. Ik kan mij daar echt niks bij voorstellen. Hij zal wel warm onthaald worden in de familie, maar dat gaat weer wennen zijn. Hij mag bij ons mama gaan wonen maar soms vraag ik mij af of zij daar wel goed over nagedacht hebben. Ze hebben jarenlang onder hun twee gewoond en daar komt dan een derde persoon bij. Een persoon die ook weer dingen wilt gaan doen of integendeel, die gerust gelaten wilt worden. Ons mama gaat daar als een moederkloek opvliegen, maar gaat Erik dat willen? Ik betwijfel dat.

Aanbevelingen

Hoe zou je het in de toekomst anders willen zien?

S: Misschien moeten ze dat wat Magda voor ons gedaan heeft, daar een permanente functie van maken. Iemand dat zoiets doet. Of dat de advocaten daar iets meer in gestuurd worden. Uiteindelijk komen de mensen meestal in eerste instantie in aanraking met de politie omdat ze op zoek gaan naar informatie, en dan vervolgens met de advocaat. Ik denk dat het een soortgelijk probleem is als bij dokters: ze kunnen het allemaal goed uitleggen maar voor de begeleiding van de patiënt heb je iemand anders nodig. Ik heb er geen flauw benul van op welke manier de familie van Veerle is opgevangen, maar die opvang van daders moet beter. Ik denk dat ze vooral moeten beginnen bij het moment van de feiten, dat er iemand de familie op de hoogte brengt. En van daaruit zou men die mensen direct moeten doorverwijzen. En

dan na een paar dagen of weken moet men terug contact opnemen, want je moet dat even laten bezinken. Of dat wanneer je de eerste keer in die gevangenis komt, dat daar ook opvang wordt voorzien. Net zoals dat de beleefdheid in de gevangenis ook beter kan. Wij zijn geen daders. Maar die eerste opvang is heel erg belangrijk. Advocaten zouden met hun cliënt moeten overleggen, niet met zijn familie, want daar zou precies nog een tussenstap moeten zijn. Als de cliënt toestemming geeft om dingen met de familie te bespreken, zou de advocaat meer moeten bespreken met de familie. Na het proces, die nazorg, moest naar mijn mening ook van de advocaat komen. Op dat moment had je niet de mening van het CAW of van Magda nodig, maar van de pleiter.

Vind je het belangrijk dat anderen je beleving als familie van de dader erkennen?

S: Mijn beleving maakt zo niet uit, het is de waarheid dat ik belangrijk vind.

Bijlage 7: Focusgroep

1. Justitie is te vertrouwen.

Margot: Ik denk dan eerder aan de media. Die verhalen die ze over justitie vertellen kloppen voor de helft van de tijd niet, maar dat hoort misschien niet bij deze stelling.

Pierre: Vroeger was dat een dogma, dat kon niet anders. Justitie en politie is de rechtspraak, dat is het recht. En nu hebben we ondervonden dat het niet echt klopt. Zowel naar aanloop van het proces toe als op het proces zelf, dan zeker niet. Al die zaken met die affaire van Veerle, daar gebeurde weinig rond. Die man werd wel op non-actief gezet maar hij bleef vrij rondlopen en daar werd niks rond gedaan. En dat frustreerde ons wel. Niet waar?

Lotte: Maar vreemdgaan is geen misdrijf hé.

Lisa: Nee, maar het gaat hier wel over machtsmisbruik hé.

Lily: Er werd eigenlijk niks mee gedaan.

Lotte: Daar werd wel iets mee gedaan.

Margot: Je verwacht ook dat iedereen een eerlijk proces krijgt, maar ik denk dat we het er wel over eens zijn dat zo'n zware straf geen eerlijk proces is geweest. Je verwacht van justitie dat ze een eerlijk antwoord geven nadat ze er een hele week mee bezig zijn geweest. En dan krijg je zoiets te horen. Dat verhaal klopt niet.

Pierre: En dat wordt nu nog erger. De jury heeft alleen mogen beslissen of het om moord of doodslag ging. Het is dan doodslag geworden. En samen met de rechter hebben ze dan zo'n zware straf uitgesproken. Ze zeggen wel dat een jury alleen beslist maar als de rechter daar bij zit, die beïnvloedt die mensen.

Lily: Die juryleden hebben niks meer te zeggen.

Lisa: Het is zoals Magda zei. Ze was iemand in de gevangenis tegengekomen die tijdens het proces als jurylid moest zetelen. Die persoon zei dat die volledig gemanipuleerd was door de rechter. Dus dat klopt niet, dan is het helemaal verkeerd gelopen.

Lily: Dat vertrouwen in justitie is er dan helemaal niet.

Lisa: Dat was er in de eerste plaats al niet.

Lily: Dan vertrouw je justitie al helemaal niet meer. Dan denk je: justitie, daar moet je op vooruit, maar als je dan die fouten hoort en ziet, dan denk je direct: is dit Belgisch? Is dit justitie? Daar klopt van alles niet. Terwijl zij het voorbeeld moeten geven en alles moeten doen zoals het moet. Dan zie je ze zo voor uw ogen falen. En dan zakt uw moed tot in uw schoenen.

Pierre: Vrouwe Justitia is eigenlijk een geblinddoekte vrouw die onbevooroordeeld naar iets kijkt. En dat was in dit geval heel anders. De rechter was erg bevooroordeeld, heel fel.

Lily: Van in het begin al.

Margot: En zeker als je het dan vergelijkt met andere processen. Het is niet zo dat ik het allemaal echt volg, maar je hoort wel eens welke straf iemand anders gekregen heeft. En dan is het een zaak waarbij het over een moord gaat met voorbedachten rade waarbij kinderen betrokken waren en waarbij de dader het lijk ergens gedumpt had en de politie hem nog moest zoeken. Als ik dat vergelijk met de situatie van nonkel Erik. Hij was impulsief, hij heeft de ziekenwagen zelf nog gebeld en ook meteen toegegeven dat hij het gedaan had. En toch krijgt hij een zwaardere straf dan iemand die bewust moordt. Dat is voor mij dan een heel ander verhaal en dat maakt het voor mij ook moeilijk om ermee om te gaan.

Lisa: Ik weet niet of ik mag vergelijken maar ik heb geleerd dat we de situatie niet vanuit één ooghoek mogen bekijken. Je moet kijken naar alle verhalen en ik denk dat elk misdrijf wel zijn eigen kantje heeft.

Lily: Ja kijk, hij heeft een grote fout gemaakt, een enorme grote fout. En daar moet hij voor gestraft worden, oké. Maar de manier waarop het gegaan is, daar zijn we niet mee akkoord. Hoe oneerlijk alles verlopen is, hoe weinig kansen dat hij heeft gekregen.

Lotte: Ja, toen jij vertelde dat er enkele juryleden na de beraadslaging huilend naar binnen kwamen... Naar mijn gevoel gaat het alleen om het overtuigen van de jury door de advocaten. Als je een goede advocaat hebt, dan ben je zagezegd binnen.

Lily: Wij hadden een goede advocaat, maar de voorzitter heeft teveel invloed gehad op de jury. Als wij iemand anders gehad hadden, was het misschien heel anders verlopen.

Lotte: Dat denk ik niet.

Lily: Oké, de straf is meer dan 20 jaar, hij heeft dat gedaan en hij moet daar gestraft voor worden. Maar de manier waarop het allemaal gegaan is. Er zijn er nu die veel ergere dingen gedaan hebben maar toch minder kregen. Zij wisten zelfs wat ze aan het doen waren.

Pierre: Nonkel Erik heeft vanaf dag één gezegd dat hij zwaar gestraft ging worden en dat hij die volledig gaat moeten uitzitten. Daar zitten veel meer dingen achter dan jij en ik kunnen vermoeden. En dat ging niet alleen over die affaire van Veerle of over de hulpverlener, maar ook over Didier. En alles wat hij tot nu gezegd heeft, is allemaal uitgekomen. Daar speelt iets achter.

Lily: Toen de uitspraak geweest was zei Didier direct dat hij zijn strafmaat volledig zal moeten uitzitten. Volgens mij zijn er meerdere mensen van hogerop die daar een heel grote invloed op gehad hebben.

Pierre: Hij heeft op een gegeven moment een andere advocate gehad en die heeft hem laten vallen. Van vandaag op morgen. Nog voor het proces begon zei ze plots tegen Erik dat het stopt, dat zij hem niet zou verdedigen omdat ze niet met hem overweg kon. Ze heeft toen ook dat dossier teruggegeven, ze heeft blijkbaar ook nooit geld gevraagd.

Lily: Tot nu toe weten we nog niet wat daar de reden van was.

Pierre: Dat lijkt mij vreemd om zo te reageren. Die hebben toch al veel zwaardere mensen in de kuip gehad? Ik heb het gevoel dat daar hogere machten altijd gespeeld hebben waarvan wij niet op de hoogte zijn. En daar heeft hij ons ook voor gewaarschuwd.

Lisa: Nonkel Erik was ook altijd bezig over complotten tegen hem. Misschien zijn die dan toch waar. Wij dachten dat hij dat gewoon zei omdat hij in de gevangenis in een andere wereld leefde en daardoor een ander beeld heeft. Maar misschien had hij dan toch gelijk.

Margot: Wij als dochters ervaren deels wel hetzelfde als wat onze ouders zeggen. Er zijn niet echt dingen waar we anders over denken.

Lily: Voor die feiten gebeurd waren hadden we wel vertrouwen in justitie. Toen hadden we daar ook niet zo mee te maken. Je dacht dat het zal zijn zoals zij het doen en laten. Zo is het. Zij weten meer als wij en zij zullen wel weten hoe het allemaal moet. En dan kom je daar middenin en dan denk je daar heel anders over. Je begint op dingen te letten. Bij de eerste fout

die ze maken denk je meteen “Alé, dat kan toch niet?”. Als er nu een familiedrama op TV komt, denk je daar aan terug omdat dat terug bovenkomt. Dan stellen we onszelf ook de vraag waarom de dader het gedaan heeft, wat hem heeft beziield. Je kijkt niet alleen naar het slachtoffer, je gaat ook naar de dader kijken. Je vergelijkt de situatie.

Margot: Je kijkt naar beide kanten van het verhaal. Ik denk dat we daar kritischer tegenover staan dan mensen die nooit zoiets hebben meegemaakt. Maar dat is volgens mij wel alleen bij soortgelijke zaken, dus bij familiedrama’s.

Lisa: Dat merk ik dan weer niet bij familiedrama’s waar kinderen bij betrokken zijn.

Pierre: Lisa was een keer bij Erik op bezoek in de gevangenis en zag Ronald Janssen. In Leuven zitten geen doetjes, dat zijn allemaal langgestrafte mensen die erge feiten gepleegd hebben. En toen Lisa dan Ronald Janssen zag had ze toch een heel ander gevoel dan bij andere gedetineerden.

Lisa: Ja, want ik zat daar en ik zei tegen nonkel Erik dat ik dat vies vond omdat hij schuin achter mij zat. Je let daar toch wel een beetje op. En nonkel Erik zei dat het een gewone man is. Er zat dan nog een andere gedetineerde in de bezoekerszaal, hij leek mij wel een plezante man die een drugsverleden had ofzo. Maar blijkbaar had hij zijn vrouw en kinderen vermoord. Het is omdat die zaak van Ronald Janssen zo in de media is geweest dat het veel erger lijkt dan de andere gedetineerden die in de gevangenis zitten. Maar dat is helemaal niet zo. Maar dan denk je ook vies hé, je kijkt anders naar die man.

Lily: Dat was ook met voorbedachten rade, die weten wat ze doen. En dan betrekken ze er ook nog eens kinderen bij. Dan sta je daar toch anders tegenover.

Lisa: Er zitten mensen in die gevangenis waarvan je niet weet wat ze gedaan hebben. Maar van Ronald Janssen weet je wat hij gedaan heeft. Daar kijk je dan ook anders naar.

Lily: Maar dan kijk je ook naar de straf. Hij krijgt dan 30 jaar, levenslang. Dat is bijna zoveel als Erik. Terwijl die dader zoveel meer heeft gedaan dan Erik. En dan denk je ook: justitie faalt.

Margot: Ik praat daar met anderen niet zo over, dat is nog een beetje taboe. Als je zegt dat je nonkel in de gevangenis zit krijg je al snel reactie van andere mensen.

Lotte: “En jij gaat daar nog naartoe?!”, zeggen mensen ook wel eens.

Margot: Zij beseffen ook niet welke invloed justitie heeft. Wij hebben dat nu meegemaakt maar voor hen is dat zoals wij daarvoor naar keken. Dat wat zij zeggen ook wel zal kloppen en dat je de jury kan vertrouwen, zulke dingen. Maar ja, zij hebben die achtergrondkennis niet.

Lotte: Ik ben er ook totaal niet mee eens dat Hof van Assisen nu wordt afgeschaft. Dan verdwijnt de volksjury ook en ik denk dat het dan helemaal de mist in gaat. Daar ben ik 100% zeker van.

Pierre: Ja, inderdaad.

Lotte: Die rechters gaan zoveel machtsmisbruik hebben en dat gaat gewoon niet eerlijk verlopen. Dat gaat de mist in lopen.

Pierre en Lily: Akkoord.

Lisa: Die mensen zijn daar niet persoonlijk bij betrokken en het is de bedoeling dat het objectief gebeurt. Die mensen zijn daar niet bij betrokken en moeten daar een objectieve mening over kunnen vormen. Als dat dan allemaal verdwijnt, wordt het allemaal subjectief. Ook door de wijze van aanpak van de advocaten.

Lily: Als je zelf rechter zou zijn zou je een dader van een kindermoord volgens mij harder straffen dan iemand anders. Dus zij alleen hebben het voor het zeggen.

Lotte: Als je dan een rechter hebt die een mannenhater is en geen volksjury achter hem heeft staan, dan is het om zeep. Moest er nu een mannenhater in de volksjury zitten, zijn er nog steeds andere juryleden die daar in betrokken zijn. Dan gaat hij daar ook anders naar kijken en dan is de rechter ook niet de enige die nog beslist. Ik denk dat het qua objectiviteit dan wel een groot verschil kan maken.

Pierre: Eigenlijk zou er een systeem moeten zijn waarbij alles in punten gegoten kan worden. Die moord is zoveel punten maar die persoon heeft die persoonlijkheid dus dat is min zoveel punten, ... Zodat er op die manier een universeel systeem bestaat dat meetbaar is. Dat ze aan de hand van de feiten, de persoonlijkheid en de omgevingsfactoren een gepaste straf kunnen bepalen, dat daar echt een formule voor bestaat. Maar nu is het puur uit het hoofd van de rechter die de straf bepaalt.

Lotte: Tijdens het proces van nonkel Erik denk ik wel dat de volksjury een meerwaarde is geweest.

Pierre: Ik had soms de indruk dat de jury bij de getuigenissen betere vragen stelde dan de advocaten. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de getuigenis van de hulpverlener van Veerle.

Lily: Daar moesten de advocaten veel meer op ingaan, beter op inspelen.

Margot: Maar het is het proces van nonkel Erik, niet het proces van de hulpverlener.

Lily: Ja, maar ze moesten er veel meer vragen over stellen.

Lotte: De advocaat heeft dat ook geprobeerd, maar hij werd door de rechter zo neergehaald dat hij dat niet kon. Want dan ging hij volgens mij zelf problemen krijgen. En dat werd alleen maar slechter gezien.

Pierre: Die laatste dagen voor de feiten, hoe dikwijls heeft Erik wel niet naar die hulpverlener gebeld? Dat ze in het begin zei dat hij nog een beetje meer zijn best moest doen en dat het de goede kant uitging? Tot ze op een gegeven moment de telefoon zelfs niet meer opnam.

Besluit: Iedereen is van mening dat justitie niet te vertrouwen is. Voor de feiten gebeurd waren hadden ze het idee dat wat justitie deed, juist was omdat ze wel zullen weten wat goed is. Dit beeld is echter veranderd sinds de feiten gebeurd zijn. Door de eigen ervaring met justitie kijken ze met een kritische bril naar andere familiedrama's, waarbij ze ook oog hebben voor de dader. Ook de afschaffing van het Hof van Assisen voorspelt niet veel goeds, aldus het gezin. De rechter zal meer macht krijgen en de volksjury wordt de mond gesnoerd. Praten over de feiten blijft voor sommigen toch een beetje een taboe, de reacties van mensen kunnen dan ook erg hard zijn.

2. Ik vond het jammer dat er geen professionele opvang voor mij werd voorzien na het vernemen van de feiten.

Margot: We hadden het niet via de media moeten vernemen. Iemand had naar tante Greet of naar iemand van de familie moeten bellen om het ons te zeggen. Ze hadden professioneel

moeten zijn. Want nu heeft Pablo dat moeten vernemen via het Nieuws en hij heeft iedereen verwittigd.

Lotte: Toen waren wij in de Mc Donalds. Wij hebben dat toen allemaal in de auto vernomen.

Pierre: Dat zijn zo'n momenten die je nooit meer vergeet.

Lily: En dan hoor je dat en je kunt nergens terecht. Je weet niet wat er juist gebeurd is, waar je naartoe moet, waar we naartoe konden bellen. Niks. We konden naar Greet bellen maar zij wist alleen wat er gebeurd was maar voor de rest ook niks. We stonden tegen de muur. We wisten niet naar wie of waar. Nadien zijn we naar Erik zijn huis gereden, daar sta je ook. Niemand zegt iets. Daarna zijn we naar Didier gereden. Hij vertelde ons dan wat er gebeurd was. Maar je vraagt jezelf af of er niemand ons meer uitleg kan geven. Kunnen we hem zien? Maar niks.

Pierre: We zijn dan allemaal naar de gevangenis van Dendermonde gereden maar we konden hem niet zien omdat hij nog maar juist opgenomen was.

Lily: De volgende dag heeft Greet hem wel mogen zien achter glas. Toen hebben ze elkaar even gesproken. De eerste weken was dat altijd bezoek achter glas.

Margot: Mijn broer en ik zijn hem later ook gaan bezoeken en dat was ook achter glas.

Lotte: Lisa en ik zijn na de begrafenis van tante Veerle hem voor de eerste keer gaan bezoeken.

Margot: Dendermonde is een heel oude, vieze gevangenis. Mijn broer, papa en ik komen daar in een minikamertje terecht waar we dan nonkel Erik konden zien. Ik zat bijna bij papa op de schoot, dat was heel klein. En bij nonkel Erik was dat tranen in de ogen, schaamte. Je krijgt onmiddellijk zo het marginale gevoel.

Lisa: Je kan elkaar amper verstaan.

Pierre: De eerste keer is dat erg vies.

Margot: Je weet dan ook nog van iets, je weet niks van de context. Je weet dat hij zijn vrouw heeft vermoord, maar nog niet hoe of wat.

Lily: Dat eerste moment ben je vooral erg kwaad op hem, ik toch. Dat verdient iemand niet, zoiets doe je niet. Maar dan hoor je ook nog andere verhalen van mensen die er dicht bij

stonden en hoe langer hoe meer wordt je minder boos. Omdat je dan weet wat er gebeurd is. Je hoort dan ook een kant die we totaal niet kenden. Erik vertelt dan ook dingen en dan vraag je u af wat je moet geloven, of dat wel waar is. Ook van wat anderen mensen zeggen. En stel dat het niet waar is wat hij zegt, ik weet het niet.

Margot: Ook buiten dat feit, moesten we Magda niet gehad hebben denk ik dat we de helft van wat er gebeurd was ook niet begrepen hadden. Ik denk dat Magda ook de persoon is geweest die alles in mensentaal omgezet heeft. Het is Magda die iedereen naar het proces toe begeleidt heeft. Want daar wisten wij niks van, wie of wat doet.

Besluit: Het gezin vindt het vooral erg jammer dat ze de feiten via het Nieuws hebben moeten vernemen. Die eerste momenten was er voornamelijk erg veel nood aan informatie en uitleg, iets wat het gezin niet kreeg. Toch prijzen ze zichzelf gelukkig dat ze Magda hadden en via haar enige informatie en duidelijkheid verkregen. Het is dankzij haar dat ze toch de nodige inlichtingen en ondersteuning kregen.

3. Na de arrestatie ontving ik voldoende informatie over wat nu stond te gebeuren met Erik

Lily: Vanuit justitie niks. Het is Magda die ons geholpen heeft.

Pierre: De week na de feiten, nog voor de begrafenis, zijn wij naar Dendermonde mogen gaan en daar heeft de advocaat ons ontvangen. Hij heeft ons dan uitgelegd wat er ons te gebeuren stond en hoe alles in zijn werk zou gaan. Dat was heel summier, maar we krijgen wel een eerste uitleg van zijn advocaat. Toen kenden we Magda nog niet.

Lotte: Magda hebben we pas voor de eerste keer gezien toen nonkel Erik al in de gevangenis van Gent zat.

Margot: Jaja, maar het proces was pas 3 jaar later.

Lotte: Ik heb Magda voor de eerste keer pas in Gent gezien, want toen zijn we nog naar de andere advocate geweest.

Lily: Magda was er ook al toen Erik nog in Dendermonde zat want toen heeft zij nog afspraken gemaakt met de advocate. De advocaat gaf wel uitleg, maar dan nog weet je niet alles. We zijn dan vlak na de feiten ook nog naar de familie van Veerle geweest. Dan hoor je hun kant van het verhaal maar dat is een heel ander verhaal dan wij hadden gehoord en wilden horen. Dan hoor je een deel van haar kant, van zijn kant maar dan weet je nog niet wie je moet geloven. Want wij spreken hem mee en zij haar, dat is normaal.

Pierre: Het feit is dat we voor de feiten van niks wisten. Voor ons was dat een ideaal koppel. Wij wisten niet van problemen. Wij wisten wel dat Erik een beetje precies was, maar voor de rest niks.

Lily: Zo kenden wij Veerle ook niet.

Pierre: En het is pas na de feiten dat we eigenlijk een andere kant van die relatie te horen kregen. Wij zijn toen naar de familie van Veerle gegaan en daar hebben wij ons proberen te verontschuldigen als familie van Erik. Ik weet dat ik daar toen gezegd heb dat we ons enkel konden verzoenen met het feit dat het een ongeluk geweest moet zijn. Maar toen kreeg ik daar zo'n harde saus over mij heen dat Erik een moordenaar was, dat ze altijd geweten hebben dat het een moordenaar was. Dat was wel keihard.

Margot: Maar ik snap hun redenering wel. Moest de vriend van Lisa haar iets aandoen zou dat voor mij ook een moordenaar zijn, ondanks dat Lisa van alles heeft gedaan. Ik snap hun reactie ook wel.

Lily: Ja, dat is zo. Maar het is ook zo dat de familie van Veerle niets goed kan zeggen over Erik, ook al heeft hij ook goede dingen voor die familie gedaan. Hij verzorgde Veerle goed, zij leefde als een prinses. Ze gingen samen weg, ze gingen op vakantie, ze deden vanalles samen. Hij heeft voor haar moeder gezorgd, de boodschappen gaan doen. Ze konden toch wel iets goed over hem gezegd hebben? Maar dat deden ze totaal niet. Maar hij kon niks goed doen, hij werd afgekraakt tot en met.

Pierre: Wij hebben zelfs de koffietafel van een familielid geregeld. En zelfs dat was achteraf niet goed, dat zou gemanipuleerd zijn. Dat hoorden we toen op het proces.

Margot: Je moet mij niet overtuigen, dat is gewoon mijn mening.

Lisa: Ik vond dat ik niet voldoende informatie kreeg. We waren toen ook nog heel jong. Maar zelfs mama kreeg als zus geen informatie. Ergens snap ik wel dat ze niet aan nichtjes gaan vragen of alles oké is. Maar ze hebben dat ook niet aan mama gevraagd.

Lily: Op sommige dingen hadden wij zelf geen antwoord. De kinderen kwamen soms dingen vragen waar we zelf het antwoord niet op wisten.

Pierre: Greet gaat nog altijd naar het CAW. Magda heeft toen een dag bij Greet geregeld om samen te komen en om alle uitleg te geven over hoe het proces zal verlopen. Daar was ook iemand van het CAW aanwezig en dan nog iemand anders. En dat is allemaal dankzij Magda. In de gevangenis hangt het wel uit dat je daar naartoe kan bellen maar ik denk dat Magda de sturende is geweest om vooral Greet daar naartoe te sturen. Volgens mij was zij diegene van ons allemaal die er daar het moeilijkste mee had en daar ook wel het meeste nood aan had.

Lisa: Ik ging toen al naar een psycholoog en je kon daar wel over praten maar dikwijls vertelde ik iets dat ze zelf niet wist. Dus ik kon daar wel over praten maar niet met iemand die daar gespecialiseerd in was, want dat was gewoon mijn eigen psycholoog. Maar dat is ook weer uit eigen initiatief.

Pierre en Lily: Maar vanuit de overheid gebeurt er niets.

Besluit: Er werd geen professionele hulpverlening, noch voldoende informatie aangereikt vanuit officiële instanties. Dit is volgens het gezin een groot pijnpunt binnen hun beleving en kon dan ook veel beter. Niet alleen zou de familie op de hoogte gesteld moeten worden van de feiten, maar men zou ook meer informatie moeten aanreiken die de familie vertrouwd maakt met de werking van justitie. Tenslotte mag men vanuit officiële instanties initiatief tot hulpverlening tonen.

4. Ik werd door de politie goed opgevangen.

Lily: Bij het moraliteitsonderzoek waren zij wel erg vriendelijk en die stelden mij gerust. Ik was eerst heel zenuwachtig want je vraagt u ook af welke vragen ze zullen stellen. Maar ik kon op alle vragen antwoorden en die vroegen wel eens door maar die waren heel

gemoedelijk. Daar heb ik echt geen problemen mee gehad, die waren uiterst vriendelijk. Zij zeiden ook niks negatief ofzo.

Pierre: Ik was daar niet bij. Alle broers en zussen deden dat moraliteitsonderzoek. Natuurlijk ook collega's enzo, maar schoonbroers waren er niet bij. Ik weet niet wie dat kiest, de onderzoeksrechter waarschijnlijk.

Lily: Dat moraliteitsonderzoek was ook het enige contact dat we gehad hebben met de politie. Zij waren erg vriendelijk, daar valt niets negatief over te zeggen.

Besluit: Pierre en Lily geven aan dat ze weinig in contact hebben gestaan met de politie. Beiden stellen dat hier niets negatief over te zeggen valt. Zij waren erg vriendelijk en stelden Lily op haar gemak.

5. Ik had er geen probleem mee om de gebeurtenissen te vertellen aan mijn werkgever of de directie van mijn school.

Margot: Ik deed toen nog stage voor het school en ik was woest toen ik hoorde dat mijn mama de feiten aan de directie had verteld. Dat was goed bedoeld want ze was dan ook ongerust over hoe het met mij ging. Maar op dat moment had de school daar voor mij geen zaken mee.

Lily: Ik kwamen buiten uit de winkel toen ik directeur van Margot haar school tegenkwam. Hij vroeg dan of alles goed ging en toen vroeg ik hoe het met Margot ging. Hij zegt dat het goed gaat. Toen zei ik dat ze problemen heeft en heb ik het verteld.

Margot: Ik vond niet dat hij daar zaken mee had. Hij kwam mij dan uit de les halen en vroeg hoe het met mij ging. En ik schaamde mij zo. Ik vond dat erg vervelend omdat mijn stageplaats mij moest beoordelen. Dat was goed bedoeld van mama maar in mijn ogen had de school daar geen zaken mee. Ook op uw werk hoeven ze dat niet te weten. Bij vriendinnen is dat nu anders, een collega van mij weet dat nu ook. Maar ik vind het erg moeilijk om te kijken tegen wie je het wel kunt zeggen en tegen wie niet.

Lily: Soms durf je dat niet te zeggen omdat je bang bent voor de reacties van andere mensen. Ik heb dat direct tegen mijn werkgever verteld. Zaterdag is het gebeurd, zondag wisten we het

en 's maandags heb ik het verteld tegen mijn werkgever. Nadat we het vernomen hadden zijn we eerst naar mijn schoonzus gereden maar die waren dan niet thuis. En dan zijn we naar een collega gereden en daar heb ik het verteld. Nadien zijn we naar hier gekomen en zijn we direct naar Dendermonde vertrokken. De kinderen zijn toen meegegaan.

Lisa: Ik weet nog dat tante Greet toen met die cipier aan het praten was.

Lotte: Ik weet nog dat we toen bij Didier zaten en daar naar het Nieuws keken.

Lisa: Wij zaten toen in het tweede middelbaar. En maandag, dus de dag nadat we de feiten hadden vernomen, hadden we een eerste examen van Frans. Toen waren we niet naar school gegaan. Dinsdag moesten we met de leerlingenbegeleiding gaan praten en zij hebben dat ook tegen de leerkracht van Frans gezegd. Toen moesten we dat examen niet meer maken. En omdat we zo wat 'anders' waren (we weenden, we zeiden niks in de klas) hadden ze het verteld in de klas.

Lotte: Lisa en ik waren daar toen niet bij en dat wouden wij ook niet omdat je dan die hoofden ziet draaien. Maar wij zelf hebben dat nooit verteld. Ikzelf zeg dat ook nooit, mijn vriendinnen weten dat niet. Mijn toenmalige vriend heb ik ook niks gezegd, mijn papa heeft dan toen gezegd. Ikzelf wil dat niet vertellen, ik kan dat ook niet. Ik ben bang voor negatieve reacties van andere mensen, dat eerste gezicht van mensen. Nu drie weken terug heb ik het voor de eerste keer zelf aan iemand verteld. Het ging toen over de Kroongetuigen en uiteindelijk ging het erom dat een man van zijn vrouw moet afblijven. Ik werd toen lastig, een beetje gefrustreerd. Ik kreeg het toen ook moeilijk en ik begon te wenen, ik kon er niks aan doen. En toen heb ik dat verteld en toen zag je de reactie van de andere persoon dat die het wel begreep. En dan ben je blij dat je het aan de juiste persoon hebt kunnen vertellen want voor hetzelfde geld was het iemand die je dan ook slecht zou aankijken.

Lisa: In het zesde middelbaar hadden we het tijdens de les eens over rechtspraak. Het ging over een stelling over een moordenaar. En er waren sommigen die daar een heel sterke mening over hadden, in de zin van "een moordenaar is en blijft een moordenaar, die veranderen niet". En ik dacht: zwijg a.u.b., ik ga hier subiet naar buitenlopen want ik kon dat niet aan. En Lotte heeft dat toen ook gedaan en toen keek iedereen met een afvragende blik van wat er gebeurd was. Ik ging toen naar Lotte toe en ik kwam de klas terug binnen. Die hadden wel een link kunnen leggen dat wij er meer over wisten maar dat was in een deelklasje, dus we waren met 6 of met 7. Toen heb ik ook verteld dat Lotte en ik dichtbij

iemand staan die ook zoiets heeft gedaan. Maar meer vertelde ik daar ook niet over. Ook de leerkracht had daar toen een sterke mening over.

Lotte: Die hadden allemaal een sterke mening. Ik vind dat niet erg maar ik heb het er wel moeilijk mee als mensen zo hun sterke mening uiten terwijl jij daar anders tegenover staat. En dat mogen ze gerust hebben van mij, maar dan moeten ze ook niet op boos op mij zijn als mijn mening daarover anders is. Maar dat is onwetendheid van hen.

Lisa: Die hun meningen zijn niet veranderd ofzo, maar ze zijn er wel anders naar gaan kijken. Ze hebben zich toen wel gerealiseerd dat het ook anders kan. Sindsdien hebben we het daar in de les ook niet meer over gehad. Misschien hebben ze het er nog met anderen over gehad, maar niet meer tegen ons.

Lotte: Nee, want voor dat de feiten gebeurd waren hadden wij daar ook een sterke mening over. Als dat op televisie kwam keken wij ook met rare ogen naar die dader en hadden wij ook snel een oordeel klaar. Maar als dat nu gebeurd ga je daar anders naar kijken, dan ga je daar een andere mening over hebben. En als dat dan botst met iemand anders kan je het daar moeilijk mee hebben en dan kan je uw mening uiten zoveel als je zelf wilt. Maar de mening van anderen kan je niet veranderen. En iedereen mag zijn eigen mening hebben maar het is gewoon moeilijk als je zoiets hoort van iemand anders. Dat vind ik soms zwaar om te horen, gewoon omdat je daar anders tegenover staat.

Lily: En als je dan vertelt aan mensen dat het om een kortsluiting ging, kunnen mensen ook reageren met “ja, je kan zoiets wel zeggen maar dat doe je niet zomaar”. En dan weet je zelf niet meer hoe je moet reageren. Het zijn die reacties waar je bang voor bent. En schaamte.

Pierre en Lotte: Het is moeilijk voor andere mensen om daar juist op te reageren.

Margot: Maar het is dat ook onbegrip van andere mensen, dat ze niet kunnen begrijpen dat je hem dan nog gaat bezoeken.

Margot, Lotte en Lisa: Dat ervaren wij nu nog.

Margot: Van sommige mensen weet je wel dat ze daar niet mee om kunnen en reageren zo. Anderen zijn daar dan weer anders in. Het ligt ook een beetje aan de persoonlijkheid denk ik. Sommigen kunnen echt reageren met het ongeloof dat je nog ‘een moordenaar’ gaat bezoeken.

Lisa: Vorige week zondag was het familiebezoek in de gevangenis en op het werk was er iets te doen. We hadden een lange tijd op voorhand vrijaf gevraagd maar er was iemand ziek gevallen waardoor de baas aan mij vroeg of ik echt niet kon komen werken. Ik zei dat ik echt niet kon komen waarop hij vroeg wat er dan zo belangrijk was. Ik zei dat ik in Leuven op familiebezoek ging. Mijn baas vroeg of dat niet op een ander moment kon en hij bleef maar doorvragen. Uiteindelijk zei ik dat naar de gevangenis ging om mijn nonkel te bezoeken. En ook hij kon moeilijk begrijpen dat ik er nog naartoe ging. Achteraf zei hij wel dat hij het snapt, maar toch voel je dat hij er moeilijk begrip voor kon opbrengen. Dat een meisje van 18 jaar nog altijd haar nonkel gaat bezoeken die iemand anders iets heeft aangedaan. Ze kunnen wel zeggen dat ze het snappen, maar dat is ook onwetendheid.

Lily: Maar wanneer je het verhaal vertelt zie ik mensen soms denken dat ze maar één kant van het verhaal horen. Wij praten met hen maar de kant van Veerle horen ze niet. Omdat Erik onze broer is gaan we toch meer positieve dingen over hem zeggen dan over Veerle.

Lotte: Maar daar is niets positiefs aan hé. Je kan wel uitleggen wat er gebeurd is, maar hij heeft het nog altijd wel gedaan hé. Ze hebben allebei negatieve dingen gedaan.

Lily: Ja...

Lisa: Maar als ik het tegen iemand zeg zou ik toch eerder vertellen wat tante Veerle heeft gedaan. Want ze weten wat nonkel Erik heeft gedaan. Maar dan merk ik dat ik ook vertel dat ze vreemd is gegaan enzo, om toch nog een beetje meer begrip te krijgen dat ik er toch nog naartoe ga. Maar ik heb mijzelf nooit bekeken gevoeld. Wij hadden ‘het geluk’ dat we ver weg woonden van de feiten.

Lily: Hier zo wel. Als je hier buiten kwam, had ik wel het gevoel dat mensen dachten van: ‘Oh, daar is Lily en haar broer heeft...’. Dat had ik toch wel.

Lisa: Ik denk dat, moesten we in de buurt of stad zelf gewoond hebben waar het gebeurd is, dat het helemaal anders was geweest.

Lotte: Zoals de zoon van Didier, ik denk dat het voor hem helemaal anders is gegaan dan voor ons. Hij woonde daar en in heel die stad was dat het gespreksonderwerp nummer één. Iedereen kende hem ook en men wist dat hij daar veel van wist.

Lily: En de buren hier. Ze zien dat je verdriet hebt. Ik was dan vermagerd en dan vragen ze je automatisch hoe het met je gaat. Dan voel je dat toch en ik heb toch wel het gevoel gehad dat ik als ‘familie van’ bekeken werd.

Lotte: Ik had daar wel schrik voor tijdens het proces want het was een mediarijke zaak. Dat is dan ook op TV gekomen en toen had ik wel schrik dat mensen die link zouden leggen met ons als familie omwille van wat er in de klas gebeurd was. Maar daar heeft niemand iets over gezegd.

Lily: Ik heb zelfs een uitspraak van iemand gehad: “Pas op, want jij bent ook een Peeters”. Daar had ik het moeilijk mee. Van die personen krijg je ook geen begrip. Die staan daar heel anders tegenover dan wij.

Pierre: Die persoon heeft zijn mening en hij wijkt daar nooit van af, die is nu eenmaal zo.

Lotte: Maar dat is ook een persoonlijke ervaring geweest omdat zijn vrouw zelf ook is vreemdgegaan en hij heeft zich wel rustig kunnen houden.

Lily: Ja, maar dan moet die persoon zwijgen want ik zou ook kunnen zeggen “Pas op, bij u is het u ook gebeurd”, maar ik zwijg dan want ik durf niks te zeggen. Maar ik kan mij niet verdedigen.

Lotte: Maar hij vergelijkt dat met de situatie van nonkel Erik en tante Veerle. Hij kijkt daar daarom slechter naar dan iemand anders.

Margot: Ja, maar gaat het bij mama nu niet om. Het gaat over die uitspraak.

Lily: Die persoon staat altijd voor ons klaar, maar soms heeft hij nu eenmaal van die uitspraken. Dat is de aard van het beestje. Hij zal ook nooit vragen hoe het met ons of hoe het met Erik gaat. En een gevoel dat ik tijdens het proces had was dat het zoveel deugd kan doen als er iemand vraagt hoe het met Erik gaat. Op het werk vragen verschillende collega’s naar Erik en dan kan ik iets vertellen, dan is dat van mij af. Want voor de rest zwijg je erover. Aan wie kan je uw verhaal kwijt? Maar soms heb ik ook periodes dat ik het even wil laten rusten, dat ik er niets over wou horen. Gisteravond heb ik alles van die periode nog is gelezen en dan komt dat terug naar boven.

Lisa: Er is een studente bij mij op kot die stage kon lopen in de gevangenis van Hasselt. En zij weet ook van die situatie en zij zal ook altijd vragen hoe het met nonkel Erik gaat. Die bekijken hem niet als moordenaar of psychopaat, maar als mens en als mijn nonkel.

Pierre: In mijn familie vragen ze daar niet echt achter. Mijn schoonzus zegt dat we meer naar nonkel Erik gaan dan naar haar. En zij wonen hier erg vlakbij. Maar ik ben niet zo'n 'gaander'.

Margot: In de tijd dat nonkel Erik in de gevangenis zit hebben we hem al meer bezocht dan dat we in heel ons leven gedaan hebben. Maar nu is de situatie anders.

Pierre: Ja, maar in de gevangenis ziet hij alleen nog de gevangenis en het bezoek.

Lily: Ook de afstand hé. Doorheen de week en in het weekend ga je werken en dan ben je is blij dat je hier op het gemak kan zijn.

Lisa: Ik heb het gevoel dat nonkel Erik zich erg fel optrekt aan het feit dat wij als kinderen naar hem toe gaan om het even te hebben over andere, niet zo serieuze dingen, zoals reizen. Ik denk dat wanneer mama en papa gaan dat het dan heel vaak gaat over het proces en serieuzere dingen. Gewoon los babbelen.

Lily: Als hij belt vraagt hij elke keer eerst naar de kinderen.

Margot: Hij vraagt ook altijd of we nog reizen gepland hebben. Ik moest ook eens foto's van mijn reis voor hem afdrukken. Hij weet goed genoeg waar we mee bezig zijn.

Lotte: Als hij naar de reizen vraagt voel je u langs de ene kant wel schuldig, maar langs de andere kant praat hij zelf ook over zijn reizen. Wij beseffen wel dat hij dat nu niet meer kan doen maar ik denk dat hij daar op dat moment niet bij stilstaat. Nonkel Erik was ook altijd diegene die heel leuk was op familiefeesten. Nonkel Erik en tante Veerle waren jong van geest en die waren echt met ons bezig. Zo gingen we naar het snoepwinkeltje, speelden we spelletjes, peelden we met de honden, etc.

Margot: Bij een familiefeest had ik dat wel. Toen belde nonkel Erik om te vragen wat we aan het doen waren. Terwijl wij met heel de familie samen waren zit hij alleen in de gevangenis. Dat vond ik toen wel stom.

Lily: Ik heb soms wel dat ik 's avonds aan hem denk. Wat zou hij aan het doen zijn? Zou hij is niet zin hebben om een keer naar de Quick of Mc Donald's te gaan? Geld in zijn handen,

dat heeft hij al vijf jaar niet meer gevoeld. Daar ben ik wel mee bezig. Ik vergelijk het met dat Lisa en Lotte op kot zijn. Dat is zoals Erik, tussen vier muren. Maar zij kunnen nog wel buiten.

Pierre: Hij had er moeite mee dat hij in een open regime leefde. Dat beschouwde hij niet meer als een straf.

Margot: Nonkel Erik zei het vorige week nog, tijdens het familiebezoek. Het was mooi weer buiten en iedereen lag buiten in een short op een handdoek. Dat was precies het strand, zei hij.

Lisa: Ik weet niet of hij wel beseft dat hij werkelijk vastzit.

Lily: Ik denk dat hij het niet laat zien. Als wij op bezoek geweest zijn moet hij altijd terug naar zijn cel. En iemand anders zei dat ook: je weet niet wat dat met iemand doet. Dan beseft je pas: hier zit ik. En dan zit je in een put. Maar ik denk dat hij zich naar ons toe anders opstelt dan hoe hij zich werkelijk voelt. Hij zegt ook altijd dat wij met ons leven verder moeten en dat wij niet gestraft moeten worden. Dat alleen hij gestraft moet worden en die straf ook zal uitzitten. En toch denk ik dat als hij van het bezoek komt, hij in een put valt. Maar hij laat dat aan ons niet zien denk ik.

Lotte: Ik denk dat het nu meevalt, dat het nu veel beter is dan de eerste twee jaar.

Pierre: Hij heeft zijn leven in de gevangenis opgepakt. Hij heeft daar zijn werk, zijn vrienden.

Lisa: Toen had hij ook nog veel verdriet om tante Veerle.

Lotte: Toen wij na het familiebezoek naar ons huis gingen en hij werd begeleid naar zijn cel, denk ik wel dat hij dan even zoiets heeft van: dju hé. Maar eenmaal hij op zijn cel is en kan praten met vrienden, denk ik wel dat hij er vrede mee heeft genomen. Hij zal natuurlijk zijn moeilijke dagen nog hebben, maar wie niet? Hij zal wel moeten hé. En de manier waarop hij erover praat. Hij heeft vrienden, hij heeft een goed contact met de cipiers.

Lily: Ik denk dat hij zich beter voordoet dan dat hij zich werkelijk voelt. Dat is zoals wanneer ik mij niet goed voel maar dat niet laat merken wanneer jullie hier zijn. Maar wanneer jullie de deur uit zijn kan ik hier ook een potje wenen. En als jullie hier dan terug binnenkomen draai ik die knop om omdat ik niet wil dat jullie dat zien.

Margot: Ik vind dat nonkel Erik in zijn vertellen heel veel is veranderd. Vroeger weende hij altijd maar nu maakt hij grapjes enzo.

Lisa, Lotte en Margot: Onze relatie met nonkel Erik is zeker wel veranderd.

Lily: Vroeger zagen we hen ook heel weinig. Zij woonden daar, wij hier. Toen de kinderen nog klein waren belden ze altijd eerst om te polsen of de kinderen thuis waren. Als ze er niet waren kwamen ze wel een andere keer. Ze kwamen precies altijd voor de kinderen.

Pierre: We zagen elkaar twee of drie keer per jaar. Ik zeg het, in mijn ogen was dat het perfecte koppel en ze hielpen iedereen altijd. Ik kan nog altijd niet geloven dat het gebeurd is en dat er zo'n andere wereld was dan dat wij zagen. Op het proces is dat ook tot uiting gekomen. Onze familie is zo lief geweest voor Veerle en vijf minuten later kwamen de zussen van Veerle getuigen en zij hebben Erik zo zwartgemaakt.

Lily: Maar ik heb dat niet gehoord. Als ik dat gehoord had, zal ik misschien ook wel andere dingen gezegd hebben. Achteraf heb ik dat allemaal opgeschreven op een papier. En ze vroegen voor mijn getuigenis of ik iets wou meepakken, maar dat deed ik niet. Moest ik dat wel gedaan hebben, had ik het moeten afgeven en hadden ze het ook kunnen lezen. Er waren nog veel dingen die ik wou zeggen maar ik kon het niet. Op dat moment ben je beleefd en geef je een antwoord op hun vragen, meer niet. En daar heb ik achteraf enorm veel spijt van, dat ik niet meer heb kunnen zeggen. Op de dag van de uitspraak was Greet heel kwaad omdat Pierre en Juul de zussen van Veerle een hand hebben gegeven.

Pierre: Voor mij was het heel belangrijk dat het op het proces niet om moord ging maar om doodslag. Dat is mij heel fel bijgebleven: het is geen moord. Een paar minuten later kwam dan de vraag tot de strafmaat. Maar het is geen moord, daar heb ik mij altijd aan opgetrokken. Dus niet met voorbedachten rade, het is gebeurd in een opwelling. Dat heeft voor mij een groot verschil gemaakt. Ik kon niet anders dan het snel te vertellen tegen mijn werkgever. Maar mijn baas en ik staan redelijk kort op elkaar. Ik heb dat toen uitgelegd, ook dat we het hebben vernomen op de televisie. Hij had dat ook gezien op televisie maar hij had totaal geen link gelegd met ons. Ik heb toen verteld dat het over mijn schoonbroer ging en hij begreep alles. Ik ben toen één dag afwezig geweest. Dat was op dinsdag want toen heb ik Lisa en Lotte nog naar school gebracht en ik ben op woensdag terug gaan werken omdat ik het thuis niet meer kon uithouden. En dan hebben ze mij nog gebeld dat ik naar huis moest komen omdat Lily niet wakker werd.

Lily: De dokter had mij medicatie voorgeschreven om te kunnen kalmeren en ik denk dat ik daar een beetje een te hoge dosis van heb genomen. En mijn buurvrouw was hier geweest en

hier was het heel stil. Ze hebben Pierre dan opgebeld. De wereld staat stil hé en dan denk je dat het niet kan. Je bent kwaad op hem maar je weet niet hoe of wat. Ik dacht altijd dat het een perfect koppel was en dan doet hij zo iets. Nu nog heb je zoiets van: hij heeft dat niet mogen doen, dat heeft ze niet verdiend. Waarom moest ze dood? Dat is het ergste wat je kunt. Ik ben nog altijd kwaad op hem want waarom zijn ze niet uit elkaar gegaan? Dan was dit niet gebeurd. De dood heeft Veerle niet verdiend. Ze had andere straffen kunnen krijgen, maar de dood niet. Achteraf ben ik ook kwaad geweest dat hij er nooit iets van heeft gezegd. Maar ik ben ook kwaad geweest op anderen. Want ook andere mensen wisten dat er problemen waren en dat er iemand anders in het spel was. We zijn al eens samengekomen, meerdere keren, wanneer Greet en Matthias bijvoorbeeld naar de winkel gingen waar ze werkten. En die mensen wisten dat, maar er werd niks over gezegd. Dan hadden we tegen Erik kunnen zeggen dat het niet meer gaat en dat ze beter uit elkaar konden gaan.

Lisa: Maar je staat er ook niet om te springen om je relatieproblemen aan andere mensen te vertellen.

Lotte: Ik snap gewoon niet dat Didier en zijn vrouw wisten wat er gaande was. Die hebben zo gelogen tegen nonkel Erik. Die hebben alles verzwegen. Zij wisten dat tante Veerle iemand anders had en toch bleven ze zwijgen.

Lisa: Maar niemand had kunnen voorzien dat dit ging gebeuren.

Lily en Pierre: Nee, absoluut niet.

Lotte: Nee, maar men had het wel kunnen voorkomen als ze iets gezegd hebben.

Lily: Dat weet je niet.

Lotte: Dat lijkt me wel. Als dat op voorhand geweten was en goed aangepakt was had het heel anders gelopen.

Pierre: Moesten de zussen tegen ons nu zeggen dat ze het hadden zien aankomen, dan hebben ze naar mijn mening schuldig verzuim gepleegd.

Lisa: Maar niemand had kunnen denken dat dit zou gebeuren.

Lotte: Nee, natuurlijk niet. Maar het had wel anders kunnen verlopen als het anders was aangepakt door bepaalde mensen.

Lisa: Ja, maar als jij een ruzie tussen twee mensen ziet ga je dat ook niet tegen iedereen vertellen.

Lotte: Maar wel als jij ziet dat het ernstig is. Die wisten dat nonkel Erik er iets van wist, waarom dat dan niet zeggen?

Lisa: Dan is het aan nonkel Erik om te vertrekken.

Lotte: Dat is net wat het probleem was. Zij wou vertrekken maar ze mocht niet.

Pierre: Papa zegt altijd tegen jullie dat als ik vreemdga, ik de kogel krijg. Dat weten jullie ook. Dat is toch automatisch, soms drijf je iemand zo ver..

Lotte: Dan is het voorbedachtheid. Als papa zoiets zegt, dan heeft die dat gezegd. Maar als justitie dat weet zullen ze zeggen dat hij dat gezegd heeft en dat beschouwen ze als voorbedachtheid.

Lily: Bij Erik zeiden ze dat ook, dat hij dat ooit gezegd heeft. En hij heeft het nu ook nog is gedaan.

Pierre: Dat heb ik na de feiten echt geleerd, dat alles wat je zegt tegen jou gebruikt kan worden.

Lotte: De verkeerde mensen moeten je niet veroordelen want dan heb je het meeste.

Pierre: Greet had er moeite mee dat ze gezegd en getuigd had dat ze tegen Erik in dat laatste telefoongesprek had gezegd dat ze hem moest beloven om van haar af te blijven. En op het proces hadden ze haar ook gevraagd waarom ze dat gezegd had. Maar Erik heeft Veerle nooit geslagen en op die dag had hij haar een tik gegeven. Dat is abnormaal, en zeg je zoiets.

Lily: Maar als onze zoon op stap gaat zeggen wij ook al eens dat hij zijn handen moet thuishouden en dat hij zich moet gedragen. Dat is iets wat je automatisch al eens zegt. Of zoek geen ruzie of dit of dat.

Lisa: Ik denk dat nonkel Erik ten vroegste vrij kan komen in 2020. Maar ik denk dat die openbare aanklager dat nooit gaat toelaten.

Lily: Ik denk dat ze dat van hogerop gaan tegenhouden tot en met. Die man waar Veerle een affaire mee had heeft volgens mij teveel macht.

Lisa: Die heeft nu toch geen macht meer?

Lotte: Maar ik denk dat als nonkel Erik zijn vervroegde vrijlating gaat aanvragen, ze hem zo gaan opjutten dat hij zijn geduld verliest zodat ze kunnen zeggen dat hij zich nog altijd niet kan inhouden.

Lily: Ja, maar dat proberen ze nu ook.

Lisa: Hij gedraagt zich hé.

Pierre: Tante Greet gaat nonkel Erik opvangen. Hij gaat daar wonen en werken. Er is iemand die hem al werk heeft aangeboden en het is een heel harde werker dus daar zouden geen problemen rond mogen zijn. Maar een leven opbouwen zie ik niet meer gebeuren.

Lily: Alleen. Ik denk dat hij alleen in een appartementje gaat wonen, gaat werken en zijn leven terug gaat opbouwen.

Lotte: Ik denk dat hij heel lang bij tante Greet gaat wonen, dat hij daar heel lang afhankelijk van gaat zijn.

Pierre: Dat denk ik ook.

Lily: Ik denk dat het gaat botsen tussen Erik en Matthias, de man van Greet. Uiteindelijk is dat een derde persoon die erbij komt. En Erik is iemand die puntjes graag op de i zet en ik denk dat het gaat botsen.

Lotte: Maar ik denk dat als ze nonkel Erik vrijlaten, hij niet ineens alleen gaat wonen.

Margot: Dat kan je ook niet nadat je zolang in de gevangenis hebt gezeten.

Lily: Nee, ik denk dat hij een tijdje bij tante Greet gaat blijven maar dat hij na een tijd toch alleen zal gaan wonen.

Margot: Hij vertelde vorige week zondag op het familiebezoek dat hij naar 'Liefde voor muziek' aan het kijken was en dat ze in die aflevering met Dana Winner aan het skypen waren via de tablet. En hij wist niet wat dat was. Hij kent dat allemaal niet meer dus daar moet hij zich ook aan aanpassen.

Lily: In 2018 mag hij normaal gezien 1 namiddag buiten om werk, begeleiding en woonst te zoeken. Maar wat zeggen ze: jij hebt al woonst want je mag bij uw zus gaan, begeleiding van

buitenaf heb je nu al en je hebt al werk, dus je moet niet buiten want je hebt dat allemaal al. Dus daar gaan ze hem al op tegenhouden. Ik denk dat het voor hem heel moeilijk gaat zijn om in een wereld terecht te komen waar Veerle niet meer is. Hij staat er alleen voor en hij zag haar heel graag.

Margot: Maar dan zijn we al wel 10 jaar verder hé.

Lily: Ja, maar toch nog voel ik soms nog dat je niet teveel negatief over Veerle mag zeggen.

Margot: Nee, dat moet je zeker niet doen bij hem.

Lily: Hij zegt dat hij dat heeft gedaan en daar erg veel spijt van heeft. Hij kan dat zichzelf niet vergeven. Ik denk dat hij dat schuldgevoel altijd zal blijven hebben. Nu gaat het beter, want in het begin kon hij daar heel moeilijk mee leven. Hij heeft ook verschillende ‘pogingen’ ondernomen. Dat wordt misschien iets minder maar... ik weet het niet.

Lotte: Dat is iets wat volledig bij hem ligt, daar kunnen wij niks aan doen.

Pierre: Eigenlijk wordt er heel weinig gesproken over vrijkomen omdat het nog zo ver is.

Margot: Dat is logisch. Je leeft daar van dag tot dag.

Pierre: Het is minimaal nog 4 jaar en dan moet je ervan uit gaan dat het toch niet toegelaten wordt. Dus ik denk niet dat er op dit moment veel over gesproken wordt.

Lotte: Ik denk dat het voor nonkel Erik toch anders is, dat hij daar toch wel mee bezig is.

Lily: Greet is ermee bezig, zij is bang dat hij nog lang moet gaan zitten. Zij kan dat moeilijk van zich afzetten. Zij heeft zoveel gedaan en zij heeft zoveel schuldgevoelens.

Besluit: Lotte en Lisa hadden en hebben er nog steeds moeite mee om het aan mensen te vertellen. Ook Margot vindt dit niet vanzelfsprekend. De voornaamste reden hiervoor is dat ze bang zijn voor de reacties van andere mensen. Sommige mensen kunnen de feiten of hun kijk op de situatie of op nonkel Erik gewoon niet begrijpen en zulke harde meningen kunnen veel pijn doen. Allen hebben ze dit al ervaren. Dit houdt hen ook tegen om het tegen anderen te vertellen. Toch zijn er enkele mensen die er wel weet van hebben. Zij reageren doorgaans positief. Dit stelt hen dan ook gerust dat ze het hebben kunnen vertellen aan iemand die er begripvol op reageert. Ook Lily vindt het moeilijk om het gebeuren aan mensen te vertellen.

Ze wilt haar verhaal aan mensen kwijt en heeft er veel deugd van als mensen naar Erik vragen. Toch voelt ook zij de angst voor reacties van andere mensen. Pierre heeft hier minder moeite mee. Hij kon het gebeuren ook zonder al teveel moeite vertellen aan zijn werkgever, iemand waar hij een goede band mee heeft.

6. In de gevangenis werd ik aan mijn lot overgelaten.

Lily en Pierre: Nee, dat gevoel hebben wij niet.

Margot: Je hebt er wel kwade cipiers tussen maar als je iets vraagt helpen ze je wel en dan is het ook wel duidelijk.

Lily: De eerste keer toen we in een gevangenis kwamen werd er geen begeleiding voorzien. De eerste keer weet je nog niet hoe of wat en dan heeft een bezoekerster mij uitleg gegeven. Dus vanuit de gevangenis zelf krijg je geen begeleiding maar als je iets aan de cipiers vraagt zijn ze wel vriendelijk.

Pierre: Het is ook hoe je uzelf opstelt. Je moet nog altijd wel zelf uitzoeken hoe alles in elkaar zit.

Lotte: In Leuven vond ik het systeem vanzelfsprekend, daar moest je gewoon de andere mensen volgen. Maar dat is al uw derde gevangenis, dus dan ken je het systeem ook al wel een beetje.

Lily: Wij hebben wel eens een ‘aanvaring’ gehad. Wij gingen altijd met Lotte en Lisa naar de gevangenis. En op een dag was er een oudere cipier en toen mochten we maar met drie binnen, terwijl we met vier waren. Dat is altijd goed gegaan maar die man bleef bij zijn standpunt. En Erik heeft graag als de kinderen komen dus is Pierre buiten gebleven.

Pierre: Je mag maar met drie binnen, maar wij waren met vier. Maar kinderen tot en met de leeftijd van 12 jaar worden niet meegeteld. En toen dat gebeurde waren ze iets ouder, 13 of 14 jaar. En op een gegeven moment zei die cipier dat het niet mocht en hij bleef bij zijn standpunt. Hij had gelijk want zo stond het in het reglement. Ze wezen ons op de regels van de gevangenis. Dan ben ik maar buiten gebleven.

Lotte: Ik ging een keer met tante Greet naar de gevangenis. Ik ging met de trein en zij pikte mij op in Leuven of Tienen. Toen was nonkel Erik net overgeplaatst naar Gent. En toen we daar aankwamen zeiden ze dat nonkel Erik niet meer in Gent zat, maar overgeplaatst was naar Dendermonde. Daar stonden we dan in Gent. Dan verwittigen ze de mensen ook niet.

Lily: Als de gedetineerde ziek is verwittigen ze ook nooit, of als er iets dringend gezegd moet worden. Je kunt wel bellen en het doorgeven maar geven ze het dan ook werkelijk door? Die communicatie kan beter, zowel in Gent, Leuven als in Dendermonde.

Margot: Maar we hebben het hier wel over volwassen mannen. Ik vind nu niet dat ze naar de familie moeten bellen wanneer de gedetineerde ziek is.

Lily: Nee, dat vind ik ook niet. Maar als het bijvoorbeeld iets ergs is. Dat is tot nu toe nog niet gebeurd maar stel dat het gebeurt, dan weet je het niet.

Pierre: En dan nog, dan kan je nog niets doen. In Dendermonde vond ik het vervelendste dat je daar buiten moest aanschuiven. Dat was een kleine gevangenis en wij gingen altijd op zaterdag, dat was een erg drukke bezoekdag. Maar je moest daar echt op tijd zijn. Soms waren wij daar al om 11u om op tijd te zijn voor het bezoek van 13u. Maar dan moest je dus in een rij buiten gaan staan. En als je bijvoorbeeld nummer 11 was kon je mee binnen, maar als je nummer 12 was kon het zijn dat je nog een extra uur moest wachten. En dan waren er wel eens mensen die voorkropen. Dat vond ik erg vervelend aan de gevangenis van Dendermonde.

Lotte: Dat was altijd wel een moment van stress. Soms zag je mensen dan ook echt ruzie maken.

Pierre: In Dendermonde kon het qua organisatie dus wel beter. In Leuven vind ik het goed, net zoals in Gent.

Lotte: In Dendermonde zouden ze een systeem moeten creëren zoals ze in Leuven hanteren. Wanneer je daar aankomt kan je daar binnen en kan je u inschrijven voor het bezoek. Dan mag je daar binnen wachten.

Lisa: Er was ook eens een vrouw die een gevangene bezocht voor ongestoord bezoek. Dus dan weet je dat die een kamer krijgen en wat daar gaat gebeuren. En toen riepen ze dat ook nog eens af in die hele bezoekersruimte. Dan moest die persoon opstaan en door het bezoek

wandelen. Ik kan mij voorstellen dat dit voor die vrouw erg vervelend was. Maar dat was enkel in Dendermonde.

Margot: Dat is precies een beetje kleineren.

Lily en Pierre: Over Leuven zijn we wel tevreden.

Lotte: Maar in Gent vond ik het wel gezelliger. Daar had je echt een cafetaria waar je meer afgesloten zat. Je kon de andere gevangenen niet zien dus je had daar ook meer privacy. Daar kwamen ze ook vragen wat je moest drinken, je zat daar precies op een café. Daar had je geen gevangenisgevoel, buiten al die sloten en deuren.

Pierre: In Gent moest je door de meeste deuren gaan vooraleer je binnen was. Je moest dan altijd wachten tot de eerste deur op slot was vooraleer de volgende deur open kon.

Lotte: Ja, dat wel. In Leuven is dat ook zo, maar dat is normaal hé.

Pierre: Maar over de gevangenis zelf hebben wij echt geen klachten. Cipers waren tot nu toe in alle gevallen erg vriendelijk. Op die ene aanvaring na, maar die man stond op zijn strepen en daar had hij het volste recht toe. Over het algemeen heb ik een heel positief gevoel bij de gevangenis.

Besluit: Allen zijn ze erover eens dat ze in de gevangenis niet aan hun lot werden overgelaten. Vanuit de gevangenis wordt er geen opvang of begeleiding voorzien wanneer je voor de eerste keer de gevangenis binnentreedt. Maar wanneer je iets vraagt zijn de cipers altijd vriendelijk. Toch zijn er enkele punten waar er ruimte is voor verbetering, zoals een ander wachtsysteem voor de bezoekers of meer privacy voor bezoekers van het ongestoord bezoek. Maar over het algemeen hebben ze allen een positieve ervaring met de gevangenis.

7. Ik begreep alles wat er gezegd werd en stond te gebeuren tijdens het proces.

Pierre: Dat is meer iets voor Lily en mezelf. Eigenlijk moet ik wel zeggen dat we er heel veel van begrepen omdat we goed voorbereid waren door Magda. Je had de politie, de wetsdokter enzo, maar je wist dat dit stond te gebeuren. Eigenlijk heb ik alles begrepen van wat er tijdens dat proces gezegd werd.

Lily: Maar dat komt door de begeleiding van Magda. Als dat er niet geweest was dan stonden we nergens. Dan wisten we al helemaal niet hoe of wat, dan wist je het niet.

Pierre: Ze hebben bijvoorbeeld de opname laten horen waarop te horen is dat Erik kort na de feiten naar de hulpdiensten belde. Daar was Lily niet bij maar dat was wel heel hard. Je hoorde Erik 4 minuten aan een stuk wenen en smeken. Er werd op voorhand wel gezegd dat ze die opname gingen afspelen en dat de mensen die het nodig vonden, naar buiten mochten gaan. Dus het is niet zo dat het plots, out of the blue, afgespeeld werd. Net zoals met de autopsiefoto's. Er werd op voorhand gezegd dat ze dat op dat moment zouden tonen. Je kunt weggaan, je kunt niet opkijken., dat is aan uzelf. Maar dat was voor mij niet het moeilijkste moment van het proces. Dat was de uitspraak. Met die laatste uren van het proces heb ik nog altijd geen vrede mee. Ook het feit dat ik dan die ruzie heb gehad met Greet. Is dat een foute beslissing geweest? Ik weet het nog altijd niet.

Lotte: Als jij dat op dat moment een goede beslissing vond, dan is dat zo. De dochter van tante Greet, Sophie, heeft dat ook gedaan. Ik denk dat het voor u wel een goede beslissing is geweest, maar dat dit gewoon niet in het plaatje van tante Greet paste.

Pierre: Sophie en ik hadden tegen de familie van Veerle gezegd dat wat de uitslag ook moge zijn, we hen na afloop van het proces graag een hand zouden willen geven.

Lotte: Als nonkel Erik nu geen lange gevangenisstraf had gekregen, had je dat ook gedaan.

Pierre: Dan was dat voor de familie van Veerle veel moeilijker geweest.

Lily: Tijdens de pauze hebben wij zelf ook even gepraat met de oudste zus en de schoonbroer van Veerle. Maar voor mij was alles ook wel duidelijk tijdens het proces, omdat we voorbereid waren. Maar ik ben pas net voor mijn getuigenis gegaan omdat de kinderen hier waren. Dus de foto's enzo heb ik allemaal niet gezien. Langs de ene kant heb ik daar wel spijt van, maar langs de andere kant ben ik daar wel blij om. Omdat je dan misschien nog dieper zakt. Het zou misschien nog meer pijn gedaan hebben. Moest ik het nu opnieuw doen zou ik enkel mijn getuigenis doen en nadien weggaan. Ik zou niks meer gevolgd hebben van het proces. Het is erg zwaar om dat allemaal te horen. En zeker wanneer je het dan op het proces op een bepaalde manier hoort en ze het helemaal andersom neerschrijven in de kranten, dat vond ik verschrikkelijk. De media zat voor ons. Spreek dan toch de waarheid, waarom moet je dat in de krant nu omdraaien?

Pierre: Dat is onze eigen fout geweest. Wij hebben van in het begin afgesproken dat we geen contact zouden zoeken met de pers. De pers heeft ons in het begin om getuigenissen gevraagd maar dat hebben we geweigerd. Hadden we dat wel gedaan stonden er nu andere dingen in de krant.

Lily: Maar dat ze alles anders schreven, dat had ik nooit verwacht. Dat het zo zou uitdraaien. Ik dacht echt dat ze de twee kanten van het verhaal zouden neerschrijven maar het ging maar over één kant.

Lotte: Maar moest het proces nu opnieuw geweest zijn, zou ik wel geweest zijn. Ik vind het eigenlijk heel erg dat ik er niet bij was.

Lisa: Ik ben blij dat ik het niet heb gedaan. Dat is heel vervelend om hier thuis te zitten, maar ik denk dat het erger geweest zou zijn moest ik op dat proces gezeten hebben. Ik was sowieso emotioneel niet zo stabiel. Dus voor mij is dat een goede zaak geweest. Maar pas op, dat is erg moeilijk want mama en papa waren weg en wij zaten op school, wetende dat de toekomst van nonkel Erik en ook een beetje onze toekomst mee bepaald werd. Want zolang je daar nog zit gaan wij daar ook regelmatig naartoe. Soms heb ik het een beetje moeilijk met het feit dat nonkel Erik zoveel dingen mist. Sophie heeft een nieuwe vriend, hij heeft die nog nooit gezien. Margot heeft een nieuwe vriend gehad, hij heeft die nooit ontmoet. Er is een nieuw kindje in de familie gekomen, die heeft hij nog nooit gezien, ... Dat heeft hij allemaal niet meegemaakt. Normaal maak je dat toch mee en ga je op kinderbezoek. Tegen dat hij vrijkomt zijn wij allemaal afgestudeerd, dat vind ik erg gek om te beseffen. Onze toekomst is ook mee bepaald, het is niet meer hetzelfde.

Lotte: Op familiefeesten is het ook niet meer hetzelfde. Het gaat altijd, soms heel de tijd, over nonkel Erik. Dat ik soms denk: hou er nu eens over op.

Lily: Toen de feiten juist gebeurd waren, wel. Maar nu hebben we dat niet meer. We hebben het er wel eens over maar niet meer zoveel als vroeger. Er komt altijd wel eens iets ter sprake, maar dat is iets wat ons verdere leven gaat beïnvloeden. Dat stopt niet, dat blijft. Want ze zeggen altijd: het slachtoffer, het slachtoffer. Maar de familie van de dader, dat is even erg want wij zijn ook gestraft voor de rest van ons leven voor wat hij gedaan heeft. Het is niet alleen het slachtoffer, maar wij ook als familie van de dader. Wij kunnen er niks aan doen, maar wij worden automatisch mee gestraft.

Lotte: Maar voor ons heeft het niet zo'n grote impact gehad. Dat was vooral voor tante Greet.

Pierre: Tante Greet haar leven is daardoor drastisch veranderd.

Lotte: Ons gewone leven gaat gewoon verder.

Lisa: Voor dat dit gebeurd was hadden wij nooit durven denken dat we in heel ons leven ooit een voet in de gevangenis zouden zetten. Laat staan elke maand.

Lily: Vroeger praatten we daar niet over, dat kwam op het nieuws, dat was het. Maar als dat nu gebeurt praat je daar automatisch over. Je staat daar nu veel meer bij stil. Je gaat ermee slapen en je staat ermee op. Zo bekijk ik het.

Pierre: Ik denk dat het bij heel de familie wel zo is dat assisenprocessen echt gevolgd worden en op een heel andere manier bekeken worden. Ik ga er niet naartoe, maar de krant wordt heel veel gelezen en op de dag van de uitspraak kijk ik geregeld op het internet naar wat de strafmaat gaat zijn. We hebben hier ook boeken liggen, bijvoorbeeld van Gust Verwerft en Jef Vermassen.

Lotte: De mate van interesse is veranderd. Je wilt die strafmaten ook een beetje vergelijken.

Lisa: Wij hebben met het school een keer een proces gevolgd, dat was het proces van Hells Angels. Maar dat was niet hetzelfde want wij zaten toen in een aparte zaal en moesten dat proces volgen voor de TV. Maar Magda heeft wel heel veel hulp geboden voor dat proces, zeker tegenover mama en papa.

Pierre: Ja, op dat gebied hadden wij met Magda de hemel op aarde. Ik denk dat er geen enkele familie zo goed voorbereid was op een proces zoals onze familie. Wij mogen ook eens geluk hebben hé.

Besluit: Tijdens het proces was alles wel duidelijk. Dit is grotendeels te danken aan de begeleiding en ondersteuning van Magda. Lotte geeft aan dat ze het erg jammer vindt dat ze niet naar het proces geweest is. Lisa vindt dit net goed. Voor iedereen was het proces erg zwaar. Lily zegt dat moest ze het opnieuw doen, ze enkel haar getuigenis gedaan zou hebben en het proces niet meer bijgewoond zou hebben. Daarnaast geeft iedereen ook aan dat hun interesse in justitie veranderd is. Zo volgen ze assisenzaken meer op en vergelijken ze deze met het proces dat ze zelf meegemaakt hebben.

8. Het is een goede zaak dat een assisenzaak niet achter gesloten deuren plaatsvindt.

Lisa: Ik ben wel negatief tegenover de media.

Lotte: Die assisenwatchers vind ik niet slecht. Die hebben veel kennis van zo'n proces.

Pierre: Ik heb daarmee gebabbeld en die hadden al van in het begin gezegd dat dit geen normaal proces was. Zij konden goed aanvoelen dat er achter de schermen iets aan het gebeuren was. Die kennen de voorzitter en de advocaten. Dat gaf mij ook wel ondersteuning.

Lisa: Maar die hebben daar geen invloed op.

Lotte: Nee, maar dan weet je het wel. Dan weet je wel dat iets niet pluis is.

Lisa: Ja, die weten dat wel, maar je kan er niks aan doen. Dat was gewoon heel frustrerend.

Lily: Die assisenwatchers gaven ons de bevestiging dat er iets niet juist was. Want mensen zullen snel zeggen dat we dat denken en dat we het altijd negatief bekijken omdat we de familie van de dader zijn. Maar omdat de assisenwatchers dat zeiden, ben je niet alleen. Zij vonden ook dat er iets niet klopte.

Pierre: Het lag er vingerdik op dat al het positieve voor nonkel Erik in de kiem werd gesmoord. Die voorzitter manipuleerde het proces heel fel.

Lily: Als er iets positief over Veerle werd gezegd, mocht het zo lang duren. En als er over Erik iets goed werd gezegd moest het allemaal erg snel vooruitgaan. Wat ik ook erg moeilijk vond was dat ik als getuige door de glazen gang moest waar alle blikken op u gericht zijn. Toen dacht ik nog dat ik niet wou gaan, maar dat moest. Dan moest je naar voren gaan en je hebt ook een beetje schrik. Ik was een 'boerentrieneke' tegenover iemand die veel hoger staat dan u. Ik wou beleefd blijven. Daar heb ik dan ook alleen maar 'ja' en 'nee' geantwoord, niet meer dan dat. En daar heb ik spijt van. Maar ik durfde niet, want heel de zaal volgde mee. Maar ik vond het niet vervelend dat iedereen naar zo'n assisenproces kan komen kijken. Dan weet je ook hoe het er daar aan toe gaat. Daar had ik geen moeite mee.

Margot: Ik vind dat net goed. Mensen hebben daar dikwijls geen begrip voor. Zo weten ze ook hoe het er aan toe gaat.

Lotte: Ik vind het gewoon erg hoe de media ermee omgaat. Wij lezen die week dan de kranten en dan vraag je u af of dat echt gebeurd is. De media heeft daar enorm veel invloed op. Zij zitten daar. Ik weet niet hoe dat zit. Gaan die dat anders begrijpen of...Waarom?

Margot: Ja, als je interesse hebt kan je gaan kijken. Dan moet je het niet via de media vernemen, dan kan je het in het echt zien.

Lisa: Ik vond dat wel raar dat het op het Nieuws kwam.

Pierre: Dat was omwille van die persoon die bij dat proces betrokken was.

Lotte: Dat is een hele week op het VTM Nieuws verschenen en vooral naar het einde toe werd er langer over gesproken. Ook toen die man moest getuigen.

Lily: Er zijn zoveel assisenprocessen die dan niet op het Nieuws komen en dit dan juist wel.

Lotte: Maar mensen zijn dat vergeten, maar toch.

Pierre: Ik persoonlijk heb er nooit moeite mee gehad dat mensen zomaar een assisenzaak kunnen binnenwandelen. Erik misschien wel, maar ik niet.

Lily: Ik ook niet.

Besluit: Iedereen vindt het een goede zaak dat assisenzaken een openbaar karakter hebben. Ondanks het feit dat haar getuigenis een erg stressvol en eng moment was, heeft ook Lily hier absoluut geen moeite mee. Op die manier krijgt de burger de kans om zelf te ervaren hoe een proces verloopt. Het proces is in deze situatie op een oneerlijke manier verlopen. Pierre geeft aan dat hij veel ondersteuning heeft gekregen van de assisenwatchers. Zij bevestigden hun gevoel dat het proces er niet eerlijk aan toe ging. Wat ze wel erg vervelend vonden was dat het proces een hele week op het Nieuws verscheen en dat de media aan oneerlijke verslaggeving deed.

9. Ik vind het belangrijk dat de overheid/omgeving aandacht schenkt aan mijn beleving van de gebeurtenissen.

Lily: Ja, ik vind dat wel belangrijk.

Margot: Want nu is dat allemaal op 1 kamp: dader – slachtoffer.

Lotte: En dan is dat taboe misschien ook lichter. Dat mensen meer inzicht krijgen in de beleving van ons als familie van de dader. Dat ze daar niet zo'n negatieve inkijk op hebben.

Lisa: Ook op de begrafenis van tante Veerle voelde ik mij enorm ongemakkelijk en heel fel onwelkom.

Pierre: Dat was ook zo. Dat gevoel hadden wij ook. We wouden eigenlijk achteraan gaan zitten maar wij werden naar voren geroepen. Ik had liever achteraan gezeten. Met die actie hadden we het gevoel van "hier zijn wij". Ik voelde mij daar niet goed bij. En we waren ook met veel, we waren misschien met 20 man.

Lily: Nu staat er bijvoorbeeld in de Dag Allemaal een verhaal over iemand die vermoord is. Ik zou graag ook eens zo een verhaal willen vertellen waarbij de mensen naar onze kant luisteren. Maar ik ga daar heel veel tegenreacties van krijgen. Maar luister eens naar onze kant, naar onze waarheid, denk ik dan. Want ze zeiden alleen maar positieve dingen over Veerle, ze zullen geen negatieve dingen over haar zeggen. Maar schrijf ook eens onze waarheid op en niet alleen van de slachtoffers. Luister ook eens naar de kant van de daders. Dat zou ik heel graag eens willen neerschrijven, hoe het volgens ons gegaan is.

Margot: Maar ook bijvoorbeeld "Luk Alloo in de gevangenis", dat was ook een stap om het taboe daarrond te verbreken.

Lotte en Lisa: Dat vind ik gewoon sensatie.

Margot: Jaja, maar dat is toch maar een stap om naar het verhaal van de dader te luisteren.

Lotte: Dat was in Leuven gefilmd. Zo is het misschien in Leuven, maar niet in Gent of Dendermonde. Daar kwam veel reactie op omdat ze zagen dat ze het in de gevangenis zo goed hadden.

Lily: Ja, maar ze bedoelt maar gewoon dat ze de kant van de dader tonen. Bij mij gaat het om het tonen van de waarheid. Dat ze ook eens horen dat Veerle niet zo goed was als zij omschreven. En de leugens en de voorzitter, hoe oneerlijk ze geweest is. Dat zou ik wel eens willen bekendmaken of van mij willen afschrijven. Jef Vermassen was een tijdje geleden op TV over de kant van de slachtoffers. Hem zou ik graag eens een brief schrijven om hem eens

te laten nadenken en stil te staan bij de kant van de dader. Sommige mensen proberen wel inzicht te krijgen in de kant van de dader, maar niet allemaal.

Lotte: Als ze het weten gaan ze er anders tegenover staan. Maar ik denk niet dat ze hun mening veranderen, ze gaan er gewoon stiller mee om. Maar ik denk niet dat ze veranderen.

Lily: Als wij Vermassen hadden, was het misschien beter geweest.

Lotte: Ja, hij heeft een grote mond en heeft qua bekendheid evenveel macht als die rechter.

Pierre: Hij had de media bespeeld.

Lotte: Onze advocaat kon het niet. Je kan hem daar niet voor afschrijven, het was een goede advocaat. Hij heeft het ook geprobeerd.

Pierre: Wij waren heel tevreden over het werk van de advocaat, alleen over de uitslag niet.

Lily: Ik denk dat hij op het moment zelf meer vragen had moeten stellen.

Lotte: Ik denk dat het negatief had gewerkt. De voorzitter had hem zo gekraakt dat hij slecht bekeken werd en zelf problemen zou krijgen. Papa zei dat wanneer hij iets zei, dit meteen in het negatieve werd getrokken. Ik denk dat de advocaten daar niks tegen konden doen. Wat zij ook gezegd of gedaan hadden, die uitspraak was hetzelfde gebleven volgens mij.

Pierre: Het was er zo over dat je wel dacht dat de voorzitter hiervoor afgestraft zou worden. Hoe slechter de voorzitter deed, hoe beter het voor de zaak van Erik was. Maar het is dan toch anders gebleken. Was er daar 7 jaar van afgegaan, dan had daar niemand over geklaagd.

Lily: Dat zeiden die mensen in de zaal ook. Met deze voorzitter heeft hij er nog eens 5 jaar bij. En dat was ook.

Margot: Ik vind het goed dat er aandacht aan onze beleving wordt geschonken. Anders gaat er nooit iemand iets over weten en dan blijft het probleem bestaan dat er weinig kennis over bestaat.

Lisa: Voor mij geldt hetzelfde.

Besluit: Iedereen vindt het positief en belangrijk dat er aandacht wordt geschonken aan de kant van de dader. Veel mensen lijken hier weinig inzicht in te hebben en dit mag veranderen,

aldus het gezin. Lily geeft toe dat ze soms wel eens zin heeft om haar beleving als familie van de dader neer te schrijven. Zij benadrukt dat ook zij dit niet gewild hebben maar toch mee gestraft worden. Ook hun beleving omtrent het proces en de wijze waarop dit verlopen is mag van haar in de verf gezet worden.

10. Welke tips/aanbeveling zou u doen richting:

A. Overheid

B. Families die door gelijkaardige drama's getroffen worden

Pierre: Voor B - Bel Magda.

Lotte: Je hebt slachtofferhulp die de slachtoffers opvangen. Maar je hebt langs onze kant niet echt iets van hulpverlening of opvang. Ook dat je het via het Nieuws moest vernemen, dat vind ik heel raar. Dat is niet menselijk.

Pierre: Dat is beneden alle peil geweest, dat ze niet iemand op de hoogte hebben gebracht. Dat ze niet heel de familie op de hoogte kunnen brengen, dat begrijp ik. Maar dat ze niemand hebben gecontacteerd, dat kan ik niet begrijpen.

Lily: Erik zou van de politie wel het voorstel hebben gekregen om kort na de feiten iemand op de hoogte te brengen maar dat wou hij blijkbaar niet.

Lotte: Ik denk dat nonkel Erik zelf ook niet had verwacht dat we het dan op die manier zouden vernemen.

Margot: Ik denk dat hij op dat moment ook nog in shock was. Dan zou het de taak van de politie kunnen zijn om een familielid op de hoogte te brengen. Maar ja, wie dan?

Lily: Hij had misschien ook schrik voor de reactie van ons. Want wij stonden achter Veerle, omwille van haar handicap. Zou hij bang zijn dat we hem laten vallen? Ik weet het niet.

Lotte: Er moet ook iets gedaan worden aan de subjectiviteit van het proces. Zo zou er iemand moeten zijn die tijdens het proces objectief kijkt naar de rechters. Zo kan hij hen op de vingers tikken wanneer het nodig is en ingrijpen wanneer het misloopt. Zo is er toch wat controle.

Lily: Meer informatie, meer controle.

Lotte: Voor families die in een dezelfde situaties zijn zou een vertrouwenspersoon goed zijn.

Margot: Of soortgelijke families zoeken, dat er een soort van vereniging is. Dat die mensen ook iemand kunnen contacteren wanneer ze vragen hebben of ondersteuning willen. Zij hebben dat zelf ook meegemaakt dus zij kunnen die daar wel goed bij helpen.

Pierre: Maar elk proces is anders hé.

Margot: Ja, maar dat ze naar aanleiding van het proces bijvoorbeeld kunnen vragen aan wat ze zich kunnen verwachten of hoe zo iets verloopt. Zij hebben immers hetzelfde meegemaakt..

Lily: Een vertrouwenspersoon die kort na de feiten met iedereen samenkomt om erover te praten zou ook goed zijn. Of iemand waar je met uw frustratie terecht kunt. Of waar je tijdens het proces mee kunt samenzitten om te kunnen praten, waar je uw verhaal aan kwijt kunt.

Iedereen: Dus eigenlijk iemand van de politie die ons op de hoogte brengt van de feiten wanneer het net gebeurd is. En een soort van vertrouwenspersoon die u van het begin tot het einde mee begeleidt, ondersteunt en u ook doorverwijst naar advocaten en dergelijke meer. Maar vanuit de overheid hebben wij niets van ondersteuning gekregen.

Lily: Tijdens het proces hebben we ook niet echt contact gehad met de advocaat om tussentijds dingen te bespreken of om te zien hoe we ervoor staan.

Pierre: Andere advocaten deden dat wel, maar die van ons niet.

Besluit: Eerst en vooral zou er kort na de feiten iemand van de politie een familielid op de hoogte moeten brengen. Zo moet niemand dit via het Nieuws vernemen. Ten tweede is er nood aan meer informatie. Ten derde zou men meer controle moeten kunnen uitoefenen over een proces en over de rechter die dit proces leidt. Zo kan men iemand aanstellen die de werking en houding van de rechter evalueert en tijdig ingrijpt en bijstuurt wanneer het dreigt fout te lopen. Ten derde zou er een vertrouwenspersoon aanwezig moeten zijn die u van in het begin tot het einde kan bijstaan en kan doorverwijzen naar andere instanties of diensten. Een bijkomend voorstel betreft het oprichten van een organisatie waar soortgelijke families terecht kunnen. Zij hebben in dezelfde schoenen gestaan en kunnen andere families dan ook bijstaan met informatie, advies en ondersteuning.

Bijlage 8: Verslag officiële instanties

Na de vele gesprekken met de familie van de dader, werd er ook contact gelegd met officiële instanties. In het kader van deze masterproef werd er enerzijds een gesprek gevoerd met een medewerker van de lokale rechedienst van de politiezone Gent. Om de kant van de politie nog meer te vertegenwoordigen werd er ook e-mailverkeer verzorgd met de politiezone van Gent. Anderzijds werd er een infomoment van het Justitieel Welzijnswerk (JWW) binnen het CAW Oost-Vlaanderen gevolgd, alsook werd een interview afgelegd met een medewerkster van JWW West-Vlaanderen.

Lokale Politie

Op 11 maart 2016 vond de ‘Career Dating’ met Criminologen plaats. Binnen het talrijke gamma van vertegenwoordigers van het criminologische werkveld was ook een medewerker van de lokale rechedienst van de politiezone Gent aanwezig. Tijdens de receptie van de Career Dating met criminologen die achteraf plaats vond, werd er een korte conversatie met hem gevoerd. Zo werd er gesproken over de contactname van families van daders bij (levens-) delicten en hoe de werking van de politie hieromtrent georganiseerd is. Hij vertelde dat wanneer een levensdelict plaatsvindt, iemand van de politie aan de verdachte de vraag stelt of hij iemand op de hoogte wenst te brengen van de feiten. Indien hij dit niet wenst, zal ook de politie deze contactname niet op zich nemen. Bij minderjarige delictplegers is dit echter wel zo. Het klopt dat de familie van de dader geen slachtofferhulp aangeboden krijgt zoals dit standaard wel bij de familie van het slachtoffer het geval is. Het is echter wel zo dat de politie in het kader van het moraliteitsonderzoek enkele familieleden uitnodigt voor een gesprek. Wanneer de politie hierbij signalen opvangt dat professionele hulpverlening wenselijk of noodzakelijk is, kan de politie deze familieleden doorverwijzen naar gespecialiseerde hulpverleningsdiensten.

Naast deze visie werden er nog e-mails verstuurd naar andere politiediensten. Op die manier werd er gestreefd naar een zo ruim mogelijk beeld waarbij verschillende politiediensten aan het woord kwamen. Een ontmoeting kwam er niet, een antwoord van de lokale politie te Gent wel. Zo stuurde deze dienst een e-mail terug met de boodschap dat het verwittigen van de familie van de dader een van de vele aandachtspunten bij levensdelicten is. Dit gebeurt echter steeds in overleg en met de toestemming van het parket en pas nadat de eerste onderzoeksdaden werden uitgevoerd. Het is namelijk zo dat bij aanvang van een onderzoek de

politie en het parket steeds rekening houden met alle mogelijke scenario's die hebben geleid/bijgedragen tot het plegen van het levensdelict. Dit betekent onder meer dat zolang de beoogde familieleden niet gevrijwaard zijn van verdenking, zij niet zomaar verwittigd zullen worden. Indien het wel duidelijk is dat het motief buiten hen om ligt, worden zij (of een van hen) zo spoedig mogelijk verwittigd. Ook zij stellen dat wanneer tijdens het moraliteitsonderzoek nood aan bijkomende hulp noodzakelijk is, zij deze mensen doorverwijzen. Zij beschikken echter niet over een begeleidingsaanbod voor de familie van de dader (van een levensdelict). Zij voorzien enkel in de eerste opvang van slachtoffers en hun naaste familie van misdrijven en verkeersongevallen. In de e-mail wordt er ook doorverwezen naar justitiële hulp en projecten die zich hier wel op focussen.

Justitieel Welzijnswerk (JWW)

Algemeen

De dienst Justitieel Welzijnswerk (JWW) is een dienst binnen de werking van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW). Het JWW heeft twee hoofdopdrachten: trajectbegeleiding van gedetineerden en begeleiding van naastbestaanden. In de realiteit is het voornamelijk de gedetineerde waarmee men aan de slag gaat.

Contactname

Wanneer een dader van een delict in de gevangenis terecht komt, wordt hem de mogelijkheid geboden contact op te nemen met het JWW. Daarnaast gaat het JWW ook proactief te werk door de gedetineerde uit te nodigen voor een onthaalgesprek. Tijdens deze ontmoeting krijgt hij uitleg over de werking van het JWW en in welke mate deze dienstverlening iets voor hem kan betekenen. Daarnaast wordt er ook aan hem gevraagd of hij een hulpverleningsaanbod voor zijn nabestaanden wenst. Dit aanbod wordt hem op een laagdrempelige en losse wijze aangeboden. Wanneer de gedetineerde dit wenst, neemt het JWW telefonisch contact op met de familie. In dit telefoongesprek geeft men uitleg over de dienst en wordt o.a. de werking en organisatie uitgelegd. Men merkt dat wanneer de dienst zelf initiatief neemt tot contactname met de familie, er sprake is van veel respons waarbij het dikwijls tot een afspraak komt. Dit kan een eenmalige ontmoeting zijn, maar kan ook de opstart betekenen van een verdere begeleiding. Dit gebeurt echter zelden. Dikwijls weigert de gedetineerde dit aanbod van hulpverlening, met als gevolg dat het JWW zelf geen contact opneemt met de familie. Dit

vinden ze erg vervelend, maar kunnen hier verder niets aan doen. Het is de gedetineerde die hun cliënt is, niet zijn familie. Bovendien beschikken ze zelf niet over de contactgegevens van de familie en wil men ook niet indruisen tegen het principe van vrijwilligheid, iets dat binnen het CAW hoog in het vaandel wordt gedragen. Bovendien is het in sommige situaties niet vanzelfsprekend om de familie telefonisch te contacteren. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van partnergeweld of zedenfeiten, is het moeilijk om in te schatten of het contacteren van de familie hen niet zal afschrikken. In zulke gevallen krijgen zij een brief met een folder toegestuurd. Dit is laagdrempelig. Families van gedetineerden kunnen ook doorverwezen worden door andere diensten, zoals de dienst Onthaal van het CAW, Slachtofferbejegening van de Lokale Politie of via allerhande andere kanalen, zoals bijvoorbeeld het internet.

Begeleiding

Het JWW vertrekt altijd vanuit de hulpvraag. Hier kunnen zij ook erg flexibel op inzetten. Het eerste gesprek met de familie van de gedetineerde is erg verkennend. Hierbij probeert men de hulpvraag te situeren en antwoorden te bieden op erg praktische vragen. Hoe is een gevangenis? Hoe ziet dat er uit? Krijgt mijn familielid eten? Hoe zit dat met zijn kleren? Hoe verloopt het bezoek? Soms heb je ook diepgaandere vragen; deze geven dikwijls aanleiding tot het opstarten van een begeleiding. Hoe moet ik met deze situatie omgaan? Hoe moet ik het aan mijn kinderen vertellen? In zulke gevallen worden er dikwijls brochures aangereikt of kan men als ouder een coaching in ouder- of gespreksvaardigheden aangeboden krijgen. Soms bereikt het JWW ook de kinderen of jongeren zelf, dit is dan dikwijls op vraag van de moeder. Dit gebeurt echter altijd in samenspraak met de ouder waarin ook de beide ouders zoveel mogelijk betrokken worden. De gesprekken en begeleiding verloopt erg dikwijls op het adres van de dienst JWW. Wanneer dit voor de hulpvrager echter niet mogelijk of erg moeilijk is, kan het JWW ook tot bij hen thuis komen. Binnen het JWW is het wel zo dat de vraag altijd vanuit de hulpvrager moet komen. Wanneer men bijvoorbeeld ondersteuning of begeleiding wenst tijdens het proces, kan dit aangeboden worden maar enkel wanneer deze vraag wordt gesteld vanuit de hulpvrager.

Het JWW probeert alle hulpvragen telkens zoveel mogelijk te filteren. In een eerste gesprek met de hulpvrager geven zij altijd eerst erg veel algemene informatie over detentie en justitie. Wanneer de hulpvrager op deze algemene vragen een antwoord heeft gekregen, volgen dikwijls de specifiekere vragen. Hierbij verwijst het JWW de hulpvrager door naar de diensten die beter geplaatst zijn om deze vragen te beantwoorden. Als mensen bijvoorbeeld

een advocaat willen, geeft het JWW hen informatie over de balie en kan men hen doorverwijzen. Wanneer de partner van de gedetineerde bijvoorbeeld zich afvraagt hoe haar echtgenoot haar vertrouwen kan terugwinnen, verwijst het JWW door naar de dienst Gezins- en Relationale Werking (GRW) binnen het CAW. Wanneer naastbestaanden bijvoorbeeld schulden hebben, worden zij doorverwezen naar de financiële werking binnen het CAW. Het JWW kan dit zelf ook doen, maar doet dit dikwijls niet omdat dit nog weinig te maken heeft met detentie. Er is dan sprake van overlapping, iets wat ze willen vermijden. Wanneer mensen vragen hebben over zaken die weinig met detentie te maken hebben, probeert het JWW deze mensen zoveel mogelijk door te verwijzen naar de dienst Onthaal van het CAW.

Men neemt dus niet alles onbeperkt op, men bekijkt wat men voor deze mensen kan betekenen. Dat is ook waar het CAW voor staat. Bij hen kan je met een ruim aanbod van vragen terecht, waarbij u als hulpvrager zo goed mogelijk geholpen wordt door de dienst met de meeste expertise in deze materie. Men probeert de hulpvrager dus wel te helpen, maar binnen zijn grenzen. Het voordeel hiervan is dat men gericht kan doorverwijzen zodat mensen onmiddellijk geholpen kunnen worden. Anderzijds heeft men meer middelen nodig om te kunnen uitbreiden. Toch kunnen deze doorverwijzingen voor de hulpvrager ook erg nadelig zijn. Om deze doorverwijzing zo comfortabel mogelijk te laten verlopen, streeft men het principe van de ‘warme overdracht’ na. Zo maakt men de hulpvrager tijdens het gesprek erg snel duidelijk dat ze zich in sommige gevallen beter tot andere diensten kunnen wenden. Deze dienst wordt dan ook door het JWW zelf gecontacteerd zodat de hulpvrager dit niet meer hoeft te doen. Daarnaast is het ook mogelijk dat mensen van andere diensten het gesprek bijwonen zodat de hulpvrager hier al kennis mee kan maken. Indien deze begeleiding dan ook daadwerkelijk door een andere dienst wordt verdergezet, belt het JWW hen nadien nog eens op om na te vragen of alles goed gaat. Hierbij houdt men in het oog dat alles op het tempo van de hulpvrager verloopt. Indien de hulpvrager deze doorverwijzing niet ziet zitten, zoekt het JWW mee naar een andere oplossing. Gezien de beperkte capaciteit van middelen is dit echter niet mogelijk.

Nadat de gedetineerde vrijgekomen is, bestaat er ook de mogelijkheid tot opvolging. Dit houdt in dat het JWW in contact blijft met de familie zolang men dit wenst. Maar wederom is dit enkel weggelegd voor de mensen die reeds bij hen in begeleiding zijn en moet men hiertoe eerst zelf het initiatief hebben genomen.

Bereiken van familie van de dader

Het JWW worstelt met het bereiken van de familieleden van de dader. Zelf heeft men nog niet een duidelijk beeld wat hier de oorzaak van is. Men merkt dat er erg veel nood is aan informatie, maar dat de stap tot het stellen van de echte hulpvraag echter nog voor veel mensen te groot is. Men vermoedt dat dit komt doordat mensen het probleem eerst zelf wensen op te lossen. Anderzijds bestaat er ook de angst voor het stigma. Het feit dat de familie van de dader zelf initiatief moet nemen, is volgens het JWW een groot pijnpunt. Daarnaast wordt er binnen de maatschappij weinig aandacht aan hen geschonken en bestaat er het probleem dat je als familie van de dader geen rechten hebt. Bovendien ben je op het vlak van informatie erg afhankelijk van de dader, gezien alle informatiedoorstroming via hem verloopt.

Bekendmaking

Het JWW focust zich voornamelijk op de bekendmaking naar de familie van de dader toe. Zo probeert men zich bekend te maken via allerhande brochures die o.a. in de bezoekersruimte van de gevangenis terug te vinden zijn. Daarnaast maakt men zich ook bekend via partners, zoals de slachtofferbejegening bij de lokale politie, alsook via de Psychosociale Dienst (PSD) binnen de gevangenis. Dit jaar werd er ook een campagne opgezet om de direct sociale omgeving te bereiken. Men doet ook acties in samenwerking met het Thuisfront. Dit initiatief richt zich tot de familie van de dader en heeft in samenwerking met de buitendienst van het CAW een forum waar mensen vragen op kunnen stellen. Vervolgens doet men ook aan bekendmakingsacties. Zo staat men bijvoorbeeld aan de poort van de gevangenis om informatie te geven aan de bezoekers en deze mensen ook aan te trekken. Tenslotte wordt er ook een tentoonstelling georganiseerd om uit te leggen wat detentie nu precies inhoudt.

Verbeterpunten

Uitbreiding van de dienst JWW is nodig, maar hier heeft men de capaciteit en middelen niet voor. Toch vindt men het positief dat er binnen het CAW verschillende diensten zijn die elk hun eigen specialisatie hebben. Ook binnen de nazorg is er nog ruimte voor verbetering. Tenslotte kan de bekendheid ook nog beter. Zo willen ze als dienst nog meer bekend zijn, zowel binnen de justitiële als politieke context.

LUIK VII: BIBLIOGRAFIE

Aertsen, I. (2004). *Slachtoffer-daderbemiddeling: een onderzoek naar de ontwikkeling van een herstelgerichte strafrechtsbedeling*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Anthoni, S. (2011). *Hulpverlening bij kindermishandeling: over individuele weerbaarheid en maatschappelijke kwetsbaarheid*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant Uitgevers.

Baarda, D.B., De Goede, M.P.M., & Teunissen, J. (2001). *Basisboek kwalitatief onderzoek: praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Houten: Stenfert Kroese.

Baldry, A.C., & Winkel, F.M. (2008). *Intimate partner violence prevention and intervention: the risk assessment and management approach*. New York: Nova Science Publishers, Inc.

Belfrage, H., & Rying, M. (2004). Characteristics of spousal homicide perpetrators: a study of all cases of spousal homicide in Sweden 1990-1999. *Criminal Behaviour and Mental Health*, x(14), 121-133. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/cbm.577/epdf>

Belgische Overheid. (2014). *Partnergeweld: wat nu? Wetgeving*. Geraadpleegd op 1 november 2015 via http://www.partnergeweld.be/nl/algemene_informatie/meer_weten/wetgeving

Belgische Senaat. (1998). *De wet Franchimont: of de zoektocht naar een rechtvaardiger gerecht*. Geraadpleegd op 25 maart via https://www.senate.be/doc/magazine/1998_3/3-98n-10.htm

Belgisch Staatsblad. (1998). *Wetten, decreten, ordonnanties en verordeningen*. Geraadpleegd op 10 november 2015 via <http://www.partnergeweld.be/sites/default/files/downloads/wet%20partnergeweld.pdf>

Belgisch Staatsblad. (1999). *9 Juli 1999 - Omzendbrief OOP 15ter betreffende politieke slachtofferbejegening*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://reflex.raadvst-consetat.be/reflex/pdf/Mbbs/1999/08/21/63399.pdf>

Beyens, K., Daems, T., & Maes, E. (2014). *Exit gevangenis? De werking van de strafuitvoeringsrechtbanken en de wet op de externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

- Bogaerts, S., van der Veen, H.C.J., & van der Knaap, L. (2011). Aspects of intimate terrorism: A test of Johnson's typology in a Dutch online sample. *International Perspectives in Victimology*, 5(1), 13-21. https://pure.uvt.nl/portal/files/1318675/Bogaerts_Aspects_of_Intimate_Terrorism_110324_publishers_immediately.pdf
- Bouckaert, G., & Thijs, N. (2003). *Kwaliteit in de overheid: een handboek voor kwaliteitsmanagement in de publieke sector op basis van een internationaal comparatieve studie*. Gent: Academia Press.
- Bouckaert, G., Depré, R., & Drumaux, A. (Red.). (2006). *Een instrument voor het verbeteren van de kwaliteit binnen het Openbaar Ministerie*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Bourget, D., Gagné, P., & Moamai, J. (2000). Spousal homicide and suicide in Quebec. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, x(28), 179-182. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.jaapl.org/content/28/2/179.short>
- Bourget, D., Gagné, P., & Whitehurst, L. (2010). Domestic homicide and homicide-suicide: the older offender. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, x(38), 305–311. Geraadpleegd op 28 februari 2016 via <http://www.jaapl.org/content/38/3/305.full.pdf+html>
- Bourget, D., & Gagné, P. (2012). Women who kill their mates. *Behavioral Sciences & the Law*, x(30), 598–614. Geraadpleegd op 28 februari 2016 via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bsl.2033/epdf>
- Bouverne-De Bie, M., Kloeck, K., Meyvis, W., Roose, R., & Vanacker, J. (Ed.). (2002). *Handboek forensisch welzijnswerk*. Gent: Academia Press.
- Browne, A. (1987). *When battered women kill*. New York: Free Press.
- Bruggeman, W., De Wree, E., Goethals, J., Ponsaers, P., van Calster, P., Vander Beken, T., & Vermeulen, G. (2009). *Van pionier naar onmisbaar: over 30 jaar Panopticon*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Burgess, R. G. (1984). *In the field: an introduction to field research*. New York: Routledge.
- Cambré, B., & Waege, H. (2001). *Een samenleving onderzocht: methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Gent: Standaard Uitgeverij

- Campbell, J.C., Webster, D., Koziol-McLain, J., Block, C., Campbell, D., Curry, M.A., ... Laughon, K. (2003). Risk factors for femicide in abusive relationships: results from a multisite case control study. *American Journal of Public Health*, 93(7), 1089–1097. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.baylor.edu/content/services/document.php/28840.pdf>
- Carson, P. (2015). *Het fraaie gelaat van Vlaanderen: een historisch portret*. Tielt: Uitgeverij Lannoo.
- Catalano, S., Smith, E., Snyder, H., & Rand, M. (2009). *Female victims of violence*. Geraadpleegd op 10 januari 2016 via <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/fvv.pdf>
- Cavanaugh, M.M., & Gelles, R.J. (2005). The Utility of Male Domestic Violence Offender Typologies: New Directions for Research, Policy, and Practice. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(2), 155-166. Geraadpleegd op 20 maart 2016 via <http://jiv.sagepub.com/content/20/2/155.full.pdf+html>
- CAW. (2013). *Slachtofferhulp*. Geraadpleegd op 25 maart via <http://www.cawcentraalwestvlaanderen.be/begeleiding-slachtoffers>
- College van Procureurs-generaal. (1999). *Omzendbrief Nr. COL 7/99 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://homeusers.brutele.be/cdc/justice/co19907n.pdf>
- College van Procureurs-generaal. (2006). *Omzendbrief Nr. COL 4/2006 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep*. Geraadpleegd op 1 november 2015 via http://www.om-mp.be/extern/getfile.php?p_name=3316961.PDF&pid=4017098
- College van Procureurs-generaal. (2008). *Aanwijzing huiselijk geweld*. Geraadpleegd op 10 november 2015 via http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/beleid/aanwijzing_huiselijk_geweld_14072008.pdf
- Coninckx, D. (Red.). (2004). *Overheidscommunicatie in België: een overzicht*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant Uitgevers.
- Cuylaerts, L., & Eelen, X. (Red.). (2004). *B(ege)leide intrede: arbeidsintegratie van ex-gedetineerden*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant Uitgevers.
- Daigle, L.E., & Muftic, L.R. (2016). *Victimology*. Singapore: Sage Publications.

Daly, M., & Wilson, M. (1988). *Homicide*. New Jersey: Transaction Publishers.

Daniel, A.E., & Holcomb, W.R. (1985). A comparison between men charged with domestic and nondomestic homicide. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 13(3), 233-241. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.jaapl.org/content/13/3/233.full.pdf>

Dawson, M., & Gartner, R. (1998). Differences in the characteristics of intimate femicides: the role of relationship state and relationship status. *Homicide Studies*, 2(4), 378–399. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://hsx.sagepub.com/content/2/4/378.abstract>

Declercq, F. (Red.). (2008). *Seksuele, geweld- en levensdelicten: psychopathologie van daders*. Leuven: Acco.

De Corte, R., & De Groote, B. (2008). *Handboek civiel recht*. Brussel: Groep de Boeck n.v.

Decorte, T., & Zaitch, D. (2010). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco

Decorte, T., Hardyns, W., Petintseva, O., & Tieberghien, J. (2015-2016). *Methoden van criminologisch onderzoek: ontwerp en dataverzameling*. [Cursus]. Gent: Universiteit Gent Faculteit Rechtsgeleerdheid.

De Ruyver, B., Pelc, I., Casselman, J., Geenens, K., Nicaise, P., From, L., ... Van Dijck, A. (2004). *Drugbeleid in cijfers*. Gent: Academia Press.

De Ruyver, B. (2015). *(Grondige studie) Strafrechtelijk beleid* [Cursus]. Gent: Universiteit Gent Master in de Criminologische Wetenschappen/Rechten.

De Smet, B. (2005). *Jeugdbeschermingsrecht in kort bestek*. Antwerpen/Oxford: Intersentia.

Dobash, R.E., & Dobash, R.P. (2015). *When men murder women*. Oxford: Oxford University Press.

Draijer, N. (1990). *Seksuele traumatisering in de jeugd: gevolgen op lange termijn van seksueel misbruik door verwanten*. Amsterdam: Uitgeverij Sua.

Dupont, L., & Hutsebaut, F. (Eds.). (2001). *Herstelrecht tussen toekomst en verleden*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Dupont, L., Aertsen, I., Goethals, J., Hutsebaut, F., Parmentier, S., Van Daele, D., ... Vervaeke, G. (2005). *Strafrecht als roeping*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Dutton, D.G., & Kerry, G. (1999). Modus operandi and personality disorder in incarcerated spousal killers. *International Journal of Law and Psychiatry*, 22(3-4), 287-299. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via http://ac.els-cdn.com/S0160252799000102/1-s2.0-S0160252799000102-main.pdf?_tid=bcaa6a68-1389-11e6-a7d5-00000aacb361&acdnat=1462539477_cba9ac084de99594683c9db02a54bbe9

Dutton, D.G., Nicholls, T.L., & Spidel, A. (2005). Female perpetrators of intimate abuse. *Journal of Offender Rehabilitation*, 41(4), 1-31. Geraadpleegd op 10 februari 2016 via http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1300/J076v41n04_01

Eeckhout, S. (1998). Justitie in een ivoren toren of op het marktplein? *De orde van de dag*, x(2), 14-16. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.woltersklower.be/sites/media/23881/ordevandedag_2_proximitedelajustice.pdf

Ellis, D., Stuckless, N., & Smith, C. (2015). *Marital separation & lethal domestic violence*. Londen/New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Ellsberg, M., Jansen, H.A., Heise, L., Watts, C.H., & Garcia-Moreno, C. (2008). Intimate partner violence and women's physical and mental health in the WHO multi-country study on women's health and domestic violence: an observational study. *Lancet*, 371(9619), 1165-1172. Geraadpleegd op 10 februari 2016 via [http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736\(08\)60522-X.pdf](http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736(08)60522-X.pdf)

Emans, B. (2003). *Interviewen: theorie, techniek en training*. Groningen: Noordhoff uitgevers.

Faramarzi, M., Esmailzadeh, S., & Mosavi, S. (2005). Prevalence and determinants of intimate partner violence in Babol city, Islamic Republic of Iran. *La Revue de Santé de la Méditerranée orientale*, 11(5-6), 870-879. Geraadpleegd op 15 november 2015 via http://applications.emro.who.int/emhj/1105_6/11_5-6_2005_870_879.pdf

FOD Justitie. (1998). *Wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1998031239&table_name=wet

FOD Justitie. (1999a). *13 juni 1999 - Koninklijk besluit houdende organisatie van de Dienst Justitiehuisen van het Ministerie van Justitie*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1999061338&table_name=wet

FOD Justitie. (1999b). *23 juni 1999 - Ministerieel besluit tot vaststelling van de basisinstructies voor de justitiehuisen*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1999062332&table_name=wet

FOD Justitie. (2009). *10 jaar justitiehuisen: balans & perspectieven*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://www.justitiehuisen.be/sites/default/files/atoms/files/10jjh.pdf>

FOD Justitie. (2011). *De justitiehuisen*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/justitiehuisen.pdf>

FOD Justitie. (2012). *Waardencharter van de FOD Justitie*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/waardencharter_2011

FOD Justitie. (2013). *15 december 2013. -Wet houdende diverse bepalingen met het oog op de verbetering van de positie van het slachtoffer in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten (1)*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&pub_date=2013-12-19&numac=2013009541&caller=list

FOD Justitie. (2016). *Klachten*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/justitiehuisen.pdf>

Frieze, I.H., & Browne, A. (1989) Violence in marriage. *Crime and Justice*, x(11), 163-218. Geraadpleegd op 15 november 2015 via http://www.jstor.org/stable/1147528?seq=2#page_scan_tab_contents

Ghysbrecht, P. (1970). *Moord: analyse van een existentiële grenssituatie*. Leuven: E. Story – Scientia p.v.b.a.

Gomez, A.M. (2011). Testing the Cycle of Violence Hypothesis: Child Abuse and Adolescent Dating Violence as Predictors of Intimate Partner Violence in Young Adulthood. *Youth & Society*, 43(1), 171-192. http://cregs.sfsu.edu/wp-content/uploads/2012/08/addhealth_violence_authorsversion.pdf

Groenen, A., & Matkoski, S. (2014a). *Partnergeweld, screening en risicotaxatie*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Groenen, A., & Matkoski, S. (2014b). *Risicotaxatie en partnergeweld: verklarend woordenboek voor welzijn, politie, justitie en gezondheidszorg*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Herzberger, S. D. (1996). *Violence within the family, social psychological perspectives*. Colorado & United Kingdom: Westview Press.

Holtzworth-Munroe, A., & Stuart, G.L. (1994). Typologies of Male Batters: Three Subtypes and the Differences Among Them. *Psychological Bulletin*, 116(3), 476-497. Geraadpleegd op 10 november 2015 via http://psych.indiana.edu/tradition/Holtzworth-Munroe_and_Stuart_1994.pdf

HR/CS. (2002). *Hoge Raad voor de Justitie: jaarverslag 2000*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://5023.fedimbo.belgium.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/r0002n_0.pdf

HR/CS. (2014a). *Nieuwe justitiebarometer*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://www.csj.be/nl/nieuws/nieuwe-justitiebarometer>

HR/CS. (2014b). *Vierde justitiebarometer 2014*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.csj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/justitiebarometer_2014.pdf

HR/CS. (2016a). *Missie*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://www.csj.be/nl/inhoud/missie>

HR/CS. (2016b). *Geschiedenis*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://www.csj.be/nl/inhoud/geschiedenis>.

HR/CS. (z.j.). *Presentatie van het Managementplan van de Hoge Raad voor de Justitie*. [PowerPoint slides]. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://5023.fedimbo.belgium.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/related-documents/mission_statement_ppt_nl.pdf

Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen. (z.j.). *Nationaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014*. Geraadpleegd op 13 november 2015 via http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/nap_2010-2014.pdf

Jackson, N.A. (2008). *Encyclopedia of domestic violence*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Johnson, C.H. (2006). Familicide and family law: A study of filicide-suicide following separation. *Family Court Review*, 44(3), 448-463. Geraadpleegd op 4 maart 2016 via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1744-1617.2006.00099.x/epdf>

Karmen, A. (2012). *Crime victims: an introduction to victimology*. United States: Wadsworth Cengage Learning.

Kivisto, A.J. (2015). Male perpetrators of intimate partner homicide: a review and proposed typology. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, x(43), 300-312. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.jaapl.org/content/43/3/300.full.pdf>

Koenraadt, F., & Liem, M. (2010). Fataal huiselijk geweld. *Justitiële verkenningen*, 8(36), 100-114. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/252659/Koenraadt+Liem.Fataal+huiselijk+geweld.JV.pdf?sequence=1>

Koziol-McLain, J., Webster, D., McFarlane, J., Block, C.R., Ulrich, Y., Glass, N., & Campbell, J.C. (2006). Risk factors for femicide-suicide in abusive relationships: results from a multi-site case control study. *Violence and Victims*, 21(1), 3-21.

Lamet, W., & Wittebrood, K. (2009). *Nooit meer hetzelfde: gevolgen van misdrijven voor slachtoffers*. Geraadpleegd op 15 november 2015 via <http://dare.uva.nl/document/2/81861>

- Legard, R., Keegan, J., & Ward, K. (2003). In-depth interviews. In Ritchie, J. & Lewis, J. (Eds.), *Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers* (pp. 138-169). London: Thousand Oaks.
- Liem, M., Geene, K., & Koenraadt, F. (2007). *Partnerdoding door empirische eenheden: een empirische studie*. Londen: Dutch University Press.
- Liem, M., Postulart, M., & Nieuwbeerta, P. (2009). Homicide-suicide in the Netherlands: an epidemiology. *Homicide Studies*, 13(2), 99-123. Geraadpleegd op 16 maart 2016 via <http://www.rug.nl/research/portal/files/14493166/2009-LiemM-Homocide.pdf>
- Lokale Politie. (2016). *Slachtofferbejegening*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://www.lokalepolitie.be/5447/slachtofferbejegening.html>
- Lucassen, P.L.B.J., & Hartman, T.C. (2007). *Kwalitatief onderzoek: praktische methoden voor de medische praktijk*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
- Lund, L.E., & Smorodinsky, S. (2001). Violent Death Among Intimate Partners: A Comparison of Homicide and Homicide Followed by Suicide in California. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 4(31), 451-459. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1521/suli.31.4.451.22046/epdf>
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching (2nd edition)*. London: Sage Publications.
- McGuire, K., & Pastore, A. L. (1996). *Sourcebook of Criminal Justice Statistics 1995*. Washington, DC: Diane Publishing.
- Meloy, J.R. (2002). *The psychopathic mind: origins, dynamics and treatment*. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Menachem, A. (1968). Victim precipitated forcible rape. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 4(58), 493-502. Geraadpleegd op 15 maart 2016 via <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5481&context=jcl>
c
- Mercy, J.A., & Saltzman, L.E. (1989). Fatal Violence among Spouses in the United States, 1976-85. *AJPH*, 79(5), 595-599. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1349500/pdf/amjph00231-0051.pdf>

Messelis, E. (2012). *Geweld tegen oudere vrouwen in de thuissituatie*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant Uitgevers.

Mihalic, S.W., & Elliott, D. (1997). A social learning theory model of marital violence. *Journal of Family Violence*, 12(1), 21-47. Geraadpleegd op 23 februari 2016 via <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1021941816102#page-1>

Miller, D.T., & Porter, C.A. (1983). Self-Blame in Victims of Violence. *Journal of Social Issues*, 39(2), 139-152. Geraadpleegd op 20 november 2015 via http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4560.1983.tb00145.x/epdf?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1&purchase_referrer=onlinelibrary.wiley.com&purchase_site_license=LICENSE_EXPIRE
D

Moffitt, T.E., Krueger, R.F., Caspi, A., & Fagan, J. (2000). Partner Abuse and General Crime: How are they the same? How are they different? *Criminology*, 38(1), 199-232. Geraadpleegd op 15 november 2015 via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1745-9125.2000.tb00888.x/epdf>

Moffitt, T.E., Robins, R.W., & Caspi, A. (2001). A Couples Analysis of Partner Abuse with Implications for Abuse-prevention Policy. *Criminology & Public Policy*, 1(1), 5-36. Geraadpleegd op 15 november 2015 via <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1745-9133.2001.tb00075.x/epdf>

Mortelmans, D. (2009). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.

Natarajan, M. (2011). *International crime and justice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid. (2011). *Uw rechten als slachtoffer van een misdrijf*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/BROCHURE_DROITSVICTIMES_NL_new.pdf

Newburn, T. (1993). *The long-term needs of victims: a review of the literature*. Geraadpleegd op 15 november 2015 via <http://library.college.police.uk/docs/horpu/rup080.pdf>

NICC. (2007). *Onderzoek met betrekking tot de evaluatie van de voorzieningen ten behoeve van slachtoffers van inbreuken*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <https://nicc.fgov.be/slachtofferbeleid>

NICC. (2012). *Evaluatie van het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <https://nicc.fgov.be/evaluatie-van-het-nationaal-forum-voor-slachtofferbeleid>

Nuytiens, A., Christiaens, J., Eliaerts, C., & Brolet, C. (2006). *Trajecten van uithanden gegeven jongeren in het strafrecht: ernstige jeugddelinquenten gestraft - deel 2*. Gent: Academia Press.

Nuytiens, A., & Scheirs, V. (2011). Etnografisch onderzoek en emoties: Over de (on)verenigbaarheid van mens en wetenschap. *Panopticon*, 32(1), 22-24.

Office for National Statistics. (2015). *Chapter 2: Violent crime and sexual offences-homicide*. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20160105160709/http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171776_394478.pdf

Oram, S., Flynn, S.M., Shaw, J., Appleby, L., & Howard, L.M. (2013). Mental Illness and Domestic Homicide: A Population-Based Descriptive Study. *Psychiatric Services*, 64(10), 1006–1011. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://ps.psychiatryonline.org/doi/pdf/10.1176/appi.ps.201200484>

Oswald, D.L., & Russell, B.L. (2006). Perceptions of sexual coercion in heterosexual dating relationships: The role of aggressor gender and tactics. *The Journal of Sex Research*, 43(1), 87-95. Geraadpleegd op 20 februari 2016 via <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00224490609552302>

Pagelow, M.D. (1984). *Family violence*. New York: Praeger

PATH. (2008). *Strengthening understanding of femicide: using research to galvanize action and accountability*. Geraadpleegd op 16 maart 2016 via https://www.path.org/publications/files/GVR_femicide_rpt.pdf

Pauwels, L., De Keulenaer, S., Deltenre, S., Devroe, E., Elffers, H., Forceville, J., ... Van Dael, E. (2012). *Criminografische ontwikkelingen II: van (victim)-survey tot penitentiaire statistiek*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Pickard, H. (2015). *Self-Harm as Violence: When victim and perpetrator are one*. New York: Palgrave Macmillan.

Polk, K. (1994). *When men kill: scenarios of masculine violence*. Cambridge: Cambridge University Press.

Porter, S., & Woodworth, M. (2007). "I'm Sorry I did it ... but He Started it": A Comparison of The Official and Self-Reported Homicide Descriptions of Psychopaths and Non-Psychopaths. *Law and Human Behavior*, 31(1), 91-107. Geraadpleegd op 28 februari 2016 via <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10979-006-9033-0#/page-1>

Raat, C. (2007). *Mensen met macht: rechtsstatelijkheid als organisatiedeugd voor maatschappelijke organisaties*. Boom: Boom Juridische uitgevers.

Raine, A. (2013). *Het gewelddadige brein: de biologische wortels van crimineel gedrag*. Amsterdam: Balans.

Ramsey, S. (2015). *Intimate partner homicides in NSW: 2005 to 2014*. Geraadpleegd op 10 januari 2016 via <http://www.bocsar.nsw.gov.au/Documents/BB/Report-2015-Intimate-partner-homicides-in-NSW-2005-to-2014-BB111.pdf>

Rennison, C.M., & Welchans, S. (2000). *Intimate partner violence*. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via http://www.atria.nl/epublications/2000/intimate_partner_violence.pdf

Rennison, C.M. (2001). *Intimate partner violence and age of victim, 1993-99*. Geraadpleegd op 10 januari 2016 via <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/ipva99.pdf>

Reynen, S. (2008). *Goed dat u belt! Tevreden klanten aan de telefoon*. Den Haag: Performa Uitgeverij.

RoSa. (2002). *Huiselijk geweld: oorzaken en gevolgen*. Geraadpleegd op 15 november 2015 via <http://www.rosadoc.be/pdf/factsheets/nr18.pdf>

Rosenbaum, M. (1990). The role of depression in couples involved in murder-suicide and homicide. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law* 147(8), 1036–

1039. Geraadpleegd op 16 februari 2016 via <http://ajp.psychiatryonline.org/doi/abs/10.1176/ajp.147.8.1036>

Roy, S., Ng, P., & Larasi, I. (2011). *The missing link: a joined up approach to addressing harmful practices in London*. Geraadpleegd op 20 maart 2016 via http://www.endviolenceagainstwomen.org.uk/data/files/The_Missing_Link_-_Sep_2011.pdf

Russell, D.E.H. (1990). *Rape in marriage*. Bloomington: Indiana University Press.

Russell, D.E.H., & Radford, J. (1992). *The politics of woman killing*. New York: Twayne Publishers.

Schafer, S. (1977). *Victimology: the victim and his criminal*. Reston: Reston Publishing Co, Inc.

Scheirs, V. (2014). *De strafuitvoeringsrechtbank aan het werk*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Scheller, A. (2014, 10 september). At least a third of all women murdered in the U.S. are killed by male partners. *The Huffington Post*. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via http://www.huffingtonpost.com/2014/10/09/men-killing-women-domesti_n_5927140.html

Serran, G., & Firestone, P. (2004). Intimate partner homicide: a review of the male proprietariness and the self-defense theories. *Aggression and Violent Behavior*, *x*(9), 1-15. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1359178902001076>

Smet, K. (2014). *Liefde met alle geweld*. Antwerpen: Manteau.

Spalek, B. (2006). *Crime victims: theory, policy and practice*. New York: Palgrave Macmillan

Speybrouck, F. (2007). *Recht: principes en praktijk*. Gent: Academia Press.

Sroka. (z.j.) *De nieuwe wet op het partnergeweld*. Geraadpleegd op 13 november 2015 via <http://www.rosadoc.be/pdf/juridische%20bijdrage/partnergeweld.pdf>

Stals, I. (2005). *Huiselijk geweld*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu

Stark, E., & Flitcraft, A. (1996). *Women at risk: domestic violence and women's health*.

California: Sage Publications, Inc.

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. (z.j.). *Justitieel Welzijnswerk (JWW)*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.steunpunt.be/onderwerpen/detentie/justitieel_welzijnswerk.

Straus, M.A., Gelles, R.J., & Steinmetz, S.K. (1980). *Behind closed doors: violence in the American family*. New York: Transaction Publishers.

Straus, M.A. (2011). Gender symmetry and mutuality in perpetration of clinical-level partner violence: Empirical evidence and implications for prevention and treatment. *Aggression and Violent Behavior*, *x*(16), 279-288. Geraadpleegd op 20 februari 2016 via http://ac.els-cdn.com/S1359178911000620/1-s2.0-S1359178911000620-main.pdf?_tid=e0511f74-1394-11e6-b342-00000aab0f27&acdnat=1462544262_9c5a793926e4bd31b76b58a5a242da7e

Swanborn, P.G. (2008). *Case-study's: wat, wanneer en hoe?* Boom: Lemma Uitgevers.

Tervoort, M. (2010). *Forensische psychiatrie: tussen dwang en vrijblijvendheid*. Assen: Van Gorcum.

Thomassen, J-P.R. (1998). *Waardering door klanten: klantenmanagement als fundament voor totale kwaliteit*. Deventer: Kluwer

Turvey, B.E. (2014). *Forensic victimology: examining violent crimes in investigative and legal contexts*. Waltham: Academic Press.

Umbreit, M.S., & Greenwood, J. (2000). *Nation survey of victim-offender meditation programs in the United States*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/reports/restorative_justice/restorative_justice_ascii_pdf/ncj176350.pdf

UNODC. (2006). *Handbook on restorative justice programmes*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/06-56290_Ebook.pdf

UNODC. (2011). *Global study on homicide*. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/Homicide/Globa_study_on_homicide_2011_web.pdf

Van Bockrijck, H. (2003). De wet van 28 januari 2003 tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van fysieke

gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van het artikel 410 Sw. *Echtscheidingsjournaal*, 86-92.

Vandecapelle, S. (2012). *Seksueel partnergeweld in Vlaanderen: een belevingsstudie*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Vandenhove, L. (2006). *Iedereen veilig*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant Uitgevers.

Van den Wyngaert, C. (2009). *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Van der Knaap, L.M., el Idrissi, F., & Bogaerts, S. (2010). *Onderzoek en beleid: daders van huiselijk geweld*. Geraadpleegd op 20 maart 2016 via https://www.wodc.nl/images/ob287-volledige-tekst_tcm44-304901.pdf

Van der Lugt, D. (2009). *Interviewen in de praktijk*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Van der Veen, H.C.J., & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland: overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010*. Geraadpleegd op 20 maart 2016 via https://www.wodc.nl/images/ob288-volledige-tekst_tcm44-322380.pdf

Vande Walle G., & Verhage, A. (2005). *Een model van klachtenafhandeling binnen de rechterlijke orde*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via https://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/agora/raggg093_nl.pdf

Vande Walle, G., Verhage, A., Ponsaers, P., & Enhus, E. (2012). *Klachten voorkomen door klachten te behandelen: naar een vernieuwd model van klachtenbehandeling binnen de rechterlijke orde*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <https://biblio.ugent.be/publication/2006981/file/6765534>

Van Dijk, J.J.M. (1997). *Het victimologisch perspectief in verleden, heden en toekomst*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via http://www.canonsociaalwerk.be/1978_slachtofferhulp/1997%20Het%20victimologische%20perspectief%20in%20verleden%20heden%20en%20toekomst%20OCR.pdf

Van Dijk, J.J.M. (1999). *Introducing victimology*. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <https://pure.uvt.nl/portal/files/1411974/INTRODUC.PDF>

- Van Dijk, J.J.M., Groenhuijsen, M.S., & Winkel, F.W. (2007). Victimologie, slachtofferschap en samenleving. *Justitiële verkenningen*, 33(3), 9-29. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via https://www.wodc.nl/images/jv0703-volledige-tekst_tcm44-76221.pdf
- Legard, R., Keegan, J., & Ward, K. (2003). In-depth interviews. In Ritchie, J. & Lewis, J. (Eds.), *Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers* (pp. 138-169). London: Thousand Oaks.
- Vanhecke, N. (2015, 30 april). Partnergeweld geen prioriteit meer voor politie. *De Standaard*. Geraadpleegd op 1 mei 2016 via <http://www.standaard.be>
- Vanhecke, N., & Debacker, K. (2015, 28 oktober). Enkelband voor partner met losse handjes moet verdwijnen. *De Standaard*. Geraadpleegd op 28 oktober 2015 via <http://www.standaard.be>
- Van Vossle, A., & Gilbert, E. (2012). *Wetenschappelijk fenomeenonderzoek naar eengerelateerd geweld in België*. Geraadpleegd op 10 november 2015 via http://www.partnergeweld.be/nl/algemene_informatie/publicaties/onderzoek/wetenschappelijk_fenomeenonderzoek_naar_eengerelateerd_geweld_in_belgi_
- Van Wormer, K. (2008). The Dynamics of Murder-Suicide in Domestic Situations. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 8(3), 274-282. Geraadpleegd op 28 februari 2016 via <http://btci.stanford.clockss.org/cgi/reprint/8/3/274.pdf>
- Velaers, J. (1999). *De Grondwet en de Raad van State, afdeling Wetgeving*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Verbruggen, F., Franssen, V., Vanheule, J., Vandromme, S., Traest, P., Scherrens, L., ... Deruyck, F. (2008). *Recente ontwikkelingen in het strafrecht*. Gent: Groep de Beeck nv.
- Vermassen, J. (2004). *Moordenaars en hun motieven*. Antwerpen: Manteau
- Vermeulen, G. (2014). *Strafrecht: Strafwetboek, Wetboek van Strafvordering, Bijzondere wetten*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Verwijs, R., & Lünemann, K. (2012). *Partnergeweld: achtergrond en risicofactoren*. Geraadpleegd op 15 november 2015 via http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/7154_Partnergeweld_POD_web.pdf

Violence Policy Center. (2015). *When men murder women: an analysis of 2013 homicide data*. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via <http://www.vpc.org/studies/wmmw2015.pdf>

Vynckier, G., de Haan, W., Adang, O., & Goossens, F. (Eds.). (2012). *Geweld en politie*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Walker, L.E. (1984). *The battered woman syndrome*. New York: Springer.

Walklate, S. (2007). *Imagining the victim of crime*. New York: Open University Press.

Wallace, A. (1986). *Homicide: The social reality*. Geraadpleegd op 20 maart 2016 via <http://www.criminologyresearchcouncil.gov.au/reports/1-81.pdf>

Wasserman, R. (2014). *Procedural due process: a reference guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publications.

Weijnen, A.A., & Ficq-Weijnen, A.P.G.M.A. (2001). *Prisma woordenboek Nederlands*. Utrecht: Het Spectrum B.V.

WHO. (2012). *Understanding and addressing violence against women: femicide*. Geraadpleegd op 15 februari 2016 via http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77421/1/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

Wilson, M., Johnson, H., & Daly, M. (1995). Lethal and nonlethal violence against wives. *Canadian Journal of Criminology*, 37(1), 331-361. Geraadpleegd op 27 februari 2016 via http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/cjccj37&div=31&g_sent=1&collection=journals

Wittouck, C., Audenaert, K., & Vander Laenen, F. (Red.). (2015). *Handboek forensische gedragswetenschappen*. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.

Wolfgang, M.F. (1957). Victim Precipitated Criminal Homicide. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 48(1), 1-11. Geraadpleegd op 25 maart 2016 via <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4565&context=jcl>

c